

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM DALI**

SİMAV'DA SOSYAL VE DİNİ HAYAT

MERYEM GÜMÜŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN:
PROF. DR. BÜNYAMİN SOLMAZ**

KONYA-2014

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM DALI**

SİMAV'DA SOSYAL VE DİNİ HAYAT

MERYEM GÜMÜŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN:
PROF. DR. BÜNYAMİN SOLMAZ**

KONYA-2014

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	---	---

Öğrencinin	Adı Soyadı	Meryem GÜMÜŞ		
	Numarası	128102061025		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri/Din Sosyolojisi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	Simav'da Sosyal ve Dini Hayat			

Bilimsel Etik Sayfası

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığımı bildiririm.

Meryem GÜMÜŞ
İmzası

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	---	---

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Meryem GÜMÜŞ
	Numarası	128102061025
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri/Din Sosyolojisi
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Bünyamin SOLMAZ
	Tezin Adı	Simav'da Sosyal ve Dini Hayat

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan başlıklı bu çalışma .../.../.... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1			
2			
3			

ÖNSÖZ

İnsan, varlığının mahiyetini kutsal ve aşkın bir güce bağlama eğilimiyle dünyaya gelmektedir. “Nereden geldim, nereye gidiyorum?” sorularına cevap bulma arayışı, insan için kaçınılmazdır.

İlkel olarak nitelendirilen toplumlardan, günümüz modern sanayi toplumuna dek dinin, bütünüyle yaşamın merkezinde olmasa da, toplumları etkisi altına aldığı gerçeği söz konusudur. Hatta dini kişisel anlamda gereksiz gören bazı sosyolog ve düşünürler dahi toplumun devamlılığını sağlaması bakımından zaruri görmektedirler.

Din, içinde bulunduğu toplumu şekillendirirken, dinin kendisi de var olduğu toplumun yapısına göre şekil alabilmektedir. Kuşkusuz her toplumda dinin fonksiyonları az ya da çok görülebilmektedir. Ancak dini algılama ve yaşayış biçimi toplumlardan topluma, hatta aynı dine mensup aynı toplumda bile, bölgeden bölgeye değişebilmektedir.

Hızlı değişim sürecinin yaşandığı günümüz dünyasında din-toplum etkileşimini inceleyen din sosyolojisi alanında yapılan araştırmalar çok daha önem arz etmektedir ve yaşadığı toplumu daha iyi anlayabilmesi, toplumuna katkı sağlayabilmesi açısından araştırmacının öncelikle yaşadığı toplumu anlamaya yönelik araştırma yapmayı tercih etmesi gerekmektedir.

Bu sebeplerle çalışmada, Kütahya'nın Simav ilçesinin sosyal ve dini hayatı, araştırma konusu edilmiştir.

Çalışma sırasında bilgilerine başvurulmuş tüm kaynak kişilere, yardımlarını esirgemeyen, araştırmanın her aşamasında hep yanımda olan eşim M. Rasim Gümüş'e, varlığı bana umut olan biricik kızıma; araştırmam boyunca desteklerini ve yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer hocam Prof. Dr. Bünyamin SOLMAZ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Meryem GÜMÜŞ
KONYA-2014

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	--

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Meryem GÜMÜŞ		
	Numarası	128102061025		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri/Din Sosyolojisi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Bünyamin SOLMAZ		
Tezin Adı	Simav'da Sosyal ve Dini Hayat			

Simav'daki sosyal ve dini hayatı konu alan bu çalışma, katılarak gözlem, mülakat ve anket teknikleriyle elde edilen veriler ışığında anlama, yorumlama ve karşılaştırma ilkelerine bağlı kalınarak, elde edilen bilgiler, analiz edilmeye çalışılmıştır.

Toplam dört bölümden oluşan bu çalışmada ilk olarak araştırma konusuyla ilgili kavramsal ve kuramsal çerçeve çizilmiş, ardından da araştırma alanının genel özellikleri tasvir edilmiştir. Daha sonra araştırma alanının sosyal ve dini yapısı incelenmiş ve bu konuda halkın çoğunluğunun sahip olduğu özellikler çalışmaya daha çok yansıtılırken farklılıklara ve değişikliklere de değinilmiştir.

Sonuç olarak ise, dini hayat üzerindeki dönüştürücü etkenler açıklanmaya çalışılmıştır. Halk inanışları, örf ve adetlerdeki değişmelerle, dinin toplumsal hayattaki yeri ve sahip olduğu fonksiyonlardaki değişmelerle ilçenin günümüzdeki karakterinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Elde edilen tüm veriler sosyolojik yöntemlerle yorumlanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Simav, Sosyal Hayat, Dini Hayat, Gelenek, Çitgöl, Kestel

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	---

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Meryem GÜMÜŞ		
	Student Number	128102061025		
	Department	Felsefe ve Din Bilimleri/Din Sosyolojisi		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Prof. Dr. Bünyamin SOLMAZ		
Title of the Thesis/Dissertation	Simav'da Sosyal ve Dini Hayat			

The methods of the participated observation and interview were basically used in this study dealing with social and religious structure in Simav. Under the lights of those outcomes, the datas has been analysed with the principals of understanding, interpretation and comparison.

In the study consisting of four chapters at first hand the conceptual and theoretical frame was drawn. Then general features of the research were depicted. After that the social and religious structure of the research field were examined. On this concept, the features most people have were tried to reflect to the study and also differences and variances were considered in the study.

As a last word of this study, deep effects of the religion on the life were tried to explain. The aim was to analyse the today character of the county with public beliefs, the changes of customs – traditions, the place and functions of religion inthe public life. All collected datas were read under the lights of sociological methods.

Key Words: Simav, Social Life, Religion Life, Tradition, Çitgöl, Kestel

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ.....	1
I. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE AMACI.....	4
II. SINIRLILIKLAR.....	5
III. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	6
IV. YÖNTEM.....	8
V. VARSAYIMLAR.....	11

BİRİNCİ BÖLÜM ARAŞTIRMA ALANI İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

I. SİMAV İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER.....	12
A. TARİHİ VE SİMAV ADININ KAYNAĞI.....	12
B. COĞRAFİ DURUM VE İKLİM ÖZELLİKLERİ.....	14
C. İDARİ DURUM.....	17
D. NÜFUS VE GÖÇLER.....	19
E. ETNİK YAPI.....	20
F. EĞİTİM VE OKURYAZARLIK DURUMU.....	21
G. EKONOMİK DURUM.....	22
H. MİMARİ YAPI.....	24
I. İLÇEDE TURİZM.....	24
İ. SİYASİ DURUM.....	25
II. ÇİTGÖL KASABASI İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER.....	27
A. COĞRAFİ KONUMU VE YERLEŞİM ŞEKLİ.....	27
B. NÜFUS DURUMU VE GÖÇLER.....	27
C. ÇİTGÖL KASABASININ EKONOMİK DURUMU.....	28
D. ÇİTGÖL KASABASININ EĞİTİM DURUMU.....	29
III. KESTEL KASABASI İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER.....	30
A. COĞRAFİ KONUMU VE YERLEŞİM ŞEKLİ.....	30
B. NÜFUS DURUMU VE GÖÇLER.....	31
C. KESTEL KASABASININ EĞİTİM DURUMU.....	31
D. KESTEL KASABASININ EKONOMİK DURUMU.....	32

İKİNCİ BÖLÜM SİMAV'DA SOSYAL HAYAT

I. GÜNLÜK HAYATLA İLGİLİ İNANIŞ VE UYGULAMALAR.....	34
A. DOĞUMLA İLGİLİ İNANIŞ VE UYGULAMALAR.....	36
1. Yeni Doğum Yapan Kadınla İlgili İnanış ve Uygulamalar.....	37

2. Yeni Doğan Çocukla İlgili Uygulamalar	40
a. Çocuğa İsim Verilmesi	40
b. Çocuğun Göbeği.....	42
c. Kırklama	42
d. Kırk Basma.....	43
e. Bebek Mevlidi	44
f. Doğumla ilgili Diğer İnanış ve Uygulamalar	44
B. SÜNNET TÖRENİYLE İLGİLİ UYGULAMALAR	45
C. EVLENME İLE İLGİLİ İNANIŞ VE UYGULAMALAR	47
1. Kız isteme-Söz Kesme-Nişan	47
2. İlçede Düğün	51
a. Kestel Kasabasında Düğün.....	53
b. Çitgöl Kasabasında Düğün.....	56
c. Davetiğe Geleneği	56
d. Düğünlerde Çalgı / Dua(Mevlit) Uygulamaları, Alkol Kullanımı ve Kadın Erkek Birlikteliği	58
e. Düğünlerde Yemek İkramı	61
f. Gelin Evinden Çıkmadan ve Çıkarken Yapılan Uygulamalar	62
g. Gelin Eve Girerken ve Girdikten Sonra Yapılan Uygulamalar... 64	
3. Dini Nikâh Kıydırma	66
D.ÖLÜMDE VE ÖLÜMDEN SONRA YAPILAN UYGULAMALAR.....	67
1. Cenazenin İlanı	67
2. Birinci Gün.....	68
a. Kestel Kasabasında Cenazenin Birinci Günü.....	69
b. Çitgöl'de Cenazenin Birinci Günü.....	70
3. Yedisi	71
4. Kırkinci Gün	71
5. Elli İkinci Gün.....	71
6. Senesi	71
E. ASKER UĞURLAMA.....	72
F. HAC UĞURLAMA VE KARŞILAMA	73
II. DİĞER KUTLAMALAR - İNANIŞLAR VE UYGULAMALAR.....	74
A.DİNİ BAYRAMLAR.....	75
B.HIDIRELLEZ KUTLAMALARI	78
C.PANAYIR ŞENLİKLERİ.....	79
D.BÜYÜK HAYIR VE KÖY HAYIRLARI.....	81
E.YAREN GELENEĞİ	82
F.YAĞMUR DUASI.....	83
III. SOSYAL İLİŞKİLER.....	84
A.AİLENİN YAPISI	84
B.AİLEDE KADIN ERKEK İLİŞKİLERİ.....	86
1. Aile Reislği	86
2. Kadınların Çalışma Hayatı.....	88
3. Kız Çocuklarının Okuması	88
C.AKRABALIK VE KOMŞULUK İLİŞKİLERİ.....	89
IV. KÜLTÜREL VE GELENEKSEL YAPI.....	90
A.KÜLTÜRÜN TANIMI	90
B.KONUŞMA BİÇİMİ	92

C.GİYİM TARZI VE KADINLARIN KIYAFETLERİ	96
D.YÖRESEL YEMEKLER.....	98
E.BOŞ VAKİT ALIŞKANLIKLARI	99

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM SİMAV'DA DİNİ HAYAT

I. DİN İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER.....	101
A.DİNİN TANIMI VE MAHİYETİ.....	101
B.DİN-TOPLUM MÜNASEBETLERİ.....	104
II. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ.....	110
A.CİNSİYETE GÖRE DAĞILIM	110
B.YAŞA GÖRE DAĞILIM	111
C.MEDENİ DURUMA GÖRE DAĞILIM	112
D.EĞİTİM DURUMUNA GÖRE DAĞILIM.....	112
E.MESLEĞE GÖRE DAĞILIM	113
F.YERLEŞİM YERİNE GÖRE DAĞILIM	114
G.EKONOMİK DURUMA GÖRE DAĞILIM.....	115
H. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARINI KULLANMA DURUMUNA GÖRE DAĞILIM.....	116
III. DİNİN İNANÇ BOYUTU İLE İLGİLİ BULGULAR.....	117
A. ALLAH İNANCI İLE İLGİLİ BULGULAR	120
B. PEYGAMBER İNANCI İLE İLGİLİ BULGULAR	123
C. MELEK İNANCI İLE İLGİLİ BULGULAR	124
D. AHİRET İNANCI İLE İLGİLİ BULGULAR	125
E. KİTAPLARA İMAN İLE İLGİLİ BULGULAR	126
1. Kur'an-ı Kerim'in Mealini Okuma İle İlgili Bulgular	128
2. Kur'an-ı Kerim'in Arapçasını Okuma İle İlgili Bulgular	129
F. KADERE İMAN İLE İLGİLİ BULGULAR	130
IV. DİNİN İBADET BOYUTU İLE İLGİLİ BULGULAR.....	131
A. NAMAZ VE ORUÇ İLE İLGİLİ BULGULAR	137
B. ZEKÂT İLE İLGİLİ BULGULAR	143
C. HAC İLE İLGİLİ BULGULAR	144
D. KURBAN İLE İLGİLİ BULGULAR	147
E. DUA İLE İLGİLİ BULGULAR	149
V. HALK İNANÇLARINA YÖNELİK BULGULAR.....	150

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM DİNİ HAYATLA İLGİLİ GENEL BULGULAR

I.İLÇEDE DİNİ HAYATIN ŞEKİLLENİŞİ VE DİNİ ÖRGÜTLENME.....	155
A. DİNİ HAYATIN ŞEKİLLENİŞİNDE EĞİTİM FAKTÖRÜ.....	155
1. Simav İmam Hatip Orta/Lise Okulları.....	155
2. Kur'an Kursları	157
3. Camilerde Düzenlenen Kurslar.....	158

4. Televizyon ve İnteraktif Ortamlar.....	158
5. Dini Bilgisi Olan Kişilerden Yararlanma.....	159
6. Cemaat Yapıları	162
7. Evlerde Var Olan Dini Kitaplar	163
B. DİNİ ÖRGÜTLENME	166
1. Simav Müftülüğü	166
2. Kur'an Kursları ve İmam-Hatip Lisesi	167
3. Camiler ve Din Görevlileri	168
4. Dini Gruplar	169
a. Nakşilik/ Menzil Grubu.....	171
b. Süleymancılar.....	172
c. Nur Talebeleri.....	172
d. Hüdai Cemaati.....	172
e. Dernekler	173
5. Önemli Şahsiyetler	174
a. İbrahim Eren.....	174
b. Boğazköylü Hasan Hoca	176
c. Şeyh Abdullah-ı İlahi ve Emir Buhari.....	177
C. ÖNEMLİ OLAYLAR/SİMAV DEPREMİ	177
II. DİNİ İNANÇ VE YAPILANMANIN GENEL BİR DEĞERLENDİRİLMESİ ..	180
A. İLÇEDE DİNDARLIK VE KAYNAKLARI	180
1. Zihniyet	181
2. Gelenek	182
B. YÖRE İNSANININ DİNDARLIK GÖRÜNÜMÜ	184
SONUÇ VE ÖNERİLER	186
KAYNAKLAR	189
A. BİBLİYOGRAFYA.....	189
B. KAYNAK KİŞİLER.....	191
EKLER	193
EK-I. MÜLAKAT FORMU	193
EK-II. ANKET FORMU	197
EK-III. FOTOĞRAFLAR.....	205

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.d.	: Adı Geçen Dergi
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
A.D.N.K.S	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
A.S.	: Aleyhisselam
Ank.	: Ankara
Ans.	: Ansiklopedi
bs.	: Basım/baskı
çev.	: Çeviren/Çevirenler
Ed.	: Editör/ Editörler
H.z.	: Hazreti
İ.Ü.E.F.	: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
İ.İ.F.V	: İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı
İst.	: İstanbul
km.	: Kilometre
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
M.Ü.İ.F.V.yay	: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfalar
vb.	: Ve Benzerleri
yay.	: Yayınları

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Tarihte Simav’da Yaşamış Medeniyetler	12
Tablo 2. Simav’ın Kasabaları ve 2013 Nüfusu	17
Tablo 3. Simav’ın Köyleri ve 2013 Yılı Nüfusu	18
Tablo 4. Simav’ın Nüfusu	19
Tablo 5. Simav’ın Yıllara Göre Nüfus Grafiği	20
Tablo 6. Simav’ın Eğitim Durumu	21
Tablo 7. Bitirilen İlçe Eğitim Düzeyi ve Cinsiyete Göre Nüfus (15+yaş)	21
Tablo 8. Simav’ın İstihdam Durumları	22
Tablo 9. Simav 2009 Yerel Seçim Sonuçları	25
Tablo 10. Simav 2011 Genel Seçim Sonuçları	26
Tablo 11. Simav 2014 Yılı İlçe Merkezi Yerel Seçim Sonuçları	26
Tablo 12. Simav 2014 Yılı İlçe Genel Meclisi Seçim Sonuçları	26
Tablo 13. Çitgöl Kasabasının Nüfusu	28
Tablo 14. Kestel Kasabasının Yıllara Göre Nüfus Durumu	31
Tablo 15. Simav’da Haftanın Günleri	94
Tablo 16. Örneklemin Cinsiyete Göre Dağılımı	110
Tablo 17. Örneklemin Yaşa Göre Dağılımı	111
Tablo 18. Örneklemin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı	112
Tablo 19. Örneklemin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	112
Tablo 20. Örneklemin Mesleki Durumlarına Göre Dağılımı	113
Tablo 21. Örneklemin İkamet Ettiği Yere Göre Dağılımı	114
Tablo 22. Örneklemin Aylık Ortalama Gelir Durumuna Göre Dağılımı	115
Tablo 23. Örneklemin Kitle İletişim Araçlarını Kullanma Durumuna Göre Dağılımı ..	116
Tablo 24. Örneklemin Dini İnanç ve Yaşayış Bakımından Dağılımı	117
Tablo 25. Örneklemin Dini İnanç ve Yaşayışı İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki	119
Tablo 26. Örneklemin Allah İncancının Oluşmasını Etkileyen Faktörlere Göre Dağılımı	121
Tablo 27. Örneklemin Allah İncancının Oluşmasını Etkileyen Faktörler İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki	122
Tablo 28. Örneklemin Peygamber İncancı İle İlgili Tutumu	124
Tablo 29. Örneklemin Meleklerin Varlığına İnanma Durumuna Göre Dağılımı	124
Tablo 30. Örneklemin Cennet ve Cehenneme İnanma Durumuna Göre Dağılımı	125
Tablo 31. Örneklemin Kur’an’ı Kerim’in Kıyamete Kadar Yeterliliğine İnanç Durumuna Göre Dağılımı	126
Tablo 32. Örneklemin Kur’an’ı Kerim’in Kıyamete Kadar Yeterliliğine İnanç Durumu İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki	127
Tablo 33. Örneklemin Kur’an’ı Kerim’i Türkçe Mealinden Okuma Durumuna Göre Dağılımı	128
Tablo 34. Örneklemin Kur’an’ı Kerim’i Türkçe Mealinden Okuma Durumu İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki	128
Tablo 35. Örneklemin Kur’an’ı Kerim’i Okuma Durumuna Göre Dağılımı	129
Tablo 36. Örneklemin Kadere İnanma Durumuna Göre Dağılımı	130

Tablo 37. Örneklemin “İbadet etmemize gerek yok kalbimizdeki iman bize yeter.” İfadesine Katılma Durumuna Göre Dağılımı.....	131
Tablo 38. Örneklemin Dini Yaşayışın Zayıflamakta Olduğu Görüşüne Katılma Durumuna Göre Dağılımı	132
Tablo 39. Örneklemin Dini Yaşayışın Zayıflamakta Olduğu Görüşüne Katılma Durumu İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki.....	133
Tablo 40. Örneklemin Alkol Alımı İle İlgili Görüşlere Göre Dağılımı.....	135
Tablo 41. Örneklemin Bir İş Yapmadan Önce Dini Uygunluğunu Araştırma Durumuna Göre Dağılımı	135
Tablo 42. Örneklemin Bir İş Yapmadan Önce Dini Uygunluğunu Araştırma Durumu İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki	136
Tablo 43. Örneklemin Namaz İbadetlerini Yerine Getirme Sıklığına Göre Dağılımı....	138
Tablo 44. Örneklemin Namaz ve Oruç İbadetlerini Yerine Getirme Sıklığı İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki	140
Tablo 45. Örneklemin Zekât Konusundaki Tutumuna Göre Dağılımı.....	143
Tablo 46. Örneklemin Hac İle İlgili Görüşlerine Göre Dağılımı	144
Tablo 47. Örneklemin Hacca Gitme Durumu İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki .	146
Tablo 48. Örneklemin Kurban Bayramında Kurban Kesme Durumuna Göre Dağılımı	147
Tablo 49. Örneklemin Kurban Adağında Bulunma Durumuna Göre Dağılımı	147
Tablo 50. Örneklemin Kurban Adağında Bulunma Durumu İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki.....	148
Tablo 51. Örneklemin Dua İle İlgili Görüşlerine Göre Dağılımı	149
Tablo 52. Örneklemin İnanç Tutumlarına Göre Dağılımı	150
Tablo 53. Örneklemin İnanç Tutumu İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki	152
Tablo 54. Simav İmam Hatip Lisesi Öğrenci Sayısı	157
Tablo 55. Örneklemin Dini Konuda Müracaat Ettiği Kişilere Göre Dağılımı	159
Tablo 56. Örneklemin Dini Konuda Müracaat Ettiği Kişiler İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki.....	160
Tablo 57. Örneklemin Dini Bilgi Yeterliliğine Göre Dağılımı	161
Tablo 58. Örneklemin Dini Gruba veya Tarikata Üye Olma Durumuna Göre Dağılımı	162
Tablo 59. Örneklemin Evlerinde Bulunan Dini Kitaplara Göre Dağılımı.....	163
Tablo 60. Örneklemin Dini Derslerin Seçmeli Ders Olarak Okutulmasındaki Görüşlerine Göre Dağılımı	164
Tablo 61. Örneklemin Dini Derslerin Seçmeli Ders Olarak Okutulmasındaki Görüşleri İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki.....	165
Tablo 62. Örneklemin 2011 Simav Depreminin Dini Yaşayışı Etkileme Durumu Hakkındaki Görüşlerine Göre Dağılımı	177

GİRİŞ

Din, insanoğlunun var olduğu günden bu yana hem beşerin, hem de cemiyetin gündeminden hiç düşmemiş; ferdi ve içtimai, inanan ve inanmayan kimselerin dahi uğraşı alanlarından olagelmiştir. “İnsanlığın ne kadar eski tarihine, tarihten önceki dönemlerine inerek inelim, hep din olgusu ile karşılaşılıyor. Birey, nasıl en ilkel kültürlerde bile birtakım toplumsal kümeler içinde yaşamışsa, bir dine de bağlı olarak yaşamıştır.”¹ İnsanlık tarihi ile başlayan din toplum ilişkisi sistematik bir bilim olarak XX. Yüzyılın başlangıcından itibaren oluşmaya başlamıştır. Kuşkusuz bütün bilimlerde olduğu gibi, dini karakterli sosyal olgu ve olayların bilimi² olan din sosyolojisinin de başlangıcının kesin tarihini bilmek mümkün görünmemektedir.

Ülkemizde dinsel tutum alışlar ve davranış kalıpları, onları biçimleyen değerler sistemi, dinsel inanç merkezinde oluşan toplumsal örgütlenmeler, cemaatler, tarikatlar vb. üzerine sosyal bilimsel yaklaşımla çalışmak, bir uçta kaçınılan/sakınılan, öbür uçta ise ilgiye değmez bir etkinlik olagelmiştir. Uzun yıllar boyunca Türkiye’de sosyal bilimcilerinin çoğunluğunun dini ne bir toplumsal olgu, ne bir ideoloji formu, ne de varoluş sorununa ilişkin yanıtlarıyla psikososyal bir dinamik olarak ele aldıklarını görmek mümkündür.³ Ünver Günay’da bu durumu şöyle değerlendirmektedir: “Gerek genel sosyoloji, gerekse din sosyolojisi bakımından ülkemizde durum istenilen düzeyde görünmemektedir. Oysa toplumların dini karakterli sosyal olaylarını araştırmak, bu konuda alan çalışmaları yapmak, her sosyoloğun öncelikli görevleri arasında olması gerektiğine işaret etmek gerekir. Böylesine bir bilimsel ve akademik çalışma da, içinde bulunduğumuz ve birçoğunun temelini tarihin derinliklerine uzanan toplumumuzun, dini ve toplumsal gerçeklerinin, daha derinlemesine ve sistematik bir biçimde anlaşılmasını sağlayacaktır. Bu sebeple din sosyolojisi alanında yapılan çalışmalar bir yanda bilime katkıda bulunurken, öte yandan da karşı karşıya olduğumuz karmaşık sorunların çözümü için hayati bir önem arz etmektedir.”⁴ Dini salt kişisel- vicdani bir mesele

¹ Hans Freyer, Din Sosyolojisi, Çev., Turgut Kalpsüz, İst: Doğubay yay., 2013. s.53.

² Bünyamin Solmaz, “Sosyoloji ve Din Sosyoloji Tarihinde Din Odaklı Yaklaşım ve Yöntem Tartışmaları”, Din Sosyolojisi Klasik ve Çağdaş Yaklaşımlar, Ed., Bünyamin Solmaz, İhsan Çapçıoğlu, Konya: Çizgi Kitabevi yay., 2006, s.32.

³ Tayfun Atay, Din Hayattan Çıkar, İstanbul: İletişim yay., 2012, s.56.

⁴ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, İst.: İnsan yay., ss.58-59.

olarak kavrayan ve kalıplaşmış “Allah’la kul arasında bir hadise” ifadesinde karşılık bulan bu hâkim söylemin, dinselğin “toplumsal” tezahürlerini irdeleme imkânlarının önünü tıkadığı söylenebilir. Daha açık deyişle dinin kişi vicdanına hapsedilmek istenmesi, dini bir anlamda dünyevi- toplumsal süreçlerde yok saymayı gerektirir. Bu ise Türkiye’de toplumsal yaşamda var olan rolünün ve etkisinin göz ardı edilmesine yol açar. Kısaca din, sosyolojik perspektiften gerektiği ağırlıkta ele alınamaz. Türkiye’de hâkim entelektüel ve akademik gelenek içerisinde yer alanlar bu nedenle uzun süre din konusunu bilimsel analitik incelemeye tabi tutmaktan kaçınmışlardır.⁵ Toplum, dış dünyada bulunan eşyaların varlığı ile var olan bir şey değil; dış dünyaya kapalı olmamakla birlikte, bir yönüyle kültürel farklılıkların özelliklerine göre anlam kazanan sembollerin daral(tıl)an ve genişle(tilen)yen sınırlarında simgesel olarak kurulan, görece bir gerçeklik olarak belirlemektedir.⁶

Türk toplumunun karşı karşıya bulunduğu hayati dini problemleri, onun öteki sosyal ve kültürel yaşayış; değişim, olgu, süreç ve gerçekliklerinin dışında düşünmek ve çözümler üretmeye kalkışmak yanıltıcı olmaktadır.⁷

Şüphesiz dinin, varoluşundan bu yana, öncelikle fert fert kişileri ilgilendirmesinin yanında, İbn-i Haldun’un “İnsan için toplum halinde yaşamak zorunludur.”⁸ İfadesinin de belirttiği gibi, sosyal fonksiyonu da bulunmaktadır. Başka bir deyişle her din, toplum içinde vücut bulmaktadır. Dinin fertleri ilgilendiren kısmı din psikoloji alanına girerken, toplumu ilgilendiren kısmı, din sosyolojisinin ilgi alanına girmektedir.

Din sosyolojisinin konusu, “toplumun ortaklaşa dini hayatının din ve toplum münasebetleri ve bu münasebetlerden doğan etki, tepkilerin ve dini grupların incelenmesi olarak belirtilebilir. Din sosyoloğuna düşen görev ise dinin sosyal fonksiyonu ve toplum üzerindeki etkilerinin yanı sıra, toplumsal şartlar ve olayların dini vakıalar üzerindeki etki ve tepkilerini ortaya çıkarmak olmaktadır.”⁹ Toplumbilimcisi, bilimsel kimliğini korumak istediği sürece, bir toplumsal düzenin “iyi” ya da “kötü” olduğunu söylemek yetkisinin bulunmadığını bilir.

⁵ Tayfun Atay, a.g.e., ss.55-56.

⁶ Fazlı Arabacı, Türk Din Sosyolojisi, Ankara: Platin yay., 2006, s.60-61.

⁷ Ünver Günay, Erzurum ve Çevre Köylerinde Dini Hayat, İstanbul: Erzurum Kitaplığı yay., 1999, s.12.

⁸ Süleyman Uludağ, İbn Haldun, Ankara: T.D.V. yay., 1993, s.60.

⁹ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.60.

Toplumbilimci, toplumsal düzeni sadece olduğu gibi tasvir, yapılış tarzını çözümleme ve neden bu yapıda olduğunu tespit ile yükümlüdür.¹⁰

Din ve toplum arasında organik bir bağ mevcuttur. Bu bakımdan bir toplumun dini yaşayışını, onun kendi iç dinamiğinin yanı sıra, özellikle içinde hayatiyet bulduğu toplumsal çevre ve yaşayış gerçekliklerinden tamamen bağımsız bir şekilde düşünmek oldukça yanıltıcı olmaktadır. Böyle olduğu için de modern din sosyologları, toplumların dini yaşantılarını, onların ortaya çıktıkları sosyal ve kültürel çevreleri ile olan karşılıklı bağlantıları ve etkileşimleri açısından ele alarak bilimsel ve objektif çözülemeye tabi tutmaya ayrı bir dikkat ve özen göstermektedirler.¹¹

Bu bağlamda çalışmanın, Kütahya'nın Simav ilçesinde sosyal ve dini hayata yönelik bir araştırma olduğu belirtilebilir.

Çalışmamızın birinci bölümünde araştırma alanı içerisinde bulunan Simav İlçe merkezi ve Simav'a bağlı Çitgöl, Kestel kasabaları ile ilgili genel bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde araştırma alanında sosyal hayat incelenmiştir. Günlük yaşama dair uygulamalar, sosyal organizasyonlar, tören, festivaller ve kültürel durum yer yer eski ile günümüz karşılaştırmaları verilerek oluşturulmuştur.

Üçüncü bölümde araştırma alanının dini yaşama ve dini pratiklere dair tutum ve yaklaşımları incelenmiştir.

Dördüncü bölümde ise ilçede dini hayatın şekillenişinde eğitim faktörü, dini örgütlenme ve ilçede dini inanç ve yapılanmanın genel değerlendirmesi araştırılmıştır. Araştırma bulgularının değerlendirildiği, sonuçların verildiği sonuç ve değerlendirme kısmı ve sonrasında ekler listesinde, çalışma ile alakalı olarak görülen bilgiler verilmiş bulunmaktadır.

Çalışma, din sosyolojisi alanında yapılacak her çalışmanın, ülkemiz açısından büyük önem arz ettiği düşüncesinden hareketle oluşturulmuştur. Bunun dışında, insanın yaşadığı çevreyi tanıma ve anlama merakının ürünü olduğu belirtilebilir.

¹⁰ Hans Freyer, a.g.e., s.17.

¹¹ Ünver Günay, Erzurum ve Çevre Köylerinde Dini Hayat, s.11.

I.ARAŞTIRMANIN KONUSU VE AMACI

Anadolu topraklarının çok eski zamanlardan bu yana birçok medeniyete ev sahipliği yaptığı bilinmektedir. Anadolu'nun bir medeniyet beşiği sayılabilecek yerler arasında olması, bilimin birçok dalları için kaynak olabileceğini göstermektedir. Eski medeniyetlerinin kültürünün haricinde son olarak İslam medeniyeti ile tanışan Anadolu'nun günlük yaşamında bulunan uygulamaların kaynağı gerek din olsun, gerek asırlardan bu yana sürdürüle gelen gelenek ürünü olsun, bölge insanının dini-sosyal yaşantısı ve dini algısı hakkında bilgi vereceği söylenebilir.

Sosyal bilimlerde mutlak bir kesinlikten söz etmek mümkün değildir.¹² Fakat inançlar, uygulamalar ve davranışlardan hareketle bazı genellemelerin de yapılabileceği bilinmektedir. “Din sosyolojisi, olması gereken veya istenenin normatif bilimi değil, olanın objektif bilimidir. Mesela çeşitli toplumların dini inançları, mitosları, dogmaları ve pratiklerini toplumsal birer olgu ve gerçeklik olarak ele alır. Şüphesiz din sosyoloğunun da kendi kişisel dini inanç ve kanaatleri olacaktır; ancak o bunları ele aldığı konunun objektif değerlendirmesine karıştırmayacaktır.”¹³

Bu açıklamalardan hareketle çalışmamızın konusunu Simav'da sosyal ve dini hayat teşkil etmektedir. Simav'ın tarihi geçmişi ve coğrafi konumu dikkate alındığında Anadolu'nun birçok yeri ile ilgili yapılan/ yapılacak çalışmalarda olduğu üzere Simav ile ilgili yapılacak çalışmanın da isabetli olduğu düşünülmektedir.

Simav'ın dini ve sosyal yaşantısını bilimsel verilere dayanarak incelemek ve değerlendirmek, bunun dışında İlçe halkının yaşantısının daha çok geleneksel bir dindarlık mı veya dinin özülle yoğrulmuş; özümsemiş bir dindarlık mı olduğu, Simav'da dini ve sosyal yaşamın daha çok hangi örüntülerle çevrelendiği ve Simav insanının dini-sosyal yaşamı üzerindeki tesirlerin tespit edilmeye çalışılması, araştırmanın öncelikli hedefleri olarak gösterilebilir.

Kitle iletişim araçlarının giderek yaygınlaştığı, televizyon ve internetin en ücra köylerde dahi yoğun istekle takip edildiği, giderek küreselleşme ve globalleşme gelişmeleri ile dünyanın büyük bir köy haline geldiği/geleceği fikirlerinin yaygınlık

¹² Orhan Türkdoğan, Çağdaş Türk Sosyolojisi, Turan yay., İst.: 1995, ss.35-36.

¹³ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.87.

kazandığı günümüz iki binli yıllarında, bu gelişmelerle dinin ve sosyal yaşamın seyrinin ne olacağı kaygıları sosyolojik bakış açısına sahip bilimsel çalışmalarla netleşebilir.

Bu sebeple araştırma konumuzun amacının bizim, doğup büyüdüğümüz ve hala yaşamakta olduğumuz yer olan Simav halkının inanç, ibadet ve sosyal hayata dair tutumlarını ve bunun dışında günlük yaşama dair pratiklerini, bilimsel bakış açısıyla araştırarak elde edilen bulguları değerlendirmek, böylelikle yaşadığımız yeri daha iyi tanıyabilmek ve din sosyolojisi alanına az da olsa katkı sağlayabilmek olduğunu belirtebiliriz.

II. SINIRLILIKLAR

Araştırmacının ideal gördüğü ve normal olarak yapmak isteyip de çeşitli nedenlerle vazgeçmek zorunda kaldığı şeyler araştırmanın sınırlılıklarıdır. Araştırma bulguları verilen sınırlılıklar içinde geçerlidir. Bu nedenle var olan sınırlılıkların belirlenmesi gerekir.¹⁴

Araştırma, Simav ilçe merkezi, Çitgöl ve Kestel kasabalarını kapsamaktadır. Simav'ın yüze yakın köy ve beldesinin bulunması, köy ve belde sınırlarının geniş olması, araştırmanın uygulanabilirliği açısından bizi bu sınırlamayı yapmaya iten sebepler arasındadır. Çitgöl Kasabası İlçeye üç km. uzaklıkta olup kasabaları içinde ilçeye en yakın kasaba ve nüfus bakımından en kalabalık kasabadır. Kestel kasabası ise ilçeye en uzak kasabalardan olup coğrafi bakımdan ilçe merkezi ve Çitgöl kasabasından farklı bulunup dağlık ve engebeli alan üzerine kurulu, ulaşımın nispeten zor olduğu bölgede bulunur.

Simav merkez nüfusu 2013 verilerine göre 25.506, genel nüfusu ise 65.993'tür. Çitgöl belde nüfusu 3.565 olup Kestel'in nüfusu ise 986'dır. Dolayısı ile araştırma, Simav ilçe merkezi ve iki kasabasından oluşan toplam 30 bin nüfusluk bir alandan ibaret bulunmaktadır.

¹⁴ Niyazi Karasar, Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara: Nobel yay., 2007, s.73.

III. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünü *evreni* ifade eder. En sağlıklı ve güvenilir araştırma, evrenin tümünü kapsayan araştırmadır. Ancak genellikle zaman, maliyet ve emek faktörleri araştırmayı sınırlayıcı faktörlerdir. Bu nedenle araştırma evreninin tümü yerine onu temsil edecek nitelikte parçası seçilir. Bu parçaya örneklem denir.¹⁵

İki tür evren vardır. Birisi, “genel evren”, öteki ise “çalışma evreni” dir. Genel evren, soyut bir kavramdır; tanımlanması kolay fakat ulaşılması güç ve hatta çoğu zaman olanaksız bir bütündür. Çalışma evreni ise ulaşılabilen evrendir. Bu yönü ile somuttur. Araştırmacının, ya doğrudan gözleyerek ya da ondan seçilmiş bir örnek küme üzerinde yapılan gözlemlerden yararlanarak, hakkında görüş bildirebileceği evren, çalışma evrenidir.¹⁶

Çalışmamızın genel evreni, ilçe merkezindekiler de dâhil, ilçenin tamamında yaşayan *tüm insanlardır*. Araştırmamızın çalışma evrenini ise Simav ilçe merkezi, Çitgöl ve Kestel kasabalarındaki tüm nüfus oluşturmaktadır. Simav merkez nüfusu, (ADNKS) 2013 verilerine göre 25.506’dır. Çitgöl belde nüfusu ise 1.808 kadın 1.750 erkek olmak üzere toplam 3.565’dir. Kestel Kasaba nüfusu 514 kadın ve 472 erkek, toplam 986’dır.

Evreni oluşturacak tüm fertlere ulaşmanın imkânsızlığı sebebiyle bilimsel araştırmalarda evreni en iyi temsil edebilecek örneklem seçimine başvurulmaktadır. Araştırmalarda anakütleyi oluşturan bütün birimlere ulaşmak ya imkânsız ya da çok masraflı olabilir. Bu durumda anakütleyi temsil eden bir alt küme seçilir ve bu alt kümeden hareketle anakütle için tahminde bulunulur. İşte anakütlenin bu alt kümesine *örneklem* adı verilir.¹⁷ Örneklem seçmek için uygulanan yöntemler topluluğuna *örnekleme* denir.¹⁸ Örneklem seçiminde uygulanması gereken kurallar bulunur; Mesela, örneklemin temel kuralı yansızlıktır. Yansızlık, belli bir örneklem büyüklüğüne ulaşmada, evrendeki her ünitenin örnekleme girebilme olasılığının

¹⁵ Birsen Gökçe, *Toplumsal Bilimlerde Araştırma*, Ankara: Savaş yay., 2004, s.110.

¹⁶ Niyazi Karasar, a.g.e., s.110.

¹⁷ Nevin Uzgören, *Temel İstatistiksel Yöntemler ve SPSS Uygulamaları*, Bursa: Ekin basım, 2012, s.23.

¹⁸ Şener Büyükoztürk, Ömay Çokluk, Nilgün Köklü, *İstatistik*, Ankara: Pegem yay., 2013, s.4.

belli, bağımsız ve birbirine eşit olması durumudur.¹⁹ Örneklemenin geniş tutulması; uygulayıcı, uygulama teknikleri ve araçları ile zaman ve maliyet faktörüne bağımlı olarak çeşitli sorunların ortaya çıkmasına sebep olur. Bu durum ise araştırmancının karmaşıklaşmasına ve konunun dağılmasına yol açacağı gibi araştırmancının bitişini de engelleyebilir.²⁰ Örneklem seçiminde birçok seçenekler mevcuttur. Araştırmamızdaki örneklem “*karar örnekleme*” tekniği ile belirlenmiştir.

Bu çalışmayı yapmaktaki gayemiz, daha önce de belirtilmiş olduğu gibi, Simav’daki halkın dini ve sosyal yönünü tespit etmeye çalışmaktır. Ayrıca İlçe merkezine yakın bir kasaba ve ilçeye uzak mesafede bulunan bir kasabayı da çalışmaya katarak ilçe merkezine yakınlık ve uzaklığın, bulunan yer ile ilgili değişimini gözlemlemek de çalışmanın amaçlarından biridir. Çitgöl Kasabası, ilçe merkezine yakın olması nedeniyle ilçe merkezine yakınlığın, kasabayı etkileme ve değişim hızını gözlemleyebilme açısından uygun görülmüştür. İlçe merkezine uzak ve aynı zamanda, ulaşım koşullarının zor ve olanaklarının sınırlı olduğu kasaba olan Kestel Kasabası da bu sebeple İlçeye uzaklığının, köyün gelişimini etkilemesini gözlemleme bakımından tercihlerimiz arasında bulunmuştur. Şöyle ki belirlenen kasaba olan Çitgöl Kasabası Simav’a en yakın kasaba iken, Kestel ise İlçeye en uzak ve ulaşım koşullarının en zor olduğu kasabadır.

Araştırmancının üçüncü bölümünün tüm başlıkları ve dördüncü bölümün bazı başlıklarında anket tekniği kullanılmıştır. Anket tekniğinde örneklem seçiminde de *karar örnekleme* tekniği kullanılmıştır. Araştırma alanı olan ilçe merkezi, Çitgöl ve Kestel kasabalarında anket uygulanmıştır. Anket uygulamada yaş, meslek, gelir durumu, cinsiyet, eğitim durumu gibi etmenler gözetilerek, ilçe merkezinin farklı sosyal özellikleri bulunan mahallelerinde, önceden belirlenen kişilere uygulanmıştır. Aynı usul, Çitgöl ve Kestel kasabalarında da uygulanmaya çalışılmış ve her kesimden insanın görüşlerinin yansıtılmasına gayret edilmiştir. Ancak elbette hiçbir teknikte olmadığı gibi bu kullanılan teknikte de hata olmadığını belirtmek imkânsızdır. Anket çalışmasında, Simav ilçe merkezinde 462 kişi, Çitgöl Kasabasında 132 ve Kestel Kasabasında 123 kişilik toplam 717 kişilik grup örneklem olarak kullanılmıştır. Fakat şu belirtilmelidir ki; anket sorularının yöneltildiği soru

¹⁹ Niyazi Karasar, a.g.e., s.112.

²⁰ Birsen Gökçe, a.g.e., s.113.

kâğıtlarında bazı soruların yanıtı cevaplayıcılar tarafından verilmediği için toplam sayı, bazı sorularda değişebilmektedir.

IV. YÖNTEM

Toplumbilim olması hasebiyle muhatabı insan ve insan toplumu olan sosyoloji, araştırmalarını laboratuvar ortamında deneysel olarak inceleyememektedir. Bu durumun sosyoloji araştırmalarında yöntemin ne olacağı sorusunun kaynaklarından olduğu belirtilebilir. Ancak birçok bilim dalında olduğu gibi sosyoloji biliminin de gerçeğe en yakın sonuca ulaştıracak yolları, yöntemleri bulunmaktadır. “Din sosyolojisi alanında sorunların tamamıyla nesnel ve bilimsel bir tavırla ele alınmasına engel olan durum içtedir. Doğrudan doğruya bizden, içimizden gelir. Çünkü sorunların araştırılmasına girişmekle, bizim kendimiz için de kutsal olan bir alana el atmış oluyoruz. Ancak her şeye rağmen burada da bütün bilim dalları için geçerli olan gerekliliklere uymak zorunludur. Bir dine uymak ile o dini kuramsal incelemenin konusu yapmak arasında büyük bir farkın bulunduğu inkâr edilemez.”²¹ Sosyolojide yöntem, konuyu ele alırken izlenen zihinsel tutum ve yaklaşımı ve bu amaçla oluşturulan “araştırma planını” ifade etmektedir. Bu bakımdan yöntemler soyutturlar. Araştırma teknikleri ise soyut yöntemin somut gerçekliğe uygulanışında başvurulan araçları ifade etmektedir.²²

Toplumbilim sözgelimi psikoloji ya da ekonomiye nazaran daha dönemeçli bir yapıya sahiptir. Bu hal toplumbilimde metod problemlerinin adı geçen bilimlere göre çok daha karmaşık olmasına sebep olmuştur. Toplumbilim tarihçesinde yine bu nedenle yoğun metod tartışmalarına rastlanmaktadır.²³ Şüphesiz tutumların doğrudan doğruya gözlemlerinin yapılması mümkün değildir. Bu nedenle tutumların ölçülmesine yönelik değişik metodlar geliştirilmiştir. Kişilere bazı sorular sorularak alınan cevaplara göre ölçme yapılması başta gelen araçlardan biridir. Belirli hallerde kişilerin davranışlarını gözlemek de bir metottur.²⁴

Bilimin amacını gerçekleştirmesini sağlayan hedeflere ulaşmada izlenecek yolların bütünü bilimsel yöntemdir. Teknik ise bilimsel yöntemin amacına ulaşmak

²¹ Hans Freyer, a.g.e., s.52.

²² Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.71.

²³ Sulhi Dönmezer, Toplumbilim, İst.: Beta yay., 1999, s.14.

²⁴ Sulhi Dönmezer, a.g.e., s.90.

için kullandığı araçtır. Kısaca amaca götüren yol, yöntem; hedeflere ulaşmak için kullanılacak araçlar, tekniktir.²⁵ Araştırmada kullanılacak yöntem ve tekniklerin araştırmanın konusu ve amacına uygunluğu önemlidir.²⁶

Araştırmamız yöntem bakımından *saha araştırması* niteliği taşır. Fakat çalışmanın özellikle ikinci bölümü olan Simav'da sosyal hayat kısmını oluşturmada antropolojinin alt disiplini sayılabilecek *kültürel antropolojinin* araştırma, metot ve yaklaşımları da tarz olarak benimsenmiştir.

Araştırmamızın teorik kısımlarını, konu ile ilgili yazılı kaynak ve belgeleri inceleyerek oluşturmuş bulunmaktayız.

Araştırmada kullanılan teknikler şöyle sıralanabilir:

1.Gözlem: Sosyal olayları tek sebebe indirgemek onları diğer tekniklerden arındırmak çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Bu nedenle sosyal ilimlerde deney metodu yerine, kişi dolaysız gözlem yapmak zorunda kalmaktadır. Katılımcı gözlemde en büyük avantaj gözlemcinin bizatihi grubun içinde olması ve objektifliği yakalama şansının daha yüksek olmasıdır.²⁷ Araştırmamızda kullandığımız tekniklerden ilki *gözlem* tekniğidir. Araştırmamızın yaşadığımız bölge ile ilgili olması, gözlem tekniğini kullanmamıza olanak sağlamıştır. Çalışmamızda gözlemlerimiz genelde katılımcı gözlem olarak kullanılmıştır. Araştırma alanının zaten yaşadığımız ve halen yaşamakta olduğumuz yer olması her türlü gözlemi yapma imkânını bizlere vermiştir. Özellikle; örf, adet ve geleneklerin yoğun biçimde belirlediği evlilik, düğün, asker, hac uğurlama, bayramlar ve diğer tören ve festivaller yerinde ve bizzat katılımımızla gözlenerek oluşturulmuştur.

2.Mülakat: Sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniğidir. Görüşmede söylenenlerin yüzeysel anlamları dışında derinlemesine anlam çıkartılabilir. Araştırmacı bu teknikle, karşılaştığı her karanlık noktayı, anında soracağı sorularla aydınlatma olanağına sahiptir. Görünürdeki kolaylığı yanında görüşmenin öznelliği ve güçlülüğü önemli sınırlılıklar getirir. Özellikle görüş, inanç, tutum gibi aslında öznel olan konularda veri toplama olasılığı son derece sınırlıdır.²⁸

²⁵ Birsen Gökçe, a.g.e., ss.29-33.

²⁶ Niyazi Karasar, a.g.e., s.75.

²⁷ Niyazi Karasar, a.g.e., s.157.

²⁸ Niyazi Karasar, a.g.e., ss.,165-166.

Çalışmanın özellikle ikinci bölümü olan Simav'da sosyal hayat kısmında daha fazla olmak üzere bütün bölümlerinde az ya da çok mülakat tekniğinden istifade edilmiştir. Görüşmeler araştırma alanı içerisinde bulunan Simav İlçe merkezi, Simav'a bağlı Çitgöl ve Kestel Kasabalarında gerçekleştirilmiştir. Araştırma için görüşmeler, tecrübeli olduğumu düşündüğümüz ve aynı zamanda günümüz ile mazi kıyasını yapabilecek yaşlı kesim ile günümüz yorumlarını önemseydiğimiz gençler çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bölgede yaşamakta olmamız sayesinde görüşme için gittiğimiz yerlerde halkın sıcak ve konu için istekli cevapları ile karşılaşmış olmamız bizlerdeki araştırma iştiağını da arttırmış bulunmaktadır. Özellikle yaşlılar ile eski ve günümüz karşılaştırmasını yapabileceğimiz önemli tespitleri elde edebilmiş olmak araştırmamızın amacına hizmet etme/edebilme kanaatine sahip olarak bizleri memnun etmiştir.

3. Anket: Toplumı ilgilendiren çeşitli konularda objektif bilgi toplamak için kullanılan bir araçtır.²⁹ Cevaplandırıcının daha önceden belirlenmiş bir sıralamada ve yapıda oluşturulan sorulara yanıt vermesine dayandırılmış bir veri toplama tekniğidir.³⁰ Çalışmamızın üçüncü bölümü olan Simav'da dini hayat kısmı ankete dayanarak oluşturulmuştur. Dördüncü bölümün bazı başlıklarında da anket tekniğinden yararlanılmıştır.

Çalışmada uygulanan anket, Simav ilçesi ve köylerindeki dini hayat hakkında bilgi edinmek için 717 kişi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veriler IBM SPSS Statistics 20 programına aktarılarak analizler tamamlanmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken kategorik değişkenler için frekans dağılımları verilmiştir. Bağımsız iki kategorik değişken arasında ilişkinin olup olmadığına ise ki-kare testi ile bakılmıştır.

V. VARSAYIMLAR

Gözlemlenen olaylar ve olgular arasında henüz bilimsel yollarla ispatlanmış olmayan, fakat olası (muhtemel) görülen önermelere *varsayım* denir.³¹ Bir çalışmanın hareket noktasını oluşturan ana varsayım bulunduğu gibi yan varsayımlar

²⁹ Birsen Gökçe, a.g.e., s.86.

³⁰ Nevin Uzgören, a.g.e., s.13.

³¹ Özer Ozankaya, Toplumbilim, İstanbul: Cem yayınevi, 2007, s.64.

da bulunabilir. Ancak, bir çalışmada belirtilen varsayımlardan daha fazla yan varsayım vardır. Burada hepsini belirtmek imkânsız olduğu gibi belirtilmesi karmaşıklığa ve hedef sapmazlığına neden olabilir.

Ana Varsayım

Simav'da özümsemiş bir din ve dindarlıktan ziyade dinin gelenek olarak yaşanan ve gelenekselleşmiş, şekilsel bir görünümü vardır.

Yan Varsayımlar;

Karmaşık toplum özelliklerini taşıyan Simav ilçe merkezinden, nispeten daha basit yapıya sahip denilebilecek Çitgöl ve şehre olan uzaklığı sebebiyle en basit denilebilecek Kestel kasabalarına doğru yapılabilecek sıralamada, belirtilen yerleşim birimlerine göre dinin, şehir merkezinden uzaklaştıkça toplumsal hayattaki yerinin ve öneminin arttığı varsayılmaktadır.

Yerleşim yerinin coğrafi konumu o yerin değişim hızını etkilemektedir. Şehir merkezine ulaşımın zor olduğu dağlık bölgelerin değişimi, şehir merkezine yakın ve ulaşımın daha kolay olduğu yerleşim yerine göre daha yavaştır.

Toplu yapılan ibadetlere katılım münferit ibadetlere katılıma oranla daha fazladır. Bireyler toplu yapılan ibadetlere daha çok katılma eğilimindedirler.

Halk dini de denilen halk inançlarının toplumun günlük yaşamındaki yeri büyüktür. Halk inançlarının toplum içindeki önemi ilçe merkezinden uzaklaştıkça daha da artmaktadır.

Simav depremi, yaşandığı ilk zamanlarda bireylerin ve toplumun dini yaşantısını olumlu yönde etkilemiştir. Fakat depremin etkisi geçtikten sonra dini tesirini kaybetmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA ALANI İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

I. SİMAV İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

A. TARİHİ VE SİMAV ADININ KAYNAĞI

Tarihi kaynaklar, Anadolu’da tarih öncesi çağlardan itibaren birçok medeniyetin varlığını göstermektedir.

Anadolu’da Kütahya ilçelerinden Simav tarihinde de birçok medeniyetin hüküm sürdüğü çeşitli kaynaklardan anlaşılmaktadır. Simav’da varlığı bilinen medeniyetler ve tarihleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.³²

Tablo 1.Tarihte Simav’da Yaşamış Medeniyetler

Hititler Dönemi	M.Ö. 1460-1200
Frigler Dönemi	M.Ö. 1200- 676
Kimmerler Dönemi	M.Ö. 676- 607
Lidya Dönemi	M.Ö. 607-546
Persler Dönemi	M.Ö. 546-334
Büyük İskender	M.Ö.334-281
BergamaKrallığıDönemi	M.Ö.281-129
Roma Dönemi	M.Ö.129-M.S.395
Bizans Dönemi	M.S.395-1327
Germiyan Beyliği	1327-1381

Bilinen en eski adları milattan önce 4 binli yıllarda var olduğu bilinen *Sunauva* ve *Synaos* şehirlerinden gelmektedir. Simav çevresinde yerleşen ve adı bilinen en eski halk, *Abaitler*'dir. “Simav’ın civarında ve bazı köylerinde bulunan

³² Cihat Pala, Ertuğrul Erdoğan, Doğası Tarihi ve Foklkloruyla Simav, İzmir: Simav Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliği yay., 2007, s.232.

kitabeler, nakışlı taşlar ve mekteplerin müzelerine kadar gelmiş bulunan bazı sikkeler, paralar buranın ne kadar eski bir geçmişe sahip bulunduğunu göstermektedir.”³³

Milattan önce 1200 yıllarına kadar yaşayan bu halktan sonra, Trakya’dan ve Çanakkale boğazından gelen Frigler yöreye egemen olmuştur. Lidyalılar, Persler, Helenistik Krallıklar, Romalılar ve Bizanslılar Simav yöresine hâkim olmuşlardır.³⁴

Simav, 1113 yılında Edremit – Kırkağaç bölgesinden Kütahya – Eskişehir’ e yardıma dönen Selçuklu Kumandanı *Emir Muhammet* tarafından Simav Çayı vadisinden gelinerek fethedildi. Bu Fetih dönemi uzun sürmedi, tekrar Bizans'ın eline geçtikten 192 yıl sonra Germiyan Beyliğinin kurucusu 1. Yakup Bey 1305 yılında Alaşehir’i fethetmeye giderken Simav’ı da fethetti. 1305 yılındaki fetih de Bizans’ın kiraladığı İspanyol Katalan askerlerinin Erdek’ten gelişi ile son buldu. *Germiyanoğlu Mehmet Bey*’in 1327 tarihinde Simav ve Kula’yı Katalanlardan fethetmesiyle Simav’da Türk hâkimiyeti kesin bir şekilde başlamıştır. Mehmet Bey’in oğlu Süleyman Şah, komşu beylik Osmanlılarla dost geçinmek, Karamanoğullarının düşmanlığından da korunmak için kızı Devlet Hatun’u Osmanlı Padişahı I. Murat’ın oğlu Yıldırım Bayezid’e verdi. 1381 yılında kızının çeyizi olarak Kütahya, Tavşanlı, Emet ve Simav’ı Osmanlılara verip kendi Kula’ya çekildi.³⁵

Simav, 1381’de Germiyanoğlu Süleyman Şah’ın kızı Devlet Hatun’un, I. Murat’ın oğlu *Yıldırım Bayezit*’le evlenmesi sırasında çeyiz olarak verilen yerler arasındadır.³⁶ Ankara Savaşından sonra tekrar Germiyanoğulları hâkimiyetine geçen Simav, Germiyanoğlu II. Yakup Bey’in vasiyeti üzerine ölümünden sonra 1429 tarihinde bütün Germiyan memleketiyle beraber Osmanlı topraklarına katılmıştır.³⁷

Fatih Sultan Mehmet döneminde Simav, *Abdullah-i İlahi* gibi bir din âliminin ve onun yakın dostu *Emir Buhari'nin* feyz dağıttığı bir yer olarak gelişmiş medreselere sahipti. Simav medreselerinin son ünlü öğrencisi *Ali Süavi* (1839-1878), son değerli müderrisi ise *Simavlı Arif Efendi'dir.*(1850-1944)³⁸

³³ Etem Ruhi Alper, Yeşil Simav, İzmit: İzmit Selüloz basımevi, 1956, s.13.

³⁴ <http://www.simav.gov.tr> (04/11/2013).

³⁵ <http://tr.wikipedia.org> (04/11/2013).

³⁶ Yaşar Bozyiğit, Simav’da Ahilik ve Ahiler, Simav: Erkan matbaası, 2000, s.28.

³⁷ Yaşar Bozyiğit, a.g.e., s.30.

³⁸ <http://tr.wikipedia.org> (05/11/2013).

Simav adı “göl” veya “yamaçtaki yer” anlamındaki “Synaos” dan gelmektedir.³⁹ Evliya Çelebi’nin Seyahatnamesinde belirtildiğine göre ise "Germiyanoğlu Beyi Babık, Simavna adlı Rum Kralının elinden aldığı için Simav derler. Bir rivayete göre de Simav (Gümüş suyu) anlamına gelen “sim-ab” dan gelir. Hakikaten suları gümüş gibi berraktır.”⁴⁰

Simav adının kaynağı olarak gösterilen göl, yamaçtaki yer ve gümüş su tabirlerinin hepsi Simav için doğru görünmektedir. Çünkü Simav göl kenarında ve yamaçta kurulmuştur ve suları parlak(billur)tır. Bir başka kaynaktaki ifadelerle göre ise Simav kelimesi şimdi kasabanın ortasında bir tepe üzerinde temelleri görülen kalenin sahibi ve başkanı olan Simon’un adından galattır. Bunun dışında Simav, Sim Ab’dan galattır. Simav Gölü vaktiyle daha geniş ve daha derin olduğu cihetle bu günkü kamış tarlaları ve bataklıklar o zaman yoktu. Onun için gölün her tarafına bu günkü gölün merkezini teşkil eden Ak göl ile beraber Gümüş su denilirdi. Sonraları Arap harsı tesiri ile ve güya kibarlaştırmak maksadıyla Simab denilmiştir. Sonraları halk kendi şivesine uydurduğu için Simav denmiştir. Simav’ın yükseklik manasına gelen Sümüv’den müştak olduğunu söyleyenler de vardır. Bu rivayete göre Simav’dan önce civarda Avdan ve Kaymaz adında iki şehir, münhat yerde oldukları için barınamadılar ve şehri daha yükseğe kurdular bu şehre Sümüv’den müştak olan Simav ismini verdiler.⁴¹

B. COĞRAFI DURUM VE İKLİM ÖZELLİKLERİ

Simav, Kütahya il sınırları içinde kuzey-güney doğrultusunda uzanır. İç Batı Anadolu Bölümünde yer alan ilçe, Ege ile Marmara bölgeleri arasında sınır görevi görür. Simav’ı kuzeyde Emet, doğuda Şaphane, güneyde Selendi ve Demirci, batıda ise Sındırgı ilçeleri çevreler.⁴²

Simav çevresindeki iller ise Uşak, Kütahya, Balıkesir, Manisa, Bursa’dır. İlçe Uşak’a 86km, İl merkezi Kütahya’ya 143km., Balıkesir’e 139km., Manisa’ya 190km., Bursa’ya ise 192 km. uzaklıktadır.

³⁹ Ertuğrul Erdoğan, “Simav Yöresinin Etnik Özellikleri ve Simav Adının Kaynağı”, Simav Anadolu Kültür ve Sanat Dergisi, Simav:1998, Temmuz-Ağustos, s.22.

⁴⁰ Mehmet Zıllıoğlu, Evliya Çelebi Seyahatnamesi, İst.: 9.Cilt, Üçdal neşriyat, 1984, s.23.

• Simav Gölü 1961 yılında devlet tarafından taşma sebebiyle kurutulmuştur.

⁴¹ Etem Ruhi Alper, a.g.e., s.7.

⁴² Cihat Pala, Ertuğrul Erdoğan, a.g.e., s.232.

İlçe, il merkezi Kütahya'ya 143 km. uzaklıktadır. Kütahya'ya ilçeleri arasında en uzak Simav vardır. Bu uzaklık Simav-Kütahya kültürel bağını etkilemektedir. Simavlıların il ile bağlantısı daha çok resmi işlemler sebebiyle gerçekleşmektedir. İlçe halkı resmi işlemler dışındaki diğer gereksinimlerini karşılamak için Uşak'ı tercih etmektedir. Uşak'ın mesafesinin yakın ve ulaşımının daha kolay olması bu durumu etkileyen sebeplerdendir. Hatta zaman zaman, resmi olarak yapılan açıklama olmamasına rağmen Simav halkı Uşak'a bağlı ilçe olma durumunu dillendirmektedir.

Simav, Simav dağı'nın kuzey yamacından ovaya doğru uzanır. İlçenin yerleşim şekli ve yeşillik olması Bursa'yı andırdığı için Simav için yörede *Küçük Bursa* da denir. "Simav, kâh Bursa'yı, kâh Manisa'yı hatırlatıyor. Zira Manisa'dan daha ağaçlık daha yeşil ve süslü görünüyor. Bu ovanın bir ucunda kükürtlü su banyoları da ayrıca Simav'ı Bursa'ya benzeten müşterek hususiyetlerden birini teşkil ediyor."⁴³

Simav tipik olarak Marmara ve Ege bölgesi iklim yapısına sahiptir. Kışın batıdan esen, yazın ise doğudan esen rüzgârların etkisi altındadır. Yıllık yağış ortalaması 600-750 Kg/M², sıcaklık ortalaması 10-12 C 'dır.⁴⁴ Simav'da iklim geçiş niteliği taşır. Kıyı Ege'nin ılıman ikliminden etkilenen bölge, İç Anadolu'nun sert ve kurak ikliminden de nasibini alır. Rakımı iki bin metre olan Simav dağı⁴⁵, güneyden ılık, nemli rüzgârları engeller. Bölgede yazlar ege kadar sıcak geçmez. Kışlar ise soğuk ve karlıdır. Eskiden donlu günler daha fazla iken, jeotermal borularının şehrin birçok cadde ve sokaklarına yerleştirilmesiyle donlu gün sayısı da azalmıştır. En sıcak ay temmuz, en soğuk ay ise ocak ayıdır. En fazla yağış kış mevsiminde görülür. Bölgenin doğal bitki örtüsü ormandır. Yer yer bozkır da görülür.⁴⁶

⁴³ Etem Ruhi Alper, a.g.e., ss.33-34.

⁴⁴ Simav Sanayi ve Ticaret Odası Ekonomik Raporu, 2012, s.9.

⁴⁵ Simav'ın güneyini kaplayan Demirci dağı'nın devamıdır. 1801 M. yüksekliğindeki Simav dağında kestane, çam, gürgen, kayın ve meşe yetişmektedir.

⁴⁶ Cihat Pala, Ertuğrul Erdoğan, a.g.e., ss.49-51.

C. İDARİ DURUM

Simav, 1812 tarihinde ilçe olmuştur ve Kütahya sancağına bağlanmıştır. O yıllarda merkez nüfusu 5 bin, kaza nüfusu ise 32.662'dir.125 köy bağlıdır. Fakat daha sonra derebeylerin asker ve vergi vermemesi üzerine ilçe statüsünden düşürülmüştür. 1867 yılında yeniden ilçe statüsüne geçirilmiştir.⁴⁷ Başka bir kaynağa göre, 1800'lü yıllarda hükümet Simav derebeylerinin nüfuzunu artmasından kuşkulandığı ve esasen padişaha asker ve vergi vermekten de imtina ettikleri için Simav bir kaza olacak kadar büyük olduğu halde, nahiye merkezi olmuştur. Mahkeme-i şer'iyeye kayıtlarına göre Simav, önceleri Denizli'ye bağlı kadılık iken sonraları Emet kazasına bağlı bir nahiye olmuş ve 1851'den önce kaza olmuştur.

İlçeye 70 köy ve 21 kasaba bağlı iken belediye kanununa göre yapılan son düzenleme ile 5 kasaba ve 80 köy bağlıdır. İlçeye ait kasabaların isimleri ve 2013 yılı nüfusu aşağıdaki tabloda yer almaktadır.⁴⁸ Bilgiler belediye kanununa göre güncellenerek verilmiştir. Fakat belediye kanunu uygulaması 30 Mart 2014'ten sonra başlamıştır.

Tablo 2: Simav'ın Kasabaları ve 2013 Nüfusu

Kasaba Adı	2013 Nüfusu
Akdağ	2.116
Çitgöl	3.533
Demirci	2.860
Güney	1.860
Naşa	2.056

İlçeye ait köyler ve 2013 yılı nüfusu aşağıdaki tabloda yer almaktadır.⁴⁹

⁴⁷ <http://www.Simav.org>. (10/04/2013).

⁴⁸ <http://www.yerelnet.org.tr>. (11/10/2013).

⁴⁹ <http://www.yerelnet.org.tr>. (11/10/2013).

Tablo 3: Simav'ın Köyleri ve 2013 Yılı Nüfusu

Kasaba Adı	Nüfus	Kasaba Adı	Nüfus	Kasaba Adı	Nüfus
Ahlathçeşme	242	Hamzabey	Naşa Mah.	Öreyler	Demirci Mah.
Ahmetli	380	Hasanören	328	Pulluca	349
Akpınar	83	Hıdırdivanı	136	Samat	152
Aksaz	454	Hisarbey	754	Sarıçam	304
Aşağıdolaylar	192	İhlamur	207	Sarıkaya	88
Bahtılı	533	İmranlar	151	Sarkatlar	86
Bademli	121	İnkaya	177	Söğüt	653
Başkonak	138	İnlice	23	Sudöşeği	171
Beciler	202	Kalkan	621	Sünnetçiler	65
Beyce	1.688	Kapıkaya	178	Şenköy	610
Bedirler	133	Karacahisar	560	Taşköy	181
Çakırlar	536	Karacaören	229	Taşlık	69
Çamlık	394	Karakoca	255	Toklar	103
Çaysimav	Demirci Mah.	Karapınar	352	Yağlılar	262
Çınarlıdere	230	Kayaşık	220	Yağmurlar	313
Çuhalar	43	Kayalıdere	60	Yassıeynihan	150
Dağardı	286	Kestel	980	Yavu	212
Dere	76	Kızılıçık	283	Yaykın	476
Dereyüzüdere	315	Kiçir	276	Yemişli	1.318
Efir	476	Koyunoba	327	Yeniköy	1004
Eğirler	281	Köseler	66	Yeniler	143
Esenbağ	282	Kurduman	60	Yeşilçam	147
Evciler	91	Külcü	131	Yeşilova	Simav Mah.
Gılmanlar	271	Kuşu	2.158	Yeşildere	1.197
Gökçeler	447	Küplüce	253	Yeşilköy	1.057
Göl	317	Mamak	198	Yeşilyayla	18
Gümüşsu	1.206	Ortaca	226	Yukarıdolaylar	162
Hüsüm	Simav Mah.	Örencik	130		
HacıHüseyinEfendi	184	Örenli	173	Köyler Toplam	28.097

D. NÜFUS VE GÖÇLER

Simav'ın 2013 yılı toplam nüfusu, adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre 65.993'dir. Merkez nüfusu ise 25.506'dır.⁵⁰

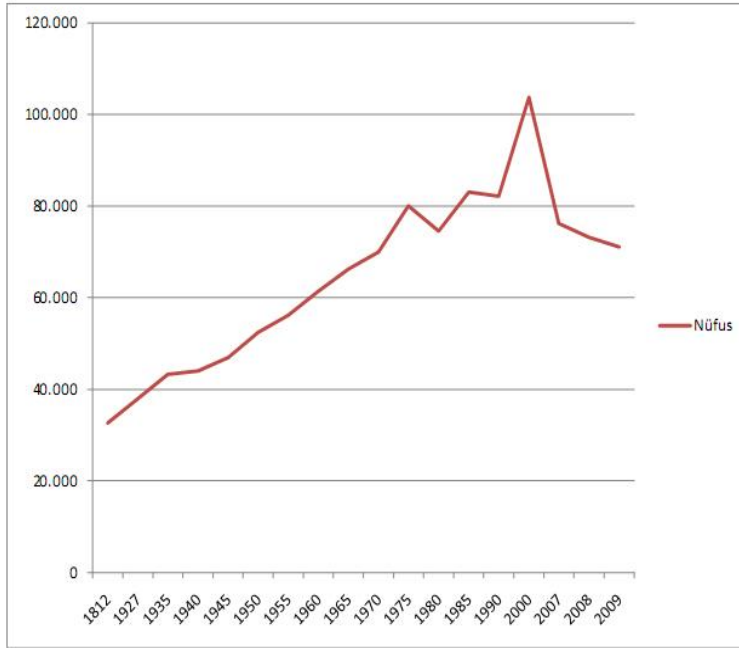
Tablo 4. Simav'ın Nüfusu

	Toplam	İlçe Merkezi	Belde ve Köy	Yıl
SİMAV	67.786	24.186	43.600	2011
SİMAV	66.916	23.506	43.410	2012
SİMAV	65.993	25.506	40.487	2013

İlçede 2011-2012 yılları arasındaki nüfus azalmasının genel sebebi olarak 2011 yılında 19 Mayıs'ta yaşanan 5,9 şiddetindeki deprem gösterilebilir.

Son birkaç yıldır deprem Simav'ın nüfusunu etkilemiştir. Ancak bölgenin önceki yıllarda da giderek nüfusu azalmakta idi. Çünkü ilçede istihdam sağlanacak geniş sanayi ve yoğun iş sahası yoktur. Tarımsal arazinin az olması, tarıma da olanak sağlamazken, hayvancılıksa merkezde yok denecek kadar az olup, tarımsal alanın elverişsiz olduğu belde ve köylerde yapılmaktadır. Tablodaki verilere göre 2013 yılı nüfusu 2012 yılına göre iki bin kişi artışı ile 25.506 olarak belirtilmiştir. Bu durum yukarıda belirtilen açıklamalara zıtlık teşkil eder görünmektedir. Fakat bu artışın, son idari güncellemelere göre Simav'ın Yeşilköy, Muradınlar ve Hüsüm köylerinin Simav'ın mahallesi olması sebebiyle olduğu söylenebilir. Nüfus durumu ile ilgili bu açıklamaların dışında Simav'ın ilçe merkezinin gece, gündüz nüfus farkının belirgin olduğu belirtilebilir. Köy ve kasaba çevresi fazla olan ilçe merkezinin gündüz nüfusu fazla gece nüfusu daha azdır.

⁵⁰ <http://www.tuik.gov.tr/> İl İl ADNKS Sonuçları, (10/04/2013).

Tablo 5. Simav'ın Yıllara Göre Nüfus Grafiği

E. ETNİK YAPI

Simav etnolojik açıdan incelendiğinde Türkmen/Yörük kökenli olduğu anlaşılmaktadır.⁵¹ Günümüzde ilçede ferdi anlamda etnik farklılıklar olabilecekse de genel itibariyle ilçe nüfusunun %99'unun Türkmen/Yörük kökenli olduğu söylenebilir.

Simav'ın dağlık ve bulunduğu coğrafi konumunun sapa olması, sanayiinin gelişmemiş olması ve iş sahasının olmaması, ilçe dışından Simav'a göç olayını engellemiş görünmektedir. Bu sebeple ilçe nüfusunun büyük çoğunluğunu Simavlılar oluşturmaktadır.⁵²

İlçe halkının belirttiğine göre otuz-kırk yıl önce “Ülkemizin doğusundan göç eden üç-beş aile Simav'a yerleşmek istediklerinde halk, eğer biz bu duruma müsaade

⁵¹ <http://www.simav.gov.tr>, (11/04/2013).

⁵² Simavlı bir üniversite öğrencisi fakültede kendisine “nerelisin?” diye soran hocasına “Simavlıyım” yanıtını verdiğinde hocasının kendisine “Simav cumhuriyetinden misin?” dediğini belirtmiştir. Bu durumun Simav'ın dışı kapalı ve kendi içinde farklı yapısının olduğu düşüncesini destekler nitelikte olduğu belirtilebilir. Hakikaten Simav eskiden üç saat mesafesinde bulunan il merkezi Kütahya'dan farklı kültürel özelliklere sahip olduğu gibi kendisine en yakın mesafede bulunan Uşak ili ile de farklılıklar göstermektedir.

edersek bu insanlar bizim memleketimizde çoğalır.” düşüncesine dayanarak yerleşmelerine engel olmuşlardır.

Simav’ın etnik yapısında -ferdi farklılıkların dışında- belirgin bir etnik farklılık gözlemlenmediği gibi, mezhep olarak da farklılıklar yoktur denilebilir. Günümüzde ilçe halkı, köy ve kasabaların tamamı Hanefi mezhebine mensuptur

F. EĞİTİM VE OKURYAZARLIK DURUMU

2011 verilerine göre Simav’da okur-yazarlık durumu, kadın-erkek oranlarına göre aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 6. Simav’ın Eğitim Durumu

	Erkek	Kadın	Toplam
Okumayazma bilmeyen	857	3.120	3.977
Bilen	29.949	29.256	59.205
Bilinmeyen	129	112	241
Toplam	30.935	32.488	63.423

Tablodaki verilere göre Simav’da okuma-yazma oranı yüksektir. Kadınlarda, erkeklere göre, okuma yazma bilmeyen daha fazladır.

Tablo 7: Bitirilen İlçe Eğitim Düzeyi ve Cinsiyete Göre Nüfus (15+yaş),

	Kadın	Erkek	Toplam
Okuma Yazma Bilmeyen	3.973	855	4.828
Okuma Yazma Bilen Fakat Okul Bitirmeyen	5.719	1.867	7.586
İlkokul Mezunu	21.749	9.502	31.251
İlköğretim Mezunu	8.580	4.405	12.985
Ortaokul Mezunu	2.930	2.080	5.010
Lise Mezunu	8.909	5.745	14.654
Yüksekokul Mezunu	3.445	2.260	5.705
Yüksek Lisans Mezunu	169	123	292
Doktora	62	35	97
Bilinmeyen	227	122	349
Toplam	55.763	26.994	82.757

Simav’ın göç sebepleri olarak iş sahasının dar olması belirtilmişti. İlçede nüfusu olumsuz etkileyen bu faktör, eğitim durumunu olumlu yönde etkiliyor görünmektedir. Ulaşım yollarına sapa kalması, iş olanaklarının az olması ve

sanayinin gelişmemesi, bölge halkının eğitime yönelmesini ve önem vermesini sağlamıştır. İlçede günümüzde 4 dersane bulunmaktadır. Bu sayının geçmiş yıllarda 5 ve 6 olduğu zamanlar da mevcuttur. Nüfus bakımından çok yoğun denilmeyecek ilçede bu rakamların, eğitime olan ilgi ile değerlendirilebileceği belirtilebilir. Bu durum da belirtildiği üzere coğrafi şartların ilçe üzerindeki tesirinin sonucu olarak açıklanabilir.

Simav'da mevcut eğitim kurumları: Dumlupınar Üniversitesi Teknik ve Mesleki Eğitim Fakültesinin 2000 öğrencisi bulunmaktadır. Simav Fen Lisesi, Halk Eğitim Merkezi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Mesleki ve Çıraklık Eğitim Merkezi, Nurullah Koyuncuoğlu Anadolu Lisesi ve Cumhuriyet Anadolu Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi, İmam Hatip ve Anadolu İmam Hatip Lisesi, Ticaret Meslek Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi Okulları, Kuşu Çok Programlı Lise, 8 İlkokul ve 21 Ortaokul.⁵³

G. EKONOMİK DURUM

İlçenin belde ve köylerinin %80'i geçimini tarım ve hayvancılıktan sağlamaktadır. Ova köy ve kasabalarda tarım yaygınken, tarımsal arazinin az olduğu dağlık bölgelerde hayvancılık geçim kaynaklarındandır.

Simav şehir merkezinde ise tarım-hayvancılık gelişmemiştir. Tarımsal arazinin miras yoluyla paylaşılıp her geçen yıl küçülmesi, büyük tarım çiftliklerinin kurulup modern tarıma geçilmesini engellemiştir.⁵⁴

Şehir merkezinde sektörlere göre istihdam oranları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.⁵⁵

Tablo 8. Simav'ın İstihdam Durumları

Sektörler	%'si
Hizmet sektörü	60.4
Tarım	20.9
Sanayi	18.7
Toplam	100.0

⁵³ <http://www.simav.meb.gov.tr>, (04/02/2014).

⁵⁴ Cihat Pala, Ertuğrul Erdoğan, a.g.e., s.60.

⁵⁵ Cihat Pala, Ertuğrul Erdoğan, a.g.e., s.58.

İlçede tarım alanında seracılık, kirazcılık, kestaneçilik, fasulyecilik gelişmiştir. Özellikle seracılık, hızla yaygınlaşmaktadır. Eynal bölgesinde jeotermal kaynaklı yapılan seracılık yaklaşık 130 dekar alanı kaplamaktadır. Simav'da 1961'de gölün kurutulmasıyla oluşturulan verimli ovada ayçiçeği, fasulye, şeker pancarı, mısır yetiştirilir. "1950 'li yıllarda kurutulmaya başlanan ve 1962 yılında kurutulması tamamlanarak etrafındaki köylere kiraya verilen göl arazisi toplam olarak 17.575 dekar araziden oluşmaktadır. Organik yapıya sahip alüvyonlu bir toprak tipi olan ve % 98 verimli bu arazide fasulye, şeker pancarı, ayçiçek ve mısır tarımı yapılmaktadır. Uzun yıllar civar köylerin ekonomisine katkıda bulunan bu arazi ekonomik ömrünü doldurmuştur."⁵⁶ Bu sebeple zaman zaman resmi bir açıklama olmamasına rağmen, Simavlılar gölün yeniden açılması durumunu gündeme getirmektedirler.

İlçede Salı günleri kurulan hayvan pazarı(dernek), çevre şehirlerden de talep görmektedir. Pazar ege bölgesinin büyük hayvan pazarlarından⁵⁷ Simav leylek kürü mevkiinde her hafta salı günleri ortalama günlük olarak 400-500 büyük baş hayvanın, 1000-1500 küçükbaş hayvanını giriş çıkış yaptığı bu pazara genellikle İstanbul, Balıkesir, Afyon, Bursa, Kütahya, Bigadiç, Tavşanlı, Sındırgı gibi il ve ilçelerden alıcı gelmektedir. 13.140 M2 alana kurulan hayvan pazarında kapalı hayvan barınakları, veterinerlik, koruma, zabıta hizmetleri, lokanta, kıraathane, otel ve dinlenme salonları yer almaktadır.⁵⁸

Simav'da günümüzde 15-20 civarında sanayi kuruluşu vardır. Bu kuruluşlarda toplam 900-1000 arasında kişi çalışmaktadır.⁵⁹

Simav'ı komşu il ve ilçelere bağlayan karayolları asfalt olmasına rağmen, iniş-yokuş ve virajlı olması sebebiyle aranan hizmeti verememektedir. Yolların elverişsiz olması ilçe ekonomisini menfi yönde etkilemektedir.⁶⁰ İlçe, bulunduğu konum itibarıyla ulaşım yollarına saptır. Bu durum ulaşım ve taşımacılığın gelişmemesini, ilçenin yatırım almamasını, sanayinin gelişmemesini etkilemiştir.

⁵⁶ Simav Ticaret ve Sanayi Odası Ekonomik Raporu, 2012, s.26.

⁵⁷ www.simav.gov.tr. (10/04/2013).

⁵⁸ Simav Sanayi ve Ticaret Odası Ekonomik Raporu, 2012, s.34.

⁵⁹ Cihat Pala, Ertuğrul Erdoğan, a.g.e., ss.72-75.

⁶⁰ Simav Ticaret ve Sanayi Odası Ekonomik Raporu, 2012, s.12.

H. MİMARİ YAPI

İlçede 1970’li yıllara kadar binalar ahşap yapılırken, günümüzde yapılan binalar betonarmedir. Şehirde binaların kat sayısı en fazla 6 iken, genelde 4-5 katlıdır.

Ancak özellikle 2011 Simav depreminden sonra müstakil, tek ve çift katlı yapılar yaygınlık göstermeye başlamıştır. Simav depreminin ilçe üzerindeki etkisi mimari yapısına da yansımıştır. 2011 Simav depreminden günümüze kadar *340 bina* hasar sebebiyle yıkılmış 25 tanesinin de yıkılacağı belirtilmiştir.⁶¹ İlçede deprem sonrasında hasar gördüğü sebebiyle bazı kamu binaları da yıkılmıştır. Hükümet binası, Halk Eğitim ve Kültür binası, Müftülük ve Kaymakamlık binaları yıkılmış ve kısa zamanda yenileri inşa edilmiştir. Depremden ardından ilçe genelinde hasar sebebiyle 14 camii yıkılmıştır. Yapılan camiler ise Camileri yaptırma derneklerinin faaliyetleriyle ve halkın katkılarıyla yapılmaktadır. Depremden sonra uzun zaman camiler faal olmamış, yerine camilerin en yakınına *çadır camiler* kurulmuştur. Şu anda da Mevlana Camii, Eski Garaj Camii yerine *çadır camiler* bulunmaktadır. Depremden sonra hasar sebebiyle Yusuf Koyuncuoğlu İlkokulu, Endüstri Meslek Lisesi, Simav Cumhuriyet Lisesi, Nurullah Koyuncuoğlu Anadolu Lisesi, Beyce Ortaokulu, Kuşu Nurullah Bayram Ortaokulu binaları yıkılmış, bazı okullar aynı yerine bazı okullar ise farklı bir alana inşa edilmiştir. Belirtilenlerin dışında köy ve kasabalarda yıkılan binalar da bulunmaktadır.

I. İLÇEDE TURİZM

Bölge turizm yönünden gelişmemiştir. Bulunduğu konum ve ulaşımının son zamana kadar zorluğu, Simav’ı dışa kapalı hale getirmiştir. Ancak, ilçede turizm potansiyeli olarak kaplıcaların varlığı belirtilebilir. Simav Eynal, Çitgöl ve Naşa Kaplıcaları mevcut kaplıcalardır. “Kaplıcalara 2 binli yılların başına kadar Uşaktan daha fazla yoğun ilgi olmakta iken, bölgede deri sanayinin zayıfladığı son yıllarda bu oran düşmüş ve kaplıcalara gelen turistlerin yarısına yakınının Bursa’dan, daha sonra

⁶¹ Bilgiler Simav Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğünden Edinilmiştir. (04/02/2014).

ise İzmir, İstanbul, Konya, Tekirdağ, Uşak'tan yerli turistlerin geldiği belirtilmiştir.”⁶²

İ.SİYASİ DURUM

Simav ilçesinin 2009 yerel ve 2011 genel seçim sonuçları ve 2014 yerel seçim sonuçları aşağıdaki tablolarda verilmektedir.⁶³ Şüphesiz bir yerin sosyal durumu, o yerin siyasi durumuna da yansımakta ve o yer hakkında fikir verebilmektedir. Aşağıdaki seçim sonuçları gayri resmi web sitesinden elde edilmiştir.

2009 yerel seçim sonuçları sadece ilçe merkezi Simav'a ait sonuçlarken, 2011 genel seçim sonuçları Simav merkez ve Simav'a bağlı 70 köy, 21 kasaba sonucunu vermektedir. Simav merkez genel seçim sonuçları, verilen sonuçlardan farklı olacaktır. 2014 yerel seçim sonuçları ise ilçe merkezindeki sonuçlardır.

Tablo 9. Simav 2009 Yerel Seçim Sonuçları

Sıra No	Parti Adı	Oy oranı %	Toplam Oy
1	DP-Demokrat Parti	28.0	4.149
2	AK PARTİ-Adalet ve Kalkınma Partisi	27.9	4.127
3	CHP-Cumhuriyet Halk Partisi	25.2	3.734
4	MHP-Milliyetçi Hareket Partisi	17.9	2.648
5	Diğerleri	1	151
6	Toplam	%100	14.809

⁶² Bilgiler, Simav Eynal Kaplıcaları Müdürlüğünden edinilmiştir. (03/02/2014).

⁶³ <http://secim.haberler.com/2011/simav-secim-sonuclari/>(03/04/2014).

Tablo 10. Simav 2011 Genel Seçim Sonuçları

Sıra No	Parti Adı	Oy oranı %	Toplam Oy
1	AK PARTİ-Adalet ve Kalkınma Partisi	61.38	28.168
2	MHP-Milliyetçi Hareket Partisi	18.50	8.490
3	CHP-Cumhuriyet Halk Partisi	13.04	5.982
4	DP-Demokrat Parti	3.31	1.521
5	Diğerleri	3.77	1.729
6	Toplam	%100	45.890

Tablo 11. Simav 2014 Yılı İlçe Merkezi Yerel Seçim Sonuçları

Sıra No	Parti Adı	Oy oranı %	Toplam Oy
1	AK PARTİ-Adalet ve Kalkınma Partisi	42.6	6.807
2	MHP-Milliyetçi Hareket Partisi	26.7	4.271
3	DP-Demokrat Parti	13.6	2.181
4	BBP-Büyük Birlik Partisi	10.2	1.626
5	CHP-Cumhuriyet Halk Partisi	5.2	832
6	Diğerleri	1.7	279
7	Toplam	%100	15.996

Tablo 12. Simav 2014 Yılı İlçe Genel Meclisi Seçim Sonuçları

Sıra No	Parti Adı	Oy oranı %	Toplam Oy
1	AK PARTİ-Adalet ve Kalkınma Partisi	41.9	6.631
2	MHP-Milliyetçi Hareket Partisi	25	3.954
3	DP-Demokrat Parti	11.9	1.885
4	CHP-Cumhuriyet Halk Partisi	10.5	1.661
5	BBP-Büyük Birlik Partisi	9.2	1.449
6	Diğerleri	1.5	67
6	Toplam	%100	15.647

II. ÇİTGÖL KASABASI İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

A.COĞRAFİ KONUMU VE YERLEŞİM ŞEKLİ

Araştırma alanımız içerisinde Simav kasabalarından Çitgöl kasabası da bulunmaktadır. Çitgöl kasabası ilçe merkezine 3 km. mesafede olup, kasabaları içerisinde ilçeye en yakın kasabadır.

Çitgöl, Simav'ın kuzeyindeki ovaya, düzlük bir arazi üzerine kurulmuştur. Beldenin kurulduğu alan alüvyon topraklarla kaplıdır. Kurutulan Simav gölünün bir bölümü kasaba sınırları içerisinde. Bu sebeple kasaba verimli topraklara sahiptir.

Belde Simav'a yakın olup, Simav fay hattının üzerinde bulunmakta ve I. Derece deprem kuşağında yer almaktadır.

Kasaba jeotermal kaynaklar bakımından da zengindir. Beldeden 1.2 km. uzaklıkta bulunan Çitgöl jeotermal alanında sıcaklığı 77-83 derece arasında değişen kaynak suları mevcuttur. Simav Eynal kaplıcalarının yanında, Çitgöl kaplıcaları da ilçe ve çevre illerden tedavi ve turizm maksadıyla gelmek isteyenler tarafından rağbet görmektedir.

Kasabanın ilk kuruluş yerinin Üyücek tepesi olduğu söylenmektedir. Kuruluş yeri olarak belirtilen Üyücek çevresinin sularla çevrili olması sebebiyle halk, sulak alanda yetişen kelemepe adı verilen ve söğüt ağacı cinsinden olan bodur ağaçların dallarından çitler yaparak geçimini sağlamış. Bu nedenle kasabaya Çitköy denilmiştir. Osmanlı dönemi belgelerinde(Tahrir defteri ve Salnamelerde) Çit karyesi(köyü) olarak geçmektedir. Ancak, Çitköy 1956 yılında belediye olmuş ve belediye meclisinin aldığı kararla Simav gölünden esinlenerek Çitgöl adına dönüştürülmüştür.⁶⁴

B.NÜFUS DURUMU VE GÖÇLER

Çitgöl kasabası 3.565 nüfusu ile Simav'ın en kalabalık kasabasıdır. Kasabanın yıllara göre nüfus durumu aşağıdaki tabloda belirtilmektedir.⁶⁵

⁶⁴Ömer Faruk Dinçel, Kütahya-Simav İlçesi Çitgöl Beldesi, Ank.: TC Çitgöl Belediyesi yay., Ocak, 2009, s.11-12.

⁶⁵<http://www.yerelnet.com.tr> (03/11/2013).

Tablo 13: Çitgöl Kasabasının Nüfusu

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Erkek	-	1.750	1.792	1.765	1.782	-	-
Kadın	-	1.808	1.837	1.822	1.815	-	-
Toplam	3.533	3.565	3.629	3.587	3.597	3.608	3.775

Kasabanın 2013 nüfusu 3.533'tür. Verilere göre kasaba, günümüzde göç veren birçok kasaba ve köylere göre, belirgin bir göç vermemektedir. Kasabanın ilçe merkezine yakınlığı sebebiyle Simav ve yakın çevresinde çalışan birçok kasabalı kasabayı terk etmemekte ve kasabada yaşamaktadırlar. Ancak beldenin hiç göç vermediği söylenemez. Simav'ın gelişmemiş sanayisi iş bulamayan bazı kasabalıları çalışmak için ilçe dışına göç etmeye zorlamıştır. Ancak bu amaçla gidenler ailelerini kasabada bırakmakta ve sadece çalışma amaçlı, geçici olarak kendileri gitmektedirler.

C. ÇİTGÖL KASABASININ EKONOMİK DURUMU

Kasabanın başlıca geçim kaynakları tarım, hayvancılık, nakliyecilik ve hasır imalatıdır.

Kasabanın ovada kurulmuş olması tarıma olanak sağlamıştır. Özellikle Simav gölünün kurutulmasıyla oluşan verimli tarım alanlarında göl fasulyesi, ayçiçeği, arpa, buğday ve haşhaş tarımı yapılmaktadır. Göl arazisinde sulama yapılmadan hasat yapılmaktadır. Ancak 1960 yılından beri tarım alanında kullanılan göl arazisinin günümüzde veriminin oldukça düştüğü belirtilmektedir. Bu sebeple resmi kurumlarca yapılan açıklama olmamasına rağmen, gölün yeniden açılması gündeme gelmektedir. Bu söylenti sadece Çitgöl kasabasında değil bütün Simav'da dile getirilmektedir.

Beldede büyükbaş hayvancılık küçükbaş hayvancılığa göre daha yaygındır. 3 bin civarında büyükbaş ve bin civarında küçükbaş hayvan mevcuttur.⁶⁶ Çitgöl'de 10-15 yıl öncesine kadar halk arasında dombey (manda, camız) adıyla bilinen hayvan

⁶⁶ Ömer Faruk Dinçel, a.g.e., s.20.

besiciliği de var iken günümüzde bu hayvanların sayısı oldukça azalmıştır. Kasabada günümüzdeki dombay sayısı 15'tir.

Simav'da hasır imalatı Çitgöl ile özdeşleşmiş durumdadır. 1960'lı yıllara kadar Simav gölünden elde edilen sazlardan hasır imal edilerek bu iş kolundan önemli gelir elde edilmiştir. Dokunan hasırlar Osmanlı döneminde hayvanlarla, Cumhuriyetin yakın dönemlerinde ise kamyonlarla Uşak, Balıkesir, Sındırgı, Akhisar, Kırkağaç ve Ödemiş'e satmaya götürülürdü.⁶⁷ Bu sebeple hasırcılık, Çitgöl kasabasında nakliyeciliğin de gelişmesini sağlamıştır. Ancak Simav gölünün kurutulmasından sonra hasırcılık önemini yitirmiş ve yerini halı dokumacılığına bırakmıştır. Halı dokumacılığı son 5-10 yıla kadar kasabalı kadınların birçoğunun uğraşlarından, son yıllarda halıcılık da önemini yitirmeye başlamıştır.

D. ÇİTGÖL KASABASININ EĞİTİM DURUMU

İlçe merkezine yakın olması sebebiyle kasabada okuma yazma oranı ve eğitime ilgi yüksektir. Beldeden her meslek grubuna mensup kişilere rastlamak mümkündür.

Asker, avukat, doktor, diş hekimi, veteriner, kaymakam, şair, gazeteci, öğretmen, müdür, subay ve bürokrat... Mesleklerine sahip kişiler bulunmaktadır.⁶⁸ Bu durum uzun yıllardır belde halkının eğitime ilgili olduğunu göstermektedir. Kasabanın ilçe merkezine mesafesinin yakın ve ulaşımının kolay olması, şehrin eğitim olanaklarından yararlanabilmesini sağlamıştır.

Kasabada kız çocuklarının okuma oranı da yüksektir. Halk kız çocuklarının okumaması gerektiği gibi bir kanaate genel olarak sahip değildir. Ancak kasabalıları kız çocukları okutmamalarına sebep olacak başka bir durumdan söz edilebilir. Daha önce belirttiğimiz gibi 1961 yılında Simav gölü kurutulmuş ve kurutulan göl arazisi göl yakınlarındaki köyler arasında paylaştırılmıştı. O yıllarda devlet yeni evlenen her çiftte göl arazisinden belli bir pay vermekte idi. Bu durum göl arazisinden pay almak isteyen ailelerin çocuklarını erken yaşlarda evlendirmelerine sebep vermiş ve zamanla bu erken evlilik Çitgöl kasabasında gelenek, kültür haline gelmiştir. Kasabada bu durum başka olumsuzlukları da beraberinde getirmiş; zaten yaygın olan

⁶⁷ Ömer Faruk Dinçel, a.g.e., s.17.

⁶⁸ www.simav.org.tr. (21.09.2013).

erken evlilik henüz okumakta olan kız çocuklarının okulunu bitirmeden evden kaçarak evlenmesine sebep olmuştur. Kasabada kız çocuklarının evden kaçma hadiselerine çok rastlanmaktadır. Günümüzde de erken yaşta evlilik halen devam etmekte, kız çocukları liseyi bitirdiğinde hemen evlendirilmektedir.

III. KESTEL KASABASI İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

A.COĞRAFİ KONUMU VE YERLEŞİM ŞEKLİ

Kestel kasabası 1350 m. rakıma sahip olup, Simav'a 33 km. uzaklıkta, Simav, Gediz, Hisarcık ilçeleri üçgeninde Gölcük ve Şaphane Dağları arasında yer alan bir kasabadır.⁶⁹

Kasaba, dağlık ve engebeli arazi üzerine kurulmuştur. Yerleşiminin dağlık olması ve yükseltisinin fazla olması özellikle kar yağışının yoğun olduğu kış aylarında ulaşımı olumsuz etkilemektedir. Ancak kasabanın belediyelik olmasından sonra yollarının yapılabilmesi ve belediyeye ait kepçelerin yolları açabilme imkânına sahip olması ile ulaşım konusunda da önceki yıllarda yaşanan olumsuzluklar büyük nispette azalmıştır.⁷⁰ Ulaşım geçmiş yıllara göre biraz daha rahattır ancak, rakımının yüksek olması nedeniyle karlı ve donlu gün sayısı Simav ve civarına göre çok fazladır. Bu sebeple Simav ve çevresinde Kestel kasabası için “yorgun domuz bile eğlenmez” tabiri kullanılmaktadır.

Kestel'in kelime manası ağaç ve toprakla yapılmış, hendekle çevrilmiş küçük hisar, küçük kale, hisarcık anlamında kale şekline getirilmiş yapı olarak tahkim edilmektedir.⁷¹

⁶⁹ www.simav.gov.tr. (21.09.2013).

⁷⁰ Bu konuyla ilgili Kestel Kasabasından olup Simav'da yaşayan kasabalı biri bizlere şu açıklamalarda bulunmuştur. “1990'lı yıllarda köyden kasabaya gelenler yolların kapalı olması sebebiyle köye dönemedikleri için bizde misafir kalırlardı. O yıllarda köyden kasabada yaşayan az bir aile vardı. Senelerden birinde aralıksız kırk gün boyunca farklı köylülerimizi evimizde misafir ettik. Ancak günümüzde birinci derece yakın akrabalarımız dahi şehre gelip işlerini görüp aynı gün geri dönmekteler.”

⁷¹ <http://www.kütahyakestel.bel.tr>. (06/11/2013).

B.NÜFUS DURUMU VE GÖÇLER

1998 yılında belediyeleşen Kestel kasabasının günümüzdeki 2013 toplam nüfusu 980'dir. Kasabanın yıllara göre nüfus durumu aşağıdaki tabloda belirtilmektedir.⁷²

Tablo 14. Kestel Kasabasının Yıllara Göre Nüfus Durumu

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Erkek	-	472	496	505	519	-	-
Kadın	-	514	521	539	535	-	-
Toplam	980	986	1.017	1.044	1.054	1.035	1.049

Kestel'in nüfusu tabloda da belirtildiği gibi giderek azalmaktadır. Fakat kasabadan, ailecek yapılan belirgin bir göç durumundan bahsedilemez. İlçe merkezine uzaklığı sebebiyle lise öğrencileri ilçede kalmaktadırlar. Bunun dışında kasaba için açıklanabilecek göçün büyük bölümünü, ailesi için geçim temin isteyen erkek nüfus oluşturmaktadır. Bu kişiler eşlerini ve çocuklarını kasabada bırakmakta, kendileri ise çevre ilçe ve illere gitmektedirler. 1970'li yıllarda kasabadan Almanya'ya yapılan göç olayı dikkat çekicidir. Fakat son yıllara kadar yurt dışına belirgin bir göç olmamaktadır. Ancak son yıllarda kasabalı erkekler Dubai, Mısır, Libya, Arabistan, Tunus, Cezayir Ülkelerine inşaat işçisi olarak gitmektedirler.

Kasabanın şehir merkezine uzak olması nedeniyle, çocuklarını okutmak isteyen bazı aileler de kasabaya yerleşmektedir. Ancak bahsi geçen bu göçlere rağmen kasabada genç nüfus oranı yaşlı nüfusa göre fazladır ve geçim amacı dışında köyden belirgin bir göç olmamaktadır.

C. KESTEL KASABASININ EĞİTİM DURUMU

Kasabanın kurulduğu yerin dağlık ve engebeli alan üzerine olması ve rakımının yüksek olması sebebiyle kışlarının uzun sürmesi ve böylelikle ulaşımının zor olması, geçmişten günümüze eğitim durumunu olumsuz etkilemiştir.

⁷² <http://www.yerelnet.com.tr>. (03/11/2013).

Günümüzde bu durum yavaş yavaş değişmeye başlamış, kasabalılardan bazıları çocuklarını Simav'daki yurtlara vererek okumaları için gayret göstermektedirler. Son yıllarda kasabadan üniversiteye giden kız ve erkek öğrenci sayısı oldukça artmıştır.

Eskiden kasabada çocukların okutulması durumu söz konusu değil idi. Kasabalılara göre bu durumun sebebi eskiden imkânın olmamasıdır. Eskiden her öğretmen kendi siyasi görüşüne göre okul kitabı aldırmakta ve bu durum rekabete dönüşmekte idi. Zaten ekonominin iyi olmadığı o günlerde çocuk okutmak da zordu. Günümüzde ise devlet her öğrenciye bütün kitaplarını göndermektedir. Kasabalılar; “Bütün bu imkânlar içinde çocuğunu okutmayıp da ne yapacaksın?” diye belirtmişlerdir. Bazıları da Simav'da *Sosyal dayanışma ve yardımlaşma yurdunun* yapılmasından sonra kız çocuklarının okuma oranının %100 artmış olduğunu belirtmişlerdir. Bu kişilerce kız çocuklarının eskiden hiç okutulmamasının sebebi güven ortamının olmayışıdır. Günümüzde ise *güven ve imkânın* var olduğu düşüncesiyle kasaba halkı çocuklarının okuması için gayret göstermektedirler.

Kestel Kasabasında 55 yaş üstü kadınlarda okuma-yazma bilen kişi sayısı çok azdır. Çünkü eskiden kız çocuklarını okutmayan kişiler, okutanlara göre daha çok saygı görürlermiş. Görüştüğümüz kişilerden 63 yaşındaki kasabalı kadınlardan biri bize şu olayı anlatmıştır. “5-6 yaşlarındaydım. Köyümüz öğretmenleri okul çağındaki çocukları okula yazmak için ev ev dolaşıyorlardı. Babam beni alıp dama sakladı ve abimi ortaya çıkınamam için yanıma koydu. Öğretmenler geldiğinde babam o yaşta çocuğum yok derken ben o sırada damın camından dışarı bakmaya çalışıyor, abimse görünmemem için kafamdan aşarı bastırıyordu.”

D. KESTEL KASABASININ EKONOMİK DURUMU

Kasabanın geçim kaynakları tarım, hayvancılık, inşaat işçiliği(sıva ustalığı) ve halıcılıktır. Kasabanın engebeli ve dağlık arazi üzerinde kurulu olması profesyonel tarımı engellemekte, bu nedenle kasabalılar modern tarım yerine bireysel nitelikte uğraşı olacak kadar tarımla ilgilenmektedirler; ancak bunun yanında yetiştirilen ve ekonomik olarak katkısı olan ürünler de vardır. Nohut, arpa, buğday,

elma, vişne kiraz, patates ve sarımsak sıralayabileceğimiz ürünler arasındadır.⁷³ Kasabada hayvancılık da, tarımda olduğu gibi, bireysel nitelikte yapılmaktadır. Hemen hemen her evde büyükbaş, küçükbaş hayvan bulunur. Hayvanların fazla sütleri satılır. Ekonomiye az-çok katkısı vardır ama, temel geçim kaynağı olarak yapılan hayvancılığın olmadığı söylenebilir.

Kasaba erkekleri uzun yıllardan beri, ufak yaşlardan itibaren kasabalı sıva ustalarının yanına çırak olarak verilmekte ve sıvacılığı öğrenmektedirler. Kasabanın en büyük geçim kaynağı sıvacılıktır. Sıva yapılabilecek bahar ve yaz mevsiminde, Simav'a günlük geliş-gidiş yapılarak çalışılmaktadır.

Kasabalı kadınlar arasında halı dokumacılık yaygındır. Her evde halı kuruludur. Kasabada bulunan kooperatif tarafından işletilen halıcılık, uzun yıllardan beri kadınlar ve genç kızlar için uğraşı alanlarının başında gelmektedir. Fakat son yıllarda halıcılık eskiye göre azalmaya başlamıştır. Eskiden kız çocukları okutulmayıp halı dokurlardı. Günümüzde kız çocuklarının büyük çoğunluğunun okumaya yönelmesi halıcılığın eskisi kadar yaygın olmasını engellemiştir.

⁷³ www.kestelbel.tr. (23.09.2013).

İKİNCİ BÖLÜM SİMAV'DA SOSYAL HAYAT

I. GÜNLÜK HAYATLA İLGİLİ İNANIŞ VE UYGULAMALAR

Din, her toplumda insanın bireysel ve toplum yaşantısını birçok yönüyle etkileyen ve şekillendiren bir olgudur. “Din, bireyin düşüncesinden ortak düşünce biçimine, yemek yeme biçiminden sanatsal faaliyetlerine kadar toplumsal hayatın ve kültürün her alanını etkilemektedir. Örf adet ve gelenekler üzerinde de dinin önemi büyüktür.”⁷⁴ Toplumumuzda günlük hayatın birçok aşamasında, dinin kendisinde var olduğu, toplum tarafından kabul gören ya da günlük hayatını kolaylaştıran ve uygulanan birçok durumlar bulunmaktadır. Bu uygulamalar halk dini olarak da ele alınabilir. “Müslüman topluluklar içerisinde daha başlangıçtan itibaren seçkinlerin sahip oldukları kültürle, halk kültürünün birbirlerinden farklı olmaları sebebiyle, seçkinlerin temsil ettikleri “resmi” dinin yanı sıra, içine “yabancı” unsurların karıştığı, bir “volk” (halk) dininin toplumun özellikle orta ve aşağı tabakaları arasında hayatiyet bulduğu görülmekte ve bilhassa Türkiye’de XIII. yüzyıldan beri bunun böyle olduğu bilinmektedir.”⁷⁵

“Bugün Türkiye’de halk dini, bir dünya görüşü ve bir kişisel denge yöntemi sağlamaktadır. Zaman zaman hayret ettiğimiz hurafelerin gücü buradan gelmektedir. Modernleştirici görüş, toplum problemlerini salt iktisadi problemler olarak alır ve kısa vadede insanlara insanlıklarını iade edecek olan kişisel denge unsurlarını sağlama yoluna gitmezse bize güdük, eksik ve kendini beğenmiş bir toplum modeli vermekten başka bir şey yapmış olmayacaktır.”⁷⁶ Halk tabakasındaki kişi, yöntem yolu olarak halk kültürünün ve dininin verdiği imkânları kullanıyorsa, bunun pratik sebebi vardır. Halk kültürü bütün hurafeleri bir yana menfaatlerine daha kısa yoldan cevap vermektedir. Okula gitmenin sağlayacağı imkânların kapalı olduğu yerde kişi Kur’an kursu yolunu seçecektir. Seçkinlerinin çok uzak oldukları bir kültürde kişi

⁷⁴ Vejdi Bilgin, “Din ve Kültür”, Din Sosyolojisi, Ed., Mehmet Bayyigit, Konya: Palet yay., 2013, s.121.

⁷⁵ Şerif Mardin, Din ve İdeoloji, İst.: İletişim yay., 2012, ss.62-65.

⁷⁶ Şerif Mardin, a.g.e., ss.166-167.

“halk seçkini”, -mesela Nurcu- olmayı deneyecektir. Doktorun halka yaklaşmadığı hastanenin etrafında üfürükçüler zengin olacaklardır.⁷⁷

Gündelik hayatın iki temel belirleyicisi söz konusudur. Bunlardan birincisi geleneksel kültür, ikincisi popüler kültürdür. Geleneksel kültür toplumun hemen tamamı tarafından paylaşılan, kökü çoğunlukla bilinmeyen bir tarihe kadar uzanan, hayatın her alanını büyük ölçüde kapsayan, nesilden nesle doğal süreçlerle aktarılan kültürdür. Popüler kültürse daha çok boş zaman faaliyetlerine veya tüketim eylemlerine yönelik olarak belirli bir ücret ödenen ve hızla değişen kültürdür. Popüler kültür özellikle endüstrinin gelişmesi ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla birlikte gündelik hayattaki tutumlarımız ve davranışlarımız üzerinde önemli ölçüde etkili olmaya başlamıştır. Ancak gene de hızlı değişim gösteren bu kültürle görece istikrara sahip olan geleneksel kültür birbirini dengelemektedir.⁷⁸ Evrensel dinin bünyesinde dâhili bir zaruret sonucunda, halk inancı doğmaktadır. Bu inanç binlerce yıl bozulmaksızın devam etmektedir. Çünkü kitleler bizzat temayülleriyle onlara benzer şekilde kalmaktadırlar.⁷⁹

Halk inancı terimini organizeli bir dinin bünyesinde rastladığımız ilkel inanç şekillerine tahsis edebiliriz. Hurafe ise hiçbir kutsal karakter olmaksızın birtakım sihirselle tasvirlerle bağlı kalmaktadır. Saf milli dinde olduğu gibi, halk inançları içinde hala kutsal duygusu yaşamaktadır. Bu durumda çoğu zaman birbirinin aynısı gibi algılanan halk inançları ile hurafenin ayrı olduğunu belirtmiş olmaktadır.⁸⁰

Sosyolojik olarak kitleler hiçbir zaman gerçek evrensel dini temsil etmemektedirler. Arkaik zamanların ilkel dini gibi yakından takip edildiğinde bir sürü dini de, ilk zamanların milli dininin bir izi olarak görülecektir. Netice olarak o, bir devreden çıkmakta ve henüz bu kitlenin aşamadığı bir devreye uygun düşmektedir. Evrensel din alanında bulunan bu sürü dinine verilmesi gereken ad ise “halk inançlarıdır.”⁸¹

Beklenmedik, bilinmeyen, akıl yoluyla denetlenemeyen olaylar ve gelişmelerin yarattığı korku ve kaygı durumlarını karşılamak, üstesinden gelmek

⁷⁷ Şerif Mardin, a.g.e., s.167.

⁷⁸ Vejdi Bilgin, a.g.m., s.108.

⁷⁹ Gustav Mensching, Din Sosyolojisi, Çev., Mehmet Aydın, Konya: Literatürk yay., 2012, s.156.

⁸⁰ Gustav Mensching, a.g.e., s.149.

⁸¹ Gustav Mensching, a.g.e., s.148.

üzere dinsel inanç pratiklerine başvurulur. Bu anlamda din, insan topluluklarının gündelik yaşamında bilimsel- teknolojik etkinliği tamamlayıcı mahiyette bir işlevle ortaya çıkar.⁸² Doğum, ölüm, düğün, merasim ve törenler... Bu aşamalardan başta gelenleridir.

Köy tipolojileri “açık köy toplumu” ve “kapalı dağ köyü cemaati” şeklinde ayırt edilebilir. Birinci tip köy, kent merkezine çok yakın olan ve ora hayatının büyük etkisi altında bulunmakta olan ve adeta kentle bütünleşmekte olan köylerdir. İkinci tip köy toplumu ise, birincinin tam tersine, kentle olan ilişkileri yok denecek kadar az olan ve kuruluş yeri bakımından şehre çok uzak bulunan, geleneksel yaşam türünün sürdürüldüğü “kapalı dağ köyü cemaatidir.”⁸³

Sosyoloji, belli zaman ve mekândaki toplumu ve toplumsal gerçekleri vasıflayan, karşılaştıran ve yorumlayan bir bilimdir. Sosyoloji insanların oluşturdukları toplumun ve toplumda ortaya çıkan toplumsal olay, olgu ve süreçlerin, toplumsal realitenin bilimsel incelenmesidir.⁸⁴

Din sosyolojisi de din ve toplumun karşılıklı olarak birbiriyle münasebetlerini inceleyen bilim dalıdır. İnsan cemiyetinin kendini belirli bir istikamete sevk eden bir iç kuvveti vardır. Bu iç kuvvet belli başlı ifadesini örf ve adetlerde bulmaktadır. Örf ve adetler her cemiyette dinin tesiri altında şekillenmektedir.⁸⁵

Bu bölümde Simav, Çitgöl ve Kestel yörelerine ait günlük pratikler dini ve sosyal yönleriyle araştırma çerçevesinde belirtilmeye çalışılacaktır.

A. DOĞUMLA İLGİLİ İNANIŞ VE UYGULAMALAR

Doğum, yöre insanı için oldukça önemsenen bir hadise olarak görünmektedir. Doğumla başlayan süreçte, hem anne, hem de bebek için yapılan birçok uygulama bulunmaktadır. Bu uygulamalarda dinin kendisinde var olan ve günlük hayatı etkileyen öğeler bulunurken, dinin özünde bulunmayıp toplumun asırlardan bu yana sürdürüldüğü kültürel yapının unsurları olarak, birçok uygulamalar da olduğu görülmektedir. “Toplum, kendi özellikleri çerçevesinde belirli bir bilinçlerle oluşturulmuş ve kurulmuş bir dünyadır. Burada sözü edilen bilinç, tek tek toplumu

⁸²Tayfun Atay, a.g.e., s.24.

⁸³ Ünver Günay, Erzurum ve Çevre Köylerinde Dini Hayat, s.56.

⁸⁴ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, ss.18-19.

⁸⁵ İzzet Er, Din Sosyolojisi, Ank.: Akçağ yay., 2008, s.399.

meydana getiren bilinç değil, kolektif bilinçtir. Toplumda kolektif bilinçle bir dünyanın inşası demek bu dünyayı paylaşan insanların eylemlerinin düzene konulması demektir.”⁸⁶ İslam dininin, toplum hayatının pek çok temel faaliyetleri ve olayları için birtakım dini hükümler, formüller, ibadetler, dualar ve merasimleri koymuş bulunması ile dini pratiklerin toplumda oynadığı bütünleştirici fonksiyon arasında yakın münasebet bulunmaktadır. Böylece Müslümanların mesela doğum, sünnet, evlenme ve ölüm gibi kişi ve toplum hayatında bir safhadan bir başkasına geçişi ifade eden önemli olayların ve durumlarının dini kalıplar ve atmosfer içerisinde cereyan etmesi ya da en azından bu tür olaylar vesilesiyle yerine getirilen örf ve adetler, törenler ve uygulamalar arasında dini bir renge sahip bulunan unsurların önemli yer tutmakta oluşunun, dinin toplum hayatında gördüğü bütünleştirici fonksiyonla yakından ilişkili olduğu söylenebilir.⁸⁷

1. Yeni Doğum Yapan Kadınlı İlgili İnanış ve Uygulamalar

Simav’da doğum hazırlıkları çok önceden başlar. Hem kız hem de oğlan annesi bebek için doğumdan çok önce hazırlık yapmaya başlarlar. Anneanne ve babaannenin yaptıkları bu hazırlıklara ilçede “*bebek çeyizi*” denmektedir.

Eskiden doğumların birçoğu ebe çağırılarak evde yapılırken, günümüzde ilçeye en uzak ve ulaşımı zor olan köyler dahi doğum için Simav’a gelmektedirler.

Doğumdan sonra komşu ve yakın akrabalar annenin sütünü arttırması için sütlaç, sütlü çorba, nişasta peltesi, veya muhallebi ile *lohusa ziyaretine* gelirler. Bu ziyaret, hastaneden eve gelindikten sonra en kısa zamanda yapılır ve ziyaret süresi kısa tutulur.

Doğumdan sonra anne artık “*kırklı kadın*” olarak görülür ve mecbur kalmadıkça evden kırk gün boyunca çıkartılmaz. Kırklı iki kadının bir araya gelmemesine dikkat edilir. Eğer kırklı iki kadın bir araya gelirse buna “*kırkı karışmak*” denir. Bu durumda annenin veya bebeğin hastalanacağı ve zayıflayacağı düşünülür. Kırk karışma sadece kırklı kadınlar arasında olmaz. Kırklı herhangi bir

⁸⁶ Fazlı Arabacı, a.g.e., s.116.

⁸⁷ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.248.

dişi hayvanla karşılaştığında da kırk karışması olacağı düşünülür ve kırklı iken karşılaşmalarına dikkat edilir.

Doğumun kırkıncı günü Simav'da çok önemlidir. Kırkıncı gün yakınlarla beraber hamama gidilerek kırk küçük taş ve sarı liranın içinde bulunduğu su ile anne ve bebek “*sağlıklı sular*” denilerek yıkanır. İlçede çok uzun yıllardır hamamların bulunması neticesinde düğün ve sünnetlerden doğuma kadar birçok durumda hamam kültürünün çok yaygın olduğu görülmektedir. Günümüzde birçok evde jeotermal ısı bulunmakta ve su sıkıntısı olmamaktadır. Bazıları “*Kırk çıkarma*” uygulamasını evde yapsalar da hamama giderek çok eskiden bu yana devam edegelen hamam kültürünü uygulayarak kırk çıkaranlar da bulunmaktadır.

Kestel kasabasında da kırk kültürünün yaygın olduğu gözlemlenmektedir. İlçe merkezinde olduğu gibi kırkı içinde iki kırklı kadın bir araya getirilmez. Eğer kırklı iki kadın bir araya gelirlerse madeni para değişmeleri gerekir. Böylece olumsuz sonuçların olmayacağına inanılır. Günümüzde bütün doğumlar hastanede yapılmaktadır. Böylelikle asırlardan bu yana sürdürüle gelen yöre halkının zihni olarak hep uyguladığı *kırkı karışmak* da artık sosyal alt yapılarını kaybetmiş görünmektedir. Fakat toplumların zihniyetini değiştirebilmesi oldukça güç görünmektedir. Bu sonuca yöre halkının şu yaklaşımından ulaşılmıştır. Görüşülen kişiler hastanede, aynı odada yeni doğum yapan birçok kadının bulunması durumunu “*hastanelerde kapı eşikliği olmadığı için kırk karışmasının olmayacağı*” şeklinde belirtmişlerdir.

Çitgöl kasabasında da yeni doğum yapan kadınla ilgili uygulamaların benzer uygulamalar olduğu gözlenir. Yeni doğum yapan kadın yalnız bırakılmamaya özen gösterilir. Kasabada yeni doğum yapan kadına iş yapmaması gerektiğini ifade etmek anlamında *iğne tutma* denmektedir. Böylece doğum yapan kadının iş görmemesi anlatılmış olur. Doğum yapan kadının mezarı kırk gün açık olur düşüncesiyle kadının kendine dikkat etmesi gerektiği söylenmektedir. Kasabada da kırk kültürü yaygındır. Fakat belirtilenlere göre kırk kültürünün daha çok yaşlılar tarafından uygulandığı bildirilmiştir. Zaten herkesin büyüklerinin bulunması sebebiyle kırk kültürüne ait uygulamaların da büyükleri tarafından devam ettirildiği görülür. Eskiden kırklı kadınlar karşılaştıklarında düğme, ilik değiştirmekte idiler. Yine kırklı kadına

“damlalıktan⁸⁸ geçme kırk basar” denilmektedir. Kırkı içinde ölüye bakan kırklı kadın, çocuğu aydeş olur düşüncesiyle ölünün son abdest suyuyla yıkanır. Kırklı kadına selam verilmez ve gönderilmez. Herhangi birisi selamı ben alayım göndermeyeyim der.

Din ve kültür, daha açık biçimde inanç pratikleri ile yaşam biçimi arasındaki ilişkiyi ortaya seren çarpıcı ve üzerinde durmaya değer örneklere rastlamak mümkündür. Halk dini yani halk inançları olarak tanımlanan inanç motifleri ve pratiklerinin yabana atılmayacak tezahürlerine rastlamak mümkündür. Halk dini ve halk İslam'ı şeklinde kategorize edilen, içeriği ve çerçevesi kutsal(yazılı) kaynaklardan hareketle değil; fakat en genel anlamda yaşam biçimi ve kültüre uyarlı olarak biçimlenen dinselliği varlığını hissettirmektedir. Modernleşme sürecinin hızlanmasına şehirleşme ve medyanın en ücra köşedeki yerleşmelere kadar hayata damgasını vurmasına bağlı olarak halk inançları kapsamında değerlendirilebilecek öge ve motiflerin insan yaşamında artık eskisi kadar merkezi olmadığı söylenebilir.⁸⁹

Geleneksel toplumlarda din, kültürün bütüncül yapısına hâkimdir. Bu bakımdan bu tür toplumlarda din kurumu kültürel normların özünü teşkil eden ve kültürün psikososyolojik yönünü oluşturan inanç ve faaliyet biçimlerinden ibarettir. Buna karşılık geçmişteki yüksek kültürlerde başlayıp modern sınaî kültürde zirveye ulaşan bu ayrılaşma, süreç sonunda giderek toplum kültürünün çeşitli alanları birbirinden uzaklaştığından ve doğrudan doğruya dinin etkilerinden sıyrılarak dünyevileştiğinden, dinin de giderek kendi öz alanına çekilip orda kurumlaşıp derinleştiği ve müminlerin salt dini hayatını düzenler bir durum aldığı görülmektedir. Bu nedenle özellikle günümüz modern toplumlarının karmaşık sosyokültürel organizasyonu içinde dinin yeri, eskinin geleneksel toplumlarının yapısına oranla esaslı bir değişikliğe uğramıştır.⁹⁰

Aile hayatında önemli anlar olarak dikkati çeken doğum, çocukluk, gençlik, evlenme ve ölüm gibi olayların da dini birer önem taşıdıkları görülmektedir. Çünkü geniş aile tipinin yaygın olduğu toplumlarda aile ocağı, çocukların doğduğu,

⁸⁸ Yörede “damlalık” sözcüğü, evlerin çatılarının yağmur ve kar sularının aktığı yer anlamında kullanılmaktadır. Damlalıkta bulunmak, çatıların kirli sularının aktığı yer olduğu için hayır getirmez denilmektedir. Kırklı kadın için ise “damlalıktan geçme kırk basar” denilmektedir.

⁸⁹ Tayfun Atay, a.g.e., ss.134-135.

⁹⁰ Ejder Okumuş, “Toplumsal Değişim ve Din”, Ed., Mehmet Bayyigit, a.g.e., ss.152-153.

evlenmelerin akdedildiği, aile üyelerinin öldüğü ve bu vesilelerle türlü dini ayin ve törenlerin yapıldığı tabii çevredir. Gebelik ve doğum, gerek anne ve gerek çocuğun sağlığının korunması, vb. mülahazalarla bir çok uygulama ve törenlere imkan veren olaylardır. Yeni doğan bebeğe ad verme hadisesine de genellikle aile ocağında çeşitli dini tören ve menasikin eşlik ettiği görülmektedir.⁹¹

2. Yeni Doğan Çocukla İlgili Uygulamalar

Yörede yeni doğan bebeğin doğumuyla başlayan, özellikle ilk kırk gününü içeren birçok uygulamalar göze çarpmaktadır. Annenin kırkı içinde yapılan birçok işlemler daha da fazlasıyla bebekte de artarak uygulanmaya devam etmektedir. Bu uygulamaların bebeğin kırkı içinde yoğunlaşırken bebeğin büyümesiyle daha çok hastalık durumlarında devam ettiği söylenebilir. “Şüphesiz doğum insanın gözünde başlı başına bir mucizedir. Bunu hemen akabindeki en önemli uygulama doğan çocuğa bir isim vermektir. İsim kültürü olarak nitelendirilen bu uygulamada dini öğeler ağırlıklıdır. Kur’an’dan peygamberlerden, din önderlerinden veyahut doğulan zaman diliminin kutsallığından hareketle isim koymak ülkemizde yaygındır.”⁹²

Uygulamalar ayrı başlıklar halinde incelenebilir.

a. Çocuğa İsim Verilmesi

Bebeğin dünyaya gelmesiyle ebeveyne düşen en önemli görevlerden birisi çocuğuna isim vermesidir. Çocuğuna hangi ismin verileceğinden, ismi kimin vereceğine ve isim vermenin şekline kadar her bir aşama farklı sosyal mesajlar vermektedir. “Din içerdiği aşkın ve mutlak anlamlar ve değerler düzeni ile bireyleri belli bir iç disipline göre motive ettiği gibi toplumsal bağlılıkları ve fedakârlıkları da anlamlı hale getirmektedir. Toplumsal hayatın ve kültürün pek çok aşamalarında gerçekleştirilen etkinlikler dini anlam ve düşüncelerle meşrulaştırılır. Evlilik törenlerinden çocuğun doğumuna, isim vermeden asker uğurlamaya, yuva kurmadan

⁹¹ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.265.

⁹² Vejdi Bilgin, a.g.m., s.109.

boşanma ve ölüme kadar pek çok sosyal ilişki ve kurumların dini boyuta sahip oldukları bilinmektedir.”⁹³

Simav’da çocuğa ismi kayınbaba veya yakın tanıdıklardan yaşça büyük kişi bebeğin doğumundan sonraki ilk Cuma günü vermektedir. Abdest alınarak bebeğin sağ kulağına ezan ve sol kulağına salâ okunarak, ismi her iki kulağına üç kez fısıldanarak verilmiş olur. İsim verene mendil, havlu veya çorap vb. hediyeler verilir.

Kayınbaba ve kayınvalide ismi verilmesi çok yaygındır. Herkes anne babası sağ olsun veya olmasın ismini verir. Ancak son zamanlarda anne babalar bebeklerine vermek istedikleri ismi kayınbaba ve kayınvalide ismiyle birlikte çift isim koyarak vermektedirler. İlçede son yıllarda çift isim verme çok yaygınlaşmıştır. Çift isim verme ailelerce peygamberimizin sünneti olduğu belirtilerek bu düşünce ile verildiği belirtilmekte ve son yılların modası dini bir kisveye büründürülerek uygulanmış olmaktadır. Bu durumu desteklemek anlamında şu düşünce de güzel bir misal teşkil edebilir. İlçede son yıllarda Elif ismi verme yaygındır. Dini açıdan anlamı güzel olduğu ve Kur’an’da geçmesi sebebiyle verildiği belirtilen bu ismin yanına mutlaka bir ek isim de verilmekte ve bunun sebebi olarak da Elif, Kur’an’da yalnız olduğu için tek verilmez, yanına bir isim daha verilmesi gerekir gerekçesi belirtilmektedir.

Kestel’de de isim, bir aile büyüğü tarafından doğumun yedinci günü aynı şekilde abdest alınıp sağ kulağına ezan, sol kulağına salâ okunarak verilir. İsim verene hediye verilmez. Anne-baba ismi verilmesi yaygındır ve vermeyenler kınanır. Ancak ilçede olduğu gibi anne baba isminin yanına bir isim eklenmez. Ebe ve dedeler eğer böyle verecekseniz hiç vermeyin diyerek tepki gösterirler.

Kasabada en yaygın isimler Ayşe, Fatma, Fadime, Emine, Hacer... ‘dir. Erkeklerde ise Hasan Ali, Hasan Hüseyin, Mehmet Ali, Hüseyin Ali gibi çift isimlerin yanında Mustafa, Mehmet, Hüseyin, Ali isimleri de çok yaygındır.

Çitgöl’de doğumun ikinci veya üçüncü gününde ailede isim vermesini bilen bir büyük tarafından çocuğa ismi verilir. Eğer ailede bilen birisi yoksa; ismi hocaya verdirtilir. Fakat genelde isimler kayınpederler tarafından verilmektedir. İsim verene hediye verilmez. Eskiden bu yana aile büyüklerinin isimlerinin verilmesinin yaygın olduğu gözlenir; fakat son zamanlarda verilmesi adet olan anne baba isimlerinin

⁹³ Celalettin Çelik, “Sosyal Bütünleşme ve Din”, Ed., Mehmet Bayyigit, a.g.e., s.170.

yanında popüler ve moda isimlerden vermek özentisine sahip kişiler, bu durumu çift isim vererek aşmaya çalışmaktadır. Bu sebeple son yıllarda çift isim yaygınlaşmıştır.

b. Çocuğun Göbeği

Çocuğun göbeği doğumundan sonra birkaç gün içinde düşmektedir. Aileler çocuğun göbeğini düştükten sonra herhangi bir şekilde değerlendirmezler. Anne-babanın çocuğu için ileride düşünmüş olduğu fikri altyapı, çocuğunun göbeğini ne yaptığında gizlenmektedir. Ebeveynler çocuğunun büyüğünce ne olmalarını istiyorlarsa, göbeğini ona göre bir yere gömmektedirler. Çocuğunun okuyup öğretmen olmasını isteyenler okul bahçesine, hoca olmasını isteyenler camii bahçesine, doktor olmasını isteyenler hastane bahçesine gömmektedirler. Okumasını isteyen bazıları da evlerindeki kitaplardan birisinin arasına koymaktadırlar. Dini yaşantısının güzel olmasını isteyenler Kur'an-ı Kerim yaprakları arasına koymaktadırlar.

Kestel'de sınırların daha net çizildiği söylenebilir. Burada erkek çocuğunun göbeğinin hoca olsun diye camiye, kızınkinin ise malcı ve işlek olsun diye dama atıldığı belirtilmiştir.

Çitgöl'de ise kız çocuğunun göbeği eve bağlı olsun, çok gezmesin diye evde raflara asılmakta ya da sandığa konmaktadır. Günümüzde evin bahçesine gömülmektedir. Erkek çocuklarınsa ise hoca olsun diye caminin kovuklarına asılmakta veya bahçesine gömülmektedir.

c. Kırklama

Doğumun kırkıncı günü yakınlarla beraber hamama gidilerek kırk küçük taş ve sarı liranın(altın) içinde bulunduğu su ile anne ve bebek "sağlıklı sular" denilerek yıkanır.

Günümüzde birçok evde jeotermal ısı nedeniyle su sıkıntısı bulunmamaktadır. Bazıları "Kırk çıkarma" uygulamasını evde yapsalar da, hamama giderek çok eskiden bu yana devam edegelen hamam kültürünü de uygulayarak kırk çıkaranlar bulunmaktadır. Kırkları çıktıktan sonra anne ve bebek için yasak olan bir çok durum da ortadan kalkmış olur. Anne ve bebek evden çıkabilirler. Bebek kırkı içinde yalnız bırakılmazken artık odada yalnız bırakılabilir.

Kırk çıkarmadan sonra en kısa zamanda “*kırk uçurma*” yapılır. Bu, anne ve bebeğin yakın akraba veya tanıdıklardan birine gezmeye gitme anlamına gelir ve gidilecek yerin evden uzak olması, kırkın uçması ve bebeğin uzun ömürlü olması bakımından önemli kabul edilir. Ev sahibi ayrılırken bebeğin çantasına evi fareler basmasın diye yumurta ve çikolata koyar.⁹⁴ Bu evine bebeğin ilk kez geldiği herkes için geçerlidir.

Kestel’de kırkıncı günü evde anne, bebek ve tüm ev halkı, içinde altın yüzük veya herhangi bir altının bulunduğu kırk taş⁹⁵ suyu ile yıkanmaktadırlar. Anne ve bebeğin giysi ve kullandıkları eşyalar da yıkanmakta ve evin her yeri süpürülüp temizlenerek kırk taş suyu evin her yerine serpiştirilmektedir.

Çitgöl kasabasında da kırk çıkarmaya yönelik uygulamaların aynı uygulamalar olduğu belirtilebilir. Çocuk doğduğu zaman yarı kırk denilen yirmi günlükken kırk taş toplanır ve içine altın konularak bu su ile yıkanır. Kırkıncı günü ise bu su ile bebek, anne yıkanır. Bebeğin eşyalarına ve yataklara kırk taş suyu serpiştirilir. Bazıları, bu işlemlerin sebebi sorulduğunda ezelden beri böyle olmuş demişlerdir. Bazı kimselerse bu su ile yıkanıldığında anne ve bebeğe büyü geçmeyeceğini belirtmişlerdir.

d. Kırk Basma

Kırklı iki çocuk da kırklı anne gibi bir araya getirilmez. Eğer gelirlerse buna “kırk basma” denir. Kırk basmada çocukların zayıflayacağı ve hasta olacağı düşünülür.

Kestel’de de kırk basma inancı vardır. Kızın kırkının oğlanın kırkını basacağı, oğlan çocuğunun hastalanarak zayıflayacağı düşünülür. Çocuk hasta olur, zayıflarsa “aydaş aş” pişirilir, yakınlarla ve komşulara dağıtılır.

Çitgöl’de ise kırklı iki kadın veya çocuk bir araya getirilmez; gelirlerse kırk basma olacağı düşünülür. Kırklı kadın ölüye baktığı zaman da kırk basma olur. Bu sebeple kırklı kadın ölünün son abdest suyuyla yıkanır. Yine kırklı kadına damlalıktan geçme kırk basar derler. Eskiden değirmenden eve un geleceği zaman

⁹⁴ Yöre halkınca bu durum, yiyeceğin bol olmadığı eski zamanlarda, verilen yumurtalarla anne beslensin ve gıda alsın düşüncesi temeline dayanmaktadır.

⁹⁵ Bebeğin doğduğu ilk günlerde nohut büyüklüğünde kırk adet taş toplanarak bir bezin içine konur. Kırkı içinde bebek, bu taşların içinde bulunduğu su ile yıkanır.

kırklı kadın evden ayrılır o esnada evde bulunmazmış. Eve geldiği zaman ise, un çuvalının üzerine oturur sonra eve girermiş. Günümüzde bu uygulamaların birçoğu yapılmamasına rağmen halen yörede varlığından bahsedilebilecek yaygın kırk kültürünün olduğu belirtilebilir. Kırk bastığı düşüncesiyle zayıflayan çocuklar aydeş olur bu sebeple *aydeş aşı* pişirilir. Saç ayağı üstüne kazan enciği⁹⁶ konur, çocuk da bunun içine konur. Altı yakılır gibi yapılır. Böylelikle çocuğun iyileşeceği inancı vardır.

e. Bebek Mevlidi

İlçe merkezinde bebeğin kırkı çıktıktan sonra birkaç gün içerisinde bebek mevlidi yapılır. Komşu ve yakın akrabaların katıldığı bebek mevlidi evde, sadece kadınlar arasında yapılır. Anne ve bebek güzel kıyafetler giyerek süslenirler. Bayan hocalar, Kur'an ve mevlit okur, dualar ederler. Ardından ikramlar yapılır. Bebek mevlidinde misafirlere pide, ayran ve tatlı; ya da tavuklu pilav, ayran ve tatlı ikram edilir ve lokum dağıtılır. İkramlar esnasında bebek herkesin kucağına verilerek kucaktan kucağa dolaştırılır. İlçede bebek mevlidi dışında evine yeni girenlerin ev mevlidi, hacdan dönenlerin hacı daveti ve mevlidi yapması yaygındır.

Kestel kasabasında bebek mevlidi yapılmamaktadır.

Çitgöl'de ise şehir merkezinde olduğu gibi yaygın bebek mevlidinden bahsedilemez. Fakat özellikle son yıllarda okumuş çalışan bazı kimselerce bebek mevlidi yapıldığı gözlenmektedir.

f. Doğumla ilgili Diğer İnanış ve Uygulamalar

Bebek yeni doğduğunda ağzı, yemek ayırt etmeyen boğazı iyi birisine açtırılır ki bebeğin de yemesi güzel olsun. Bebeğin ağzı şerbetle açılır. Bazıları kutsal gördükleri zezem suyu ile açmaktadırlar.

Bebek kırkı içinde yalnız bırakılmaz eğer mecbur kalırsa beşiğin yanına süpürge, yastığının altına bıçak, başucuna ise Mushaf konur.

Bebek görmeye gelenler evden çıktıkları zaman gözleri değmesin diye giriş kapısının eşiği bıçakla kesilir.

⁹⁶ Yörede küçük kazana verilen isimdir.

Bebeğin tırnağı kesilecek kadar uzadığında babasının cebinden para aldırılır. Böylece büyüğünce zengin olacağına inanılır.

Çocuk yeni yürümeye başladığında ayağına ipten köstek takılır. Yürüyüşü hızlı ve düzgün birine kösteği kestirilir ki bebeğin de yürüyüşü düzgün olsun. Eğer çocuk düzgün yürümez ise “Bunun kösteğini kim kesti?” denir.

Simav merkezde eskiden çocuğu olmayanlar yörede Fadıllı olarak bilinen mağaralara gider oradaki birikinti suyu içerler ve bir kovuğun içine ellerini uzatarak ellerine geçen böcek, sinek ve kurtları yerler, bundan şifa bulacaklarına inanırlarmış. Günümüzde ise tıbbi tedavinin yanında, Eynal kaplıcalarında sıcak su kürleri uygulayarak şifa bulacağına inananlar bulunmaktadır.

B. SÜNNET TÖRENİYLE İLGİLİ UYGULAMALAR

Müslüman toplumlarda birey açısından çok önemli dini uygulamalardan biri olan sünnet, Müslümanlığın sembolü olarak kabul edilir.⁹⁷

İlçede sünnet törenleri de düğün gibi önemsenir. Aile, günler öncesinden sünnet hazırlıklarına başlar. Sünnet düğünü genellikle okulların tatil olduğu yaz aylarında hafta sonunda yapılır. Cuma günü ikindiden sonra ilahi veya davul eşliğinde *çocuk gezdirme* olur. Çocuk gezdirme esnasında yakın akraba ve dostların evinden baklava, çörek, çerez, börek, bulunan, süslenmiş tepsiler alınır. Buna “*sini kaldırma*” denir. Eskiden çocuk gezdirmeden önce “*sünnet hamamı*” olurmuş. Hamam eğlencesinden sonra çocuk süslenmiş atla şehir içinde gezdirilir ve gene sini kaldırma yapılırmış. Cumartesi günü akşam kına gecesi yapılır. Kına gecesinde bayanlar kendi aralarında eğlenirken erkekler de kendi aralarında eğlenirlermiş. Öğrendiğimize göre özellikle 60-70’li yıllarda sünnet düğününde erkekler arasında içkili yemek ve eğlence yaygınmış. Hatta sünnet düğününü alkollü yapmak istemeyen bazı aileler dahi toplumun genelinin içkili yemek vermesinden dolayı aynı şekilde yapmakta ve böyle yapmayanlar ise toplum tarafından kınanmış.

O yılların dini ve sosyokültürel durumunu Tayfun Atay şöyle değerlendirir. “1950’lerde cumhuriyetçi ve modernist irade asırlardır mevcut kültürel örüntünün asli belirleyeni olan ve insanların yaşamlarını biçimleyen İslami değer ve ilkelerle

⁹⁷ Vejdi Bilgin, a.g.m., s.109.

kaçınılmaz olarak karşı karşıya geldi. Tarikatlar gibi toplumsal yaşamın ve kültürel yapının İslami dokusuna süreklilik veren kurumlar etkisizleştirilerek, doğan boşluk Halk Evleri, Türk Ocakları ve Köy Enstitüleriyle kapatılmaya çalışıldı. Böylece hedef kitlenin dinsel kimlikten sıyrılıp, ulusal kimlik kazanması yolunda adımlar atılmaya başlandı. Bu süreçte en aktif rolü eğitim kurumları, okullar ve öğretmenler üstlendi. Bu durum ve etkileri 1970-80’li yıllara kadar etkisini her alanda hissettirecekti. Ancak söz konusu kültürel dönüştürüm girişiminin beklenen etkisi şehirli üst ve orta sınıflarla sınırlı kalırken, kırsal kesimdeki etkileri kalıcı ve istenen yönde olmaktan uzaktı.”⁹⁸

Günümüzde içkili sünnet törenlerinin yok denecek kadar az olduğu söylenebilir. Sünnet düğününü bazı aileler sohbet ve mevlitli yapmaktadırlar. Bu aileler peygamberimizin sünnetini uygularken sünnet dışı hareket etmeyelim düşüncesiyle, sohbetli düğün tercih ederler.

İlçede pazar günü sabahtan öğleye kadar erkeklere, öğleden sonra ise bayanlara *yemek daveti* olur. Düğün ve sünnet yemeğinde çorba, et yemeği, bulgur pilavı, etli bamya, sütlaç, irmik helvası ve üzüm hoşafı bulunur. Yemek sırasında sünnet çocuğu süslenmiş karyolaya yatırılır. Çocuk karyolasının başında Kuran-ı Kerim asılı durur. Yemek mevlit ve ilahilerle yenir. Davetliler çocuğun yanına gelir ve para verirler. Anne-babaya da “Allah evlendirmesine de erdirsin” derler.

Kestel’ de şehirdeki özenli ve gösterişli sünnet düğünü, gösteriştan uzak ve basit bir şekil almaktadır. Bu kasabada eskiden sünnet düğünü kavramının dahi olmadığı görülür. Fakat “Değişimin insan topluluklarının en esaslı bir temel karakteristiğini oluşturduğunu önemle belirtmek gerekir. Bu duruma göre toplumu statik biçimde hiç değişmiyor gibi ele almak yanıltıcı olmaktadır.”⁹⁹ Sonrasında ise sünnet edildikten sonra evde sadece yakın akrabalara yemek verildiği görülür. Kasabada en yaygın sünnet düğününün yemekli; dua ve mevlitli olduğu söylenebilir. Buna ek olarak son yıllarda artık *çocuk gezdirme* de yapılmaktadır. Özentili çok az kimsenin ise genelin uygulamasının yanında eğlence de tertip ettiği görülür fakat bu özellikle son yıllarda çok az ailenin yaptığı bir uygulamadır. Kasabada sünnet

⁹⁸ Tayfun Atay, a.g.e., ss.69-70.

⁹⁹ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.31.

düğünü uygulamalarının yeni olması sebebiyle sünnete yönelik kalıcı ve kalıplaşmış uygulamalardan bahsedilememektir.

Çitgöl’de eskiden özel olarak yapılan sünnet düğünü olmazken günümüzde herkes sünnet düğünü yapmaktadır. Şehir merkezinde olduğu gibi çocuğun sünneti düğünden önce yapılmakta bu sırada da mevlit okutulup yakınlarla yemek verilmektedir. Yapılan sünnet düğünleri incelendiğinde; şehre yakınlık, şehir kültüründen etkilenmede önemli bir faktördür. Fakat sadece fiziksel yakınlık değil, kültürel yakınlık da şehir kültüründen etkilenmede önemli bir faktördür. Çitgöl ve Kestel kasabaları gözlemlendiğinde, şehir kültürünün Çitgöl’de daha fazla olduğu belirtilebilir.

Eskiden dua/mevlit yapılarak yemek verilen sünnet düğünlerine son zamanlarda *kına gecesi eğlencesi ve çocuk gezdirme* de eklenmiştir. Ve düğünler giderek daha da masraflı olmaktadır. Belirtilenlere göre kasabada yakın zamana kadar eğlenceli sünnet düğünlerine, bir gününde mevlit okunması ve dua edilmesi için çağrılan hocalar iştirak etmezler eğlenceli düğüne tepkilerini gösterirlermiş. Fakat her geçen zaman içerisinde ailelerin eğlence konusunda ısrarlı uygulamaları ve kasabada herkesin böyle yapması ile hocalar da tepki göstermekten vazgeçmişlerdir. Fakat bunun yanında eğlencesiz sadece mevlit ve yemekli sünnet tertip edenler de bulunmaktadır.

C. EVLENME İLE İLGİLİ İNANIŞ VE UYGULAMALAR

1. Kız isteme-Söz Kesme-Nişan

İlk insan Hz. Adem (a.s) dan bu yana insanoğlunun yeme-içme, barınma, bir arada yaşama gibi en temel ve fitri ihtiyaçlarından biri de “evlilik” tir. Kur’an’da Allah “İçinizden bekâr olanları ve kadın ya da erkek kölelerinizden evlenmesi uygun olacak olanları evlendirin.”¹⁰⁰ Buyurmaktadır. Evlenme hemen bütün insan toplumlarında çeşitli yükümlerin yerine getirilmesinden, merasimlerin yapılmasından sonra gerçekleşmektedir. Evlenme eşlerin dışındaki kimseler için de yükümleri gerektirdiğinden toplumca kabul edilmiş örneğe uyulması suretiyle gerçekleşebilmektedir. Eşlerin birbirlerini seçmeleri bakımından batı toplumlarında

¹⁰⁰ Kur’an-ı Kerim, 24/32.

flört modeli geçerlidir. Doğu toplumlarında ise evlenme iki aile arasında gerçekleşen bir olaydır. Ülkemizde ise her iki model geçerlidir.¹⁰¹

Simav'da kız istemeden önce *görücü* adı verilen oğlan evinin yakınlarından birkaç bayan gündüz vakti kızın evine gelir, kıza ve ailesine, evlerinin düzenliliğine bakarlar. Eğer oğlan ailesi kıza talip olmak isterse bir başka gün tekrar gider, kız isteme için gün isterler. Ailelerin mutabık kaldıkları gün de kız istemeye gidilir.

İlçede kız isteme perşembe akşamı, Simavlıların söylemiyle *cuma akşamı* yapılır. Kız istemede oğlan evinin yakın akrabalarından büyükler bulunur. Oğlan kız istemede bulunmaz.

Toplumsal hayatın ve kültürün pek çok aşamalarında gerçekleştirilen etkinlikler dini anlam ve düşüncelerle meşrulaştırılır.¹⁰² Kız istemede de oğlan evinin büyüklerinden biri "*Allah'ın emri peygamberin sünneti üzerine biz münasip gördük, siz de münasip görürseniz kızınızı oğlumuz istiyoruz.*" der. Kız tarafı bize bir hafta müsaade verin der. Kızın da fikri sorulup rızası alındıktan sonra, sonraki görüşmede kız evi, biz de münasip görüyoruz hayırlısı olsun der ve kız daha sonra kahveleri ikram eder, daha sonra da el öpülür.

Kız istemede günümüzde artık yukarıda bahsedilen hususların bazıları uygulanmamaktadır. Günümüzde görücülük usulü yerini büyük çapta "*flört*" e bırakmıştır. Görüşmelerimizde eskiden evlenecek kızların damadı görmeden tanımadan verildiğini öğrendik.

Simav'da söz kesme kız istemeden kısa bir süre sonra yapılır. Törende kız ve erkek tarafının yakın akrabaları ve komşular bulunur. Kız evinin oğlana, oğlan evinin ise kız evine aldığı söz yüzükleri, oğlan evinin bir büyüğü tarafından takılır. Eskiden dükkânlardan söz için şerbet alınır ve gelenlere ikram edilirmiş. Günümüzde ise lokum dağıtılıp kahve ve çay ikramı yapılmaktadır.

Söz kesmenin kızla oğlanın nişanlanacağını habercisi olmasının yanında, nişan ve düğün tarihlerinin kararlaştırılıp, nişanda ve düğünde takılacak takıların görüşülüp kararlaştırılması gibi bir amacı da vardır. Simav'da ülkemizin bazı bölgelerinde yaygın olan başlık parası adeti yoktur. Ancak oğlan tarafının gücü nispetinde takı takması istenir.

¹⁰¹ Sulhi Dönmezer, a.g.e., s.199.

¹⁰² Celalettin Çelik, a.g.m., s.170.

Eskiden söz kesmede oğlan evi giderken, kayınpeder imkanına göre oturduğu minderin altına kız tarafının çeyiz giderleri için bir miktar para koyarmış. Gelin kızın annesi de giden misafirlerin ceketlerine, çorap ya da mendil koyar öyle uğurlarmış.

Nişanlanma bir evlenme vaadidir. Nişanlılık genelde erkeğin evlenme niyetinde olduğunu açık veya kapalı bir biçimde kadına açıklaması, kadının da açıklanan bu düşünceyi olumlu bulmasıyla teessüs eder.¹⁰³

Nişandan önce aileler birlikte alışverişe çıkarak *nişanlılık düzerler*. Eskiden bunun için özellikle Bursa ve İzmir'e gidildiğini öğrendik.

Nişan merasimi kız evinde ya da salonda yapılır. 15-20 yıl önce nişan için davetiye bastırılır, salon kiralanır ve büyük bir kalabalıkla eğlence tertip edilirken, günümüzde davetiye ve salonda nişan pek fazla görülmemektedir. Bu şekilde nişan töreni yapanlar günümüzde sadece Simav merkezden bazı ailelerdir. Ancak eskiden de günümüzde de uygulanan adet, *nişan duasıdır*. Yüzükler oğlan evinin bir büyüğü tarafından konuşma yapıldıktan sonra takılır ve arkasından bir hafız veya imam Kuran okur ve nişan duası yapar.

Duadan sonra kadınlar aralarında eğlence yaparlar. Gelin kızla oğlan oynatılır ve oğlanın yakınları kızın başına para ve şeker saçarlar. Nişana gelirken oğlan evi kıza giysi ve üst baş konularak hazırlanmış *süslü bohçalar* getirir. Nişandan birkaç gün sonra kız evi oğlan evine içinde oğlana ve yakınlarına hediyelerin bulunduğu, kızın ilk çeyizlerinden hazırladıklarının yer aldığı nişan bohçası ve baklava tepsiyi götürür. Oğlan evi bohçayı getirenlere bahşiş verir ve tepsiyi boş göndermez. Tepsiyi değişik çerezlerle doldururlar. Buna "*kuru sini*" derler. Çerezler kız evinde kızın arkadaşlarına dağıtılır. Nişanlılık esnasında kurban bayramı olursa oğlan tarafı bayramın ikinci günü süslenmiş ve altın takılmış koç getirirler. Koç kesilir ve iki taraf birlikte yerler.

Simav'da nişanlılara *yavuklu* denir. Nişandan itibaren gelin kız ve oğlan, birbirlerinin anne ve babalarına, anne-baba diye hitap etmeye başlarlar. Bunun yanında gelin kızın ve oğlanın kardeşleri de dünürlere "*dünür anne ve dünür baba*" demeye başlarlar ve bu hitap ömür boyu devam eder.

¹⁰³ Hamza Aktan, "Nişanlanma", İslam'da İnanç İbadet ve Günlük Yaşayış Ans., Ed., İbrahim Kafi Dönmez, İst.: M.Ü.İ.F.V.yay., 1997, s.494.

İlçede nişanlılık iki tarafın birbirlerini daha iyi tanımak için fırsat olarak görülür. Değişik zamanlarda bir araya gelinir.

Kestel’de kız isteme için önceden haber verilir. Ancak bundan önce kız evinin ağzı yoklanır ki kız birine verilmiş olmasın. Kasabada kız istemenin günü bellidir. Perşembe ya da girey(Pazar) akşamları kız isteme günüdür. Yakın akrabalarından büyükler kız istemeye giderler, damat kız istemede bulunmaz ve kız istemeye herhangi bir hediye götürülmez. İçlerinden yaşça en büyük olan kızı ister. Kasabada kızın rızası olmadan kız verilmez. Baba kızına isteyip istemediğini sorar ancak kız babasına istiyorum ya da istemiyorum demez. Baba sen daha iyisini bilirsin der. Kızın fikirleri daha çok anne aracılığıyla babaya ulaşır.

Kasabada söz kesme kız istemeden kısa bir süre sonra yine Perşembe ya da Pazar günleri yapılır. Oğlan evinin en yakın akrabaları kız evine giderler. Çerez ve lokum götürülür ve kız evinde yenir. Söz kesmede takı ve yüzük takılmaz. Eğlence ve oyun da olmaz.

Söz kesmeden sonra yapılan nişana Kestel’de *küçük nişan* denir. Büyük nişansa düğünde yapılır. Küçük nişan yakın akrabalarla bayanlar arasında kutlanır. Takı takılır. Elbise yapılır. Eğlence, davet ve oyunlu olarak kız evinde yapılır.

Çitgöl kasabasında kız istemenin belirli günü yoktur. Anne-baba ve yakınlarından yaşça büyük üç- dört kişi ile gidilir. Damat kız istemede bulunmaz. Genelde kayınpeder ister fakat duruma göre ağzı laf yapan yakınlarından biri de isteyebilir. İlk gün –kız isteme günü- bir şey götürülmez. Kasabalılara göre eskiden kız istemenin önemi büyüktü çünkü görücü usulü ile evlilik yaygındı fakat günümüzde gençler anlaşmakta ve kız istendiği ilk gün verilmektedir. Hatta kasabalı yaşlıların belirttiğine göre eskiden tamamıyla görücü usulü ile evlenildiği için yaşı kızdan büyük birine kız isteneceği zaman genç biri gösterilir, gerçek ise düğünden sonra ortaya çıkarmış. Eskiden bu tür hadiseler de rastlandığı belirtilmiştir.

Kızın verilmesinden birkaç gün sonra kız evinde aile arasında söz kesme yapılır. Bu günde yüzüklerin takılmasının yanında düğün zamanı ve takılacak takılar konuşulur. Kasabada düğünlerde herkesin takı takması istenir ve belli bir sınır vardır. En az sekiz bilezik takılır dileyen daha fazla da isteyebilir. Takı konusunda kasabalıların ısrarlı tavırları yakın on yıla kadar yaygın olan “*ağırlık*” âdetine bağlanabilir. Son on yıldır kaldırılan bu adet başlangıcı bilinmeyen uzun yıllardır

uygulanmıştır. Bir çeşit başlık parası denilebilecek bu adet kasabalılara göre başlık parası değildir. Çünkü başlık parasını kızın babası alıp tamamen kendisine ait olarak kullanmakta, fakat kasabadaki ağırlık âdetinde ise alınan para kızın çeyizi için harcanmaktadır. Kasabada düğünde takı konusunda ısrarlı talep vardır fakat şehir merkezindeki gibi düğünde evlenen çiftlerin evleri tamamen düzülmez. Oğlan evi yatak odası kız evi ise beyaz eşya alırlar. Zaten kasabada genelde evlenen çiftler ilk olarak baba evine girmekte daha sonra ayrılmaktadırlar.

Kasabada kız evinin seçimine göre geniş çaplı *büyük nişan* ya da daha dar çaplı *küçük nişan* yapılır. Fakat genelde büyük nişan yapılır. Çalgılı ve eğlenceli yapılan nişan ya evin önünde sokakta ya da belediye düğün salonunda yapılır. Nişan duası yapıp yüzükler takıldıktan sonra kadınlar aralarında eğlenirler. Nişanda sadece oğlan evi takı takar kız evi takmaz. Eskiden kız evi nişanda yemek verirken günümüzde kek ve meyve suyu dağıtır.

2. İlçede Düğün

Düğün hazırlıkları her yerde olduğu gibi Simav'da da önceden başlar. İlçede iki bayram arasında düğün yapılmaz, *uğursuzluk getirdiğine* inanılır. Ancak düğünlerin yaz mevsiminde yapılması, Ramazan ayının yazın olması ve düğün sezonunun yoğunluğu nedeniyle artık uygulanmamaktadır.

Üç gün sürecek olan düğün Cuma'dan kına gecesiyle başlar. Görüşmelerimizde önceden Salıdan düğün başladığını öğrendik. Salı günü gelin hamamı için davet edilecekler hamam pulu dağıtılmış. Çarşamba günü davulla hamama gidilir ve hamamda eğlence yapılmış. Gelinin eline mum verilip hamamda türkü eşliğinde gezdirilmiş. "Hamamın üçtür kurnası, Üçünde üç kız yunası" türküsü söylenirmiş. Hamamdan sonra kız evine gidilir, yemek yenir. Akşam kadınlar kız evinde oynarlar. Oğlan evi heybe getirir ve oğlan evi, kız evi eğlenirler. Gece kız evinde kızın yakınları ve arkadaşları yemek yerler. Bu yemeğe *yat geber ekmeği* denir. Sonra kızlar eğlenceye devam ederler ve sabaha kadar düğün evinde müzik çalar. Eğer eğlence olmazsa komşular bu düğünün hiç tadı olmadığını derlermiş. Ertesi gün gelin başı yapmak için oğlan evinden gelirler. Ve oğlan evi öğle namazından sonra kız evine gelin almaya gelir.

Günümüzde kına gecesi ile düğün başlamış olur. Kına gecesi kız evinde ya da tutulan salonda yapılır. Eskiden geceye kızın akraba ve arkadaşları, oğlan evinden de en yakınlar çağırılırken, günümüzde genel olarak herkes çağırılır. Yine eskiden oğlan kınaya katılmazken, günümüzde arkadaşları ile katılıp ona da kına yakılır. Kına gecesinde gelin kız, en az dört çeşit olmak üzere sık sık kıyafet değiştirir; en son olarak kına kıyafetini giyer ve türkülerle kına yakılır.

Ertesi günü cumartesi akşamı nikâh merasimi vardır. Nikâhta kadınlar otururlarken erkekler girişte ayakta dururlar. “Bir insanın dünyaya gelişine meşruluk kazandıran nikâh da aynı şekilde dini bir muhtevaya sahiptir.”¹⁰⁴ Nikâhtan sonra dileyen imam bulundurarak dua yapılır. Erkekler daha sonra damadı ve aileleri tebrik ederek salonu terk ederler. Bayanlar kendi aralarında eğlenirler. Takı merasiminde eskiden bütün takılar geline takılırken günümüzde kız evi geline, oğlan evi ise damada takmaktadır. Böylece evliliğin başlangıcında evlilerde şüphe ve ayrımcılık bulunmakta ve taraflar daha evliliklerinin ilk adımında birbirlerine yeterince güvenmemektedirler.

Gelin alma ve çıkarma eskiden Perşembe günü olurken, yakın zamana kadar Pazar günü idi. Ancak düğün sezonunun yoğunluğu nedeniyle şu an ilçede düğünlerin belli bir günü yoktur. Oğlan tarafı gelin alınacağı gün, gelin almadan önce *tıraş düğünü* yapar. Damat tıraş olur ve arkadaşlarıyla oyunlar oynar. Bu esnada orda bulunanlara yemek ve içki ikram edilir. Günümüzde bu kişiden kişiye değişir, ancak yaptığımız görüşmelerde, on beş yirmi yıla kadar Simav merkezde içkisiz düğün pek az kişi tarafından yapılmış; günümüzde ise içkili düğünün yok denecek kadar az olduğu söylenebilir.

Gelin almada oğlan tarafı davul veya ilahi eşliğinde gelir. Bu esnada gelin ailesiyle vedalaşır. Babası kızının beline altın takılı kuşağı bağlar. Bu kuşağa *gayret kuşağı* denir. Abisi ya da erkek kardeşi de ayakkabısını giydirir. Oğlan evi eve gelir ve dua yapılır. Gelinin başına kırmızı tülent örtülür ve gelinin oğlan kardeşleri yoksa amcaları gelini arabaya bindirir. Gelin arabadayken bir dua da burada yapılır. Gelin arabası konvoyla şehirde turlatılır. Eve gelince gelin *postun üzerine bastırılır*, uysal olsun diye. Sonra koltuğuna Kur'an verilir ve evdekilere ekmek bölünerek

¹⁰⁴ Vejdi Bilgin, a.g.m., s.110.

dağıtılır bereket olsun diye. Gelin oturunca kucağına özellikle *erkek çocuğu* oturtulur.

Düğünden birkaç gün sonra kız, anaya gider. Buna "*ardı sıra*" denir. İki aile yemek yer. Bundan birkaç gün sonra da *ana kıza* gider.

İlçede gelin evlendikten sonra her istediği gün annesine gidemez. Gelinin annesine gitme günü cuma günüdür. Bu güne *anne anne günü* de denir. Cuma günü kız annesine gider, akşam da damat gelir ve yemeğe kalırlar.

Anlatılan düğün Simav merkezde günümüzde yaygın olan düğündür. Ailelerin fikri durumu ilçede düğüne de yansımaktadır. Bazı aileler balolu düğün yaparken, bazıları sohbetli düğünü tercih etmektedir. Balolu düğünde davetliler kadın erkek karışık olarak gelirler. Yemek ve içecek ikramı olur ve karışık oynanır. Sohbetli düğünde kadın erkekler bulunurlar, nikahtan sonra Kuran okunur. Bir hoca sohbet verir ve ilahi, tasavvuf müziği ile düğün yapılmaktadır. "Esasen son yıllarda genel olarak ülke genelinde dini sohbet ve mevlit okutularak yapılan düğünler artış göstermektedir."¹⁰⁵ Eğlence yapmak isteyen mutaassıp olarak nitelendirilen ailelerse, bayan orkestra ve bayan kameraman eşliğinde hiçbir erkeğin salonda bulunmaması esasına dayanan düğün tertip ederler.

a. Kestel Kasabasında Düğün

Kestel, son birkaç yıldır görülen değişimler dışında gelenek, örf ve adetlerine bağlılığını birçok yere göre daha fazla sürdüren bir kasabadır. Bu sebeptendir ki Simav'da Kestel için elli yıl geriden geldiği söylenmektedir. Kasabanın şehirden uzak ve ulaşım koşullarının zor olması kasabaya ait birçok adet ve geleneğin devamını sağlamıştır. Ancak kasabada değişimin hiç olmadığı söylenemez. Esasen bu genelleme sosyal bilimlerde hiçbir yer için yapılamamaktadır. Sosyal bilimlerde değişimin olmaması değil fakat hızlı veya yavaş olması konu edinilebilir.

Örf, adetler ve kültür kıymetleri uzun bir hayat tecrübesi sonunda oluşur. O yüzden insanlar bu kıymetlerin değişebilir olduğunu düşünemeyecek kadar onu benimsemişlerdir. Tarihi yeri ve oluşumu hatırlanmayacak kadar eski olan kültür ve

¹⁰⁵ Vejdi Bilgin, a.g.m., s.112.

kiymetler farkına varılamayacak şekilde benliğin bir parçası olmuştur.¹⁰⁶ Ancak örf ve adetler topluma sinmiş olmasına rağmen meydana gelen değişmelerin etkisiyle zamanla değişebilir. Coğrafya, zaman, nüfus, rekabet, çatışma, işbirliği, bütünleşme, aile, ekonomi, eğitim, siyaset, hukuk, göç ve şehirleşme, kültür, din, icat ve keşif, sanayi, teknoloji, karizmatik şahsiyetler ve sosyal hareketlerin tesiri ile zamanla değişebilir.¹⁰⁷ Kültür değişmesi antropolojik olarak kültürün eski çözüm tarzlarının ve eski tatmin araçlarının yeni durumlara uymadığı yani ihtiyaçları karşılayamadığı hallerde yeni yolların benimsenmesi demektir. Toplumun kendi bünyesi içinden gelen değişmeler başka kültürleri adapte etme yoluna kıyasla daha sağlam devamlı ve gerçek çözüm tarzları getirebilmektedir.¹⁰⁸ İnsanlar değişen zaman ve şartlara bağlı olarak düşünceyi ve dünyayı sürekli değiştirmek ve yeniden üretmek zorundadır. Değişen insanın varlıkla kurduğu ilişki biçimidir, ilişkinin kendisi değildir.¹⁰⁹

Kasabada özellikle 2012 yılında yapılan ve aynı yıl haziran ayında faaliyete giren belediye düğün salonunu ile birlikte bazı adet ve geleneklerin de değişmiş olduğu belirtilebilir. “Kültürle medeniyet arasında karşılıklı bir etkileşim vardır. Bir ülke başka bir ülkenin sadece teknolojisini veya sadece manevi kültürünü benimsemek istese bile bunu istediği şekilde gerçekleştiremez. Bir takım teknolojik gelişmeler manevi kültürde de değişmelere yol açacak uygun bir zemin yaratır. Aynı şekilde inanç ve tutumlardaki değişmeler teknolojik değişimleri hazırlar.”¹¹⁰

Eskiden sadece evlerde ya da evin önünde yapılan düğünler artık düğün salonunda yapılmaya başlanmıştır. Kasaba artık şehir yerlerinin salonuna sahiptir ve bu da zamanla kasaba düğünlerinin şehir düğünlerine benzeyeceği anlamına gelmektedir. Nitekim salon düğünleri etkisini bir yıl sonra hissettirecektir. Ekim ayında görüşme için kasabada bulunmamız esnasında düğün olması bizlere bu değişimi gözlemlene fırsatını vermiş oldu.

Kasabada uzun yıllardır evlenecek çiftler yakınlarla birlikte Simav’a gelerek düğünün öncesinde nikâhlarını ilçede kıydırırlar. Buna kasabada *izinleme* denir.

¹⁰⁶ Erol Güngör, Sosyal Meseleler ve Aydınlar, İst.: Ötüken yay., 2003, s.26.

¹⁰⁷ Ejder Okumuş, a.g.m., s.139.

¹⁰⁸ Mehmet Akgül, Türkiye’de Din ve Değişim, İst.: Ötüken yay., 2002, s.82.

¹⁰⁹ Şerif Mardin, s. 25.

¹¹⁰ Erol Güngör, Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik., İst.: Ötüken yay., 1986, s.17.

Ancak gözlem için gittiğimiz düğünde böyle olmayıp nikâh şehir merkezindeki gibi salonda davetlilerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Belirtilenlere göre kasabada bu şekilde kıyılan *ikinci nikâhtır*.

Kasabanın yıllardır kendisine ait gelinliği bulunmaktadır. Bu gelinlik bilinen gelinlikten farklı, peştamal, üstlük ve başlığının bulunup değişik renkli yazmalarla süslenmiş *duvaklı gelinliktir*, bu gelinlikte gelinin yüzü hiçbir şekilde görülmez. Ancak salonda düğün ve nikâh geleneksel kasaba gelinliğini de kaldırılmasına zemin hazırlamıştır. Kasabada da artık beyaz gelinlik kullanılacak, tabi eski gelinlik henüz yeni gerçekleştirilen değişim süreciyle ortadan tamamen kaldırılmayıp gelinin oğlan evine geldiğinin ertesi günü(*gelin sabahı*) giyilecek ve oğlan evine gelenler göreceklerdir.¹¹¹ Böylelikle “eski” ile “yeni” bir aradadır ve gelenekler değişimler karşısında direnmektedir. Faruk Beşer duvak ile ilgili şunları belirtmiştir. “Dini bir merasim olan nikah, mensup olunan dinin boyasını taşımaları ve ibadet kılınabilen evlenme gibi bir müessesenin temelinde, dini semboller de ihmal edilmemelidir. Gelin süslenmeli ve süslü bir elbisesi olmalıdır. Ama bu mümkünse inananlara has ve onların heyecanını yansıtan, kulluklarını sembolize eden bir modelde olmalıdır. Mesela duvak yeniden gündeme gelmeli ve onunla bütünleşen bir model geliştirilmelidir. Çünkü duvağın bizim geleneğimizde aslı vardır ve Anadolu Müslümanı yüzyıllarca kullanmıştır. Duvak gelinin başıyla beraber kollarını ve omuzlarını da örter ve bu yönüyle “cilbab” niteliği de taşır. Duvak başı örter ve genellikle bekaret sembolü olarak kullanılırdı. Anadolu’da duvak genelde yeşil renkte olurdu. Fakat bu günkü şekliyle gelinlik herhangi bir dinin sembolü olmaktan çıkmış ve tamamıyla seküler anlayışın malı olmuştur.”¹¹²

¹¹¹ Katılmış olduğumuz düğünde gözlemlediğimize göre kasabada özellikle elli yaş üstü bu gelişimden hoşlanmamaktadır. Onlara göre bu gelinlik hiç güzel olmayıp kasabanın eski gelinliğinin üstüne yoktur. Ancak orta ve genç yaştakilerin genelinin nikâh ve gelinlik değişimleri ile ilgili düşüncelerine yönelik sorulara “artık biz de ileri gidiyoruz.” Cevaplarını belirtmek gerekir. Hâlbuki aynı kişilerin bundan sekiz-on yıl önce şehir yerindeki beyaz gelinliğin hiç güzel olmadığına yönelik fikirlerinin olduğu söylenebilir.

¹¹² Faruk Beşer, Hanımlara Özel Fetvalar, İst.: Paradoks yay., 2013, s.216.

b. Çitgöl Kasabasında Düğün

Kasabada düğünler iki yıla kadar Perşembe gününden çeyiz asılarak başlamakta idi. Ancak İki yıldır çeyiz asılmamaktadır. Kasabada her geçen zaman içerisinde düğünlerdeki bazı uygulamaların kaldırıldığı ve şehir merkezinde olduğu gibi düğünlerin daha sade şekil almakta olduğu gözlenmektedir. Eskiden daha uzun süren düğünler günümüzde daha az sürmektedir. “Esasen sosyoloji bilimi bize, insan topluluklarında sürekliliğin yanı sıra değişimin de temel bir karakteristik oluşturduğunu öğretmektedir.”¹¹³

Cuma günü sabahtan düğün hamamı yapılır. Eskiden düğün hamamında geline türkü söylenir, havuzun etrafında dolaştırılmış. Hamamdan sonra ise Çitgöl kaplıcalarında piknik yapılır. Aynı gün ikindi namazından sonra oğlan evinden *döşek katırı* çıkar. Kız evine giden bu yorganlara kız evinde kızın arkadaşları yatarlar. Aynı gün akşam kız evinde yöresel kıyafet olan *kertikli* giyinir ve eğlence yapılır. Ertesi gün ise yine kızın arkadaşları yöresel kıyafet olan *telli* giyerler. Oğlan evi düğün boyunca helva pişirilmeyen kız evine helva getirir ve kız evinden kızın arkadaşlarını alarak oğlan evine ikindiye kadar oyun oynamak için giderler. Aynı gün akşamı eskiden kız ve oğlan evinde ayrı ayrı eğlence tertip edilirken son *dört-beş* yıldır genelde belediye düğün salonunda olmak üzere, şehir merkezinde olduğu gibi *nikah merasimi* düzenlenir. Belirtilenlere göre düğün salonu on yıl önce yapılmış, fakat son dört beş yıldır faaliyete girmiştir. Faaliyete girdikten kısa bir süre sonra nikâh uygulaması başlamıştır.

Pazar günü sabahtan kız evinden bir bayan, oğlan evine damadın elbiselerini satmaya gelir. Daha sonra damat arkadaşlarıyla *damat hamamına* gider. Kasabada hamamların olması düğün ve çeşitli organizasyonlarda *hamam kültürüne* zemin hazırlamıştır. Kasabada gelin alma/çıkarma ikindi namazına müteakip yapılmaktadır.

c. Davetiye Geleneği

İlçe merkezinde düğün için bastırılan davetiyeler, ev ev gezilerek davetlilere verilir. Eskiden davetiyelerde davetlinin ismi kesinlikle yazılı olurken, günümüzde davetiyelere isim yazılmayıp isimsiz dağıtılmaktadır. Davet edecek kişiler düğünden

¹¹³ Ünver Günay, Erzurum ve Çevre Köylerinde Dini Hayat, s.13.

on beş gün kadar önce davetiyeleri dağıtmaya başlarlar. Yolda rast geldikleri kişilere de davetiye verirler ve *kartlara isim yazma* da bu durumu zorlaştıracağı için son yıllarda isim yazma işleminden *kolaylık olsun diye* vazgeçilmiştir. Beş- altı yıl önce isimsiz davetiye ile *okunmadığını* ve saygınlığının olmadığını düşünerek, düğünlere bu sebeple gitmeyenler bulunmakta iken, günümüzde çoğu kimse davetiyelere isim yazmamakta, fakat kimse de çağrılan düğünlere bu sebeple gitmemezlik yapmamaktadır.

Kestel'de son beş altı aya kadar, sağdıçlar ellerine aldıkları salaklar ile(Kasabada uzun ve kalın çomağa denir.) köy içini ev ev dolaşarak kapılara vururlar ve düğüne çağırırlar; üstelik düğün boyunca bu çağırma işlemini üç-dört kez ayrı ayrı yaparlarken, beş-altı aydır *belediye ilanıyla* düğün bütün köye ilan edilir ve bütün köy düğüne davet edilmektedir. Kasabalı bu gelişmenin çok iyi olduğunu belirtmiştir. Zaten genellikle düğünlerin kışın yapıldığı¹¹⁴ kasabada köylüye göre sağdıçlar kışın karın, yağmurun altında perişan olmakta idi, böylece bu külfetten kurtulunmuş olunduğunu belirtmişlerdir.

Kasabada kasaba dışından birisi davet edileceği zaman yakın zamana kadar *şeker* verilmiş. Bu şekerin manası davetliye daveti hatırlatacak bir nesne olmasıdır. Düğün sahibi biri aracılığıyla düğüne çağırıcaksa bu şekeri falana ver düğünümüze buyursun dermiş. Fakat kasabalı günümüzde Kestel dışını davet için davetiye bastırmakta ve bu şekilde düğüne davet etmektedir.

Çitgöl'de eskiden düğünlerin her aşamasında bütün köyün ayrı ayrı çağırılmakta olduğu belirtilmiştir. Erkekleri çağırmaq için ücret karşılığında *çağırıcı* tutulmakta, kadınları ise düğün sahibi yakınları kapı kapı dolaşarak çağırmaqta idi. Günümüzde davetiye bastırılmakta, ulaşılamayacak uzak kişilere dağıtılmaktadır. Fakat kart dağıtılmasına rağmen mutlşaka sözle de çağırılması beklenir, eğer çağırılmazsa düğüne gitmeyenler bulunmaktadır. Günümüzde davetiye dağıtma yaygındır fakat erkekleri çağırmaq için halen çağırıcı tutulmaktadır. Değişen sosyal şartlar karşısında direnme gösteren gelenekler, kolaylıkla teslim olmamaktadırlar.

¹¹⁴ Kestel kasabasında yıl içinde yapılan düğünlerin birçoğu, kasabalı erkeklerin çoğunluğunun ilkbahar ve yaz aylarında köyde bulunmamaları sebebiyle, çok uzun yıllardır herkesin köyde bulunduğu kış mevsiminde yapılmaktadır.

Böylece toplumda zaman zaman *eski ile yeninin* bir arada bulunduğu gözlemlenmektedir.

d. Düğünlerde Çalgı / Dua(Mevlit) Uygulamaları, Alkol Kullanımı ve Kadın Erkek Birlikteliği

Simav, kozmopolit yapısı nedeniyle günlük yaşama dair birçok durumda, birbirinden farklı yaşam ve uygulamaların olduğu bir ilçedir. Her ne kadar ilçe, çok fazla göç almasa da köy ve kasabalarından zamanında yapılan ve halen yapılmakta olan göçler neticesinde, günlük hayatın özellikle düğün, sünnet, vb. uygulamalarında bazı farklılıklardan bahsedilebilir. “Genellikle kentler oldukça büyük ve gayri mütecanis insan kitlelerini içlerinde toplarlar. Ancak yine de kentler, çoğunlukla her türlü yenilik ve değişmeye açık bulunan nüfus gruplarını barındırdıklarından, dinamik yapıları “açık toplum” lar olarak kabul edilirler. Buna karşılık köy toplumları küçük topluluklardır. Bu nedenle genellikle kırsal alanlar, geleneksel yaşam türünün egemen olduğu, değişmelerin çok az bulunduğu cemaat tipi toplumların yahut “kapalı” zümrelerin temsilcisi olarak bilinirler. Fakat elbette bu genelleme her köy için geçerli değildir.”¹¹⁵

Max Weber, bütün kültürlerde şehirlerin ve özellikle büyük şehirlerin taşradan gelen göçlerle kurulduğu vakasına işaret etmektedir. Genellikle köyden şehre hicret edenler, oraya daha önce oturdukları yerde geçerli olan dini ve sosyal şartları, daha önceki sosyal münasebetlerden doğan bazı zaruretleri de şehre getirmektedirler.¹¹⁶ Simav’da şehir merkezinde özellikle birbirinden farklı düğünler dikkat çekmektedir. Herkesin dünyaya olan bakışının, ya da örf, adetlere olan bağlılığının günlük yaşamının birçok aşamasında belirlediği gibi yapılan düğünlerin şekline de yansıdığı gözlenir.

İlçe merkezinde 15-20 yıla kadar ve özellikle 70’li yıllarda alkolsüz düğün ve eğlencenin olmadığı belirtilmiştir. Hatta dini hassasiyeti olan aileler dahi toplumun genelinin uygulaması sebebiyle bu durumu uygulamaktan geri kalamamaktadır.

¹¹⁵ Ünver Günay, Erzurum ve Çevre Köylerinde Dini Hayat, s.55-56

¹¹⁶ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.270.

Bu durum dışında 15-20 yıla kadar başörtülü kızların birçoğu düğünlerinde gelinliklerini açık, başörtüsüz seçmekte idiler. Ve bu toplum tarafından yadırganmaz, bilakis gelinin normalde açık olsun ya da olmasın gelinliğinin açık olması gerektiği algısı Simav halkının genel algısı olarak nitelendirilebilir. Bu sebeple 15-20 yıl önce türbanlı gelinlik, nadir görülen bir durumdu. Fakat günümüzde başörtülü kızlar düğünlerinde de türbanlı gelinlik kullanmaktalar. Su anda, başörtülü bir kız eğer düğününde açık olacak olursa bu durum abes karşılanmaktadır.

Daha önce de belirtildiği gibi ilçe merkezinde, birbirinden farklı düğün gözlemlenmektedir. Simav'da en yaygın düğün olan salonda erkeklerin girişte ayakta bekleyerek iştirak ettikleri düğün, nikâhtan sonra erkeklerin salondan ayrılarak bayanların kendi aralarında orkestra eşliğinde eğlenmeleri şeklinde yapılan düğündür. Ancak genelde yapılan bu düğünde salonda kenarlarda bazı erkekler bulunarak düğünü seyredabilmektedirler.

Bazı aileler balolu denilen kadın erkek birlikte katılıp karışık eğlence yapılan düğün olan *balolu düğün* yaparken, dini hassasiyeti olup eğlenmek isteyen bazı ailelerse bayan orkestra ve bayan kameramanın bulunup nikâhtan sonra hiçbir erkeğin bulunmaması esasına dayalı düğün yapmaktadırlar.

Özellikle son yıllarda *sohbetli düğün* yaygınlaşmıştır. Sohbetli düğün Simav'ın köy ve kasabalarında pek fazla görülmez ancak ilçe merkezinde yaygın olmasa da görülmektedir. Bu durumun şehirde uç noktalarda olan iki dünya görüşünün kendilerini ötekine karşı ifade etmek istemelerinin gizli olduğu fikrinsel düşünceden gelmekte olduğu belirtilebilir.

“Din ile geleneksel yapı arasındaki gerginliğin önemli örneklerinden biri olarak düğün eğlenceleri verilebilir. Din adamlarının genelde olumsuz yaklaşımlarına rağmen toplum bu mutlu günlerinde çalgılı-türkülü-oyunlu-eğlence peşinde olmuştur. Halk bir din adamının çalgı çalmasını, türkü çağırmasını ve oyun oynamasını hoş görmez ama kendisi yapar. Dini temsilcisi din adamıdır, geleneğin belli bir temsilcisi ise yoktur ama gelenek daha güçlü ve köklü bir damar olarak toplumun bütün bireylerinde bir şekilde etkisini gösterir.”¹¹⁷

¹¹⁷ Vejdî Bilgin, a.g.m., s.119.

Kestel’de şehir merkezinde karşılaşılan farklılıklara rastlanmaz. Kasabada örf, adetlerin sınırları daha net ve uygulanması daha zorunlu ve kesin olduğu belirtilebilir. Kestel’de düğünlerin belediye düğün salonunun yapılmasıyla büyük değişim seyrinde olduğu belirtilmişti. Mesela eskiden bu yana düğünlerin evde yapılması ve yemeklerin evde verilmesi nedeniyle evlerin *yazlık* denilen giriş kısmı çok geniş yapılmakta idi. En dar yapan 25- 30 metre kare bazıları ise 40-50 metre kare yapmakta idi. Ancak bir yıl önce faaliyete giren düğün salonu ile artık yazlıkların eski işlevselliğini büyük ölçüde yitirdiğinden dolayı yeni yapılan ve yapılacak evlerde artık bu genişlikte yazlık bulunmayacağı belirtilebilir.

Kasaba düğünlerinde hiçbir şekilde kadın erkek birlikteliği görülmez. Kadınlar eğlencelerini, düğünlerin genelde kış aylarında yapılması sebebiyle evde ya da ılık havalarda evin önünde yapmaktadırlar. Son iki düğünde ise artık salonda yapılmaya başlanmıştır. Kadınların eğlencesi sırasında kasabalı hiçbir erkek ilçe merkezi ve bazı köy, kasabalarında olduğu gibi kadınları gözetemezler.

Kasabada hiçbir düğün ve eğlencede alkol kullanımından bahsedilemez. Hatta kasabada hiçbir yerde alkol satılmaz ve açıktan alkol alınmaz. Alkol kullanan az bir kimsenin ise toplumun olumsuz bakış açıları nedeniyle şehre göç ettikleri belirtilebilir.

Bunun dışında Kestel’de Simav’da özellikle son yıllarda artış gösteren sohbetli düğün olmamaktadır. Düğünlerin hepsinde çalgı vardır ve belli anlarda ise dua yapılır. Bu durum şu sonuca ulaşmayı sağlamaktadır. Toplumda herhangi bir fikrin uygulanıp gelişmesi daha çok kendisine muhalif zıt fikrin bulunması ve gelişmiş olması ile paralellik göstermektedir. Örneğin ilçe merkezindeki balolu ve kadın-erkek karışık yapılan düğünler, dini hassasiyeti olan aileler tarafından sohbetli yapılan düğünlerdeki artışla ve buna zemin hazırlamakla kendini göstermektedir. “Öteki, kendi kimliğimizi tanımlamada ve inşa etmede kullandığımız atıflardan oluşur. Her kimlik oluşturma, muhayyel olumsuzlukları yüklediği bir düşmana ihtiyaç duyar. Ötekileştirme, olumsuz değerlendirmeler üzerinden bir grubu veya kültürü, değersizleştirme, kendisiyle diğerinin arasına mesafe koyma, dışlama ve aşağılamanın ifadesidir.”¹¹⁸

¹¹⁸ Celalettin Çelik, “Sosyal Çatışma ve Din”, Ed., Mehmet Bayyigit, a.g.e., s.190.

Çitgöl kasabasında düğünlerde kadın ve erkeklerin Simav'ın bazı köy ve kasabalarında olduğu gibi birlikte eğlenip kadın erkek karışık oynanmasından bahsedilemez. Kasabada her düğün ve organizasyonlarda bu durum söylenebilir. Ancak kasabada düğünler özellikle düğün salonunun faaliyete girmediği yakın zamana kadar tamamen sokakta yapılmakta idi. Hatta günümüzde de sokakta yapılan düğün eğlenceleri vardır. Kadınların eğlencesi esnasında oyun alanı çevresinin az gerisinde kasabanın gençleri kadınları izlemektedirler. Aynı şekilde erkeklerin eğlencesinde de kadınlar geriden seyretmektedirler. Bu durum belirtilenlere göre yıllardır böyle olmakta ve kasabalılar normal karşılamaktadırlar. Bunun dışında son yıllarda istemeyen aileler salona erkeklerin girmesini engelleyip kadınlar kendi aralarında eğlenmektedirler. Fakat bu durumun pek az ailenin uygulamalarından olduğunu belirtmek gerekir.

Kasabada düğün ve çeşitli organizasyonlarda açıktan alkol kullanımından bahsedilemeyeceği bildirilmiştir. Esasen İlçenin bazı kasaba ve köylerinde açıktan alkol alınarak kadın erkek birlikte eğlenilen düğünler de bulunmaktadır. Çitgöl kasabasında belirtilenlere göre düğünlerde açıktan değil fakat gençlerin kendi aralarında, herkesten ayrı alkol alımından bahsedilebilir.

Bunun dışında kasaba düğünlerinin geneli çalgılı ve eğlenceli yapılmaktadır. Son yıllarda yaygınlaşan sohbetli düğün kasabada da uygulanmakta, fakat herhangi bir cemaat ve tarikat mensubu az bir aile tarafından sohbetli düğün tercih edilmektedir. Hatta bir günde sohbetli düğün yapan ailelerin düğünün diğer günlerinde eğlenceyi de yapmakta olduğu söylenebilir. Kasaba düğünlerinde sohbetli de olsa eğlence ön plandadır.

e. Düğünlerde Yemek İkrarı

İlçede düğünlerde yemek ikramı verilmesi yaygındır. Ancak bu durum eskiden daha yaygınken günümüzde düğün daveti herkes tarafından verilmemektedir. Günümüzde düğün davetlerinin birçoğunu köy ve kasabalardan ilçeye göç edenlerin köylerinden gelen misafirlerine ve ilçedeki bazı davetlilere vermeleri ile gerçekleşir. Bu düğün sahipleri davetlerini evde verirler. Simav merkezden olan az bir aile ise davetlerini evde değil kiralanmış salonda vermektedirler. Ancak ilçede sünnet düğününde herkes bütün davetlilere salonda yemek verirler. Simav'da düğün ve

sünnet mönüsü; arpacık çorba, sulu et yemeği, etli bamya, bulgur pilavı, hoşaf ve irmik helvasıdır.

Kestel’de oğlan evi ya da kız evinde düğün boyunca kazanlar kaynar ve gelen misafirlere yemek verilir. Evlerde düğün boyunca yemek bulunsa da son bir yıldır bütün köye verilen genel davet *düğün salonunda* verilmektedir. Kasabanın düğün, sünnet ve hayır yemek mönüsü; Arpacık çorba, et yemeği, bulgur pilavı, nohut yemeği, hoşaf ve irmik helvasıdır. Eskiden arpacık çorbası sütle yapılmakta ve bu kasabanın kendine has düğün çorbası olarak kabul edilmekte iken, günümüzde herkesin sütlerini günlük mandıraya vererek ekonomik gelir getirmesi sebebiyle kasabanın kendine has çorbası artık sütle yapılmamaktadır.

Çitgöl kasabasında düğünlerde yemek ikramının yaygın ve sadece bir günde değil düğün boyunca olduğu söylenebilir. Oğlan evi, kız eviyle kıyas edildiğinde oğlan evinde daha genel davetlerin verildiğini belirlemek gerekir. Kasabanın düğün yemek mönüsü Çorba –arpacık, mercimek, pirinç- tavuk yada etli patates yemeği, bulgur pilavı, hoşaf, oğlan evinde helva kız evinde ise mısır keşkeğidir.

f. Gelin Evinden Çıkmadan ve Çıkarken Yapılan Uygulamalar

Gelin alma / çıkarma düğünlerin birçoğunda yapılır. Ancak son zamanlarda İlçe dışından evliliklerin artması ve düğünün iki farklı yerde ayrı ayrı yapılacak olması nedeniyle gelin alma/ çıkarma adedinin bazı düğünlerde olmadığı gözlenir.

İlçede gelin alma genelde Pazar günü, son yıllarda sezonun yoğunluğu sebebiyle ise haftanın her günü yapılır.

Gelinin evden çıkmasından önce ve çıktıktan sonra yapılan birçok adet vardır. Gelin evden çıkmadan yakın akrabaları ile vedalaşır. Sonrasında ise ailesi ile ayrı bir odada vedalaşır. Gelinin erkek kardeşi ayakkabılarını giydirir. Babası ise altın bilezik, ya da büyük altının takılı olduğu kuşağı gelinin belinden üç kez dolaştırarak bağlar. İlçede gelin alma öğlen namazından sonra olur. İlahi ya da davul çalınarak oğlan evi gelir. Oğlan evinden bazı yakınlar kız evine gelini almaya çıkarlar. Kız evinde dua edilir. Gelini erkek kardeşleri arabaya bindirir. Gelin arabaya binince alkış tutturulur. Ve bir dua da burada yapılır.

Kestel’de gelin alma eskiden sadece Perşembe günü ikindi namazından sonra olurken günümüzde bunun yanında Pazar günleri de yapılmaktadır.

Gelin evine kız evinin yakınları toplanırlar. Oğlan evi ilahiler eşliğinde konvoyla gelin almaya gelir. Eskiden ilahi değil davul çalarak gelin almaya gidilirken günümüzde kasaba halkı sadece ilahi çalmaktadır. Bu esnada gelin ailesi ile vedalaşır. Kuşak takma son birkaç düğünde beyaz gelinliğin giyilmesi ile başlamıştır. Oğlan evinin yakınları eve gelini almaya girerler. Bu sırada hazır bulunan hoca dua eder. Duadan sonra gelinin bulunduğu odanın kapısı kapatılır ve kayınbabadan bahşiş istenir. Bunun dışında kız evinde bulunan *bayrağı* da sağdıç satın alır. Bu bayrak konvoyla gelin almadan sonra köy içinde dolaşılırken gençler tarafından taşınır. Yakın zamana kadar bayrak yerine *tutuk* satılmıştır. Tutuk, çapraz olarak çakılan ince kalasa al kumaşın geçirilip ortasına elma takılarak yapılmıştır. Kasabalılara tutuğun ne olduğu ve kırmızı kumaş ve elmanın ne anlama geldiği sorulduğunda bilmediklerini ama başlangıcını bilinmeyen çok eskiden beri olduğu belirtilmiştir.¹¹⁹ “Kültür kıymetleri, örf ve adetler uzun bir hayat tecrübesi sonunda oluşur. O yüzden insanlar bu kıymetlerin değişebilir olduğunu düşünmeyecek kadar onu benimsemişlerdir. Tarihi, yeri ve zamanı hatırlanmayacak kadar eski olan kültür ve kıymetler farkına varılmayacak şekilde benliğin bir parçası olmuştur.¹²⁰ Ancak örf ve adetler topluma sinmiş olmasına rağmen toplumda meydana gelen değişmelerin etkisiyle değişme meydana gelir ve zamanla değişebilir. Coğrafya, zaman, nüfus, rekabet, çatışma, işbirliği, bütünleşme, aile, ekonomi, eğitim, siyaset, hukuk, göç ve şehirleşme, kültür, din, icat ve keşifler, sanayi, teknoloji, ...vb. gibi etkenler kültürü, örf, adet ve geleneklerin değişime uğratan sebeplerdendir.”¹²¹

Kayınbaba bahşişi verdikten sonra odanın kapısı açılır ve kayınbaba para ve şeker saçar. Ardından gelini amca ya da dayıları herkesin birlikte getirdiği *teşrik tekbirleri* ile arabaya bindirirler.

Çitgöl’de gelin evden çıkmadan ailesiyle vedalaşır. Baba, bilezik takılı kemeri geline bağlar. Oğlan evi ikinci namazından sonra davul ve çalgı ile gelin almaya gelir. Gelin evden çıkmadan dua edilir. Daha sonra kayınbaba kapının

¹¹⁹ Konu ile alakalı olduğunu düşündüğümüz TRT belgesellerinden “Anadolu Güzellikleri” adlı belgesel programında anlatılan düğünde Kestel kasabasındaki tutuğa çok benzer bayrak yapılmış, takılan elmanın bereketi sembolize ettiği belirtilmiştir.

¹²⁰ Erol Güngör, Sosyal Meseleler ve Aydınlar, s.26.

¹²¹ Ejder Okumuş, a.g.m., s.139.

açılması için bahşış verir. Gelini babası ve kayınbabası arabaya bindirir. Gelin arabaya binerken şeker saçılır. Ve arabaya girmesiyle davul çalmaya başlanır.

g. Gelin Eve Girerken ve Girdikten Sonra Yapılan Uygulamalar

Gelin eve girerken asırlardır uygulanmakta olan ve belli bir amaca yönelik temeli bulunan işlemler vardır.

Gelin evden çıkmadan dua edildiği gibi eve girerken de dua yapılır. Alkışla arabadan inen gelin, eve çıkartılır. Gelin eve girmeden, uysal olsun diye postun üzerine bastırılır. Eve girdikten sonra koltuğuna Kur'an-ı Kerim verilir. Ardından bütün bir ekmek birer lokmalık bölünerek *bereket olması* için evdeki herkese dağıtılır. Gelin oturunca kucağına bebek verilir ve bu bebeğin erkek çocuğu olmasına özen gösterilir.

Kestel'de gelin almadan sonra konvoyla köy içi dolaştırılır. Oğlan evine geldiğinde gelin arabadan inmeden dua edilir. Ancak gelin arabadan hemen indirilmez. Gelin arabasının şoförü oğlan evi yakınlarının arabaya para atmaları için konvoya basar. Oğlan evinin en yakından uzak akrabalarına para attırana kadar bekler. Daha sonra gelin arabadan düngürüşlerle¹²² indirilir. Gelin eve girerken yine tekbir getirilir. Ve para, şeker saçılır. Gelin eve girmeden eskiden kapıya yağ çalınır üst ve alt eşikliğe elleri sürdürülmüş. Günümüzde yağ çalınmaz fakat elleri sürdürülür. Bu, evde geçim olması niyetiyle yaptırılır. Gelin eve girince damat başından arpa ve madeni para saçar.

Gelin eve girdikten sonra oturtulur. Gelinin her iki yanına oğlan evinin yakınlarının çocukları dineltir ve uzun süre gelinin başını beklerler. Bu çocuklara *körkepçe* denir. Gelin ertesi günü bu çocuklara para verir.

Köyde her düğünde uygulanan bir gelenek de gelin eve gelince def çalarak *gelini övmedir*. Gelini övme sözleri şöyledir:

¹²² Kestel kasabasında temeli bilinmeyen uzun yıllardır var olan geleneklerden biri de düngürüşlerdir. Düngürüşler, gelin alma/ çıkarma, damat salma gibi düğünün birçok aşamasında gelinin yanında olup geline bilmedikleri konularda yol göstermektedirler. Oğlan evinin yakın akraba ve dostlarının gelinlerinden olan düngürüşler; 3,5,7... gibi tekerli sayıda olurlar. Düngürüşlerin kendilerine ait geleneksel kıyafetleri bulunmaktadır. Bu konu ile ilgili Ek-III Fotoğraflar bölümüne bakılabilir.

Gelin gelin gelmiş olsun
 Al duğağa girmiş olsun
 Gelin neeee neee neee,
 Canım neee neee neee
 Bu gelin kimin gelini
 Güvey oğlanın gelini
 Gelin neeee neee neee,
 Canım neee neee neee
 Kayınnası kime benzer
 Saman çuvalına benzer
 Gelin neeee neee neee,
 Canım neee neee neee
 Görümcesi kime benzer
 Erik fidanına benzer
 Gelin neeee neee neee,
 Canım neee neee neee
 Eyi olursan aha eşik, aha beşik
 Kötü olursan aha tüfek aha gama
 Gelin neeee neee neee,
 Canım neee neee neee

Oğlan evinde damat salmadan önce *güvey giydirme* olur. Hoca damat giydirmede bulunur ve dua ederek ve tekbir getirerek damat giydirilir. Daha sonra yatsıdan sonra *güvey salma* olur. Gelin bu esnada odasında düngürüşlerle beraberdir. Düngürüşlerin görevi gelinle beraber olup sohbet edip gelini rahatlatmaktır. Düngürüşler geline yemeğini yedirip abdestini aldırırlar. Fakat gelin abdestini damadın aldırmasını isterse düngürüşlere, abdest almayacağım anlamına gelen ”tamam” işareti yapar. Öte yandan akşam namazından sonra kız evinin en yakın kadın akrabaları oğlan evine heybe satmaya gelirler. Heybede üç tavuk, gözleme ve çörek bulunur. Kız evinden gelenler ve düngürüşler ayrı, gelinle damat ayrı olmak üzere heybede bulunanlar oğlan evinde yenir.

Hocanın ve yakın akrabaların bulunduğu damat salmada önce dua edilir ve *tekbir getirilir*. Ardından damat az da olsa yumruklanarak odasına girer.

Kasabada gelinler evlendikten sonra vardığı evin ve mahallenin küçük çocuklarına dahi “ağa ve aba” diyerek hitap eder. Eskiden daha yaygın olan bu gelenek günümüzde uygulayanlar tarafından sadece ev halkıyla sınırlıdır. Bunun dışında gelinler yüksek sesle konuşmayıp, kısık sesle konuşurlar ve kasabada kapının ağzına denilen hemen kapının yanına otururlar. Kasabada kadınlarla erkekler aynı

hizada yürümezler. Kocası da olsa kadınlar birkaç adım geriden yürürler. Yolda kadınların erkeklerin önünü kesmesi de çok ayıp karşılanır.

Çitgölde düğün konvoyu köy içinde ve kaplıcalarda dolaştıktan sonra oğlan evine gelinir. Gelin henüz arabadayken damadın yakınları damada para takarlar. Yaşlılarsa parayı zarfa koyarak vermektedirler. Eskiden paralar, taksinin camına konmakta ve şoförün olmaktadır. Kasabada gelinin indirilmesi esnasında dua yapılmaz. Damat çalgı ve davul eşliğinde gelini arabadan indirir ve eve çıkarır. Eve girildiğinde ilk olarak gelinle damat odalarına girerek şerbet içerler. Günümüzde genelde kola içerler ve damadın üzerindeki paraları çıkartırlar. Odada beş dakika kaldıktan sonra damat gelini içeri getirir ve dineltir. Bu sırada gelinin koltuğuna ekmek kısıtırılır ve diş ağrısını engelleyeceği düşüncesiyle herkese birer lokma dağıtılır. Sonrasında gelin kulağı sağır olmasın diye oynatılır. Kucağına çocuk verilir ve gelin de çocuğa para verir.

Kasabada yeni evlenen herkes ilk on gününü kaplıcalarda geçirir. Düğün gecesi yatsı namazından sonra hoca ve damadın arkadaşları damat salmaya gelirler. Dua edildikten sonra damat arkadaşları tarafından yumruklanarak salınır. Kasabalıların belirttiğine göre evlenen çiftler genellikle ilk olarak baba evinde kalırlar. Durumu uygun olanlar üst-alt katlarını döşeseler de birlikte kalınır. Yapılan görüşmelerde bazı kimseler önce baba evine giren gençler dövüşene – geçinmemeye başlama- kadar birlikte kalırlar sonra ayrılırlar sözleriyle ifade etmişlerdir.

3. Dini Nikâh Kıydırma

Simav'da genel olarak dini nikâh düğünde gelin oğlan evine geldikten sonra damat salmadan önce kıyılır.

Kestel Kasabasında resmi nikâhın kıyılmasının yanında dini nikâh da mutlaka kıyılır. Ancak bazı yerlerde karşılaşılan, kızla oğlanın nişanlılık döneminde bir arada bulunmaları nedeniyle mahrem olacakları sebebiyle imam nikâhlarının kıydırılması hususu kasabada söz konusu değildir.

Kasabada dini nikâh, resmi nikâhın kıyılmasından sonra gelin almaya gidileceği gün kız evinde gelin çıkarmadan önce öğle ile ikindi arasında kıyılır.

Çitgöl kasabasında dini nikâh genelde düğünden iki üç gün önce kıyılır. Bazıları düğünden iki üç ay önce kıyarken nişanlılıktan itibaren bir araya gelinmesi ve günah olması gerekçesiyle kıydıranlar da bulunmaktadır. Fakat genelde düğünden iki-üç gün önce kıyıldığı söylenebilir.

D. ÖLÜMDE VE ÖLÜMDEN SONRA YAPILAN UYGULAMALAR

Geçmişten günümüze bütün toplumlarda, insanın doğumuyla başlayıp, hayatını noktaladığı ana değin bütün hayatında yapılan uygulamaların, toplumun dini ve sosyal bilincinin ne olduğu yönünde mesajlar verdiği söylenebilir.

Toplumumuzda insanın doğumuyla kulağına okunan ezan ve salâ uygulaması, esasen insanın ölümüyle de okunacak olan salâyı çağrıştırarak, ölümün ve bu dünyanın geçiciliği gibi fikri bir alt yapıya sahiptir.

Gündelik hayatın en sarsıcı durumu olarak ölümün ayrıca ele alınması gerekir. Birey ölümcül bir hastalığa yakalandığında veya bir yakınının ölümü ile karşılaştığında bunu kabul etmekte ciddi olarak zorlanır. Din bireyin anlam dünyası içinde ölüme bir konum vererek kişinin bu tecrübe ile baş etmesini sağlar. Bunun yanında ölüm ile ilgili uygulamalar bütünüyle dinidir. Muhtemel bir ölümün hemen öncesinde tövbe etmek, Yasin okumak, kelime-i şهادet getirmek, helallik istemek, ölünün defnedilmesi, ardından belirli günlerde mevlit veya kuran okumak, mezarını ziyaret etmek gibi uygulamalar. Müslüman toplumlarda adeta ölüm ile hayatı iç içe kılacak şekilde yoğundur.¹²³

1. Cenazenin İlanı

İlçede cenaze ilanı belediye anonsuyla bütün ilçe merkezine duyurulur. Cenazenin ilanı şu şekilde yapılır.

“ Yerden kişilerin yakınları..... kişi vefat etmiştir. Cenaze namazı ikindi / öğle namazına müteakip Halil Ağa Camiinde kılınarak mezarlığına defnedilecektir. Dost ve akrabalarına baş sağlığı dileriz. Allah rahmet eyleye.”

¹²³ Vejdi Bilgin, a.g.m., s.110-111.

Ölen kişinin mahalle Camii'nde de salâ okunarak ilanı yapılır. Dileyenler diğer camilerde de hocaya para vererek salâ okutup ilanını yaptırmaktadır.

Kestel kasabasında cenaze ilanı sadece camide, imam tarafından salâsı okunarak yapılmaktadır.

Çitgöl'de öncelikle dört caminin hepsinde salâ verilerek ölen kişinin ilanı yapılır. Cenaze ile ilgili işlemler tamamlandıktan sonra belediye anonsu ile cenazenin hazır olduğu ve namazının kılınacağı bildirilerek sevabına nail olmak isteyenler buyursun denir.

2. Birinci Gün

Kişinin ölüm belirtileri verdiği gözlenince yakınları yanına gelerek Kur'an okurlar. Kişinin ölmesiyle defin işlemleri başlatılır.

Cenaze ilanı verilir ve mezarı kazdırılır. Mezarı amele pazarından bulunan iki-üç kişiye ücret karşılığında kazdırılır.

İlçede bütün cenaze namazları Belediye Meydanında bulunan Halil Ağa Camii'nde kılınır. Cenazeye katılımın yüksek olduğu söylenebilir. Günümüze kadar ilçede cenaze namazlarına bayanların katılması durumundan bahsedilemez.¹²⁴ İmam, cenaze namazından sonra devrini yapar.

Cenaze, cenaze aracı ile kabre götürülerek gömülür ve daha sonra hoca ve cenazenin en yakınları kabrin başında kalırlar ve hoca telkin verir. Telkin, ölünün kabirde karşılaştığı suallere cevap verebilmesi amacı ile dua ve Kur'an ayetlerinin okunması ve kabir sorularının cevaplarının okunması şeklinde yapılır.

Cenazenin yıkanması ve defnedilmesi sırasında ölü evinde bayanlar toplanarak Kur'an okurlar. Genellikle Yasin, tebareke, amme sureleri okunur ve Kelime-i Tevhit çekilir. Bu okumalar yedinci güne kadar devam eder.

Ölü evinde ilk gün komşulara eskiden ekmek ve helva dağıtılırken, günümüzde ekmek ve kesme şeker dağıtılmaktadır.

Bunun dışında ilk günden itibaren cenaze evinin komşu ve yakınları, kimsenin eli tutmadığı düşüncesiyle ölü evine öğün alarak yemek götürürler. Buna *eren* denir. Eren cenaze evinde on beş gün sürer.

¹²⁴ Bkz. İbrahim Eren, s.174.

İkinci üçüncü günlerde ölüsü huzurlu olsun diye, ölünün kıyafetleri yıkanarak durumu iyi olmayanlara verilir ve evde kıyafetleri bırakılmaz.

a. Kestel Kasabasında Cenazenin Birinci Günü

Cenazenin ilk günü ilanı verilerek, mezarı kazdırılır. Mezarını yakınları kazar. Cenaze, cenaze yıkama aracında yıkanır.

Yörede cenaze namazına katılım yüksek değildir. Herhangi bir sebeple katılamayanların dışında sebepsizce katılmayanlar da mevcuttur. Bu durumu kasabalı bir şahıs “ Yukarı camide namaz kılınıyor, köyün adamları aşağı mahallede sigara içiyor.” Sözleriyle belirtmiştir. Günlük namazların kılınma oranının yüksek olduğu kasabada cenaze namazına katılımın düşük olduğu gözlemlenmektedir. Bir başka kasabalı başından geçen hadiseyi şöyle nakletmiştir. “ 1999 yılında dedem vefat ettiğinde ilçeden köye doğru gelirken yolda dedemin en yakın ahbablarından biriyle karşılaştığımızda cenaze namazının kesin kılındığını düşündük. Fakat köye geldiğimizde namaz henüz kılınmamıştı ve dedemin hukuku olan yakın arkadaşı dahi namazını kılmamıştı.” Kasabada cenaze namazı kılınırken şehre kalkan servislerin “on dakika bekleyip namazı kılalım sonra gidelim” düşüncesinde olmadığı gözlenmiştir.

Cenaze namazından sonra hoca ölünün devrini sürer. Kasabalının değimiyle ölü eğer devirsiz gömülürse “*sen de devril*” der. Devri yapılıncaya ölünün günahlarından yeğnileceği düşünülür. Kabre gömme işleminden sonra devir parasından çocuklara dağıtılır. Kabirde en son hoca ve geride, kasabalıların düşüncesiyle hoca korkmasın diye iki üç kişi kalır. Hoca kabrin başında kibleye yönelerek telkin verir.

Cenazeden sonra evde, kadınlar ve erkekler ayrı olmak üzere Kur’an okunur. Eskiden yedinci güne kadar okunurken şu an günümüzde üç gün okunur. Üçüncü gün ise okuma bitirilerek duası yapılır.

Köyde eren kuru gıda olarak getirilir. Eskiden pişmiş yemek olurken cenaze evinde de yemek piştiği için ziyan oluyor düşüncesiyle bütün kasabalı cenaze evine kuru gıda getirir ve yemek ölü evinde pişirilir.

Cenazenin öldüğü oda temizlenerek giysileri ve kullandığı çarşaflar yıkanır. Bu işlem, eğer eşyaları yıkanmaz temizlenmezse ruhu döner düşüncesiyle yapılır. Ölenin kıyafetleri verilecek yerlere verilir verilmeyenlerse toprağa gömülür.

b. Çitgöl'de Cenazenin Birinci Günü

Kasabada cenaze işleriyle ilgilenen kişiler bulunmaktadır. Bu kişiler cenaze olduğu zaman cenaze evinin kendilerine gelmesini beklemeden gereken işlemleri yaparlar. Cenazenin mezarı mezar kazıcılar tarafından kazılır. Eskiden teneşirde yıkanan cenaze, günümüzde cenaze arabasında yıkanmaktadır. Sonrasında cenaze namazı kılınır. Kasabalılara göre cenazeye ölünün yakınları, eş, dost, akrabaları ve sevenleri tarafından katılım yüksektir. Namazdan sonra cenazenin maddi durumuna göre devri sürülür. Devir parası hocalara, sala okuyanlara, mezar kazıcılara ve fakirlere dağıtılır. Cenazenin defnedilmesinin ardından hoca dalgına(telkine) durur. Kasabalılar, telkin esnasında hocanın cenazenin durumunu –acı çekip çekmediğini-anlayacağı inancındadırlar.

Çitgöl'de sadece ilk gün eren yapılır. Eskiden on gün kadar sürdüğü belirtilen eren, genç ölümlerinin fazla olması ve kimsenin eli tutmaması nedeniyle sadece birinci gün yapılmaktadır. Ölü evinin akraba ve komşuları bir kap yemekle gelirler ve bu yemekler cenaze evinde paylaştırılarak bütün misafirlere yemek verilir. Cenaze evinde ilk gün yemek pişmez, sadece helva verilir. Eğer çok acıklı bir cenaze olursa ilk gün de olsa herkes yemek getirir, fakat cenaze evinde yemek yenmez.

Eskiden bir kişi öldü mü üç güne kadar kaplıca ve çamaşırhaneleri bulunan kasabanın çamaşırhanesine ölü yıkamaya gidilirmiş. Ölünün bütün elbiseleri yıkanmış; eğer yıkanmazsa ölünün rahatsız olacağı inancı vardır. Günümüzde de ölünün elbiseleri evde mutlaka yıkanır, yıkanmayanlara ise su serpiştirilir. Eski elbiseleri yakılır, yenileri ise fakirlere dağıtılır.

Bunların dışında kasabada, evlerde suyun bulunmadığı, gerekli suyun çeşmelerden doldurulduğu eski zamanlarda, ölü evinde ve ölü evine en yakın yedi evdeki bütün sular, *Azrailin yedi eve kadar kılıcını yıkayacağı* düşüncesiyle dökülmüş.

3.Yedisi

Simav'da yedinci güne kadar okunan Kur'an ve tespihler bu gün toplanarak duası yapılır. Sadece yakın akraba ve komşuların bulunduğu bu gün gelenlere yemek veya pasta, börek ikramında bulunulur.

Kestel kasabasında eskiden yedinci güne kadar Kur'an okunurken günümüzde üç güne kadar okunmaktadır. Dolayısıyla yedisine ait uygulama bulunmamaktadır.

Çitgöl kasabasında yedinci güne kadar bayanlar toplanarak yasin, tebareke okur; yetmiş bin Kelime-i Tevhit çekerler. Cenaze evi her gün gelenlere kek ve meyve suyu dağıtır. Yedinci günse kek, pasta, börekler yapılarak gelenlere ikram edilir ve dua, tespihler toplanır. Fakat son üç-dört aydır köyde hocaların yedi gün diye bir şey yok, yas ve dua üç gündür telkinleriyle yedi gün uygulaması üç gün olarak yapılmaya başlanmıştır.

4. Kırkıncı Gün

Yörede kırkıncı güne ait uygulama bulunmamaktadır.

5. Elli İkinci Gün

Elli ikinci gece eş-dost ve akrabalar çağrılarak mevlit okutulur. Bu günde gelenlere ilçenin düğün yemeği verilir.

Kestel kasabasında İlçe merkezine benzer uygulamalar yapılır. Mevlit okutulup, bütün köye yemek verilir.

Çitgöl'de elli ikisi olarak adlandırılan gece cenazenin ilk bir senesi içerisinde her zaman yapılmaktadır; fakat elli ikisi olarak adlandırılır. Eş, dost ve akrabalar çağrılır, Kur'an ve mevlit okunur, yemek verilir.

6. Senesi

İlçe merkezinde cenazenin sene-i devriyesinde dileyen, ölen kişinin hayrı olsun diye ekmek, lokum dağıtır.

Kestel'de senesine ait uygulama yoktur.

Çitgöl'de de uygulama olmadığı belirtilmiştir, fakat senesinde cenaze yakınlarının bireysel olarak Kur'an okuduğu, dua ettiği belirtilmiştir.

E. ASKER UĞURLAMA

Askere gitmek toplumumuzda en çok önemsenen olaylardandır. Simav'da da gelecek için bütün planlar askerliğe göre düzenlenir. Askerliğini yapmamış kimselere kız verilmez.

İlçede askere gidecek gençler bir araya gelerek son günlerinde eğlenirler. Gençler, davul ve çalgı eşliğinde asker evlerinin önünde oyunlar oynarlar. Askere gidecek gençleri yakınları ve komşuları yemeğe davet eder. Asker evine bayrak asılır ve çocuğu gidene kadar asılı kalır.

Askerin gideceği gün yakınları ve komşuları uğurlarken herkes askere *uğur parası* verir. Asker sevinç ve coşkuyla gönderilir.

Kestel'de Askere gidecek gençler *sancak*¹²⁵ ve *kudüm*¹²⁶ eşliğinde mehter marşını söyleyerek kasaba içini dolaşırlar. Bütün köylü belediye önünde (Albaşı) toplanarak asker duası yapılır. Askerler için isteyen bahşiş verir. Bahşişler kâğıt para olarak askerin cebine konur.

Çitgöl'de askere gidecek gençlere belediye önünde okulun bahçesinde asker eğlencesi yapılır. Eğlencede yalnız erkekler oynar, fakat kadınlar seyre bakmak için eğlenceye giderler. Gençler oynarken şeker ve para saçılır. Askerlere para takılır. Askerler gitmeden iki gün önce de camide mevlit okunarak dualar edilir. Bunun dışında askerin gideceği gün isteyenler hoca çağırarak, uğurlarken evinin önünde dua yapmaktadırlar.

¹²⁵ Kestel'de Horasan Erlerinden Hacı Hasan Efendi (öl.1183) döneminde, dönemin padişahı tarafından yaptırılan bir yapının sıvası bir türlü tutmadığında, Hacı Hasan Efendinin duasıyla olur ancak denilmiş ve Hacı Hasan Efendi çağırılmıştır. İstediklerine ulaştıktan sonra Padişah Hacı Hasan Efendiye, sancak, kudüm ve nefes taşı armağan etmiştir. Sancak kasabada bulunup belediye tarafından korunmaktadır. Yıl içinde, asker uğurlama, hac uğurlama ve karşılama zamanlarında çıkarılmaktadır.

¹²⁶ Belirtildiğine göre kudüm de çok eskiden beri ramazan aylarında sahurda çalınmaktadır. Asker uğurlama, hac uğurlama ve karşılama da kudüm eşliğinde yapılır. Nefes tasının ise hastalara şifa verdiği düşünülür, fakat kaybolduğu belirtilmiştir.

F. HAC UĞURLAMA VE KARŞILAMA

İlçede kurban bayramının yaklaşmasıyla birlikte hacı adayları, hac hazırlığına başlarlar. Simav’da durumu olanlar genel olarak hacca giderler denilebilir.¹²⁷ Hacca gidecek kişiyi komşuları ve akrabaları yemeğe davet ederler. Davetten uğurlarken boş göndermeyip hediye olarak havlu, çorap paketi verirler. Hacı adayları da gidecekleri güne yakın yakınlarına davet vererek herkesten helallik alırlar.

Hacca gidileceği gün hac yakınları ilçede Halil Ağa Camii’nin önünde toplanarak toplu duaya katılır. Simav Müftüsü konuşma ve dua yapar. Kuran okunur ve hacı adayları uğurlanır.

Hacıların dönüşünde ise hacı yakınları konvoyla ilçe dışında, gelecek hac kafilesini beklerler. Kafile gelince hacılar yakınlarının konvoyuna katılır ve konvoyla hacı evine gelirler.¹²⁸ Bu arada hacı yakınları evde de hazırlık yapmaktadırlar. Hacılar gelince evinin önünde kurban kesilir. Hacı kurban kanının üzerine basmadan evine girmez. Hacılar evlerine girmeden dua yapılır. Eve girince ise hazır bulunan imam, hacıların nikâhını tazeler.

Hac ziyaretine gelenlere tespih, hurma, zenzem, koku, kına, seccade... vb. hediyeleri verilir. Ayrıca hacılar yakınları için hediyelerden oluşan paket hazırlar, gönderirler.

Hacdan dönüşten bir süre sonra hacı evinde mevlit okunarak *hacı daveti* verilir. Ülkemizde ibadetlerin içtenlikten ziyade toplumsal gösteriş ve ekonomik kalkınma aracı haline geldiği düşüncesi şu cümlelerle belirtilebilir. “Din hareketleri son elli senenin ilk yarımında İslam’ın ruhunu hançerlemekle, ikinci yarımında ise İslam’ın kalkındırma bahanesi ile onu madde alanındaki hareketlere, menfaatlere ve numayişlere aktarmakla geçti. Müminin ibadeti hayrın ve faziletlerin merhametin ve doğruluğun yarışması olmaktan çıktı. Ayin halinde mevlitler, ihtişamlı dualar, pazarlıklı Kur’an okuyuculuğu aslında bir ticaret kaynağı olan hac, kafilelerin soyulması oldu.”¹²⁹

¹²⁷ Anket sonucuna göre araştırmaya katılanların %10,5’i hacca gittiğini, %83,2’si imkânı olduğunda gitmek istediğini belirtmiştir.

¹²⁸ Bu konuyla ilgili Simavlı bazı kimseler, hac dönüşleri ve Simav’a gelipleri gece yarısından sonra olduğu için karşılama olamayacağından bir gece Gediz’de kalıp ertesi sabah İlçeye gelmişler ve dolayısıyla karşılama ve konvoydan geri kalmamış olmaktadır.

¹²⁹ Nurettin Topçu, Kültür ve Medeniyet, İst.: Dergah yay., 2012, s.90.

Kestel’de hacı adayları hacca gidecekleri gün kudüm çalınarak ve tekbir getirilerek evlerinden alınır ve köy meydanında (Albaş) ¹³⁰ toplanılır. Kadın-erkek, genç-çocuk herkesin katıldığı hac uğurlamada dua edilir, *tekbir* getirilir.

Hacılar döndükleri zaman, en yakınları Simav’da karşılar, bu arada kasabada ilan verilir ve bütün kasaba Albaşında toplanır. Sancak çıkartılır, hacılar tekbir ve dualarla karşılanır. Hacılar bütün kasabalıya tespih, kına ve hurma dağıtır. Daha sonra en yakınlar ise seccade, hacı bezi, kına, hurma, tespih, çocuklara kolye bulunan paketi gönderirler.

Kasabada manevi değeri bulunan sancak yıl içinde sadece asker uğurlama, hac uğurlama ve karşılamada çıkartılır.

Çitgöl’de hacı adaylarının evi eş, dost ve akrabaları tarafından ziyaret edilir. Hacıların gideceği gün belediyeden anons edilir ve bütün kasabalı belediye önünde toplanır. Bu katılımın bazı kimselerce sevap olduğu düşüncesiyle yapıldığı belirtilmiştir. Topluca dua edilir ve vedalaşılır. Hacılar uğurlanırken şeker saçılır.

Hacıların karşılanması sadece yakınları tarafından yapılır. Yakınları Simav garajına ya da Gediz ve Uşak’a karşılamaya giderler. Hacılar döndükten sonra eş, dost ve akrabalar hacı evine gelirler. Çitgöl’de de hac dönüşü hediyeleşmenin yaygın olduğu görülür. Gelenlere ve eş, dosta seccade, hurma, kına, tespih, kolye ve yüzük, hacı kokusu verilir.

II. DİĞER KUTLAMALAR - İNANIŞLAR VE UYGULAMALAR

Toplumlarda günlük yaşama dair doğum, düğün, ölüm... vb. gibi uygulamaların dışında dini-sosyal algı ve tezahürlerinin yansıdığı başka kutlama-inanç ve uygulamalar da toplumun fikri yapısı hakkında bilgi elde edilmesi açısından incelenmelidir. Bu başlık adı altında; dini bayramlar, hıdırellez, panayır, hayır ve köy hayırları, yağmur duası ve yaren geleneği araştırma konusu edilmektedir.

¹³⁰ Kasabada köy meydanı olarak bilinen ve belediye binasının da bulunduğu köyün merkezindeki meydanlığa *Albaş* denilir.

A. DİNİ BAYRAMLAR

Bireysel hayatlarımızda olduğu kadar toplumsal hayatın önemli zamanlarında da din yer alır. Bunların başında şüphesiz bayramlar gelir. Toplumumuzdaki kurban ve ramazan bayramları bunun açık örnekleridir. Kurban bayramında kurban kesme, ramazan bayramında ise oruçtan çıkma, bu günlerin bireyler üzerindeki etkilerini kuvvetlendirir.¹³¹ Dini pratikler ve ibadetler sistemi, her şeyden önce kolektif ruhun ortaya çıkmasını sağlar. Kişileri bireylerin yalnızlaştırıcı boyutundan uzaklaştırarak, müşterek ibadetlerle topluluğun veya cemaatin kolektif vicdanıyla bütünleştirir. Sosyal bütünleştirme açısından bakıldığında, örneğin; ramazan ve kurban bayramlarının Türk toplumunda sosyal ve kültürel hayatı kuşatan bir yardımlaşma, infak etme, bağış yapma ve çok yönlü dayanışma örneklerinin yoğunlaştığı bir atmosfer yarattığı bilinmektedir.¹³²

Bayramlardan önce ilçede herkes bayram hazırlıkları yapar. Kadınlar, ev temizliği, baklava, tatlı, ekmek ve çörek yaparlar. Birçok mahallede belediye tarafından yapılan fırınlarda ekmek yapılır. Özellikle köy ve kasabalardan ilçeye gelenler köylerindeki alışkanlıklarından biri olan ekmek yapmayı ilçede de devam ettirmektedirler. Bayram öncesi çarşı ve pazarın yoğunluğu çok fazladır. Bayram zamanında dükkânlar gece de açık olur.

Arife günü ilçede birçok kişi kabir ziyaretinde bulunur. Yine arife günü çocuklar ev ev gezerek lüp lüp toplarlar. Lüp lüp toplama, ilçede çok eskiden bu yana bulunmaktadır. Arife günü lüp lüpün saat onda başlangıcını ve ikindiden sonra saat beşte bitişini belirleyen ramazan topu atılır. Çocuklar ellerindeki poşetlerle ev ev lüp lüp isterler. Ev sakinleri şeker çikolata verir ve hayırlı bayramlar dilerler. Ancak 5-6 yıl önce ülkemizde, bayramda yaşanan ve haberlerde verilen acı bir hadise nedeniyle birçok aile çocuklarını lüp lüpe göndermemiştir. Sadece çocuklarının o günün heyecanını yaşaması için en yakın komşularına gönderenler vardır. Günümüzde haberin tesiri ile eski kalabalık çocuk grupları görülemez.

Bayram günü bayram namazının ardından camide herkes sıraya dizilerek bütün mahalle birbiriyle bayramlaşır. Sonra büyüklerin evinde toplanılarak birlikte

¹³¹ Vejdî Bilgin, a.g.m., s.111.

¹³² Celalettin Çelik, "Sosyal Bütünleşme ve Din", s.174-175.

kahvaltı yapılır. Bayram boyunca aile büyükleriyle birlikte olunur. Akraba, dostlar ve komşular ziyaret edilir.

İlçede kurban bayramında kurban, aile büyükleriyle birlikte kesilir. Çocuklar, kurbanlarını büyüklerinden ayrı bireysel olarak kesmezler. Kurban bayramında kurbanın derisi Türk Hava Kurumu, Cami dernekleri, okullar ve cemaatlere bağışlanmaktadır. 2011 Mayıs ayında yaşanan depremden sonraki kurban bayramında, daha önce kurban derilerini THK'ye verme gönüllüsü olmayan birçok kişinin, devletin ve Kızılay'ın ilçeye desteği sebebiyle “başımıza bir sıkıntı geldiğinde yaralarımızı devlet sarıyor” diyerek THK'ye verdikleri belirtilebilir.

Kestel'de de bayram öncesi aynı genel hazırlıklar yapılır. Arife günü sabahtan kadınlar, ikindiden sonra erkekler kabir ziyaretinde bulunur. Arife günü çocuklar mutlaka banyo yaptırılır ve bir arpa boyu uzayacağı söylenir.

Bayram günü bayram namazından sonra camide bütün köylü birbiriyle bayramlaşır. Sonra bütün aile baba evinde toplanır ve bayram birlikte geçirilir. Kasabada el öpme çok yaygın değildir. Sadece en yakın akrabaların eli öpülür. Bunun dışında eve genç bir delikanlı gelse, çok yaşlı da olsa bütün kadınlar ayağa kalkmaktadırlar.

On beş yıla kadar kasabada bayramlarda bütün köyün kadınları genç-yaşlı dışarda toplanarak düğün eğlencesi gibi eğlence yaparlar, teyp, def çalar oyunlar oynarlardı. Zamanla sokakta toplanma kalkmış ve sadece genç kızlar evde kendi aralarında eğlenmişlerdir. Günümüzde bu da kalkmış genç kızlar arkadaşlarıyla bir evde bir araya gelerek sohbet etmektedirler.

Kurban bayramında kurbanın derisi kasabada herkes tarafından yıllardır THK'ye verilmektedir. Bunun sebebi sorulduğunda “ Başımız sıkışsa devlete sarılırız, bir felaket gelse devlete sarılırız, deprem olsa devlet deriz.” denilmiştir. Kasabalının kurban derisiyle ilgili 28 Şubat sürecinde yaşadığı olumsuz bir hadiseden bahsedilebilir. Kasabalı bir şahıs kurban derilerinin yarısını cami hayrı için toplama gerekçesiyle tutuklanmış ve bir çok kasabalı ifade vermek için mahkemeye çağrılmıştır. Bu olayın köylüyü diğer hayır kurumlarına bağışlama hususunda etkilediğinden söz edilse de Anadolu'nun birçok yerinde olduğu gibi devletin kutsallığı inancının olduğu belirtilebilir.

Çitgöl'de de bayram hazırlıkları için aynı genel hazırlıkların yapıldığı görülür. Temizlik yapılır, baklava, tatlı, ekmek, çörek, sarmalar hazırlanır ve bayramda fırında güveç yapmak için et alınır. Arife günü kabir ziyaretleri yapılır. Kurban bayramında kurbanın derisi Çitgölde camilere ve kasabada bulunan cemaatlere verilir. Bireysel olarak THK'ye verilmez, cemaatler tarafından toplanan derilerden bu kuruma ayrılır.

Eski zamanlarda bir çok yerde dini sohbet mekanlarından olan, gençlerin eğitim gördükleri dini ve ahlaki öğretileri edindikleri yerler olan köy odaları, ulaşım ve iletişim araçlarının artması ile işlevselliğini yitirerek geleneksel kültür içindeki yerini kaybetmiştir. Kestel kasabasında yirmi-otuz yıl öncesine kadar köy odaları toplum hayatında işlevselliği fazla olan yerlerdendir. Her köy odası asırlardan beri aynı sülaleden miras yolu ile bir sonraki nesle geçmektedir. Bu sülaleler köy odasının bakımı ve dışardan gelen misafirlerin bakımı ve yemeği ile ilgilenmektedirler. Ulaşımın çok zor olduğu zamanlarda köye gelen ve kasabalılarca *çorap eskici* diye tabir edilen çerçiçi olarak da bilinen satıcılar geldikleri zaman birkaç gün köyde ve belirtilen köy odalarında kalmaktadırlar. Çitgöl kasabasında da geçmişte köy odalarının yaygın olduğu görülür. Günümüzde faaliyette olmayan bu odalardan biri istisna edilebilir. Kasabalıların belirttiğine göre katırcıların odası olarak bilinen bu odayla uzun yıllar ilgilenen kadın, felç geçirmiş ve yatalak kaldığı bir yıllık hastalığı süresince oda ile kimsenin ilgilenmediğini görünce “ben ölürsem bu oda ne olacak kaygısı ile çok zaman ağladığı belirtilmiştir.” Sonrasında ise evlatlarına oda ile ilgilenmesi için vasiyette bulunmuştur. Bu vasiyet üzerine günümüzde torunu ilgilenmeye devam etmektedir. Özellikle bayramlarda ve ramazan bayramında bayram namazından sonra öğlene kadar erkekler, öğleden sonra ise kadınlar bu odada toplanarak bayramlaşmakta, şerbet, kola ve çay içmektedirler. Öğleden sonra ise kadınlar okumak okurlar.¹³³ Sonra gençler eğlenir oyun oynarlar. Bayram günü akşamına da eren denir. Erkekler toplanır, hoca gelir, Kur'an okunur ve yemek yenir.

¹³³ İlçe genelinde özellikle bayanlar tarafından kullanılan *okumak okumak* tabiri, insanların bir araya gelerek Kur'an okumalarını ifade eder.

B.HIDIRELLEZ KUTLAMALARI

Hıdırellez şenlikleri büyük bir coşku ile geçmektedir. İlçe merkezinde her yıl mayıs ayının ilk üç pazarı hıdırellez olarak kutlanır. Hıdırellez alanı şehrin dışında ve yeşillik alandadır. Birçok satıcı olur. Halk alışveriş ve piknik yapar. Kız erkeklerin görüşme imkânının olmadığı eski zamanlarda evlenecek kızlar ve oğlanlar hıdırelleзде birbirlerini uzaktan görerek beğenirler ve evliliğin ilk adımını atmaktalarmış. Hıdırellez böylelikle sosyal bir ihtiyaca da cevap vermektedir.

Hıdırellez sadece ilçe merkezinde değil, bazı köy ve kasabalarında da merkezdeki coşku ve istekle kutlanır.

Hıdırelleзде birçok satıcı olur ama bunların yanında armut-ahlat turşusu ve kestane hıdırellezin geleneklerindedir. Güzden turşu kurulurken hıdırellez için özellikle armut turşusu kurulur ve toprağa kestane gömülür.

Simav'da hıdırelleзде dilek tutma yaygındır. Hıdırellez günü sabaha karşı komşularla birlikte hiç konuşmadan hıdırellez yerine ya da Simav'daki türbe ve yatırlara gidilir, dilek yazılır, dua edilir, namaz kılınır ve dilek kağıdı dereye atılır. Ya da dilek kağıda yazılır ve sabaha karşı hiç konuşmadan gül ağacının dibine gömülür. Bazıları ise dilek tutup altın yüzükle oğul otunun yaprağını koparıp cüzdanına koyduğunda dileğinin gerçekleşeceğine inanır. Bu uygulamalar eskiden çok daha fazla yapılmakta iken günümüzde de uygulayanlar bulunmaktadır.

Simavlıların hıdırelleze ilgisi büyüktür. Kadın erkek, genç yaşlı, birçok kişi hıdırelleze gider. Simav'ın bulunduğu konum, İl merkezlerine uzaklığı, ulaşımın zor olması ilçenin dışa kapalı olmasını etkilemiştir. Simavlılar sosyal yaşam ihtiyaçlarını kendi içindeki etkinliklerle, faaliyetlerle sağlamaya çalışmaktadırlar.

Simav'da özellikle ilçeye yakın köy ve kasabalarda Hıdırellez kutlamaları görülmektedir. Fakat ilçede hıdırellezin hiçbir şekilde kutlanmadığı yerler de bulunur. Kestel Kasabası ilçede hıdırellezin kutlanmadığı yerler arasındadır.

Çitgöl'de çok uzun yıllardan beri hıdırellezin büyük bir önemle kutlandığı gözlenir. Her yıl mayıs ayının ilk Cuma günü Hıdırellez olarak kutlanır. Sadece depremin olduğu 2011 ve 2012 yılında iki sene deprem nedeniyle olmamıştır. Hıdırellez, kasabada sığırönü denilen alanda, geçmişten beri sadece kadınlar arasında yapılır ve civarda hiçbir erkek olmaz. Günümüzde Hıdırellez meydanının girişinde

belediye görevlileri erkeklerin ve delikanlıların girmemesi için nöbet beklemektedirler.

Çitgöl'de eskiden bu yana hıdırellezin uygulanma şeklinde değişiklikler vardır. Eskiden herkes hıdırelleze yemek götürür ve Hıdırellez yerinde yemeğini yerken, günümüzde herkes evinde yemeğini yiyip hıdırellezde sadece çerez ve dondurma türü yiyecekler yemekte dirler. Yakın zamana kadar çocuklardan genç kızlara, nişanlılardan yeni evlilere ve orta yaşlı kadınlara kadar herkes kasabanın yöresel kıyafeti olan telliyi giymekte idiler fakat günümüzde sadece nişanlı kızlar giymektedirler. Nişanlı kızlar def çalarak yöresel oyunları oynarlar ve oğlan evinin yakınları kıza para takarlar. Hıdırellezde kasaba dışından bayan satıcılar bulunur. Çitgöl'ün hıdırellezine Simav ve çevre köy kasabalardan da yoğun katılım vardır. Ancak Simav'da ve bazı yerlerdeki gibi bu güne yönelik dilek tutma ve adak adamaya yönelik kasabada herhangi bir uygulama bulunmaz. Hatta görüşme yaptığımız yetmiş sekiz yaşındaki kasabalı, kendi gençlikleri döneminde hıdırellezde köyden bir çok kadının ve genç kızların Hıdırellez meydanında Kur'an okuyup hatim yaptıklarını, kasabalılarınsa hatim yapan genç kızlara para taktıklarını belirtmiştir.

C.PANAYIR ŞENLİKLERİ

Simav'da ilk panayır 1932 yılında kurulmuştur. Kurulduğu günden bu yana eskiden harman yeri olan Leylekkürü alanı* panayır alanı olarak kullanılır.¹³⁴

Panayır ağustosun sonu eylülün başında olur. Simav'ın kurtuluş günü olan 4 Eylül'ü de içine alır. Kurtuluş günü panayırdaki büyük coşkuyla kutlanır. O gün Simav'ın yarenleri birkaç gündür eğlendikleri ve kaldıkları dağdan tüfeklerle şehre ve panayır alanına inerler ve efe oyunları oynarlar.

Simav halkının panayıra ilgisi büyüktür. Erkek kadın, yaşlı genç, ve çocuklar, herkes panayıra ilgi gösterir. Sadece Simav halkı değil, çevre ilçe, kasaba ve köyler de panayır zamanını gözetir. Özellikle köy ve kasabalı kadınlar ve genç kızlar kıştan çalışarak, halı dokuyarak panayırdaki alışveriş ve çeyiz için hazırlık yapar, para

* Leylekkürü alanı, Simav'da yer alan geniş ve düzlük bir alandır. Eskiden panayır zamanı dışında harman yeri olarak kullanılan alan, günümüzde panayır şenlikleri için düzenlenerek panayıra özel bir alan konumuna getirilmiştir.

¹³⁴Cihat Pala, Ertuğrul Erdoğdu, a.g.e., s.102.

biriktirirler. Eskiden köy ve kasabadan özellikle kadınlar köylerinden yılda bir kez panayır için çıkmaktadırlar. Bu durum onların nezdinde panayırı çok önemli kılmıştır.

Görüşmelerde panayır hakkındaki düşünceleri sorulduğunda özellikle yaşlılar “panayır parayır” demişlerdir.

On yıla kadar panayır zamanında şehir içindeki dükkanlar belediye tarafından kapatılmakta idi. Şehrin çarşısı gündüzleri de akşamları da ıssız olurdu. Zaman içerisinde belli ücret karşılığında isteyenler açarlarken şu an artık bu zorunluluk kaldırılmıştır. Bunun dışında Çarşamba pazarı da panayır da olur herkes pazar alış veriş için panayıra gitmek zorunda kalırdı. Günümüzde pazar her zamanki yerinde kurulur. Böylelikle eskiden panayır zamanında panayırın ilçe yaşamı üzerinde etkisi çok fazla idi.

Panayır alanı 1995 yılında tesislerin ve düzenlemelerin yapılmasıyla fuar haline getirilmiştir. Geçtiğimiz yıl da belediye tarafından panayır alanında çevre düzenlemeleri yapılarak leylekkürü, panayıra özel bir alan haline getirilmiştir.

1980-1990’lı yıllarda Simavlıların İzmir Fuarına da ilgisi yoğundur. Ailecek gidenler olduğu gibi arkadaşlarıyla gidenler de çoktur.

Kestel kasabasının panayıra ilgisinin son yıllarda giderek azalmakta olduğu belirtilebilir. Kasabalı için eskiden çok fazla anlam ifade eden panayırın günümüzde eski önemini kaybettiği gözlemlenir. Kasabada eskiden kadınlar ve kızlar senede bir şehre sadece panayıra gelmek ve gezmek için gelirler ve bir yıl boyunca panayır için halı paralarını biriktirmektelerdir. Çocuklar ise kasabada parkın dahi olmadığı zamanlarda panayırdaki lunaparkta eğleneceklerdir. Bütün bu sebeplerle panayıra gitme kasaba halkı için çok büyük bir hadise olarak algılanır.

Fakat günümüzde birçok kasabalı ilçeye ihtiyaçlarını karşılamak üzere çok sık gelmekte ve yıl içinde bu sebeple defalarca Simav’a gelmektedirler. Bunun dışında eskiden kasabada dükkanlarda köylünün bütün ihtiyacını karşılayacak malzemeler bulunmazken, günümüzde kasabada da bir çok gerekli olan eşyalar bulunmaktadır.

Kasabalılar için panayır, ihtiyaçlarını karşılamak için görülmemekte sadece gezip eğlenme amaçlı gelinen bir yer olarak görülmektedir.

Çitgöl kasabasında da geçmişten beri panayıra ilgi büyüktür. Özellikle panayıra dört km. kadar yakın bir mesafede bulunması sebebiyle bir çok Çitgöllünün de Simav'da bulunanlardan farkı yoktur. Kasabalılar gezip eğlenme amacı ile panayıra gitmektedirler.

D.BÜYÜK HAYIR VE KÖY HAYIRLARI

Simav'da yıllardır sürdürülen geleneklerden biri de “*Büyük Hayır* ”dır. Çok eskiden 5-10 yılda bir yapılan hayır, 1970 Gediz depreminden bu yana her yıl yapılmaktadır. Simav Belediyesinin organizasyonu ile hazırlanır ve tamamen halkın yardımlarıyla yapılır. Her yıl mayıs ayında hıdrellezin üçüncü haftasında Pazar günü yapılır. Belediye arabaları hayrın yaklaştığı son aylarda cadde ve sokaklarda dolaşarak halkın yardımlarını toplar. Yardımlar gıda, erzak, yiyecek türünden veya para olarak alınır.

Büyük hayırda bütün halka yemek davetinin yanında sünnet merasimi de olur. Önceden belirlenmiş yoksul ve kimsesiz çocuklar aynı gün belediye düğün salonunda ilahiler eşliğinde sünnet ettirilir. Belediye meydanında ise hayır yemeği verilir. Hayra İlçe köy ve kasabalarından da gelinir ve Simav'da birlik beraberlik örneği verilir. Bu organizasyona Simav'da “Büyük Hayır” denir.

2011 Simav depremine kadar Kestel kasabasında yapılan köy hayrı bulunmamaktadır. Fakat Simav depreminin ardından kasabada hayır yapılmaya başlanmıştır. Kasabada depremden bu yana üç yıldır Haziran ayında yapılan hayır bütün köylünün katkısıyla belediye tarafından organize edilmektedir. Hayra çevre köy ve kasabalardan ve Simav'dan katılım olur.

Depremlerin ilçe halkının yaşantısı üzerinde sosyal tesirleri gözlenmektedir. Mesela Gediz depreminden sonra düzenli olarak her yıl yapılan büyük hayır ve 2011 Simav depreminden sonra Kestel kasabasında yapılmaya başlanan kasaba hayrı bu durumu ortaya koymaktadır. Bunun dışında kasabalılara göre Gediz depreminin kasaba üzerinde de büyük etkisi olmuştur. Örneğin kasabada bayramlarda ve sair zamanlarda gençler toplanarak çıkırık kurarlar ve eğlence yaparak çıkırığa binerlerdi. Depremden sonra bu eğlence kaldırılmıştır. Bunun dışında, ekin kalabalık gruplarla

biçilir ve bu esnada meci¹³⁵ edilirdi. Gediz depreminden sonra kasabalı yaşlıların belirttiğine göre bu gelenekler uygulanmamıştır.

İlçedeki büyük hayır zamanında belediye görevlileri yakın köy ve kasabalardan da yardım almaktadır. Çitgöl de yakın olması sebebiyle belediye için yardım talep edilen yerlerdendir. Hayra, kasabalılar da destek vermekte, büyük hayır günü belediye otobüslerinin ücretsiz olması sebebiyle de Simav hayırına katılım yüksek olmaktadır.

Çitgöl'de de uzun yıllardır geleneksel köy hayrı yapılagelmektedir. 35-40 yıldır yapılan köy hayırına bütün köy halkı ve civar köyler katılır. Belirgin bir zamanı yoktur, bazı yıllar ilkbahar sonunda yaz başında, bazı yıllarsa işlerin bittiği güz döneminde yapılır. Hocalar katılır ve mevlitler okunur. Büyükbaş hayvanlar kesilir, düğün yemeği verilir.

E.YAREN GELENEĞİ

Simav'ı çevreleyen yüksek dağlar ve Simav'a ulaşımın yakın zamana kadar zor olması ilçenin yöresel özelliklerinin değişmelerden asgari ölçüde etkilenmesini sağlamıştır. Yöresel etkinliğini hala sürdüren gelenekler arasında “*Yarencilik*” geleneği bulunmaktadır. Simav'da yarencilik geçmişten günümüze kadar gençlere toplumda olumlu kişilik özellikleri kazandırmak, gençleri başıboş bırakmamak, milli duyguları kazandırmak amacıyla kurulmuş yardımlaşma ve dayanışma kurumudur. İlçede yarencilik teşkilatı her yıl ekim kasım aylarında 8-10 kişi önderliğinde 25-30 kişiden oluşturulur ve mayıs ayına kadar çalışmalarına devam ederler.¹³⁶

1967 yılına kadar Bizans'tan Simav'ın alınışı, Mayıs'ın ilk haftasında “*dağdan inme*” törenleri adı altında Hıdırellez kutlamaları içinde yer almakta idi. Günümüzde ise Yunan işgalinden kurtuluş günü ve panayır etkinliklerinin yer aldığı 4 Eylül gününde gerçekleştirilmektedir.¹³⁷

¹³⁵ Kestel'de eskiden kadınlar bir araya gelerek imece usulü ile ekin biçerlerdi. Ekin biçme esnasında birikişiler yüksek sesle bazen eğlenceli bazen de hüzünlü türkü okurlar nakaratlarda bütün kadınlar hep birden katılırlardı. Kasabada bu türkü söyleme işlemine “meci” denilmektedir. Şöyle ki kasabada meci türküleri adıyla bilinen türküler dahi vardır. Mesela;

Varen giden/ ulağacı/ta dibinden/budeyen. Evlat deye/goçları gurban adeyen. Eheeehh
Varayım gideyim/ulu ağacı /ta dibinden/budayayım. Evlat diye/koçları kurban adayayım.

¹³⁶ Alaattin Gürnirmak, Simav'da Yaren Geleneği, İzmir: Hürefe matbaası, 1999, s.8.

¹³⁷ Alaattin Gürnirmak, a.g.e., s.9.

Yaren geleneği Simav’da uzun yıllardır devam etmektedir. Fakat günümüzde eski işlevselliğini büyük ölçüde yitirmiştir. Hatta yarenlerin İlçe halkı üzerinde eski itibarının kalmadığı belirtilebilir.

F.YAĞMUR DUASI

“Beklenmedik bilinmeyen, akıl yoluyla denetlenemeyen olaylar ve gelişmelerin yarattığı korku, kaygı ve depresyon durumlarını karşılamak, üstesinden gelmek üzere dinsel inanç pratiklerine başvurulur. Bu nedenle din insan topluluklarının gündelik yaşamında bilimsel teknolojik etkinliği tamamlayıcı mahiyette bir işlevle ortaya çıkar.”¹³⁸

İlçede kuraklığın olduğu zamanlarda yağmur duası yapılır. Son on yıldır ilçede yağmur duası yapılmamıştır. İlçede yağmur duası için erkekler bir araya gelir ve ilçede bulunan yatırlar ziyaret edilerek hocaların da bulunduğu cemaatte dualar edilir.

Kestel’de kuraklığın olduğu dönemlerde yağmur duası yapılır. Ancak son on yıldır yağmur duası yapılmamıştır. Eskiden gün doğmadan önce köyün çocukları camide toplanır ve hoca ile köy içi gezdirilir ve çocuklar bağırarak tekbir getirirler “Âmin” derler. Günümüzde de çocuklar gün doğduktan sonra toplatılır ve gene köy içinde bağırtılarak dua ettirilir. Eskiden yağmur duasında köye yemek verilirken günümüzde ise kasabanın kadınları tarafından her mahallede bezme(gözleme) yapılarak dağıtılmaktadır.

Çitgöl kasabasında yağmur duası günümüzde kız Kur’an Kursunun arka kısmında ve Haşharman denilen yerde yapılır. Vaktiyle Çitgöllü Hacı Hüseyin Efendi köyün insanlarını buraya toplar, hayvan kellesine birtakım dualar yazar ve Simav çayına koyardı. Daha sonraki dönemlerde ise saza 41 Yasin-i Şerif yazılarak bu uygulama devam ettirilmiştir. Üzerine Yasin yazılan saz, çeşme aharına konulmaktadır.¹³⁹ Yağmur duasında köyün hayvanları da bulunur ve bağırttırılır. Bunun yanında çocuklu kadınların çocukları ve bebekleri ile katılmaları için ilan verilir. “Türkiye’de modernleşme sürecinin giderek hızlanan temposu karşısında geleneksel değer ve pratiklerin yaşamımızın her alanında geri plana itildiği, hatta

¹³⁸ Tayfun Atay, a.g.e., s.24.

¹³⁹ Ömer Faruk Dinçel, a.g.e., s.16.

giderek kaybolmaya yüz tuttuğu, yaygın ama bir o kadar da üstünkörü kabul gören bir yaklaşımdır. Oysaki geleneğin modernleşme karşısında yok olmak bir yana yeni biçimlemelerle, modernleşerek varlığını sürdürdüğünü gösteren örnekler, pek çok yönden olduğu gibi inanç ve ibadet pratiklerine ilişkin olarak da karşımıza çıkar. Anadolu'nun insan yerleşimine açıldığı, çok eski devirlerden günümüze kadar çeşitlilik arz eden bir inanç örüntüsüne sahip olduğu bilinmektedir. Bu çeşitliliğin Anadolu insanının zihninde ve duygularında asırlar boyunca harmanlanmasından, halk dini denilen senkretist (bağdaştırmacı) bir dinsel şekillenir.¹⁴⁰

III. SOSYAL İLİŞKİLER

Birden fazla kişilerin veya grupların birbirleriyle bağlantıları *sosyal ilişkileri* oluşturur. Bu ilişkilerde taraflar karşılıklı olarak birbirlerinin varlığını bilirler ve eylemlerinin idrakini taşırlar.¹⁴¹ Sosyo-kültürel yapının önemli bir unsuru olarak, sosyal ilişkilerin belirlenmesinde din faktörü de söz konusudur.¹⁴² Dinin insan ilişkilerinden çevreye kadar, insan varlığının temelleri üzerinde önemi ve etkisi mevcuttur.¹⁴³ Başkaları ile olan ilişkilerindeki sorununu çözmeye gelince, burada ümmet yapısının çok etkili olması muhtemeldir. İslam toplumunda tespit edilen insanlar arası birincil ve duygusal ilişkilerin önemi ümmet yapısından gelen emirlerle desteklenir. Konukseverlik, eş dostla iyi geçinme, dini bayramlarda başkalarının yaptıkları kötülükleri bağışlama sert ilişkiler kurmamaya çalışma bütün bunlara örnek verilebilir.¹⁴⁴

A. AİLENİN YAPISI

Aile kan, süt, evlilik bağlarıyla birbirine bağlanan insanlardan teşekkül eden en küçük bir sosyal gruptur. Yine aile en eski sosyal kurumlarımızdan biridir.¹⁴⁵ Türk aile yapısı bir yandan Türk töresinden, İslami değerlerden beslenirken aynı zamanda modernleşme süreci ile birlikte çağdaş değerlerden de etkilenmekte; kültürün, dinin,

¹⁴⁰ Tayfun Atay, a.g.e., s.133.

¹⁴¹ Sulhi Dönmezer, Toplum Bilim, İst.: Beta yay., 1999, s.136.

¹⁴² Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.26.

¹⁴³ Grace Davie, "Din Sosyolojisi: Gelişimi ve Teorik Tartışmalar", Çev., Halil Aydınalp, Ed., Bünyamin Solmaz, a.g.e., s.108.

¹⁴⁴ Şerif Mardin, a.g.e, s.86.

¹⁴⁵ İzzet Er, a.g.e., s.315.

geleneğin ve çağdaş değerlerin bulunduğu ya da birinin diğerlerini yahut diğerlerinin birini etkisi altına alarak şekillendirdiği bir alanda kendini dışa vurmaktadır.¹⁴⁶

Aile insan için birincil gruptur. Kişi, ilk sosyalleşme ortamı olarak bütün sosyal kişiliğini aile ortamında kazanır. Bu bakımdan insan sosyal yaşamını kişiliğine ve varlığına anlam ve işlev katan çeşitli grupların üyesi olarak sürdürür. İnsan, dış dünyaya ve ötekilere grup vasıtasıyla yani grubun kendisine verdiği bakış açısıyla bakar ve yorumlar.¹⁴⁷

Aile ve ev, çocukların doğduğu, evlenmelerin gerçekleştiği ve insanların öldüğü yer olarak görülür. Bu olaylar belirli dinsel ayin ve merasimler çerçevesinde cereyan eder. Aile bütün yaşayışı içerisinde dinsel törenlerin de yer aldığı çevredir. Örneğin yeni doğan çocuklara ad konulması daima belirli bir dinsel merasim eşliğinde olur.¹⁴⁸

İlçede aileler birbirine bağlıdır. Genel olarak günümüzde geleneksel geniş aileden çekirdek aileye doğru yaşanan geçiş burada da yaşanır. Ancak Simav'da ailede sağsa büyükbabanın eğer yoksa babaannenin sözü geçer. Çekirdek aile tipi daha çok ekonomik özgürlük olarak yaşanır. Sosyal ilişkilerde büyüklerle birlikte hareket edilir, alınacak önemli kararlar beraber alınır. İlçede sosyal ilişkilerde geniş aile tipi egemendir. Mesela;

- Bayram sabahlarında anne-babanın evinde olunur. Bayram namazına dede-oğul-torun birlikte giderler.

- Kurban, anne-baba ile birlikte kesilir.
- Düğünlere büyüklerle birlikte iştirak edilir.
- Piknik ve gezmelere anne-baba ile gidilir.
- Önemli kararlar büyüklerle beraber alınır.

Simav'da çekirdek aile daha çok ekonomik boyutludur. Sosyal ilişkilerde geniş aile ön plandadır.

İlçede oğlan tarafı her açıdan kız anne babasından baskındır. Çocuklara babaanne dede ismi verilir. Gelin her istediğinde anne evine gidemez. Cuma günleri gelinlerin anne evine gitme günüdür. Ancak bu durum ilçe merkezinde söz

¹⁴⁶ Fazlı Arabacı, a.g.e., s.90.

¹⁴⁷ Celalettin Çelik, "Dini Gruplar Sosyolojisi", Ed., Mehmet Bayyigit, a.g.e., s.,279.

¹⁴⁸ Hans Freyer, a.g.e., s.69.

konusudur. Köy ve kasabalarda bilindiği kadarıyla bu durum geçerli değildir. Bu konu ile alakalı olarak Çitgöl kasabasında görüştüğümüz yaşlılardan bir teyze, ben gelirken kayınnama annelere gideyim mi diye sorardım o da yüzüme bakmaz suratını asardı ve ben çok kızar ama bir şey yapamazdım. Bu sebeple eğer gelinim olursa ona ben böyle yapmayacağım güler yüzle izin vereceğim derdim fakat şimdi gelinim bana sormuyor bile demiştir. Bu açıklamalar bir bakıma geçmişten günümüze, aile yapısının nasıl ve ne ölçüde değişmiş olduğu sorusunun cevabı bakımından, fikir sahibi olunmasına katkı sağlayabilir.

B.AİLEDE KADIN ERKEK İLİŞKİLERİ

1. Aile Reisiği

İlçede aile reisi olarak ailenin en büyüğü görülür. Günümüzde daha çok çekirdek ailenin görülmesi durumunun sonucu olarak bu ailelerde babanın sözü geçer fakat baba da ailede önemli kararları tek başına veremez, anne babası ile beraber verir. İlçede ataerkil aile yapısı söz konusudur ve ailede erkeklerin reisiği ön plandadır. “Aile üyelerinin reisi olan anne ve babanın zihinlerde uyandırdığı ilk şey, onlara itaattir. Onları kırmamak hatta onların söyledikleri bir şeyden dolayı “öf” bile dememektir. Ana-babaya karşı bu davranış tarzı temelini süregelen geleneğin dışında itaati kutsal bir emre bağlayan dinden alır.”¹⁴⁹ Din sosyolojisi bakımından önemli bir durum baba hâkimiyetine dayanan aile ve ana hâkimiyetine dayanan aile olarak belirtilebilir. Çağdaş toplumlarda bu konuda da tek yönde bir gelişme görülmemiş, baba hâkimiyetine dayanan aile, olağan aile biçimi olmuştur. Ancak çeşitli kültürlerde, zaman zaman ve çeşitli sorunlarda ananın hâkim olduğu da bir gerçektir. Baba hâkimiyetine dayanan büyük ailede oğulları eşlerinin, kendi ailelerinden ayrılarak kocanın babasının hâkimiyeti altına girmeleri ve böylece kocanın mensup olduğu ailenin bir uzvu haline gelmeleri esastır.¹⁵⁰

İlçe merkezindeki bu durumlar genel itibariyle köy, kasabalarda da gözlemlenir. Kestel ve Çitgöl kasabalarında da ailede reislik babanıdır. Çekirdek ailenin yaygın olması aile reisiğinin ailenin en büyüğü olan babanın olmasını çok fazla engellememiştir. “Türk toplumunda geleneksel ataerkil aile tipi özelliklerini

¹⁴⁹ Fazlı Arabacı a.g.e., s.80-81.

¹⁵⁰ Hans Freyer, a.g.e., s.67-68.

son kırk yıldan beri gerçekleşen çeşitli sosyal değişmelere rağmen esasta korumaktadır denilebilir. Ancak sanayileşme ve bunun sonucu olarak şehirleşme devam ettikçe bu tip aile durumunu etkileyeceği muhakkaktır. Esasen geniş aile tipinin kırsal bölgelerde bile gittikçe ortadan kalktığı ve çekirdek ailenin yerleşmeye başladığı görülmektedir. Ancak Türk toplumunun 20.yy. başından beri geçirdiği değişikliklere rağmen Türk ailesi gücünden fazla bir şey kaybetmemiş, aile yapısı ve ilişkiler geleneksel görünümünü muhafaza etmiş ve değerler korunabilmiştir.”¹⁵¹

Kestel ve Çitgöl’de yakın zamana kadar geniş aile yapısı yaygın idi. Evlenen çiftler baba evinde kendilerine ait bir odası olarak ömür boyu birlikte yaşarlardı. Günümüzde de evlenen çiftler öncelikli olarak gene baba evinde kalmakta her ailenin durumu ve imkânına göre zamanı değişmek üzere birkaç yıl ya da daha uzun süre sonra ayrı eve çıkmaktadırlar.

İlçede, köy ve kasabalarında eşinin vefatıyla yalnız kalan anne ya da baba genel itibarıyla yalnız yaşamamakta çocukları ile birlikte kalmaktadır. Şehir merkezinde ailesine bakmayan/ bakamayanlarsa bakacak ve ilgilenecek birini bulup para ile baktırmaktadırlar. Ancak genellikle de erkek evladın yanında kalma durumu yaygındır. Bu sebeple özellikle köy ve kasabalarda mesela Çitgöl ve Kestel kasabalarında gözlenen durum erkek evladın daha çok gözetilmesidir. Anne- babalar yaşlılıklarında ve hastalandıklarında kendilerinin daha çok erkek çocuklarına muhtaç kalacakları düşüncesiyle hareket ederler, fakat ülkemizin bazı bölgelerindeki mirastan kız evlada pay vermeme ilçede gözlenmez, kız ve erkek çocuğu mirastan eşit haklara sahiptir. Bütün bu anlatılanların yanında ilçede damatlar genel olarak sevilir. Bu durum daha çok kızın el evinde olduğu ve kızın rahat etmesi düşüncesine dayanarak uygulanır.

Bütün bu sebeplerin sonucu olarak ilçede günümüze kadar hiçbir dönemde huzur evinin bulunmadığı belirtilebilir.

¹⁵¹ Sulhi Dönmezer, a.g.e., s.204-205.

2. Kadınların Çalışma Hayatı

Simav'da kadınların birçok farklı uğraşta çalıştıkları gözlenir. Kadınlar, memurluk, işçilik, tarla ve seralarda özel sektörde çalışmaktadırlar. Şehir merkezinden yakın köy ve kasabalara; yakın köy ve kasabalardan uzak köy ve kasabalara doğru gidildikçe kadınların çalışma alanlarının tarla ve hayvancılık uğraşına kadar daraldığı gözlemlenir.

İlçe merkezinde kadınların çalışmasına yönelik olumsuz bir algı bulunmamaktadır. Hatta aileler kız çocuklarının okuyarak, ileride çalışma hayatına sahip olmalarını istemektedirler.

Ancak Kestel kasabasında daha önce bahsedildiği gibi kadınların çalışma alanı halı dokuma, tarla işleri ve hayvancılıkla uğraşma ile sınırlıdır. Halı dokuma kasabada çok yaygındır. Ancak son yıllarda halı dokumacılığı da kız çocuklarının liseye yönelmesi ile azalmaktadır. Beş altı yıla kadar her evde halı kurulu olur, özellikle ilköğretimi bitiren kızlar ve gelinlere halı dokutturulurken şu an halı dokumacılığı günden güne azalmaktadır.

Çitgöl kasabası, şehre yakın olduğu ve şehrin imkânlarından uzun yıllardır faydalanabildiği için, kasabada kadınların farklı birçok işte çalıştığı görülür. Kız çocuklarının okuması sebebiyle farklı mesleklere sahip kadınlar bulunur. Bunun dışında gölün kurutulduğu 1961 yılına kadar kasabada hasır dokuma, kadınların en baştaki uğraşlarından, daha sonra halı dokumacılık kadınlar arasında en yaygın iş sahalarından olmuştur. Fakat günümüzde halı dokumacılık eskisi kadar yaygın değildir.

3. Kız Çocuklarının Okuması

İlçede kız çocuklarının okutulması çok yaygındır. Aileler erkek çocuklarının okumasına yönelik gayretlerini kız çocukları için de gösterirler. İlçede iş sahası alternatifinin az olması, sanayinin gelişmemesi halkın çocuklarının okumalarına yönelik istek ve gayretlerini de arttırmıştır. Bu nedenle yirmi üç bin nüfuslu ilçede dört tane dersane bulunmaktadır.

Çitgöl'de kasabanın şehre yakınlığı ve şehrin ulaşım ve imkânlarından kolaylıkla istifade edilebilmesi, kız çocuklarının yıllardır okutulmasını sağlamıştır. Ancak, bunun yanında çocuklarının hasır ve halı dokumasını isteyen, bu sebeple

kızlarını okutmayan büyük bir kesim de var idi. Hatta gölün kurutulduğu ve yeni evlenenlere pay verileceği zamanlarda herkes pay alabilmek için çocuklarını erken yaşlarda evlendirmiştir. Bu durum zamanla gelenek haline gelmiştir, günümüzde de tesirleri büyüktür. Mesela istediklerine verilmemesi sonucunda evden kaçan kızlar vardır. Veya üniversiteyi kazandığı halde okumayıp evlenen kızların örneklerine rastlanmaktadır.

Kestel kasabasında kız çocukları son beş altı yıldır okutulmakta, onun öncesinde köyden okuyan kız çocuğu bulunmamaktadır. Kasabalılara kız çocuklarının okutulmama nedenleri sorulduğunda hiç örnek olmadığı ve eskiden imkânın olmadığı cevapları dikkat çekmiştir. Eskiden geçim sıkıntısının olması ve imkânların olmaması nedeniyle aileler, kız çocuklarına halı dokutmakta idiler. Öyle ki dini yaşantının yüksek görüldüğü kasabada son iki yıldır Kur'an Kursunun açılması sebebiyle öğrenenler dışında kırk beş, elli yaş üstü kadınlardan Kur'an okumasını bilen, yok denilecek kadar azdır. Kasabalılara göre Simav'da sosyal yardımlaşma yurdunun yapılmasından sonra kasabada kız çocuklarının okuma oranı yüzde yüz oranında artış göstermiştir.¹⁵²

C.AKRABALIK VE KOMŞULUK İLİŞKİLERİ

Ailedeki bağlılık akrabalar arsında da görülür. Akrabalardan birinin başına gelen felaket, kaza, ölüm, hastalık... vb. durumlarında tüm akrabaların birbirlerinin yanında olduğu gibi; doğum, kız isteme, söz kesme, nişan, düğün, sünnet, hacca gitme... vb. gibi sevinçli zamanlarda da birbirlerinin yanında olduğu görülür. İlçede akrabalık ilişkileri sıcak ve samimidir.

Görüşmelerde eskiden komşuluk ilişkilerinin daha sıkı olduğu, evlerin anahtarlarının kapının üstünde olduğu ve komşuların çat kapı birbirlerine girip çıkabildiği belirtilmiştir. Cuma günleri halı dokunmaz, evin işleriyle uğraşılır ve akşamüzeri komşular sokakta birlikte oturup eğlenir, top ve tombala oynarlarmış. Günümüzde de komşuların bir araya gelip sokak oturmaları yaygındır.

¹⁵² Bkz. Kestel'de Eğitim Durumu, s.31.

Birinin başına gelen sevinçli ve üzüntülü olaylarda akrabaların ailenin yanında olduğu gibi komşular da birbirlerinin yanındadırlar. Simavlılar genel olarak komşuluğun önemini bilerek hareket ederler.

Simav'a dışarıdan gelenler Simavlıların sıcakkanlı olduğunu düşünürler. Simavlıların sıcakkanlılığı onların akraba, komşuluk ve sosyal ilişkilerine de yansır. 2011 de yaşanan Simav depreminden sonra Simavlı olmayanlar korku nedeniyle ilçeden ayrılmışlar fakat Simav'dan ayrılmanın kendilerine zor geldiğini, deprem olmasaydı buradan gitmeyeceklerini, halkın sıcak ve ilişkilerin samimi olduğunu belirtmişlerdir.

IV. KÜLTÜREL VE GELENEKSEL YAPI

A. KÜLTÜRÜN TANIMI

Kültür kelimesi dilimize Fransızca “culture” den geçmiştir. II. Meşrutiyete kadar kültür kelimesi kullanılmamıştır. Osmanlıda ferdiyeti şahsiyete çeviren her şey anlamında irfan manası kullanılmıştır.¹⁵³

Ziya Gökalp kültür yerine hars ve tehzip kelimelerini kullanır. O'na göre hars halk kültürüdür. Halkın gelenek ve görenekleri, örfleri, sözlü ve yazılı edebiyatı, dili musikisi, dini, ahlakı, estetik ve iktisadi ürünleri harstır. Tehzip ise yüksek tahsil görmüş aydınlara özgüdür. Fikirleri, güzel sanatları, edebiyatı, felsefeyi, bilimi, taassup karıştırılmamış dini sevmektir.¹⁵⁴ Her toplumun bir kültürü vardır ve her kültür bir inanç ve ahlak nizamına dayanır. “İlkel denilen toplumlarda eylemler en ince ayrıntısına kadar şekillenmiştir. Eylemler aynen tekrarlanarak yapılmazsa işlerin aksayacağına inanılır. Kimse kalıbın dışına çıkmaya cesaret edemez. Kültürün değişmesi yaptırımlarla önlenmiştir ve kültür donmuştur.¹⁵⁵

Hayatını kültürle sürdüren canlı türü yalnızca insandır. Başka canlı türlerinin hayat biçimini biyoloji belirlemiştir.¹⁵⁶ Kültür, bir milletin sahip olduğu hadiseleri karşılayan duyuş şekilleriyle, bütün değer hükümleri, ilim, felsefe, sanat ve din tarafından yaşatılmaktadır. Her cemiyet meseleleri kendi ruh kabiliyeti ile

¹⁵³ Cemil Meriç, Sosyoloji Notları ve Konferanslar, 3.bs., İst.: İletişim yay., 1995, s.303.

¹⁵⁴ Yılmaz Özakpınar, Kültür ve Medeniyet Üzerine Denemeler, İst.: Ötüken neşriyat, 2007, s.87.

¹⁵⁵ Yılmaz Özakpınar, K. ve M.D., s.51.

¹⁵⁶ Yılmaz Özakpınar, İnsan Düşüncesinin Boyutları, İst.: Ötüken yay., 2009, s.48.

yoğurmuştur. Kültür onu yaratmış olan milletin malıdır.¹⁵⁷ Toplum hayatı ancak belirsizlikleri gideren eylemlere yön vererek ve kurallar koyarak istikrarı sağlayan bir inanç ve ahlak nizamıyla mümkündür.¹⁵⁸ Türk toplumunun bağlı olduğu medeniyet İslam medeniyetidir. İslamiyet bir inanç ve ahlak nizamı olarak Türk toplumunun sosyolojik temelidir. İslam medeniyetinin Türk kültürünü oluşturan büyük eserlerinin ilham kaynağı olduğunu Türk milletinin son bin yıllık tarihi açıkça ortaya koyar.¹⁵⁹ Din ve ondan doğan toplulukların herhangi bir kültür çevresinde her türlü etkiden uzak, soyutlanmış olarak yaşayamayacakları, tersine, kültürel yaşayışın bütün bölümleriyle başlıca hukuk, iktisadi düzen ve özellikle toplumun genel yapısı, yani zümreler, sınıflar ve benzeri toplumsal tabakalaşma çeşitleri ve doğal olarak siyasi yapı, yani devlet ile sıkı bir ilişki içinde buldukları apaçık gerçektir.¹⁶⁰

Din de kültürümüzün esaslı bir kısmıdır. Milletın malı olmasa bile kuruluşunun esaslı kaynağı olmuştur. Büyük dinler milletlerin kuruluşundan önce var olarak bu kuruluşu hazırlamışlardır. Milletlere ruhun temel yapısında bulunan ahlak ve inanışları, ideallerinin kaynağını verdiler.¹⁶¹ Din, bireyin düşüncesinden, ortak düşünce biçimine, yemek yeme biçiminden sanatsal faaliyetlerine ve toplumsal hayatın ve kültürün her alanını etkilemektedir.¹⁶² Kültürel bir unsur olan ahlakın cemiyete sunmuş olduğu değerler ve tercih hükümleri de temelini dinden alır. Din bu hususta sosyal bakımdan önemlilik arz eder. İnsanları bir arada tutan müşterek inançlarıdır. Bu manevi inançları olmadan cemiyet hayatı düşünülemez. Cemiyette böyle bir nizam olmasaydı o zaman bazılarının en yüksek kanun olarak gördüğü doğa kanunu hüküm sürer, kuvvetli olan zayıfı ezerdi.¹⁶³ Türk toplumunun dini yaşayışını, dini kültürünü, dini örf ve adetlerini, dini tutum ve davranışlarını, onun, coğrafi, tarihi, kültürel, ekonomik, politik, vs. durum ve şartlarından; toplumun genel çerçevesi, yönelimi ve orada meydana gelen değişimlerden, tamamen bağımsız bir

¹⁵⁷ Nurettin Topçu, a.g.e., s.20.

¹⁵⁸ Yılmaz Özakpınar, İ.D.B., s.52.

¹⁵⁹ Yılmaz Özakpınar, İ.D.B., s.74.

¹⁶⁰ Hans Freyer, a.g.e., s.98.

¹⁶¹ Nurettin Topçu, a.g.e., s.22.

¹⁶² Vejdı Bilgin, a.g.m., s.121.

¹⁶³ İzzet Er, a.g.e., s.399.

şekilde düşünmek mümkün değildir. Aksine bir tavır ve davranış bizi din ve toplum konularında çok hatalı sonuçlara sürükler.¹⁶⁴

İslam dini Arap Yarımada'sında zuhur etmiş ve geldiği dönemdeki ahlaki yozlaşma nedeniyle daha sonra "Cahiliye Dönemi" olarak telakki edileceği Arap yarımadasını, kıyamete kadar adlarının anılacağı "sahabe" konumuna yükseltmiştir.

Gökalp bu durumu şöyle ifade eder. "Peygamberimiz, Arapları cehaletten en yüksek hars ve medeniyete yükselttiği gibi, gelişinden yüz sene geçmeden neşrettiği din, dört yüz milyonluk büyük bir insanîyetin içtimai ve ferdi nazım ve mürebbisi oldu."¹⁶⁵

İki yüz elli yıldır Türk kültürü Batıya yöneltilerek çok çeşitli kültür unsurları alındığı ve bazen bütün bir sosyal kurum nakledilmek istendiği halde beklenen yararların sağlanmaması ve sosyal rahatsızlıkların doğması, kültürün bir bütün olduğunun unutulmaması yüzündendir.¹⁶⁶ Antropoloji literatüründe kültürün maddi ve manevi unsuru ele alınırken kültür değişmesi esnasında bunlardan hangilerinin bir kültürden öbürüne daha kolay geçebileceği tartışılır. Genellikle maddi kültür unsurlarının yani inançlardan çok bunların somut görüntülerinin bir başka kültür tarafından daha kolay ve çabuk benimsendiği kabul edilmektedir. Aslında bu bir öğrenme olayıdır. Somut şeylerin soyut şeylerden daha çabuk öğrenildiği çok eskiden beri bilinir. Kültürün özü bir inançlar, bilgiler duygu ve heyecanlar bütünüdür. Yani maddi değildir. Mesela dini inançlar, mabet, ibadet, kıyafet vs. şeklinde görünür.¹⁶⁷

Kültür bir milletin yaşam tarzı ve bir milleti millet yapan her şeydir.¹⁶⁸ Din de bir milletin yaşam tarzı ve felsefesi olduğu ölçüde kültürü etkileyecek ve oluşturacaktır.

B. KONUŞMA BİÇİMİ

Kültürü oluşturan unsurlardan biri de konuşma biçimidir. Bir milletin ve bir bölgenin sözlü edebiyatı, ait olduğu milletin ve bulunduğu bölgenin kültürü, yaşamı

¹⁶⁴ Ünver Günay, Erzurum ve Çevre Köylerinde Dini Hayat, s.11.

¹⁶⁵ Erol Güngör, Sosyal Meseleler ve Aydınlar., s.54.

¹⁶⁶ Yılmaz Özakpınar, K.ve M.D., s.38.

¹⁶⁷ Erol Güngör, K.D. ve M. s.15.

¹⁶⁸ Cemil Meriç, a.g.e., s.304.

hakkında bilgi verir. “Bir toplumun konuştuğu dili o toplumun kendisiyle düşündüğü, etrafındaki varlıklara anlam verdiği ve konuştuğu dildir. Toplumun deneyimleri, doğrularıyla yanlışlarıyla tecrübeleri bu dil vasıtası ile depolanır, düzenlenerek gelecek nesillere aktarılır. Sosyal dünya ve dünya içinde olup bitenler bu dille oluşur. Çünkü dil yaşamın bütün alanlarında günlük yaşamın en yalın olaylarında bilimin ana formlarında görenekler ve törelerde, inançlarda ortaya çıkar.”¹⁶⁹ İktisat, aile, sanat, ahlak, din gibi dil de bir cemiyet olayıdır. Cemiyet olayları zaman içinde sürekli evrim geçirirler. Cemiyetlerin tarihinde aile şekilleri daima değişe geldiği gibi sanat idealleri, ahlaki yaşayış ve devlet şekilleri de evrim kanununa uyarak her zaman yeni şekiller altında gözükürler. Türk ailesinin bin yıl önceki hatta geçen yüzyıldaki şekli bugünkünden başkadır. Türk sanatı Selçuklularda başka, Osmanlı devrinde başka idi. Türk cemiyet hayatının örfleri X. ve XX. Yy. arasında çok başkalaşmıştır.¹⁷⁰

Dil kültürün en önemli parçası, taşıyıcısı ve toplumda bulunan semboller sistemlerinin en önemlisidir. Dil, kültürü kuşaklardan kuşaklara taşıyan araçtır. Dilin başta gelen şekli konuşmadır. Dil üzerinde çalışan antropologlar kültürün bir parçası olarak dille uğraşmaktadırlar. Bir bütün olarak kültürün gelişme ve geliştirilmesini, aktarılmasını ve yığılmasını sağlayan dildir.¹⁷¹

Sözlü edebiyatta yer alan maniler, destanlar, masallar, hikâyeler ağıtlar, şarkılar, türküler, ilahiler, atasözleri, vb. ağızdan ağıza dolaşarak toplumun tarihiyle, tecrübelerle ilişkisini devam ettirerek fertlerin duygularına tercüman olmaktadır. Bu nedenle bir toplumun kendine özgü yaşayış tarzı, konuları, tipleri, duyuş ve düşünüş tarzı, dilde kendini göstermektedir.¹⁷²

Kavramlar dilin öğeleridir ve bu sınıflandırıcı öğelere kategoriler denir. İçinde yaşadığımız dünyayı uzun tarihi süreçlerden geçmiş bulunan ve insanların en değerli birikimini sembolize eden kolektif bilincin sunduğu kategoriler olmaksızın algılayamayız. Bu bakımdan dil, toplumsal ve dini dünyayı oluşturan kurumlar içinde önemli olgulardan biridir.¹⁷³

¹⁶⁹ Fazlı Arabacı, a.g.e., s.74.

¹⁷⁰ Nurettin Topçu, a.g.e., s.110.

¹⁷¹ Sulhi Dönmezer, a.g.e., s.110-111.

¹⁷² Fazlı Arabacı, a.g.e., s.79.

¹⁷³ Fazlı Arabacı, a.g.e., s.117.

İlçede konuşma biçiminde kasabadan kasabaya, köylerden köye farklılıklar gözlenir. Kişilerin konuşmasından hangi köyden olduğu çıkartılır. Her yörenin kendine has konuşma tarzı vardır. Simav da Ege yöresinin konuşma özelliklerini taşır. Örneğin; gidiyorum/gidiyom, geliyorum/geliyom... Sözcüklerinde olduğu gibi “r” harflerinin yutulduğu görülür. Ya da gelecek misin?/gelcen mi?, gidecek misin?/gitcen mi? Örneklerinde olduğu gibi kelimelerin kısaltıldığı görülür.

Tablo 15.Simav’da Haftanın Günleri¹⁷⁴

Pazar	Avdan
Pazartesi	Avdan ertesi
Salı	Dernek
Çarşamba	Bazar(Simav pazarı)
Perşembe	Bazartesi veya Cuma akşamı
Cuma	Cumayi
Cumartesi	Cumeyertesi

İlçede günlerin tabloda verildiği gibi kullanımının yaygın olduğu görülür. İlçede Pazar günlerine, ava gidildiğinden dolayı *avdan günü* denilir. Salı günlerine, yörede önemli olarak görülen, dernek (hayvan pazarı) sebebiyle *dernek günü* denir. İlçe merkezinin tek pazarı olan Çarşamba gününe *bazar günü* denilir.

Konuyla ilgili olarak Kütahya ve Yöresi Ağızları kitabında Simav’ın konuşma biçimi ile ilgili bulunan metine yer verilebilir.¹⁷⁵

Konuşan; Aşa nım (Ayşe Hanım) Belediyede Hademe, (49 yaş)

Derleme Yeri: Simav.

Konusu: Kız isteme, gelin hamamı, düğün, doğum, ölüm adetleri

Sen sor, mesela benim akadaşım olarak, bana aş nım gızını nı şanladınız mı? Çenizini üç yaşında başladım. Onyediy yaşına gadak çeniz hazırlı yaPdım çenizini hazırladıkTan sona, birgaç yerden gızımı dünür çıktıla ve istedile. Ona ramen ben yalnız bi gadın olduumdan, ösüz bi çocukla gızımı evlendirdim. Enlendirmeden önce, birkaç sefe dönürlüü

¹⁷⁴ Ertuğrul Erdoğan, “Simav Yöresinin Etnik Özellikleri ve Simav Ağzı”, a.g.d., Temmuz-Ağustos, 2002, s.,29.

¹⁷⁵ Tuncer Gülensoy, Kütahya ve Yöresi Ağızları, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu yay., 1988, ss.209-210.

geldile. Ben ona da vemek istemedim ise de nayet gönüm oldu, kendim yalınız olduumdan, evime guydum damat olarak. Ölelikle gızımın söz kesintisi oldu. Bundan ombeş gün sona da düün törenine başlandı.

Erkek arkadaşıla davullalan, arabalalan almaa gelirle, ... aldıkları gibi gezdirile bütün simavı, gezdirdikleri zaman tekira olarak getirile, ... o gün için el öpmes. ... damat salala. Sabalen olunca, arkadaşı damadı götürü. Gelini geydirile, o gün öyleden sonaya gadak el öpe gelin. Bitin akraba ve arkadaşlanın elleni öpe. Simavın düünü bundan ibarettir.

Dokuz ay sona hemen bi çocukları odu. Olumuz va maşallah. Çocumuz olunca o(ğ)lan odu deye, annesine hediye dakılır. Gız olunca pek makbul gömeyis. Olana daha üstün şe deriş. Ben altın daktım gızıma. Belediye arkadaşlarım da gızımın olu odu deye aralanda para toplayıp altın daktıla. Kırk gün sona da bunun bi gırklama töreni olur. Bi hamam daveti yaparıs. Gıs annesi olarak bütün arkadaşlara hamama ikram ederis. Ordsa gerekenle yapılır, o şekilde çocun gırkı olur. Çocua gırk basmaması için iki arkadaş birbirlene gelmez icap edese, birbirlendenden para değıştirile. Para alırla verile, o zaman gırk basmas. Çocukla da yaşı.

Karşıyakada üş tane yatırımız vadır. Bu yatıra Cuma günneri bayanna gider. Pazar günneri de erkekle gider. Bazı gadınna, dışada çeşme vadır. Aptes alırla, yatıra girele, bi kısmı kendisine iyi bi goca oması için, ... namaz gılala. Yatıra mum dikele. Evelzaman adeti aynı şe devam ediyo. Para gorla. Sona... gız ve erkein istedii yerine geldiise, yeşil örtele üzerine. Sona hasda felan bi isansa u da hastalım geçsin , istediim yerine gesin deye, orda ağaş vadır ağaca ip balala. Kendi ipleni.

Simav gadınları geçimini halıyla sağılala. Halı omasa saten burda hiş bi iş sahamız olmadı için, hep halı dolurla. Erkeklemiz çoğu ayladır dadınnan gazandı paraylan geçim salala. O bakımdan çok gadınnamıs geçim yapamasla, aralanda bi geçimsizlik olur.... Bu şekilde simavlılamız, özellikle gadınnamıs müşkül durumda salamaktadırla. Dayıma gadın çalışır erkeklemis oturu.

Ölüm adetleri

Şindi bi ölümüs öldü mü, ölünün öldüünden bi hafta sona yedi gün mevlidi deye bi mevlit yaparıs. Bazıları şekeli yapa, bazıları zengin ise onna yimek yedirile. Sona, o ölünün tarihi atılır, öldüü günün. Elli iki gün olunca, hem okutulur hocalar tarafından. Okuduktan sona da yemek yedirilir.o şekilde ölünün hayrı ve mevlidi olmuş sayılır.

Gençse fazla ağılala. Onun geçmişleni sölele sölelei arkasından bağırarak alala. “benim gızım ne gıymetliydi, keşke ölmeseydi, ben yerine ölseydim.” Bu gibi arkasından bağırmala yapala. Beyid sölele. “Ah gızım sen ölçene ben ölseydim. Niye sen öldün de ben arkalara galdım.” Deye bağırıla arkasından gençse. Eyer ehtiyarsa Allah taksiratını affetsin, iyi bi ölüm öldüse

Allah bize de aynı ölümü nasip etsin derle. O şekilde üç dört gün başsalına gelirle o ölü evine. Ve bizim simavlılada aşşa yoka on beş gün filan ölü evinde yemek bişmes, dışardan yimek bişirerek eren deriz biz, erene gelirle. Ölelikle ölü evini eylemiş olurla.

Kitabın bir bölümünde de Çitgöl kasabası ile ilgili konuşma bölümüne yer verilmiştir.¹⁷⁶

Konuşan: Hakkı Kaya (79 yaş).

Derleme Yeri: Çitgöl- Simav.

Konusu: Askerlik hatıraları.

Binüçyüzyedide asgere gitdik. yirmisekizde balkan açıldı. ... undan sona... yunan, garadağ, sırp, bulgar dördü. biz yalnız. Vadık cepeye, bire darag fişeng atdık. hateş kes. geri çekil, geri çekil undan sona selaniğe toplandık geedik üç gün ooda durduk. Bağ bahçe içersinde, topcu gışlasında. ... üçüncü gün sehet onda bi sivari zabiti, iki sivari, beyaz hayvannara bindile, bayaz bayrakları çekdile gitdile. ... ondan son Bulgar ben bunnarı keseciğin deyo. ...

bizleri undan sona yazdıla, üç-dört dayireye guydula, pasaport vedile. ... gine bizi bindiklenen hadi bizi atinaya götürdüle. bir sene bekletdile. undan sona çıkardıla bizi isdambola. ... alt aylık bi hava tebdili vedile. geedik buraya. Udan son, gitdik gine seferberlik ilan odu. Ombirinci fırkaya düşdük. Undan sonacım çanaggaleye vadık. İngilizin gemileri de geldi. Ee, asger geri çekilcek... suvandereye gedik. Saba garşı ha ha İngiliz garaya ayag basmış. ... kendini bütün atıyo urubasınnan ingilizin asgeri. ... böle gidekene çıkdık gene eski düzenimize. Sağdan say yedi gişi galmışız, gürşun deymediklee daha var imiş emme, ölülen arasına yatmışla. Geberiklen arasına. ... topurak yerlere şerepnel atıyo. ...

C. GİYİM TARZI VE KADINLARIN KIYAFETLERİ

Bir yerin düşüncesi ve fikri, adet ve geleneklerini etkilediği gibi, günlük yaşamını ve giyim tarzını da etkiler. Başka bir deyişle giyim tarzı, yaşanılan yer hakkında sosyolojik mesajları barındırır.

Kıyafet insanların zihnini tarih boyunca meşgul etmiştir. İnsanlar kendileri için bir yaşam tarzı kurarken yalnız doğal ihtiyaçlarını karşılamayı düşünmüyorlar; ihtiyaçlarını belli bir anlam dâhilinde –estetik, dini, ahlaki- karşılamak istiyorlar. Kıyafetimiz kimliğimizin bir parçası olmasının yanında, onda birtakım sosyal yönelişlerin önemli etkisi görülür. İnsanların benimsediği değerler ve yaşam

¹⁷⁶ Tuncer Gülensoy, a.g.e., s.208.

felsefesi, ait olduğu sosyal çevrenin eseridir. O çevre içinde gelişen ve değişen güzellik anlayışı, kıyafetin biçim kazanmasına yol açar. Bunun dışında kıyafet konusunda bireysel zevk ve isteklerimiz ancak toplumun tolerans sınırı içinde değişebilir. Adet sınırlarının ötesinde örfün koyduğu birtakım sınırlar da bulunur.¹⁷⁷ Eski asırların kıyafet şekillerini gösteren bir müzeyi dolaşan cahil insan, onlara güler; bir tarihçi, bir sosyolog ise yer yer hayranlık hisleri duyabilir.¹⁷⁸

20. yüzyıla gelindiğinde, dünyanın her yerinde insanlar, 19. yüzyılın sonunda olduklarından daha fazla benzer giyinmektedirler. Ancak küreselleştirilmekte olan giyim kuralları ezici bir çoğunlukla Batıya aittir. Aslında erkek takım elbisesi(batı tarzı) neredeyse tüm dünyada evrensel olmuştur ve Jean (mavi kot pantolon) devrimi dünya gençlerinin yarısının giyim kültürünü ele geçirmiştir.¹⁷⁹

Simav'da eskiden kadınlar car giyerlerdi. Siyah renk ve iki parçadan oluşan carın bir parçası belden dize uzanan etek, diğer parçası ise başı örten ve bele uzanan pelerin şeklindedir. Kısa eteğin altına çorap giyilir, kışın soğuklarda car üstüne atkı kullanılırdı. Esasında carın Rum giysisi olduğu ve uzun yıllar yörede Rumlarla birlikte yaşayan halkın Rum kültüründen etkilenecek carı yıllarca kullandığı düşünülmektedir. Zaman içerisinde car yerini 1970-80'li yılların modası dize uzanan kısa mantolara bırakmıştır. Günümüzde ise belirgin kıyafet yoktur. Her türden giysi göze çarpmaktadır. Fakat geçmişten bu yana genel olarak Simav merkezden olanların eşarp bağlama şekli ise, önden saçlar açık ve çene altından bağlama şeklindedir.

Kestel'in giyim tarzında özellikle çocukların okutulmaya başlandığı son beş altı yıldır gençler açısından büyük farklılıklar gözlenir. Simav'da okuyan gençlerin giyimi Simav gençleri ile paralel olarak değişmektedir.

Kasabada her zaman için belirtilecek husus, kız çocuklarının ilkokul çağlarından itibaren başlarını örtmesidir. Kızlar okula gidip gelirken dahi başlarını örterler. Kasaba kadınlarının yaşlılarının başörtüsü beyaz tülbent, gençlerin ise koyu renk yazmadır. Eskiden kasabada gençler saçlarını örterler ve yazmalarının arkasından saç örgülerinin bir parçasını göstermekte idiler. Eskiden kadınlar, karalık

¹⁷⁷ Erol Güngör, Düünden Bugünden Tarih Kültür ve Milliyetçilik, İst.: Ötüken yay., 1999. s.70.

¹⁷⁸ Nurettin Topçu, a.g.e., s.111.

¹⁷⁹ Ali A. Mazrui, "İslam ve Batı", Çev.,Ali Coşkun, Olgun Közleme; Ed., Ali Coşkun, Küreselleşme, Çokkültürlülük ve İslam, İstanbul: Rağbet yay., 2012, s.12.

denilen dize uzanan siyah etek, etek altına da çok açık renk paça giyerlerdi. Yine kasabada az da olsa halen yeşil, mavi lastik pabuç giyilir.

Çitgöl'de şehre yakınlık ayırt edici belirgin kıyafetlerin olmasını büyük ölçüde engellemiştir. Ancak kasabalı kadınların kıyafetlerinin ayırt edici özelliği de bulunmaktadır. Çok eski zamanlardan bu yana ve halen günümüzde kasabalı genç yaşlı bütün kadınlar beyaz tülbent örterler. İlçede beyaz tülbentli kadınların Çitgöllü olduğu hemen anlaşılır. Bunun dışında kasabanın kendine has, kasabalılarca telli ve kertikli olarak adlandırılan geleneksel kadın kıyafeti bulunur. Düğün ve sünnette ve kasabanın hıdırellezinde çocukların ve gençlerin yöresel kıyafeti giydiği görülür.

D. YÖRESEL YEMEKLER

İlçe, bulunduğu konum itibarıyla kıyı ege, iç ege ve iç Anadolu arasındadır. Dolayısıyla yemek kültüründe de bu bölgelerden etkilendiği söylenebilir. Simav ilçe merkezinde düğün, sünnet ve davet yemekleri; arpacık çorba, et yemeği, etli bamyası, bulgur pilavı, ırmık helvası ve üzüm hoşafıdır.

Simav sofrasında ege bölgesinin sebze kültürü bulunduğu gibi, özellikle merkez sofralarında et kültürü de yaygındır. Simav merkezli bayram sabahlarında kahvaltı yerine yemek yerler ve sofrada et yemekleri bulunur.

Simav'da lokantalarda güveç ve kuru fasulye meşhurdur. Eskiden ağdacılığın çok yaygın olduğu söylenir. Ağda dükkânlarının bulunduğu cadde halen Ağdacılar Caddesi olarak geçer.

Cevizli veya haşhaşlı gödek(çörek) de fırınlarda ve evlerde yapılır. Simav'ın Tahin helvasına da çevre il ve ilçelerden büyük rağbet vardır.

Kestel'de yöresel olarak sütlü arpacık çorbası, sütlü kabak aşısı ve un helvası yemekleri bulunur. Sütlü arpacık çorba yakın zamana kadar düğün çorbası olarak yapılırdı. Sütün ekonomik gelir olmaya başladığı son yedi sekiz yıldır çorba sütle yapılmamaktadır.

Çitgöl'ün yöresel yemekleri ise; mısır keşkeği, ekmeğin tiriti ve hamur dolmasıdır. Mısır keşkeği düğünlerde kız evinde mutlaka yapılır.

E. BOŞ VAKİT ALIŞKANLIKLARI

İnsanın günlük yaşamının sekiz saatini uykuda, sekiz saatini çalışma alanında geçirdiği kabul edilirse, geriye kalan sekiz saat boş vakti oluşturmaktadır.¹⁸⁰

İlçede erkeklerde kahve alışkanlığı yaygındır. Gündüz işte olan erkekler, akşamları kahveye giderler.

Kadınlar ise boş vakitlerinde gün yaparlar. Akraba günü, komşu günü, altın günü, sohbetli gün, sıralanabilecek günlerdir. Özellikle dışarı çıkılıp gezilemeyecek kış aylarında kadınlar boş vakitlerini söz edilen *günlerle* geçirmeye çalışırlar. “Boş zaman etkinlikleri ülkemizde genellikle bir grup etkinliği olarak anlaşılır ve uygulanır. Bir tek etkinlikle yalnız başına uğraşan, yok denecek kadar azdır. Bütün etkinlikler grupça yapılır. Bu durum hem erkek hem de kadın için söz konusudur.”¹⁸¹

İlçede yazları ise pikniğe gidilir. Simav yeşilliği bol olduğundan piknik alanları da fazladır. Özellikle Eynal ve Çitgöl kaplıcaları ve Gölcük yaylası piknik yapılabilecek aylarda çok kalabalık olur.

Bunların dışında hamam kültürü çok gelişmiştir. Düğün hamamı, sünnet hamamı, kırk çıkarma hamamı yapılır. Simav’da jeotermal enerji ile evlerde bütün yıl sıcak su bulunmasına rağmen, hamama rağbet eskisi kadar olmasa da, halen devam etmektedir.

Simavlılar gezmeyi ve eğlenmeyi severler. Bulunduğu konum itibariyle şehir merkezlerine uzak olan ilçede halk, gezme ve eğlenme ihtiyacını kendi içinde sosyal organizeler, törenler, panayır ve hıdırellez gibi etkinliklerle gidermeye çalışır görünmektedir.

Tarım, hayvancılık ve sanayinin gelişmediği ya da az geliştiği ilçe merkezinde bayanların çalışma alanı azdır. Çalışan bayanlarsa genelde hizmet sektöründe görev almaktadır.

Eskiden her evde halı dokunur, kadınlar için boş gün olmazmış. Halının dokunmadığı Cuma günleri ise ev temizliği, çamaşır yıkama ile uğraşılır ve gelinler yine bu gün annelerini ziyarete giderlermiş. Günümüzde ilçe köy ve kasabalarında

¹⁸⁰ Mahmut Tezcan, Boş Zamanların Değerlendirilmesi Sosyolojisi, 4.bs., Ankara: Atilla Kitabevi, 1994, s.14.

¹⁸¹ Mahmut Tezcan, a.g.e., s.162.

halı dokumacılık eskisi kadar olmasa da varlığını sürdürmektedir. İlçe merkezinde ise köy ve kasabadan ilçeye yerleşen az kimse halı dokumaktadır.

Kestel’de de kahve alışkanlığının çok yaygın olduğu görülür. Yaz aylarında işlerin yoğunluğundan pek fazla vakit bulamayan halk, sıvacılığın yapılmayıp işsiz kalındığı kış aylarında, vakitlerinin çoğunu kahvede geçirmektedirler. Kasabada üç kahve bulunur. Kahvelerin hiçbirinde oyun yoktur.

Kasabalı kadınlarsa bağ bahçe işleri ile uğraşmanın dışında halı dokurlar. Bunun dışında kasabanın yerleşim yerinin dağlık olması nedeniyle evler birbirine çok yakın bulunmaktadır. Zaten herkesin akrabalarının köyde bulunması nedeniyle birbirine girip-çıkma çok fazladır. Evlerin anahtarları her zaman üstünde bulunur. 1998 yılına kadar kasabada evlerde su bulunmadığı için çeşmelere gidilir ve kadınlar uzun uzun çeşme başı sohbeti etmekte idiler. Hatta evlere su geldikten sonra kasabalı kadınların, köyde ne olup bittiğinin haberini alamıyoruz artık diye serzenişte buldukları söylenebilir.

Çitgöl’de, kasabalıların orta yaş ve üstünden bağ, bahçe ile uğraşanlar ve hayvancılık yapanlar vardır. Hasır ve halı dokuma da son yıllarda oldukça azalmıştır. Halı dokuyanlarsa eskiden olduğu gibi değil, beş altı kişi bir araya gelerek dokumaktadırlar. Ancak bütün bunların dışında Çitgöllü kadınların büyük bir çalışma alanının olmadığı belirtilebilir. Bu sebeple son yıllarda kasabada da şehir merkezinde olduğu gibi, bayanların toplanıp *gün* yaptıkları gözlemlenir. Kasabada son yıllarda akraba günü, altın günü, okumaklı gün, cevşen günü ve mahallede komşularla cüz günü yapılır. Bunun dışında kadınların sokakta bir araya gelerek oturma alışkanlığının çok yaygın olduğu görülür. Yaz aylarında her gün ikindiden sonra, kış aylarında ise yağmurun, karın olmadığı, hava koşullarının iyi olduğu günlerde öğleden sonra sokakta oturma yaygındır. Kasabada hamamların bulunması sebebiyle hamam kültürünün de yaygın olduğu gözlenir. Birçok kasabalı iki haftayı geçirmeden hamama gitmektedir.

Kasaba erkeklerinin kahve alışkanlığı yüksektir. Günümüzde kasabada dokuz kahve bulunmaktadır. Ancak kahvelerde oyun oynanmamaktadır. Oyun oynamak isteyenler Simav’a gitmektedirler. Hatta Simav’dan kahveden gelenlere, anneleri ve eşleri “taş dizmekten mi geliyorsun?” diyerek tepki göstermektedirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİMAV'DA DİNİ HAYAT

I. DİN İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

A. DİNİN TANIMI VE MAHİYETİ

Din, insanoğlunun var olduğu gündən bu yana hem beşerin hem de cemiyetin gündeminden hiç düşmemiş; ferdi ve içtimai, inanan ve inanmayan kimselerin dahi uğraşı alanlarından olagelmıştır.

Dinin tanımı konusu karmaşık ve problematik bir konudur. Birden fazla din olduğu ve hatta bir dinin farklı yorumlara dayalı farklı uygulama biçimlerinin olduğu düşünüldüğünde, herkesin üzerinde anlaşma sağlayacağı bir din tanımından bahsetmenin mümkün olmadığı anlaşılır. Buna bir de sosyoloğun hangi perspektiften baktığı ilave edildiğinde, durumun ne kadar zor olduğu ortaya çıkar. Bu nedenle sosyolojik tanımlara hakikatler olarak değil, stratejiler olarak yaklaşmak faydalı olacaktır.¹⁸² Dinin insanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahip etkili bir kurum olduğu, tarihsel süreç içinde temel etken olarak varlık gösteren bir olgu olduğu söylenebilir. Günümüzde de din fenomeni, birey ve toplumlar üzerinde etkisini sürdürmekte, bireyleri grup veya topluluklar halinde bir arada tutan güç olarak ortada durmaktadır.¹⁸³

Dinin yerine geçecek başka bir sistem bulunmuş değildir. Bugüne kadarki tecrübelerimiz dinin ancak başka bir dinle yer değiştirebildiğini gösteriyor. Bazı hallerde dünyevi doktrinlerin dine meydan okudukları görünmekle birlikte, onların bu başarılarındaki en önemli faktörün dine ait bazı özellikler taşımaları olduğu açıkça bellidir. Fakat hiçbir dünyevi doktrin bu fonksiyonu din kadar ifa edebilecek güce sahip değildir. Bu yüzden insanların dine olan ihtiyaçları hiçbir zaman ortadan kalkmayacağına benzemektedir. Zaman zaman din müessesesindeki zayıflamalar insanın günlük yaşamındaki bilimsel teknolojik ihtiyacın azalmasından değil, mevcut dinin yeteri kadar tatminkâr olmayışından ileri gelmektedir.¹⁸⁴

¹⁸² Ejder Okumuş, "Sosyolojinin Din Sorunsalı", Ed., Mehmet Bayyigit, a.g.e., s.89.

¹⁸³ Ejder Okumuş, a.g.m., s.78.

¹⁸⁴ Erol Güngör, İslam'ın Bugünkü Meseleleri, İst.: Ötüken neşriyat, 2000, ss.49-50.

Dinin birbirinden farklı birçok tanımları yapılmaktadır. Mesela; “bir grup dinin saçma olduğu zannını ve kendi tecrübelerinin anlamlı olduğunu göstermeye çalışarak din konusunda oldukça geniş bir yaklaşım tercih ederler. Diğer bir grup ise, din sözüyle tarihi dini geleneklere ait olan inançlar, referanslar ve sembolleri çağrıştıran anlam yapılarına işaret ederler.”¹⁸⁵

Weber’e göre, modern endüstrileşmiş toplumlarda dahi halen yanıtlanamamış pek çok soru bulunmaktadır. Din bu tür sorulara en azından geniş halk kitleleri açısından tatmin edici cevaplar verir. Bunun yanı sıra din, insanlara yaşamı ve evreni anlama çabalarında yardımcı olacak bir kavramlar seti sağlar. O, dünyayı bu şekilde anlamlı bir kozmos olarak kavramanın insan düşüncesi bakımından metafizik bir ihtiyaç olduğunu düşünür.¹⁸⁶ Geertz dini “insanlarda uzun süreli, geniş kapsamlı güçlü ve güdüler yerleştirmeye çalışan bir semboller sistemi” olarak tanımlamaktadır.¹⁸⁷

Durkheim’e göre din, toplumun tüm varlığını, düzen ve yapılarını ifade etmektedir. Din, toplumun minyatürleştirilmiş modelini veren bir kurumdur. Dini ayinler ise, o toplum içinde yaşayan insanların, zaman zaman kendi yapılarının sosyal anayasasını hatırlamalarını mümkün kılan bir toplum değerleri doğrulamasıdır.¹⁸⁸ İlk kez bütün dinleri içine alacak şekilde dinin ana niteliğini tanımlamaya girişen Rudolf Otto (1869-1937) ‘dur. Daha sonra birçok din bilginince de benimsenmiş olan bu tanımlamaya göre din, “kutsal olanın yaşanmasıdır” Bu tanım öncelikle bireyin kutsal olanı yaşayabilme yeteneğinin varlığını ve üstelik bu deneyimin onun varlığı gereği bulunduğunu anlatır. Böylece dinin, daima önce tek tek bireylerin bilincinde yerleştiği gerçeği anlatılmış olur.¹⁸⁹

Din, bir toplumsal denetim mekanizması olarak pek çok insan için uygun ve doğru davranış reçeteleri sunan bir ahlak sistemi olarak ve insanın bilinmeyenle ilişkilerini düzenleyen; yaşamı, varlığı, varoluşu anlamlı kılan, kaosu kozmosa

¹⁸⁵ Daniele Hervieu-Leger, “Sekülerleşme, Gelenek ve Dindarlığın Yeni Şekilleri: Bazı Teorik Öneriler”, Çev., Halil Aydınalp, Ed., Bünyamin Solmaz, a.g.e, ss.144-145.

¹⁸⁶ Tayfun Atay, a.g.e., s.24.

¹⁸⁷ Şerif Mardin, a.g.e., s.37.

¹⁸⁸ Şerif Mardin, a.g.e., s.45.

¹⁸⁹ Hans Freyer, a.g.e., s.55.

çeviren bir semboller sistemi olarak, bir takım üstünkörü tezahürlerden hareketle açıklanamayacak kapsamda “çok eksenli” bir söylemsel içeriğe sahiptir.¹⁹⁰

Din ne bir cennet ticaretidir, ne de bir dünya ahiret alışverişidir. O, güzel sesle terennüm ve taganni veya sistemli beden hareketleri hiç değildir. Din ruh için kuvvet kaynağıdır. Dindar adam başkalarından çok bilen değildir, başkalarından daha kuvvetli insandır.¹⁹¹ Din, inananların emir ve hüküm sahibi olduğuna inandıkları yüce bir varlığın belirlediği prensip ve düsturlara bağlanmaktır denebilir. Dinleri birleştiren ve her birinde bulunan ortak özellik, dinin yüce bir otoriteye sahip olmasıdır. Din ferdi ve içtimai yanı bulunan, fikir ve tatbikat açısından sistemleşmiş bulunan, insanlara bir yaşam tarzı sunan, onları belli bir dünya görüşü etrafında toplayan bir kurumdur.¹⁹²

Dine yönelik tanımlar incelendiğinde, dinin birçok tanımının yapıldığı görülmektedir. Ancak burada bu tanımları bütünüyle ele almamız olanaksız görünmektedir. Din sosyologları genel itibariyle dinin tanımını “korkutucu ve büyüleyici sır” olarak vasıflandırılan “kutsalın tecrübesi” şeklinde tanımlamaktadırlar. Bu tanım dinin kutsal oluşunu ve insanın aşkın varlığa olan ihtiyacını içinde barındırır.¹⁹³

İslam âlimlerince de farklı tanımlar yapılmaktadır; ancak genel olarak yapılan tarifler şu kapsamı içine alır. Yüce Allah insanın hem dünyada hem de ahirette müreffeh ve mutlu yaşamaları için peygamberler göndermiştir. Peygamberler Allah’tan aldıkları emir ve yasakları insanlara ulaştırırlar ve insanları emirlere uymaya davet ederler. Allah’ın insanlara elçileri vasıtası ile gönderdiği emirler ve yasaklar dini meydana getirir.¹⁹⁴ Bir başka ifadeyle, “dünyada ve ahirette insanların huzur ve saadetlerini sağlamak gayesiyle Allah tarafından kulu ve resulü Muhammed vasıtasıyla bildirilen emir ve düsturlardır.”¹⁹⁵ İnsan aşkın bir varlığa inanma eğilimiyle dünyaya gelmektedir. Nitekim dini büyü, sihir, kutsal, tabu, ilah, tabiata tapma olarak gören tanımların her birinde aşkın varlık söz konusudur. Kur’an’da

¹⁹⁰ Tayfun Atay, a.g.e., s.61-62.

¹⁹¹ Nurettin Topçu, a.g.e., s.167-168.

¹⁹² İzzet Er, a.g.e., s.19-20.

¹⁹³ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, ss.225-230.

¹⁹⁴ Cemal Sofuoğlu, İslam Dini, İman İbadet Ahlak Esasları, İzmir: İ.İ.F.V.yay., 1997, s.21.

¹⁹⁵ İzzet Er, a.g.e., s.149.

Allah: ”Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.”¹⁹⁶ buyurmaktadır.

Bu bölümde Simav ilçesi, Simav’a bağlı Çitgöl ve Kestel Kasabaları, dini inanç ve pratikler bakımından incelenecek, bu bağlamda ilçe halkının bu konulara bakışı ve tavrı araştırılmaya çalışılacaktır.

B. DİN-TOPLUM MÜNASEBETLERİ

Toplum somut bireylerin toplaşması değil; bireylerin yaptıkları eylemlerde soyutlanabilir kurallara göre ilişki içinde olmalarıdır. Toplumun istikrarını ve sürekliliğini sağlayan kurallar, belirli amaçlara ulaşmak isteyen bireylerin ilişkilerini düzenler. Topluma düzen veren, bireylere huzur veren, ilişkilerin kaynağı nedir? Bireylerin benimsediği bir inanç ve ona bağlı bir ahlak nizamı kuralları doğurur. Tarih öncesi, tarih, antropoloji ve sosyoloji araştırmalarının toplum hayatının olduğu her yerde ve zamanda bir inanç ve ahlak nizamının varlığını saptadığını belirlemek gerekir.¹⁹⁷ Her topluluk yapısı olmayan bir yığın değil, sınırlı bir insan yaşam kalıbıdır. Toplum, bir tür dinginlik durumuna getirilen topyekûn bir yaşam güçleri sistemini temsil eder; kendi kendini yenileyicidir ve kargaşa durumlarında düzenini tekrar kurar.¹⁹⁸

Bir din herhangi bir toplumda yayılıp yerleştiği ve kökleştiği andan itibaren orada çeşitli inançlar, müesseseler, normlar, değerler, adetler, tavır ve davranış modelleri aracılığı ile hayatıyet bulmakta ve bu şekilde o toplumun sosyal varlığı ile kaynaşarak, toplum fertlerini dini ve sosyo-kültürel bütünleştirici fonksiyon görmektedir.¹⁹⁹

İslam’ın kutsallığını kendisinden aldığı aşkın değerlerin beşeri alana intikali, tamamıyla sosyolojik bir değer taşımaktadır. Bir toplumun dili, çevresi, inanç ve ideolojisi, gelenekleri vb. etkilenecek yorumlanan ve yaşanan din, bir yandan aşkın alana, kutsal olana referansta bulunmakla birlikte, diğer yandan sosyal alanda ve

¹⁹⁶ Zariyat, 51/56.

¹⁹⁷ Yılmaz Özakpınar, Kültür ve Medeniyet Üzerine Denemeler, s.49.

¹⁹⁸ Max Weber, Din Sosyolojisi, Çev., Latif Boyacı, İst.: Yarın yay., 2012, ss.73-74.

¹⁹⁹ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.348.

belirli bir kültürel ortamda gerçekleşen bir olgu olduğundan, dinle toplum arasında organik bir bağın varlığı ortaya çıkmaktadır.²⁰⁰

Din ve dinden kaynağını alan sosyal olaylar, insanlık tarihi boyunca en çok tartışılan konulardandır. Dinin öneminin azalacağı, işlevini yitireceği varsayımı tartışılırken, dinin ve dini değerlerin yeniden yükselişe geçmesi her çağda insanları derinden etkileyen bir olgu olarak varlığını sürdürmesi, ne kadar çetin bir sorunsalla karşı karşıya olduğumuzun göstergesidir.²⁰¹ Din olgusu insan ve toplum yaşamının vazgeçilmez bir inanç kaynağı ve değer sistemini ifade etmektedir. İnsanların din yoluyla cevap aradıkları sorular durdukça –ki bunlara başka bir yoldan tam çözüm bulunması bilimsel olarak imkânsızdır.-dinin varlığı devam edecektir. On dokuzuncu yüzyılın modernleşme teorilerinin aksine, dinin insan ve toplum yaşamı için vazgeçilmez bir kurum olduğu modern zamanlardaki gelişmelerle görülmüştür.²⁰² Sosyoloji, değer yargısı vermeksizin düşünmek zorundadır. Bu durum din sosyolojisinde daha da güç olmaktadır. Çünkü din, bireysel kişiliğin, en derin tabakalarına kadar işler, öyle ki bireyin kesinlikle katıldığı bir olay varsa, o da dindir denilebilir. Bundan ötürü aslında dinsel örüntülere karşı tamamıyla nesnel, değer yargılarından bağımsız, bilimsel bir tavır takınmanın mümkün olup olmadığını titizlikle araştırmak gerekir.²⁰³

Din sosyolojisi dinlerin inanç sistemlerini, ibadet şekillerini, müesseselerini, sosyal tezahürlerini, bunların zamanla hangi sosyal şartlara bağlı olarak değişme gösterdiklerini, değişme şekillerini sosyal sınıflarla ilişkilerini, belli başlı dini grup ve cemaatleri çeşitli dini ahlak türlerini inceleyen bilim dalıdır.²⁰⁴

Cemiyetin sosyokültürel yapısı ile cemiyette hâkim din arasındaki münasebetleri karşılıklı etkileşim anlayışı içinde, genel sosyolojinin metot ve tekniklerini kullanarak incelemek din sosyolojinin esaslı görevidir. Weber'e göre “sosyal davranışın anlamını izah etmek” yapılacak ilk görevdir. Binaenaleyh din sosyolojisi bazı sosyolojist ve fonksiyonalistlerin yaptığı gibi dinin mahiyeti ile

²⁰⁰ Fazlı Arabacı, s.108-109.

²⁰¹ Mehmet Bayyığıt, “Din Sosyolojisinin Doğuşu ve Gelişimi”, Ed., Mehmet Bayyığıt, a.g.e., s.3.

²⁰² Mehmet Bayyığıt, a.g.m., ss. 25-26.

²⁰³ Hans Freyer, a.g.e., ss.51-52.

²⁰⁴ İzzet Er, a.g.e., s.21.

değil, sosyal davranışın belli bir tarzının etkileri ve şartlarını incelemelidir.²⁰⁵ Batı toplumlarında modern dönemde dini, en asgari düzeyde, insani toplumsallığın çıktısı olarak kavrayıp sosyal bilimlerin analitik kategorileriyle ele alma sürecine işlerlik kazandırıldığı görülür. Batılı sosyal bilimcilerin hemen hepsi din olgusunu, dinsel düşünce ve davranışları önemsemişler, bu konuya ilişkin son derece kapsamlı ve zengin kuramsal yaklaşımlarla ortaya çıkmışlardır. Durkheim'den Freud'a, Hegel'den Marx'a ve Weber'e kadar sosyal bilimler alanında çalışmak isteyenlerin fikirlerini kaçınılmaz olarak bilmek zorunda olduğu şahsiyetler ve onları izleyenler, dini değişik yönlerden ele alarak, dinin insan ve toplum hayatında neden böylesine evrensel, kolay silinemez ve belki de aşılamaz olduğu üzerine düşünceler ortaya atmışlardır.²⁰⁶ Batılı sosyologların dışında İslam dünyası sosyologlarından İbn-i Haldun da din ve sosyal etkileşimini inceleyen âlimlerdendir. Coğrafi faktörlerin toplumların hayatı üzerinde büyük etkiler yarattığını ifade eden İbn-i Haldun, coğrafyanın sadece insan vücudu üzerinde değil; aynı zamanda dini /ahlaki/manevi hayat üzerinde de etkilerde bulunduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde ekonomik şartların da sosyal ve dini hayat üzerinde önemli etkilerde bulunduğunu söyleyen İbn-i Haldun, genel olarak, fakirlerin zenginlerden ve köylülerin kentlilerden daha dindar olduğunu belirtmektedir.²⁰⁷

Din her şeyden önce toplumun zihniyetini belirler. Zihniyet bir toplumun kendine mahsus biçimde ortalama düşünme biçimidir. Zihniyet gündelik hayatta çok çeşitli biçimde kendini belli eder. Birey topluma ve kültüre şekil vermekten çok toplum ve kültür tarafından biçimlendirilir ve bu süreçte zihniyet kazanır.²⁰⁸ Dinin toplumların sosyo-kültürel organizasyonu içindeki önemli mevkii sebebiyle Bacon, "din insanlığın en önemli bağıdır" demektedir. Bergson da hangi sebeple olursa olsun, her halükarda dinin toplumsal rolünün bulunduğunu belirtmektedir. Bu bakımdan belirtmek gerekir ki, dinin en önemli toplumsal fonksiyonlarından biri, onun toplumsal düzenin korunmasını sağlayıcı muhafazakâr fonksiyonunda toplanmaktadır. Din, dini inanç ve normlar toplumda önemli bir sosyal kontrol

²⁰⁵ İzzet Er, a.g.e., s.21-24.

²⁰⁶ Tayfun Atay, a.g.e., s.58.

²⁰⁷ Mehmet Bayyığıt, "İslam Dünyası ve Türkiye'de Din Sosyolojisi", Ed., Mehmet Bayyığıt, a.g.e., s.51.

²⁰⁸ Vejdi Bilgin, a.g.m., s.121.

rolünü üstlenirler. Dinin, dini inanç ve uygulamaların ayin ve törenlerin toplum dayanışmasını güçlendirici rolleri bulunmaktadır.²⁰⁹

Din, belirli bir toplumsal bağlamda var olurken, bir yandan toplumun bilgisel, kültürel, sosyal, siyasal şartlarına, bu şartların farklı süreçlerine göre de kendisi şekillenmektedir.²¹⁰ İnsanlığın nabzının köylerde attığı, toprağın geçim açısından merkezi öneme sahip olduğu, tarımcı geleneksel hayat örgüsü içerisinde tüm toplumsal kurumların yolu dinden geçmekteydi. Eğitim, hukuk, ahlak, siyaset, sanat, bilim, ideoloji... hepsi dinseldi. İnsan dünyasının dinin halesi ile sarmalandığı bu “büyülü” yaşam tablosu, modernlikle parçalandı. Modernlik insanı tanrının, aklı vahyin yerine koyarak hayatı inşa ederken, gayet doğal olarak da dini kıyıya itti. Geleneksel hayatın içinde “özne “ olan din, modernlikte nesneleştirildi. Geleneğin dünyasında her şey hakkında konuşma, düşünme ve kavramlaştırma din dolayısıyla mümkünken, modern dünyada dinin kendisi din dışı bir söylem çerçevesinde ele alınıp, çözümlenip tanımlanır oldu.²¹¹ Dinin insan topluluklarının bilgi, inanç, ahlak ve zihniyetleri ile örgütlenmeleri üzerinde güçlü etkileri olmaktadır. Bu etkileri geçmiş topluluklarda görmek mümkün olduğu gibi, günümüz modern toplumlarında da çeşitli biçimlerde görmek mümkündür. Din toplum üzerinde başlı başına grup oluşturma ve teşkilat kurma yönü itibariyle de etkili olur.²¹² Dinin bir diğer fonksiyonu ise kültür katındadır. Din, insanlara çevrelerindeki dünyayı özel gözlüklerle görmeyi sağlayacak kavramsal görüş imkânlarını sağlar. Din bir semboller kümesidir.²¹³

Şerif Mardin, Din ve İdeoloji adlı eserinde, din sosyolojisi açısından İslam bölümünde İslami inançların Türkiye’de halk katındaki gelişme şeklini incelemektedir. İslamiyet’in bugün Türkiye’de sokaktaki adamın fikri kalıplarını etkileme mekanizması olduğunu belirtmektedir. Yani doğmadan çok dogmanın halk inançlarına, bunun da toplumsal eylemine olan etkisini araştırmak amacıyla olduğunu belirtmektedir.²¹⁴ O’na göre, bilindiği gibi iman ve ibadetlerle ilgili hususları içine almasının yanı sıra bir semboller sistemi de olan din, kişilere

²⁰⁹ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.415.

²¹⁰ Fazlı Arabacı, a.g.e., s.116.

²¹¹ Tayfun Atay, a.g.e., s.90.

²¹² Ejder Okumuş, a.g.m. s.95.

²¹³ Şerif Mardin, a.g.e., s.63.

²¹⁴ Şerif Mardin, a.g.e.,s.65.

çevrelerindeki dünyayı özel “gözlük”lerle görmesini sağlayan kavramsal görüş imkânları da verdiği için, onların günlük toplumsal yaşantılarının hemen her kesiminde vaziyet alışlarına yön veren bir zihniyeti de ihtiva etmektedir.²¹⁵ Her Müslümanda silik bir şekilde de olsa bu cemaatin mevcudiyetinin ve yüksek değerinin bilincine rastlanır. Müslüman pek cahil kimse olabilir, pek ilerici kimse olabilir, hatta kendi geleneksel inançlarına şüpheyile bakabilir. Ancak bütün bunlara rağmen onda kendisini herhangi bir Müslümana ve bütün Müslümanlara bağlayan bir bağ olduğu duygusu olacaktır.²¹⁶

Din sosyolojisinin inceleme konularından olan İslam’ın bir inanç olduğu herkes ve her kesimce itiraf edilmektedir. Ancak bu onun sadece bir din ya da inanç olduğu anlamına gelmez. İslam’ın en geniş anlamda bir medeniyet, bir sosyal yapı, belli bir hayat tarzı ve bir kültürel gelenek olduğunu belirtmek gerekir. Pek çok araştırmacı kabul etmekle birlikte, din tarihçilerinin bir kısmı onun sosyal yönlerini ihmal ederken, pek çok sosyal bilimci dini yönlerini görmezden gelmektedir. İslam’ın diğer yönlerinin ihmal edilerek ya da görmezden gelinerek sahip olunan bir bakış açısı, onun tek yönünü öne çıkarırken, öne çıkarılan bu durumla ilişkili diğer önemli gereklilikler heba edilmektedir.²¹⁷ Bilindiği gibi sosyoloji en basit anlamıyla bir toplumun şu ya da bu şekilde tezahür eden gerçekliğinin bilgisi anlamına gelmektedir.²¹⁸

Müslüman bir toplumda hayatını kutsal vahyin yorumuna göre yönlendiren bir Müslümanın dini tezahürlerini incelerken, onun hayatına hangi derecede ve renkte olursa olsun yön veren ilahi kaynağı ve yorumlarını, bu yorumların tarihi sosyokültürel şartlarını ve yorumlardan çıkan prensiplerin sosyal hayata yansımaları ve farklı kırılma noktalarını yadsımak mümkün değildir. Çünkü İslam toplumlarında dini davranış ve eylemler değerini değişmez ilkeler ve onların yorumlarından almaktadır. Yorumların ise içinde yaşanılan toplumsal şartlardan bağımsız olduğu düşünülemez. Müslüman toplumun incelenmesinde bunların göz ardı edilerek belirli batı

²¹⁵ Şerif Mardin, a.g.e., s.48-49.

²¹⁶ Şerif Mardin, a.g.e., s.74.

²¹⁷ Jacques Waardenburg, “İnsan Bilimleri, Sosyal Bilimler ve İslam Çalışmaları”, Çev. Ö.M. Alper, Batıda Din Çalışmaları, İst.: Metropol yay., 2002, s.256-257.

²¹⁸ Fazlı Arabacı, a.g.e., s.55.

toplumlarının dini sosyal yapılarının incelenmesinde kullanılan yöntem ve kavramlara uyarlanması bağnazca bağlılığı getirecektir.²¹⁹

Dinlerin sosyal hayatla ilişkilerinin tanrı anlayışları ile sıkı bir irtibatı vardır. Şayet bir toplumda tapılan yüce varlığın kâinatı yaratıp bir köşeye çekildiğine, sosyal hayatın problemleriyle ilgilenmediğine, ilgilenmemesi gerektiğine inanılıyorsa orada dinin sosyal hayatta fazla bir etkinliğinin olmasını beklememek gerekir. Burada din genelde hep vicdan işi olarak telakki edilebilir. Dinden müstağni, hatta ona muhalif bir sosyal hayat kurulabilir. Yine bir toplumda Allah'ın her şeyi yarattığı gibi insanların sosyal hayatı ile de ilgilendiğine, prensipler koyduğuna inanılıyorsa, orada din, gerçekten sosyal hayatla iç içedir, ondan ayrılmaz. Böylece seküler anlayışla, dini sosyal hayattan uzaklaştırma, atma denemeleri beklenen sonucu vermez ve toplumda bu konuda problemler sürüp gider.²²⁰

Din, sosyal hayatta inanç, ibadet, tecrübe, bilgi, etki, ahlak ve diğer boyutlarıyla, zihniyet kazandırma, bütünleştirme, parçalama, örgütleme, güdüleme, muhafaza etme, değiştirme, sosyalleştirme, kimlik kazandırma, meşrulaştırma, kültürü koruma ve aktarma gibi işlev ve nitelikleriyle etkili olur. Dinin sosyolojik mana ve yorumunun bilimi olan din sosyolojisi, dini sosyolojik bakış açısıyla, ön yargısız ve nesnel bir yaklaşımla, toplumsal bir gerçeklik olarak, ama toplum ve toplumsala indirgemeksizin, olduğu gibi kendine özgü karakteri olan bir fenomen olarak ele alıp incelemeyi esas alır.²²¹

Dini yaşayışın sosyolojik bir problem olmak yerine, yalnızca kişilerin kendilerine özgü, sübjektif yaşantılarından ibaret bulunduğu şeklindeki bir anlayış, ona adeta “dokunulmazlık” vermiş ve onun toplum içinde kolektif ve objektifleşen yönleriyle bilimsel incelemelere konu edilmesinin ihmale uğraması sonucunu doğurmuş olsa gerektir.²²²

²¹⁹ Fazlı Arabacı, a.g.e., s.42.

²²⁰ İzzet Er, a.g.e., s.141.

²²¹ Ejder Okumuş, a,g,m, s.103.

²²² Ünver Günay, Erzurum ve Çevre Köylerinde Dini Hayat, s.22-23.

II. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ

Tutumların sosyal hayattaki rolü büyüktür. Çünkü toplumbilimde tutumlar, toplumsal etkenlerin psikolojik sonuçları olarak kendilerini gösterir. Tutum bir kişiye ve gruba, bir şeye ve şeyler grubuna karşı gösterilen tavır ve hareketlerde, davranışlarda kendini gösteren öğrenilmiş bir istidattır. Böylece tutum, kişinin tepkilerini etkilemektedir. Toplumbilimin tutumlarla ilgilenmesi, insanların bir şeye karşı nasıl hareket edeceklerinin çoklukla tutumla ilgili olması sebebiyledir.²²³

Hepimiz insanların belirli hadiseler karşısında belirli “tutumları” olduğunu biliriz. Bu tutumların bilimsel incelenmesi vaziyet alışlar alanını teşkil eder. Örneğin, birisi kendini muhafazakâr olarak tanımlar, biz de onun muhafazakârlığının esaslarını bize anlatmasını istersek, o, buna karşılık, tek izah olarak, insanlar kendi başlarına karar veremezler, onları dürtecek bir kervancıya ihtiyaç vardır.” diye karşılık verirse bu kişinin fikirlerinin bir ideoloji etrafında kümелendiğini söyleyemeyiz. Vaziyet alışlar, ideolojiler gibi, insan eylemlerine yön veren, şekillendiren içyapılardır.²²⁴

Her din, özellikle büyük yüksek dinler, yaşamın bir sürü önemli sorunları ile ilgili çözüm tarzlarını ve insanları ilgilendiren çeşitli sorunlara karşı tutum ve davranışları içine alır. Din, doğayı, doğal olgu ve ihtiyaçları belirli bir açıdan değerlendirir ve böylece bireyin doğal olaylara karşı belli bir tavır takınmasını gerektirir.²²⁵

A. CİNSİYETE GÖRE DAĞILIM

Tablo 16. Örneklemin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Kişi Sayısı	Yüzde
Kadın	362	50,5
Erkek	355	49,5
Toplam	717	100

²²³ Sulhi Dönmezer, a.g.e., ss.83.85.

²²⁴ Şerif Mardin, a.g.e., s.14-15.

²²⁵ Hans Freyer, a.g.e., s.106.

Araştırmaya katılanların %50,5'i kadın, %49,5'i ise erkektir. Simav ilçe merkezinde kadın nüfus 12.749, Erkek nüfus ise 12.757'dir. Diğer araştırma alanı Çitgöl Kasabasında kadın nüfus 1.808, erkek nüfus ise 1.750'dir. Kestel'de ise kadın nüfus 514, erkek nüfus ise 472'dir. İlçe genelinde ise, kadın nüfus 33.719, erkek nüfus 32.274'tür. Bilgilere göre ilçede genel olarak kadın nüfus erkek nüfusa oranla fazladır. Bu durumu etkileyen sebepler arasında, iş sahasının olmaması sebebiyle erkek nüfusun çalışma amacıyla ilçe ve ülke dışına gitmeleri gösterilebilir. Araştırma ilçe kadın-erkek nüfusu ile orantılı olarak %50,5 kadın ve %49,5 erkek nüfus üzerinde uygulanmıştır. Anket uygulamaları süresince, ilçe merkezi ve ilçe merkezine çok yakın mesafede bulunan Çitgöl'de, kadınların da eğitim ve okuma seviyelerinin yüksek olması sebebiyle sorulara cevap verme konusundaki istekleri dikkat çekicidir. Ancak merkeze uzak ve kapalı dağ köyü denilebilecek Kestel'de özellikle kırk yaş üstü bayanların cevap verme konusunda çekimser kaldıkları belirtilmelidir. Kestel'de, son yıllara kadar özellikle kadınların hastalık dışında köyden çıkmadıkları ve sosyal yaşamın şehre kıyasla birçok aşamasında bulunamamaları hususu göz önüne alındığında, çekimser kalma durumu anlaşılabilir. Fakat araştırma konusunda açıklama yapıp endişelerinin giderilmesi ile gerekli cevaplar alınabilmiştir.

B. YAŞA GÖRE DAĞILIM

Tablo 17. Örneklem Yaşa Göre Dağılımı

Yaş	Kişi Sayısı	Yüzde
17-25	162	22,7
26-40	282	39,6
41-60	219	30,7
61 ve üzeri	50	7,0
Toplam	713	100

Araştırmaya katılanların %22,7'si 17-25 yaş aralığında iken, %39,6'sı 26-40 yaş aralığında %30,7'si 41-60 yaş aralığında, %7'si ise 61 yaş ve üzerindedir.

Ülkemizde genel olarak 61 ve üzeri yaş grubu, yaş grupları içerisinde en düşük orandadır. Gelişmekte olan ülkelerin yaş durumu gelişmiş olan ülkelere göre farklılık arz eder. Zira gelişmiş ülkelerde yaşlı oranı oldukça yüksektir. Araştırma

alanında da 61 ve üzeri yaş grubu oranı düşüktür. Özellikle fazla göç vermeyen Çitgöl ve Kestel’de genç nüfus oranı yüksektir. Simav da çok göç vermemekle birlikte, sanayinin gelişmemesi sebebiyle göç de almamaktadır. Bu sebeple araştırma alanının çoğunluğunu genç ve orta yaş kesimi denilebilecek %39,6 ile 26-40 yaş grubu ve %30,7 ile 41-60 yaş grubu oluşturmaktadır. Hatta günümüz modern çağında kültürü daha çok gençlerin temsil ettiği düşünülecek olursa araştırmanın çoğunluğunun gençler ve orta yaş grubundan oluştuğu belirtilebilir.

C. MEDENİ DURUMA GÖRE DAĞILIM

Tablo 18. Örneklemin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Medeni Durum	Kişi Sayısı	Yüzde
Bekâr	150	20,9
Evli	539	75,3
Boşanmış	9	1,3
Eşi vefat etmiş	18	2,5
Toplam	716	100

Araştırmaya katılanların %20,9’u bekâr iken %75,3’ü evli, %1,3’ü boşanmış, %2,5’inin ise eşi vefat etmiştir.

Araştırmaya katılanların çoğunluğunu evliler oluşturmaktadır.

D. EĞİTİM DURUMUNA GÖRE DAĞILIM

Tablo 19. Örneklemin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim	Kişi Sayısı	Yüzde
Okuma Yazma Bilmiyor	23	3,2
Okur-Yazar	28	3,9
İlkokul Mezunu	194	27,2
Ortaokul Mezunu	106	14,8
Lise Mezunu	137	19,2
Fakülte-Yüksekokul Mezunu	201	28,2
Diğer	25	3,5
Toplam	714	100

Araştırmaya katılanların %3,2'si okuma-yazma bilmemekte iken, %3,9'u okur-yazar, %27,2'si ilkokul mezunu, %14,8'i ortaokul mezunu, %19,2'si lise mezunu, %28,2'si ise fakülte-yüksek okul mezunu, %3,5'i ise diğer kategorisindedir.

Türkiye'de uzun yıllardan beri okuma- yazma oranını yükseltmeye yönelik çalışmalarla okuma-yazma oranı her geçen zaman artmaktadır. Ancak bu oran daha çok genç ve orta kesim üzerinde sonuç göstermektedir. Özellikle yaşlı kesim uzun yıllar öncesine dayanan mazileri sebebiyle okuma yazma bilmemekte, herhangi bir okulu bitirmemekte ya da yarıda terk edip diploma alamamaktadır. Araştırmaya katılanların %3,2'si okuma yazma bilmemekte, %3,9'u ise herhangi bir okul bitirmeyip okuma-yazma bilmektedir. Bu oranların araştırma yapılan bütün alanlarda mevcut olmasıyla beraber, daha çok okuma-yazma oranının ve eğitim seviyesinin düşük olduğu Kestel'de yüksek olduğu belirtilebilir. Bunun dışında ilçe merkezi ve merkeze yakın bulunan Çitgöl Kasabasında eğitim seviyesi yüksektir. Simav, daha önce de belirtildiği gibi sanayi ve iş imkânlarının kısıtlı olması sebebiyle eğitime büyük önem vermektedir. Simavlı fakülte mezunlarının birçoğu da Simav'a yerleşmekte ya da emekli olduktan sonra ilçeye gelmektedirler. Hatta bu sebeple Simavlılar ilçeye *memur* ya da *emekli şehri* demektedirler.

Eğitim seviyesinin dini yaşam ve din algısı üzerinde tesirinin bulunduğunu tespit etmeye yönelik birçok çalışma bulunmaktadır. Genel olarak eğitim seviyesi yükseldikçe önyargı ve tabulardan kurtula bilineceği, eğitim seviyesi düştükçe ise daha taklitçi ve halk inançlarının ağır bastığı bir din algısı içinde olunacağı bilinmektedir.

E. MESLEĞE GÖRE DAĞILIM

Tablo 20. Örneklemin Mesleki Durumlarına Göre Dağılımı

Meslek	Kişi Sayısı	Yüzde
Çiftçi	31	4,4
İşçi	82	11,5
Memur	123	17,3
Esnaf	62	8,7
Öğrenci	107	15,0
Ev Hanımı	220	30,9
Diğer	87	12,2
Toplam	712	100

Araştırmaya katılanların %4,4'ü çiftçi, %11,5'i işçi, %17,3'ü memur, %8,7'si esnaf, %15'i öğrenci, %30,9'u ev hanımı, %12,2'si ise diğer meslek gruplarındandır.

Araştırma ilçe merkezi, Çitgöl ve Kestel'de yapılmıştır. Toplamda kadınların ve kadınların birçoğunun ev hanımı olmaları sebebiyle araştırmaya katılanların çoğunluğunu ev hanımı grubu oluşturmaktadır. Ev hanımlarından sonra, ilçede çoğunluğunu oluşturduğunu düşündüğümüz %17,3 ile memur meslek grubu oluştururken, ilçede 2000 üniversite öğrencisi bulunması ve özellikle son 10-15 yıldır Simav'ın sosyal ve dini yaşamını değiştiren ve birtakım etkilerle dönüştüren %15,0 ile öğrenci grubu oluşturmaktadır. %12,2 oranı ile diğer grubunu oluşturanların birçoğu emekli ve diğer meslek grupları oluşturmaktadır.

F. YERLEŞİM YERİNE GÖRE DAĞILIM

Tablo 21. Örneklemin İkamet Ettiği Yere Göre Dağılımı

İkamet	Kişi Sayısı	Yüzde
Simav İlçe Merkezi	462	64,4
Çitgöl Kasabasında	132	18,4
Kestel Kasabasında	123	17,2
Toplam	717	100

Araştırmaya katılanların %64,4'ü Simav ilçesinde ikamet etmekte iken, %18,4'ü Çitgöl kasabasında, %17,2'si ise Kestel kasabasında ikamet etmektedir.

2013 verilerine göre Simav ilçe merkez nüfusu 25.506, Çitgöl Kasaba nüfusu 3.533 Kestel nüfusu ise 980'dir. En fazla nüfusa sahip olan ilçe merkezinde araştırmaya katılanların oranı %64,4 iken, Çitgöl kasabasından araştırmaya katılanların oranı %18,4 ve Kestel'den katılanların oranı ise %17,2'dir. Çitgöl Kasabasının nüfusu Kestel'den çok fazladır. Fakat ankete katılanların oranı bu farklılığı yansıtamamaktadır. Araştırmaya, kış şartlarının çok zor olduğu ve ulaşım imkânlarının kısıtlı olduğu bilinen Kestel kasabasından başlanmıştır ve kasabadan 123 kişi katılmıştır. Çitgöl kasabasından ise araştırma zamanının daralması nedeniyle ankete sadece 132 kişi katılabilmektedir.

Yerleşim yerinin konumu, sosyal ve dini yaşamı etkilemektedir. Şehir merkezi ve şehre yakın bulunan beldelerde sosyal hayattaki değişim daha hızlı iken, şehir merkezine uzak ve şehrin etkisinden daha uzak bulunan belde ve köylerde daha yavaştır. Çalışma boyunca uygulanan anket ve mülakat sorularına verilen cevap ve ifadeler gerek açık olarak, gerekse kapalı ifadelerle olsun yerleşim yerinin konumunun o yerin sosyal ve dini yaşam biçimini etkilediği fikrini destekler niteliktedir. Bu çalışmanın amaçlarından birinin de bu varsayımı kanıtlamaya yönelik olduğunu belirtmek gerekir.

G. EKONOMİK DURUMA GÖRE DAĞILIM

Tablo 22. Örneklemin Aylık Ortalama Gelir Durumuna Göre Dağılımı

Aylık Ortalama Gelir	Kişi Sayısı	Yüzde
700 TL ve altı	136	20,1
701-1200 TL arası	212	31,3
1201-1750 TL arası	90	13,3
1750-2500 TL arası	101	14,9
2500 TL ve üzeri	139	20,5
Toplam	678	100

Araştırmaya katılanların %20,1'inin aylık geliri 700 TL ve altında iken, %31,3'ünün 701-1200 TL arasında, %13,3'ünün 1201-1750 TL arasında, %14,9'unun 1750-2500 TL arasında, %20,5'inin ise aylık geliri 2500 TL ve üzerindedir. Araştırmaya katılanların çoğunluğunu %31,3 oranı ile 701-1200 TL arası gelire sahip olanlar oluşturmaktadır. Bu grupta bulunanların ilçe merkezi ve özellikle kasabalarda asgari ücretle çalışan işçilerin oluşturduğu kanaatindeyiz. %20,5 oranı ile 2500 TL ve üzeri gelire sahip olanların çoğunluğunu memurların oluşturduğu düşünülürken, %20,1 oranı ile 700 TL altı gelire sahip olduklarını belirtenlerin, öğrenci oldukları düşünülmektedir.

Bütün kategorilerde belirtildiği gibi gelir düzeyi ile dini ve sosyal yaşam arasında ilişki bulunmaktadır. Coğrafi konum, mesleki durum, medeni hal, eğitim durumlarının dini algı biçimini etkilemesi gibi ekonomik durum da dini algı biçimini etkilemektedir. Genel olarak gelir düzeyi düşük ya da orta kesimin daha dindar olacağı kanısı varken, gelir düzeyi yükseldikçe dindarlık oranı azalacağı, bazılarında

göre ise imanın taklidi boyuttan tahkiki boyuta yükselebileceği düşüncesi de mevcuttur.

H. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARINI KULLANMA DURUMUNA GÖRE DAĞILIM

Tablo 23. Örneklem Kitle İletişim Araçlarını Kullanma Durumuna Göre Dağılımı

Kitle iletişim araçlarından hangisini kullanıyorsunuz?	Evet		Hayır	
	N	%	N	%
Televizyon	662	92,3	55	7,7
Radyo	178	24,8	539	75,2
Bilgisayar	377	52,6	340	47,4
Gazete ve dergi	332	46,3	385	53,7
Toplam	717	100	717	100

Araştırmaya katılanların çoğunlukta televizyon (%92,3) ve bilgisayar (%52,6) kullandıkları görülmektedir.

Geçmişten günümüze dek insanoğlu her asırda düşünce ve fikirlerini iletecek araçlar üretmiştir. İnsanoğlunun fikirlerini yayma ve toplumlara kabul ettirme çabası, aracın ne olduğunu değiştirse de, kitlelerin iletişim araçlarını kullanma istek ve güdüsü özellikle günümüzde artarak devam etmektedir. Özellikle teknolojinin hızla yaygınlaştığı günümüz dünyasında iletişim araçlarının ne olduğu/niteliği ve nasıl kullanıldığı çok önemlidir.

Araştırma alanı Simav, Çitgöl ve Kestel’de yöneltile soruya %92,3’lük oranla 662 kişi televizyonu izlediğini belirtmiştir. Televizyonu bilgisayar/internet takip ederken, gazete ve dergi kullananların oranı da yadsınamayacak kadar yüksektir. Kategoriler içerisinde en düşük oran %24,8 ile radyo aracına aittir.

III. DİNİN İNANÇ BOYUTU İLE İLGİLİ BULGULAR

“İnançlar, yaşadığımız hayat içinde, en az fizik kanunları kadar geçerliliğe sahiptirler. Çünkü insanların hayatlarını onların inançları idare etmektedir.”²²⁶

Weber’e göre her dini sistemde Allah, ahiret, insanların saadet ve selameti konularında prensipler bulunur. İnsani varlığın ve hayatın diğer alanlarının bu prensiplerle sıkı ilişkisi bulunur. Çünkü her din bir iktisadi ve içtimai ahlak ihdas ederek geliştirir. Bu iktisadi ve içtimai ahlak, dinin inanç ve esasları tarafından tayin edilir ve yönlendirilir.²²⁷ Dini duygu bir ihtiyaçtan doğar. Bu duygunun şuurlaşması imanı oluştururken, vicdana yerleşip amel şeklinde ifadesi ise ibadettir.²²⁸

Her din birtakım inançlara dayanmaktadır. En ilkelinden en yükseğine kadar ister hak ister batıl hangi din olursa olsun bu inançlar o dinin ayrılmaz birer parçasını teşkil ederler. Dine has olan bu inançlar, tasavvurlar ve düşüncelerin muhtevasının o dine inanan fertleri birbirine bağlayan tesiri bulunmaktadır.²²⁹ Dinlerde bireyleri birleştiren tasavvurların içeriğini somut, maddi bir düstur değil; bir öğreti oluşturur. Kural olarak her dinde inançlar, o dinin getirdiği öğretinin özünü bildiren itikat formülü halinde özetlenir. Daha sonra, dine bağlılık yalnızca bu özetin tekrarlanmasıyla dile getirilir. Eski Yunan’da bu çeşit bir itikada, işaret, simge anlamında “Symbolon” deniliyordu. Böylece itikadı dile getiren formülün tıpkı herkesin arkasından gittiği bir bayrak gibi, bireyleri birleştirmek istediği anlatılmak istenmiştir.²³⁰

Tablo 24. Örneklem Dini İnanç ve Yaşayış Bakımından Dağılımı

Kendinizi dini inanç ve yaşayış bakımından nasıl görüyorsunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde
İnanıyorum fakat ibadetlerimi aksatıyorum.	162	23,2
İnanıyorum ve ibadetlerimi yapmaya çalışıyorum	502	71,8
İnanıyorum fakat ibadetlerimi yapmıyorum.	21	3,0
Dine ilgi duymuyorum.	12	1,7
Diğer	2	0,3
Toplam	699	100

²²⁶ İzzet Er, a.g.e., s.401.

²²⁷ İzzet Er, a.g.e., s.45.

²²⁸ Yusuf Ziya Yörükkan, Müslümanlık ve Kur’an-ı Kerim’den Ayetlerle İslam Esasları, Ankara: Türk Tarih Kurumu basımevi, 1998, s.67.

²²⁹ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.238.

²³⁰ Hans Freyer, a.g.e., s.56.

Araştırmaya katılanların %23,2'si inanmakta fakat ibadetlerini aksatmakta, %71,8'i inanmakta ve ibadetlerini yapmaya çalışmakta, %3'ü inanmakta fakat ibadetlerini yapmamakta, %1,7'si ise dine ilgi duymamaktadır.

Eğer hangi tutum ve davranışların dinden uzaklaşma ya da dine sınıksı sarılma anlamı taşıdığı hakkında kesin, somut ölçülerimiz olsaydı, bu anlayışı insani ve sosyal gerçeklik düzleminde kontrol edebilir, bugünün insanların önceki dönemlerden daha az dindar olup olmadıklarına bakabilirdik. Ama dindar olup olmamanın objektif bir ölçütünün olmaması yüzünden, böyle bir test imkânı yoktur. İnsanların dine bağlanmaktan ne anladıkları zaman ve şartlara göre değişebilmektedir.²³¹ Dindar olup olmamanın ölçütü, kişiden kişiye, toplumlardan topluma mutlaka değişmektedir.

İlçede, dini yaşama yönelik soruya verilen cevaplar yukarıdaki tabloda verilmiştir. Bu duruma göre büyük kesim, inandığını ve ibadetlerini yapmaya çalıştığını belirtmiştir. Diğer taraftan, %23,2'lik kesim inandığını fakat ibadetlerini aksattığını belirtmiştir. Bu durum ilçede dini inanç yönünden birçok insanın inandığını, ancak ibadetlerini yapma noktasında aksamaların olduğunu göstermektedir. Anket, Simav ilçe merkezi, Çitgöl Kasabası ve Kestel'de uygulanmıştır. Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılanların bütünü değerlendirilmektedir. Soruya, ikamet edilen yere göre verilen cevap oranları bir sonraki tabloda (Tablo 25) verilmiştir.

²³¹ Erol Güngör, İ.B.M. s.35.

Tablo 25. Örneklemin Dini İnanç ve Yaşayışı İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki

Kendinizi dini inanç ve yaşayış bakımından nasıl görüyorsunuz?		İkamet edilen yer			Toplam
		Simav İlçe Merkezi	Çitgöl Kasabasında	Kestel Kasabasında	
İnanıyorum fakat ibadetlerimi aksatıyorum.	N	117	35	10	162
	%	25,9	27,6	8,3	23,2
İnanıyorum ve ibadetlerimi yapmaya çalışıyorum	N	304	89	109	502
	%	67,3	70,1	90,8	71,8
İnanıyorum fakat ibadetlerimi yapamıyorum.	N	18	2	1	21
	%	4,0	1,6	0,8	3,0
Dine ilgi duymuyorum.	N	12	0	0	12
	%	2,7	0,0	0,0	1,7
Diğer	N	1	1	0	2
	%	0,2	0,8	0,0	0,3
Toplam	N	452	127	120	699
	%	100,0	100,0	100,0	100,0

p:0,000

Araştırmaya Simav ilçesinden katılanların %25,9'u inanmakta fakat ibadetlerini aksatmakta, %67,3'ü inanmakta ve ibadetlerini yapmaya çalışmakta, %4'ü inanmakta fakat ibadetlerini yapmamakta, %2,7'si dine ilgi duymamakta, %0,2'si ise diğer durumları belirtmiştir. Çitgöl kasabasından katılanların %27,6'sı inanmakta fakat ibadetlerini aksatmakta, %70,1'i inanmakta ve ibadetlerini yapmaya çalışmakta, %1,6'sı inanmakta fakat ibadetlerini yapmamakta, %0,8'i ise diğer durumları belirtmiştir. Kestel kasabasından katılanların %8,3'ü inanmakta fakat ibadetlerini aksatmakta, %90,8'i inanmakta ve ibadetlerini yapmaya çalışmakta, %0,8'i inanmakta fakat ibadetlerini yapmamaktadır.

İbadet denilince öncelikle İslam dini esaslarından namaz, oruç, zekât ve hac akla gelmektedir. Kuşkusuz ibadetler kişiden kişiye farklılık gösterir. Herkesin dini algılama biçimi aynı ya da birbirine yakın olsa da, yaşama biçimi farklıdır.

Bir dinsel ritüelin yalnızca inanan insanın tanrı ile bağını güçlendirmekle kalmadığı, aynı zamanda onun üyesi olduğu topluluğa ilişik kılan bağları da güçlendirdiği söylenebilir.²³² Çeşitli nedenlerle gerek ilkel gerekse ilerlemiş toplumlarda genellikle kadınların erkeklerden daha çok dini hayata eğilim gösterdikleri anlaşılmaktadır. Buna karşılık, genellikle kadınlar ibadetle ilgili

²³² Tayfun Atay, a.g.e., s. 26.

fonksiyonların yürütülmesinde ve yönetilmesinde ikinci planda olup önemli vazifeleri görenler erkekler olmaktadır.²³³

İnanma ve inanç durumuna yönelik soru ilçe merkezi ve kasabaları ile ilişkilendirildiğinde yerleşim yeri ile inanma ve ibadet durumu arasında ilişki olduğu belirtilebilir. Bu duruma göre, şehir merkezinden ve şehir etkisinden nispeten uzak bulunan Kestel’de inandığını ve ibadetlerini yaptığını düşünenlerin oranı en fazladır.

Burada dikkat çekici diğer bir husus da Türk toplumunun dini algılama biçimidir. Örneğin; ankete katılan kişiler, en son birkaç hafta önce Cuma namazı kıldıysa, ya da son kandil gecesinde camiye gittiyse, kendisinin inandığını ve ibadetlerini yapmaya çalıştığını söyleyebilmektedir. Bu durum, toplumumuzun dini anlama ve yaşama biçimiyle ilgili ciddi bulgular ortaya koymaktadır. Denilebilir ki, bu durum daha farklı bilimsel araştırmaların da konusu olmalıdır.

A. ALLAH İNANCI İLE İLGİLİ BULGULAR

Allah inancı, İslam’ın ve bütün ilahi dinlerin temelini oluşturur. Semavi dinlerin hepsinde inanılması gereken ilk esas, Allah’ın varlığı ve birliğidir. Allah’ın varlığı ve birliğine inanmadan diğer iman esaslarını kabule imkân yoktur. Çünkü Allah’ın meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kaza ve kadere inanmak, Allah’a imana bağlıdır.²³⁴

Dinin İslam toplumunda ifa ettiği fonksiyonun en soyut ve sembolik, başka bir ifade ile ideolojik şekli, müminin kendini Allah’a tüm teslimiyeti fikrinde belirir. Bu teslimiyetin özel bir şekli insanın şeriata teslimiyetidir. Teşekkül eden cemaatin başında bir idareci değil, Allah’ın kendisi mevcuttur.²³⁵

²³³ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.320.

²³⁴ Şerafettin Gölcük, Süleyman Toprak, Kalam Tarih- Ekoller- Problemler, Konya: 5. Baskı, Tekin kitabevi, 2001, s.156.

²³⁵ Şerif Mardin, a.g.e., s.70.

Tablo 26. Örneklem Allah İnancının Oluşmasını Etkileyen Faktörlere Göre Dağılımı

Allah inancınızın oluşmasında aşağıdaki şıklardan hangisi sizi daha çok etkilemiştir?	Kişi Sayısı	Yüzde
Din eğitimi aldığım kişilerin söyledikleriyle bu inanca ulaştım.	124	18,6
Kur'an'da geçen deliller neticesinde bu inanca ulaştım.	107	16,1
Ailem ve çevremdekilerin söyledikleri inanmam için yeterli geldi.	183	27,5
Allah'ın varlığı için herhangi bir delile ihtiyaç duymadım.	232	34,9
Diğer	19	2,9
Toplam	665	100

Araştırmaya katılanların %18,6'sı din eğitimi aldığı kişilerin söyledikleriyle Allah inancına ulaşmış iken, %16,1'i Kur'an'da geçen deliller neticesinde, %27,5'i ailesi ve çevresindekilerin söyledikleri ile inancı oluşmuştur, %34,9'u Allah'ın varlığı için herhangi bir delile ihtiyaç duymadığını belirtmiş, %2,9'u ise diğer sebeplerin Allah inancı oluşmasında etkili olduğunu belirtmiştir.

Anket sonuçlarına bakıldığında, “Allah'ın varlığı için herhangi bir sebebe ihtiyaç duymadım” seçeneğini işaretleyenler, toplumun önemli bir özelliğini, hatta eksikliğini ortaya koymaktadır. Oysa Allah inancı, sorgulamalar, akıl yürütmeler, var edilmiş büyük bir kâinat üzerine düşünmek gibi denemeler üzerine kurulu olmalıdır. Nitekim Allah, Kur'an-ı Kerim'de “Akletmez misiniz?²³⁶ Düşünmez misiniz?²³⁷” ayetleriyle defaatle müminlere seslenmektedir.

Ankete katılanların devamında da %27,5'i “ailem ve çevremdekilerin söyledikleri inanmam için yeterli geldi” demektedir. Denilebilir ki, bu noktada da insanlar, delil ve sorgulama ihtiyacı duymamıştır. Belirtilen iki seçenekteki %62,4'lük kesim aslında toplumumuzun din algısı noktasında önemli bir ipucu ortaya koymaktadır. İki seçenek üzerinde konuyu daha da irdelemek gerekirse, yüz yıllardır İslam toplumu olmasına rağmen, belki de inanç tembelliği de denilebilecek bir durum ortaya çıkmaktadır.

²³⁶ Yasin, 36/62.

²³⁷ En'am, 6/50.

Tablo 27. Örneklemin Allah İnancının Oluşmasını Etkileyen Faktörler İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki

Allah inancınızın oluşmasında aşağıdaki şıklardan hangisi sizi daha çok etkilemiştir?	İkamet Edilen Yer			Toplam	
	Simav	Çitgöl	Kestel		
Din eğitimi aldığım kişilerin söyledikleriyle bu inanca ulaştım.	N	66	32	26	124
	%	15,3	26,7	22,6	18,6
Kur'an'da geçen deliller neticesinde bu inanca ulaştım	N	61	19	27	107
	%	14,2	15,8	23,5	16,1
Ailem ve çevremdekilerin söyledikleri inanmam için yeterli geldi	N	133	19	31	183
	%	30,9	15,8	27,0	27,5
Allah'ın varlığı için herhangi bir delile ihtiyaç duymadım.	N	153	50	29	232
	%	35,6	41,7	25,2	34,9
Diğer	N	17	0	2	19
	%	4,0	0,0	1,7	2,9
Toplam	N	430	120	115	665
	%	100,0	100,0	100,0	100,0

p: 0,000

Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda, Allah inancının oluşmasını etkileyen faktörler ile ikamet edilen yer arasında ilişki bulunmaktadır. Buna göre, Simav ilçesindeki din eğitimi aldığı kişilerin söyledikleriyle Allah inancına ulaşanların oranı, köylere göre daha düşüktür. Çitgöl kasabesindeki ailesi ve çevresindekilerin söyledikleri ile Allah inancına ulaşanların oranı ise Simav ilçesi ve Kestel kasabasına göre daha düşüktür.

Ankete göre, “Allah'ın varlığı için herhangi bir delile ihtiyaç duymadım” diyenlerin oranı Simav ve Çitgöl'de birbirine yakınken, Kestel'de bu oran daha düşüktür. Bu duruma mukabil, “ailem ve çevremdekilerin söyledikleri inanmam için yeterli geldi” diyenler Simav ve Kestel'de birbirine yakınken, Çitgöl'de bu oran daha düşüktür. Bunun yanında, “din eğitimi aldığım kişilerin söyledikleriyle bu inanca ulaştım” seçeneğini işaretleyenlerin oranı ise Simav ve Kestel'e göre Çitgöl'de daha yüksektir. Çitgöl'de araştırma süresince yapılan gözlem ve mülakatlarda imamların, Kur'an kursu hocalarının ve cemaat mensubu hocaların kasaba halkının yaşantısı üzerinde etkisinin büyük olduğu görülmüştür.

Simav, Çitgöl ve Kestel'de “Allah'ın varlığı için delile ihtiyaç duymadım” ve “Ailem ve çevremdekilerin söyledikleri inanmam için yeterli geldi” seçeneklerini

işaretleyenler değerlendirildiğinde, örneklemin ortalama %60'ının delile ihtiyaç duymadan bu seçenekleri işaretledikleri görülmektedir. Burada şehre uzaklığın ve yakınlığın, bu soru için etkisinin olmadığı görülmektedir.

B. PEYGAMBER İNANCI İLE İLGİLİ BULGULAR

“Peygamber” kelimesi, Farsça kökenli olup “haberci”, Allah’tan haber getiren demektir. Dilimizde bu kelimeyi “elçi” sözü karşılamaktadır. “Resul” ve “nebi” kelimeleri ise Arapça kökenli olup aynı anlamda kullanılmaktadır.²³⁸ “Allah, insanoğlunu yaratmış ve yeryüzünde başıboş bırakmamıştır. İnsanın mutlu bir hayat yaşaması için doğru yolu gösteren insanlar göndermiş ve bunları elçi olarak nitelendirmiştir. Peygamberler insanlara Allah’tan aldıkları emirleri tebliğ eden, açıklayan ve öğreten insanlardır.”²³⁹

Belirli bir din peygamberi, büyük oranda ahlaki ya da örnek tip olup olmadığına bakmaksızın, yaşama yönelik bilinçli bütünleşme ve anlamlı tutumdan kaynaklanarak birleştirilmiş bir dünya görüşü içerir. Peygambere göre hem insan hem de dünya hayatı, hem sosyal hem kozmik olaylar belirli bir sistematik ve tutarlı bir anlama sahiptir.²⁴⁰

Son peygamber Hz. Muhammet bizim gibi bir insan olan ancak ona vahiy gelen bir peygamberdir. İslam mesajlarını getiren Hz. Muhammed’in hayatının böylece tespit edilmesi, onun getirdiği mesaja olan güveni arttırmaktadır.²⁴¹

İslam’da temel inanç esaslarından biri de peygamberlere ve Hz. Muhammed’in peygamber olduğuna inanmaktır.

²³⁸ Abdullah Aydemir, İslami Kaynaklara Göre Peygamberler, Ankara: T.D.V. yay., 5.bs., 2006, s.1.

²³⁹ Cemal Sofuoğlu, a.g.e., s.117.

²⁴⁰ Max Weber, Din Sosyolojisi, s.155.

²⁴¹ Mehmet Aydın, “İslam Dini”, Din Fenomeni, Ed., Mehmet Aydın, Konya: Din Bilimleri yay., 3.bs., 2000, s.390.

Tablo 28. Örneklemin Peygamber İnanıcı İle İlgili Tutumu

Hız. Muhammed (SAV) ile ilgili size uygun gelen seçenek hangisidir	Kişi Sayısı	Yüzde
Hız. Muhammed'in Allah'ın peygamberi olduğuna inanıyorum.	691	96,9
Hız. Muhammed'in peygamberliği konusunda bazı şüphelerim var.	5	0,7
Bazı üstün yetenekleri olmakla beraber Hız. Muhammed'in peygamber değil sadece bir insan olduğuna inanıyorum.	10	1,4
Fikrim yok	3	0,4
Diğer	4	0,6
Toplam	713	100

Araştırmaya katılanların %96,9'u Hız. Muhammed'in Allah'ın peygamberi olduğuna inanmakta iken, %0,7'sinin Hız. Muhammed'in peygamberliği konusunda bazı şüpheleri bulunmakta, %1,4'ü bazı üstün yetenekleri olmakla beraber Hız. Muhammed'in peygamber değil sadece bir insan olduğuna inanmaktadır. %0,4'ünün fikri bulunmamakta, %0,6'sının düşünceleri ise diğer kategorisindedir.

Ankete katılan kişilerin, %96,9'unun Hız. Muhammed'in Allah'ın peygamberi olduğuna inanıyorum cevabını vermesi oldukça yüksek bir oran olarak görünmektedir.

C. MELEK İNANCI İLE İLGİLİ BULGULAR

Tablo 29. Örneklemin Meleklerin Varlığına İnanma Durumuna Göre Dağılımı

Meleklerin varlığına inanıyor musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet inanıyorum	699	97,9
Evet, inanıyorum fakat bazı şüphelerim var.	3	0,4
Hayır inanmıyorum	9	1,3
Fikrim yok	3	0,4
Toplam	714	100

Araştırmaya katılanların %97,9'u meleklerle inanmakta iken %0,4'ü inanmakta fakat bazı şüpheleri bulunmakta, %1,3'ü inanmamakta, %0,4'ünün ise fikri bulunmamaktadır.

Peygamber inancında olduğu gibi, örneklemin %97,9'u ile çoğunluğu, meleklerin varlığına inandığını belirtmiştir. Daha önce de belirtildiği üzere, %100'ünün Müslüman olarak görüldüğü bir toplumda bu oran tabii bir sonuçtur. Ancak, %2'ye yakın olan fikrim yok, şüphelerim var ya da inanmıyorum diyenlerin oranı da göz ardı edilmemelidir.

D. AHİRET İNANCI İLE İLGİLİ BULGULAR

Din, insanın kendi kendine cevaplaması çok zor olan şu soruya yanıt üretir:” nereden geldik, nereye gidiyoruz?” Böylece varlık ya da varoluş ile ilgili açıklamalar getirerek insana anlam haritası sunar.²⁴²

Tablo 30. Örneklemin Cennet ve Cehenneme İnanma Durumuna Göre Dağılımı

Ahret gününe, öldükten sonra dirilmeye ve insanların inanç ve amellerine göre cennet ve cehenneme gideceğine inanıyor musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet inanıyorum	694	97,3
Hayır inanmıyorum	11	1,5
İnanıyorum fakat bazı şüphelerim var	3	0,4
Fikrim yok	4	0,6
Diğer	1	0,1
Toplam	713	100

Araştırmaya katılanların %97,3'ü ahiret gününe, öldükten sonra dirilmeye ve insanların inanç ve amellerine göre cennet ve cehenneme gideceğine inanmakta iken, %1,5'i inanmamakta, %0,4'ü inanmakta fakat bazı şüpheleri bulunmakta, %0,6'sının ise fikri bulunmamaktadır.

Ahirete inandığını belirtenlerin oranı %97'3 ile beklenen bir durum olmasına rağmen, inanmama temelinde birleştirilebilecek %2,5 oranı da esasen ciddi bir oran olarak nitelendirilebilir.

²⁴² Tayfun Atay, a.g.e., s.25.

E. KİTAPLARA İMAN İLE İLGİLİ BULGULAR

Türk toplumunun değerler alanının bir yönüyle vahiy(din)'e dayandığını diğer yönüyle tarihsel süreç içerisinde Türk toplumunun ürettiği ya da benimsediği düşünce yapılarından kaynaklandığını söylememiz mümkün görünmektedir. Vahyi değerler, toplumun düşünce, bilgi ve kültür yapısına göre yorumlanıp değerler alanına taşınırken, yorumlanarak değerler alanına taşınan vahiy, toplum düşüncesine ve kültürüne rengini vermektedir.²⁴³

Tablo 31. Örneklemin Kur'an'ı Kerim'in Kıyamete Kadar Yeterliliğine İnanç Durumuna Göre Dağılımı

Kur'an'ı Kerim'in 1400 yıl önce indirilmesine rağmen tüm emirlerinin kıyamete kadar, tüm bireysel ve sosyal hayatımızın düzenlenmesinde yeterli olduğuna/olacağına inanıyor musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde
İnanıyorum	648	91,0
İnanmıyorum	30	4,2
Fikrim Yok	29	4,1
Diğer	5	0,7
Toplam	712	100

Araştırmaya katılanların %91'i Kur'an'ı Kerim'in kıyamete kadar yeterli olacağına inanmakta iken, %4,2'si inanmamakta, %4,1'inin ise fikri bulunmamaktadır.

Kur'an-ı Kerim'in kıyamete kadar geçerliliğine inanıyorum diyenlerin oranı %91 iken, inanmıyorum ve fikrim yok diyenlerin oranı %9 ile yüksek bir orandır. Bu durumun nedenleri olarak çalışmanın ön çalışması niteliğinde bulunan seminer çalışmasında değinildiği gibi, gençlerin Kur'an-ı Kerim'e olan tutumları ya da Kur'an'ın getirdiği mesajlardan insanların bilgi sahibi olmadığı da belirtilebilir.

Seminer çalışmasında bu soru görüşme yapılan kişilere yöneltilmiştir. Genel olarak yaşlılar, Kur'an ayetlerinin kıyamete kadar geçerliliğini düşünürken; gençler, günümüzün sosyal şartlarına göre Kur'an ayetlerinin yeniden yorumlanması gerektiği inancındadırlar.

²⁴³ Fazlı Arabacı, a.g.e., s.111.

Tablo 32. Örneklemin Kur'an'ı Kerim'in Kıyamete Kadar Yeterliliğine İnanç Durumu ile İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki

Kur'an'ı Kerim'in 1400 yıl önce indirilmesine rağmen tüm emirlerinin kıyamete kadar, tüm bireysel ve sosyal hayatımızın düzenlenmesinde yeterli olduğuna/olacağına inanıyor musunuz?	İkamet Edilen Yer			Toplam	
	Simav İlçe Merkezi	Çitgöl Kasabasında	Kestel Kasabasında		
İnanıyorum	N	416	114	118	648
	%	90,8	87,0	95,9	91,0
İnanmıyorum	N	21	7	2	30
	%	4,6	5,3	1,6	4,2
Fikrim Yok	N	17	10	2	29
	%	3,7	7,6	1,6	4,1
Diğer	N	4	0	1	5
	%	0,9	0,0	0,8	0,7
Toplam	N	458	131	123	712
	%	100,0	100,0	100,0	100,0

p:0,060

Araştırmaya Simav ilçesinden katılanların %90,8'i Kur'an'ı Kerim'in kıyamete kadar yeterli olacağına inanmakta iken, %4,6'sı inanmamakta, %3,7'sinin fikri bulunmamaktadır ve %0,9'u diğer durumları belirtmiştir. Çitgöl kasabasından katılanların %87'si Kur'an'ı Kerim'in kıyamete kadar yeterli olacağına inanmakta iken %5,3'ü inanmamakta, %7,6'sının fikri bulunmamaktadır. Kestel kasabasından katılanların %95,9'u Kur'an'ı Kerim'in kıyamete kadar yeterli olacağına inanmakta iken %1,6'sı inanmamakta, %1,6'sının fikri bulunmamakta, %0,8'i ise diğer durumları belirtmiştir.

Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda, Kur'an'ı Kerim'in kıyamete kadar yeterlilik durumuna inanma ile ikamet edilen yer arasında ilişki bulunmamaktadır.

Kestel'de "inanmıyorum" diyenlerin oranı %1,6'dır. Bu oran diğer yerleşim yerlerine göre daha düşüktür. Kestel, ilçe merkezine uzak olup, eğitim seviyesinin düşük olduğu bir kasabadır. Bu durumun oranın düşük çıkmasını etkilediği düşünülmektedir. Kestel'de ankete katılanların eğitim seviyelerinin diğer yerlere göre düşük olmasından dolayı soruyu cevaplayanlar, birbirine yakın statüdedir. Çitgöl ve özellikle Simav'da ankete katılanlar, daha farklı özelliklerdedir. Bu durum ankete verilen cevaplar üzerinde kendini göstermektedir.

1. Kur'an-ı Kerim'in Mealini Okuma İle İlgili Bulgular

Tablo 33. Örneklemin Kur'an'ı Kerim'i Türkçe Mealinden Okuma Durumuna Göre Dağılımı

Kur'an'ı Kerimi Türkçe mealinden okudunuz mu?	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	225	31,6
Hayır	260	36,5
Kısmen	224	31,4
Diğer	4	0,6
Toplam	713	100

Araştırmaya katılanların %31,6'sı Kur'an'ı Kerimi Türkçe mealinden okumakta iken, %36,5'i okumamakta, %31,4'ü ise kısmen okumaktadır. Meal okumayan ve kısmen okuduğunu belirtenlerin toplam oranı %67,9'dur. Bu oran Kur'an'ı anlama ve içeriğinden haberdar olma noktasında önemli mesajlar vermektedir. Ankete katılan kişilerin %67,9'unun Kur'an'ı Kerim mealini okumadığı düşünüldüğünde, bu diğer sorulara verilen cevaplar açısından da ayrıca yorumlanması gereken bir durumdur.

Tablo 34. Örneklemin Kur'an'ı Kerim'i Türkçe Mealinden Okuma Durumu İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki

Kur'an'ı Kerimi Türkçe mealinden okudunuz mu?		İkamet Edilen Yer			Toplam
		Simav İlçe Merkezi	Çitgöl Kasabasında	Kestel Kasabasında	
Evet	N	151	37	37	225
	%	32,9	28,2	30,1	31,6
Hayır	N	149	55	56	260
	%	32,5	42,0	45,5	36,5
Kısmen	N	155	39	30	224
	%	33,8	29,8	24,4	31,4
Diğer	N	4	0	0	4
	%	0,9	0,0	0,0	0,6
Toplam	N	459	131	123	713
	%	100,0	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya Simav ilçesinden katılanların %32,9'u Kur'an'ı Kerimi Türkçe mealinden okumakta iken, %32,5'i okumamakta, %33,8'i kısmen okumakta, %0,9'u

ise diğ er durumları belirtmiştir. Ç itgöl kasabasından katılanların %28,2'si Kur'an'ı Kerimi Türkçe mealinden okumakta iken, %42'si okumamakta, %29,8'i kısmen okumaktadır. Kestel kasabasından katılanların %30,1'i Kur'an'ı Kerimi Türkçe mealinden okumakta iken, %45,5'i okumamakta, %24,4'ü ise kısmen okumaktadır.

Kur'an-ı Kerim'in mealini okumadığını belirtenlerin oranı, Kestel kasabasında %45,5'tir. Bu oran ilçe merkezine göre daha yüksektir. Daha önce de belirtildiği gibi kasabada eğitim seviyesi ve okuma yazma oranı düşüktür. Bunun dışında şehir etkisine çok açık olmayan Kestel kasabası, geleneklerine fazla bağlı olup, değişime çok açık olmayan bir kasabadır. Bütün bu durumlar kasabada dini yaşamı şekillendirme açısından sebep teşkil etmektedir.

2. Kur'an-ı Kerim'in Arapçasını Okuma İle İlgili Bulgular

Tablo 35. Örneklemin Kur'an'ı Kerim'i Okuma Durumuna Göre Dağılımı

Kur'an'ı Kerimi Arapçasından okuma ile ilgili durumunuz aşağıdakilerden hangisine uymaktadır?	Kişi Sayısı	Yü zde
Kur'an' ı Kerim okumasını bilmiyorum	140	21,8
Kur'an'ı Kerim okumasını biliyorum ama okumuyorum	48	7,5
Her gün okurum	123	19,2
Ara sıra okurum	218	34
Cuma günleri, mübarek gün ve gecelerde okurum	77	12
Arkadaş toplantılarında okurum	4	0,6
Hiç okumam	19	3,0
Diğ er	13	2,0
Toplam	642	100

Araştırmaya katılanların %21,8'i Kur'an' ı Kerim'i okumasını bilmemekte iken %7,5'i Kur'an' ı Kerim'i okumasını bilmekte ama okumamakta, %19,2'si her gün okumakta, %34'ü ara sıra okumakta, %12'si Cuma günleri, mübarek gün ve gecelerde okumakta, %0,6'sı arkadaş toplantılarında okumakta, %3'ü ise hiç okumamaktadır.

Ankete katılanlardan Kur'an-ı Kerim'i "her gün ve ara sıra okurum" diyenlerin toplam oranı %49,2'dir. Buna karşılık "bilmiyorum, ya da biliyorum ama okumuyorum ya da hiç okumuyorum" diyenlerin toplam oranı %32,3'tür.

Kur'an'ı okumayanların oranı, içinde yaşadığımız toplumun şartları düşünüldüğünde oldukça önemlidir. Bu oranın düşük olmasında etkili olan sebeplerden biri, Kestel'de belirli yaş grubunun üstünde Kur'an okumayı bilenlerin sayısının oldukça düşük olmasıdır.

Kur'an mealini hiç okumayan ya da kısmen okuyan %67,9'luk kesim ve Kur'an okumasını bilmeyen ve okumayan %32,3'lük kesim birlikte düşünüldüğünde, karşımıza farklı bir durum ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki, toplumun yaşantısında Kur'an'ın yer alma oranı düşük görünmektedir.

İnanç ve iman esasları bakımından genel olarak tabloya bakacak olursak, ilçenin dini öğrenme noktasında asıl olan Kur'an'ın ve anlamının yerine daha farklı öğeler koyduğu ortaya çıkmıştır. Bu husus ise sadece Simav'ın değil, toplumumuzun genel bir anlayışı haline gelmiştir.

F. KADERE İMAN İLE İLGİLİ BULGULAR

Tablo 36. Örneklemin Kadere İnanma Durumuna Göre Dağılımı

Kadere inanır mısınız, mesela bir kişinin iyi bir hayat yaşaması onun kaderi midir, yoksa kişi çalışarak mı iyi hayat yaşar?	Kişi Sayısı	Yüzde
Kadere inanırım, kişi ancak kaderinde olanı yaşar	330	46,9
Kadere inanırım fakat kişi çalışarak da kaderini belirler.	345	49,1
Kadere inanmıyorum, kişi kaderini kendisi belirler.	19	2,7
Diğer	9	1,3
Toplam	703	100

Araştırmaya katılanların %46,9'u kadere inanmakta, kişinin ancak kaderinde olanı yaşadığını düşünmekte iken, %49,1'i kadere inanmakta fakat kişinin çalışarak da kaderini belirleyeceğini düşünmekte, %2,7'si ise kadere inanmamakta, kişinin kaderini kendisinin belirlediğini düşünmektedir.

Ankete katılanların %46,9'u "kadere inanırım kişi ancak kaderinde olanı yaşar" demektedir. Bu husus ilçede kader anlayışının daha çok "kadercilik" olarak

belirdiğini göstermektedir. Esasen kader mevzusu, İslam tarihi boyunca İslam âlimlerince de hep tartışılmalı bir konudur. Toplumdaki insanların da bu meseleyi anlayabilmeleri kolay olmamaktadır. Şöyle ki, anket sorularına verilen cevaplar, bu durumu ifade etmektedir. Bunun yanında “kadere inanıp kişinin kendisinin çalışarak da kaderini belirleyebileceğine inananların oranı da %49,1 ile yüksek görünmektedir. İki seçenek arasındaki oranların yakın olması, toplumumuzda kader anlayışının tam olarak kavranamadığını ortaya koymuştur.

IV. DİNİN İBADET BOYUTU İLE İLGİLİ BULGULAR

Her din, mukaddesatla ilgili bir takım inançlar, tasavvurlar ve düşüncelerle, irtibat halindedir. Ancak, hiçbir dini sadece bir takım tasavvurlar, fikirler ve inançlar mecmuundan ibaret saymaya imkân yoktur. Aksine her din bir duygu ve davranış meselesi olarak ortaya çıkmaktadır.²⁴⁴

Tablo 37. Örneklemin “İbadet etmemize gerek yok kalbimizdeki iman bize yeter.” İfadesine Katılma Durumuna Göre Dağılımı

“İbadet etmemize gerek yok kalbimizdeki iman bize yeter.” görüşüne katılıyor musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet Katılıyorum	34	4,8
Hayır katılmıyorum	636	89,2
Kısmen katılıyorum	25	3,5
Fikrim Yok	10	1,4
Diğer	8	1,1
Toplam	713	100

Araştırmaya katılanların %4,8’i ifadeye katılmakta iken, %89,2’si katılmamakta, %3,5’i kısmen katılmakta, %1,4’ünün ise fikri bulunmamaktadır.

“İbadet etmemize gerek yok kalbimizdeki iman bize yeter.” sorusuna evet diyenlerin ve kısmen diyenlerin oranı %8,3’tür. Toplumun genelinde bazılarının savunucusu olduğu bu görüşün, Simav’da da belli bir kesim tarafından kabul edildiği görülmektedir. Diğer taraftan “hayır katılmıyorum” diyenlerin oranı %89,2 olup, bu oran oldukça yüksek bir orandır.

²⁴⁴ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.244.

Tablo 38. Örneklemin Dini Yaşayışın Zayıflamakta Olduğu Görüşüne Katılma Durumuna Göre Dağılımı

Toplumumuzda dini yaşayışın giderek zayıflamakta olduğu görüşüne katılıyor musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde
Katılıyorum	412	58,4
Katılmıyorum	235	33,3
Fikrim yok	45	6,4
Diğer	14	2,0
Toplam	706	100

Araştırmaya katılanların %58,4'ü dini yaşayışın giderek zayıflamakta olduğu görüşüne katılmakta iken, %33,3'ü katılmamakta, %6,4'ünün fikri bulunmamaktadır.

Yapılan araştırmaya göre araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu, dini yaşayışın giderek zayıfladığını düşünmektedirler. Bunun önemli bir tespit olduğunu düşünmekteyiz. Bir toplumun, dini yaşayışının giderek zayıfladığını düşünmesi, o toplumun dini ve sosyolojik yapısını ve toplumdaki insanların kanaatlerini belirtmesi bakımından önem arz etmektedir. Ancak ankete katılanların bu tespitlerinin arka planında hangi etmenlerin olduğu bilinmemektedir. Örneklemin %58,4'ünün dini yaşamın giderek zayıfladığını düşünmesi, toplumun dini yaşayışının gidişatını ifade etme bakımından önemli bir ölçüttür. Oysa bu duruma karşılık son yıllarda ilçede, dini etkinliklerin, merasimlerin, sohbetli düğün ve sünnet törenlerinin sayılarında önemli bir artış olduğu görülmektedir. Bu durum insanların dini yaşayışla ilgili kanaatlerini dini etkinliklere ve sosyal organizasyonlara göre değiştirmedeği, toplumun daha farklı gözlemlere dayanarak bu kanaati ortaya koyduğu sonucunu vermektedir.

Bu soruya yerleşim yerine göre verilecek cevaplar önemli bulunduğu için, Tablo 39'da ikamet edilen yere göre oranlar verilmiş ve değerlendirilmiştir.

Tablo 39. Örneklemin Dini Yaşayışın Zayıflamakta Olduğu Görüşüne Katılma Durumu İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki

Toplumumuzda dini yaşayışın giderek zayıflamakta olduğu görüşüne katılıyor musunuz?		İkamet Edilen Yer			Toplam
		Simav İlçe Merkezi	Çitgöl Kasabası	Kestel Kasabası	
Katılıyorum	N	272	84	56	412
	%	59,6	65,6	45,9	58,4
Katılmıyorum	N	150	35	50	235
	%	32,9	27,3	41,0	33,3
Fikrim yok	N	25	7	13	45
	%	5,5	5,5	10,7	6,4
Diğer	N	9	2	3	14
	%	2,0	1,6	2,5	2,0
Toplam	N	456	128	122	706
	%	100,0	100,0	100,0	100,0

p:0,051

Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda, işi yapmadan önce dini uygunluğunu araştırma durumu ile ikamet edilen yer arasında ilişki bulunmamaktadır.

Çağdaş kültürleri az farklılaşmış kültürlerden ayırt eden özellik, çağdaş kültürlerle dinin bütün kültür alanlarını doğrudan doğruya egemenliği altında bulundurmaya yarıdır. Fakat dinsel kişilik dolayısıyla din, gene de bütün kültür alanları üzerinde etkisini göstermekte ve bu anlamda kültürün merkezi olarak kalmaya devam etmektedir.²⁴⁵ Köylü dindarlığı daha cemaatçi, çeşitlenme ve çeşniye daha az imkân veren, daha sade, ayıncı ancak geleneksel, muhafazakâr, büyüsel ve mistik inanç ve uygulamalarla pratik olarak daha iç içe bir geleneksel halk dindarlığı formu altında bize kendini sunmakta, din her şeye rağmen köylü dindarlığının şekli ve ritmi üzerinde belli bir güç ve etkiye sahip görünmektedir. Bu dindarlık köyden kente olan hızlı göç sonucu şehir hayatına da damgasını vurmuş, bu arada şehir etkisi altında daha bir çeşitlilik ve zenginlik kazanmıştır. Her şeye rağmen kentleşme eski geleneksel bağların çözülmesini ve ferdileşmeyi de beraberinde getirdiği için mistik ve cemaatçi dindarlıklara tepkisel eğilimler artmaktadır. Hatta sanayileşme bu etkiyi şehir etkisine açık köylere de taşımıştır.²⁴⁶

²⁴⁵ Hans Freyer, a.g.e., s.117.

²⁴⁶ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.605.

Bazı bilim-kurgu hayaller yakın gelecek dönemi dinden özgür(dinsiz) bir dünya olarak tasvir ederler. Pek çok kimse dünyanın gittikçe artan bir biçimde sekülerleştiğini, dindar olmayan toplulukların daha çok eğitilmiş ve ilerlemiş olduklarını savunmaktadırlar. Fakat din, en seküler(dünyevileşme) ülkelerde bile hala güçlü bir biçimde yerini korumaktadır.²⁴⁷

Bir toplumun dini hayatının canlılık ve şiddeti dinamik bir kalitedir. Sık sık değişir, azalır veya çoğalır. Bazı toplumların dine olan ilgisi uzun müddet aynı olmasına karşılık, bazılarında bu ilginin şiddetinin çeşitli derecelerden geçtiği görülmektedir. Çeşitli tarihi, sosyal ve kültürel faktörler nedeni ile bir toplum içerisinde dine duyulan ilgi aktif olabileceği gibi pasif de olabilir. Toplumun dini inançlar ve ibadetlere olan bağlılığının şiddetinin ölçülmesi ve bunda rol alan çeşitli faktörlerin araştırılması din sosyolojisinin konusu olmaktadır.²⁴⁸ Eğer hangi tutum ve davranışların dinden uzaklaşma ya da dine sınımsız sarılma anlamı taşıdığı hakkında kesin somut ölçülerimiz olsaydı, bu anlayışı insani ve sosyal gerçeklik düzleminde kontrol edebilir, bugünün insanları ve yöneticilerinin önceki dönemlerden daha az dindar olup olmadıklarına bakabilirdik. Ama dindar olup olmamanın objektif bir ölçütünün olmaması yüzünden böyle bir test imkânı yoktur. İnsanların dine bağlanmaktan ne anladıkları zaman ve şartlara göre değişebilmektedir.²⁴⁹

“Toplumumuzda dini yaşayışın giderek zayıflamakta olduğu görüşüne katılıyor musunuz?” sorusuna Kestel’de “katılıyorum” diyenlerin oranı %45,9 olmakla birlikte, diğer yerleşim yerlerine göre oldukça düşüktür. Bu sonuç, kasabanın farklı özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Kestel, ilçeye uzak olup, ulaşımının kısıtlı ve zor olduğu bir kasabadır. Bu sebeple şehir kültürünün etkisinden birçok yere göre uzak olup geleneklerine bağlı, değişiminin yavaş olduğu bir yerdir. Şehir etkisinden uzak olması ve dini yaşayış bakımından dış etkilere kısmen kapalı olması nedeniyle, Kestel’den ankete katılanlardan dini yaşayışın zayıflamakta olduğunu düşünenlerin oranı diğer araştırma alanlarına göre daha düşüktür.

İlçe merkezi ve merkeze yakın olan Çitgöl kasabasında dini yaşayışın giderek zayıflamakta olduğunu düşünenlerin oranı birbirine yakın olup ortalama %60’tır.

²⁴⁷ Ron Sellers, “Din Hakkında Dokuz Küresel Eğilim”, Çev.,Bünyamin Solmaz, a.g.e., s.217.

²⁴⁸ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.64.

²⁴⁹ Erol Güngör, İ.B.M. s.35.

Sonuç olarak, ilçe merkezine yakın olan ve böylece şehir kültürüne açık olan Çitgöl ile şehre mesafe açısından ve kültürel bakımdan uzak bulunan Kestel’de örneklemin soruya verdiği cevaplar değerlendirildiğinde, ikamet edilen yerleşim yerine göre, toplumun dini yaşantısının zayıflaması konusundaki görüşlerinin değiştiği görülmektedir.

Tablo 40. Örneklemin Alkol Alımı İle İlgili Görüşlere Göre Dağılımı

Alkol alımıyla ilgili görüşünüz nedir?	Kişi Sayısı	Yüzde
Alınabilir	20	2,8
Dinimiz haram kılmıştır, alınmamalıdır.	664	93,8
İş yemeği, düğün gibi durumlarda alınabilir	13	1,8
Diğer	11	1,6
Toplam	708	100

Araştırmaya katılanların %2,8’i alkol alınabileceğini belirtmiş iken %93,8’i alınmaması gerektiğini, %1,8’i ise iş yemeği, düğün gibi durumlarda alınabileceğini belirtmiştir.

Tablo 41. Örneklemin Bir İş Yapmadan Önce Dini Uygunluğunu Araştırma Durumuna Göre Dağılımı

Bir iş yapmadan önce, bu işin dine uygun olup olmadığını araştırır mısınız?	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet, kesinlikle araştırırım	405	57,0
Kısmen, bazı konularda araştırırım	270	38,0
Hayır, böyle bir şeye ihtiyaç duymam	31	4,4
Diğer	5	0,7
Toplam	711	100

Araştırmaya katılanların %57’si bir iş yapmadan önce dine uygun olup olmadığını araştırmakta iken, %38’i kısmen bazı konularda araştırmakta, %4,4’ü ise araştırmamaktadır. Bu duruma bakılarak Simav’la ilgili şu değerlendirmelerde bulunulabilir. Örneklemin %50’si bir iş yapmadan önce dini uygunluğunu kesinlikle araştırmakta, olduğunu belirtmiştir. Din, inananların hayatında farklı yönlerde; aile, ekonomi, sosyal... vb. yer bulmalıdır. Bir işin dine uygun olup olmadığını

araştırmak, olması gereken bir durumdur. Ancak din sosyolojisi olması gerekenin normatif bilimi değil, olanı ve olan olayların sebep ve sonuçlarını inceleyen bir bilimdir. Fakat eldeki bulgulardan yola çıkılarak sebep ve sonuçlar irdelenmelidir. Şöyle ki, daha önceki tablolarda Allah inancı, kitaplara iman, ahiret inancı... gibi konularda ankete katılanların %90 ve üzerinin inandığı yönünde cevap verdiği görülmektedir. Oysa dinin sosyal yaşam penceresine gelindiğinde herhangi bir iş yapmadan önce dini uygunluğunu araştıranların oranının %57'ye düştüğü görülmüştür.

Tablo 42. Örneklemin Bir İşi Yapmadan Önce Dini Uygunluğunu Araştırma Durumu İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki

Bir iş yapmadan önce, bu işin dine uygun olup olmadığını araştırır mısınız?		İkamet Edilen Yer			Toplam
		Simav İlçe Merkezi	Çitgöl Kasabasında	Kestel Kasabasında	
Evet, kesinlikle araştırırım	N	251	87	67	405
	%	55,0	65,9	54,5	57,0
Kısmen, bazı konularda araştırırım	N	179	42	49	270
	%	39,3	31,8	39,8	38,0
Hayır, böyle bir şeye ihtiyaç duymam	N	21	3	7	31
	%	4,6	2,3	5,7	4,4
Diğer	N	5	0	0	5
	%	1,1	0,0	0,0	0,7
Toplam	N	456	132	123	711
	%	100,0	100,0	100,0	100,0

p:0,220

Araştırmaya Simav ilçesinden katılanların %55'i bir işi yapmadan önce dine uygun olup olmadığını araştırmakta iken, %39,3'ü kısmen bazı konularda araştırmakta, %4,6'sı araştırmamaktadır ve %1,1'i ise diğer durumları belirtmiştir. Çitgöl kasabasından katılanların %65,9'u bir işi yapmadan önce dine uygun olup olmadığını araştırmakta iken, %31,8'i kısmen bazı konularda araştırmakta, %2,3'ü ise araştırmamaktadır. Kestel kasabasından katılanların %54,5'i bir işi yapmadan önce dine uygun olup olmadığını araştırmakta iken, %39,8'i kısmen bazı konularda araştırmakta, %5,7'si ise araştırmamaktadır.

Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda, işi yapmadan önce dini uygunluğunu araştırma durumu ile ikamet edilen yer arasında ilişki bulunmamaktadır. Çitgöl'de şehre yakın ve şehir kültürüne açık olmanın bu soruda etkisi görülmemiştir. Çitgöl kasabasında “bir iş yapmadan önce dini uygunluğunu araştırırım” diyenlerin oranının belirgin bir farkla yüksek olmasının sebebi olarak imamların, Kur'an Kursu hocalarının ve cemaatlerin kasaba üzerindeki etkilerinin fazla olduğu söylenebilir.

Toplum düzeni ve benzeri kültür alanları Din üzerinde etkilerini gösterirken; öbür yandan da dinin, toplum yaşayışı ve kültürün diğer alanları üzerinde etkilerini gösterdiğini kabul ve doğrulama için uzun süre kanıtlar aramaya ihtiyaç yoktur. Maddî âlemde dahi yalnız ağır cisimler hafifleri değil, her ikisi de karşılıklı olarak birbirini çeker. Toplum ile din arasındaki ilişkilerde de durum böyledir. Toplum düzeninin ve söz gelişi toplumsal tabakalaşma yapısının din üzerinde belirli birtakım etkilemeleri görmezden gelinemez. Ancak hiç değilse yüksek dinlerde, dinin kültür yaşayışının öbür kolları üzerindeki etkileri daha çok ve daha derindir.²⁵⁰

Bir dine özgü anlayışın o dine inananlar arasında paylaşılması ve yayılması sonucunda müminler olağan dünya yaşayışlarını sürdürür ve sözgelimi gündelik işlerini görür, üstelik doğayı seyrederken dahi bu anlayışın etkisinde kalırlar. Dünyaya karşı takındıkları tavrın dinden ileri geldiğinin bilincinde olsunlar veya olmasınlar, dış dünyayı daima dinlerinin ışığı altında görürler.²⁵¹

A. NAMAZ VE ORUÇ İLE İLGİLİ BULGULAR

Duygu yoğun ayin ortamları insanların ortak kimliklerini ifade etmelerine, dışa vurmalarına olanak verir. Böylece dinsel pratiklerin bir insan topluluğu içinde dayanışmaya yardımcı olduğu topluluk kimliğinin ve aidiyetinin birey tarafından hissedilmesini sağladığı da ileri sürülebilir.²⁵² Dinsel ayin ve merasimlerin, başka deyişle dinsel etkinliklerin, dinin öğretisi kadar hatta ondan daha güçlü birleştirici etkisi bulunduğunu gösterir. Bu bakımdan Francis Bacon(1561-1626)'ın “din toplumun en güçlü bağıdır” sözü gerçekliğe uygundur.²⁵³

²⁵⁰ Hans Freyer, a.g.e., s.98.

²⁵¹ Hans Freyer, a.g.e., s.107.

²⁵² Tayfun Atay, s.25.

²⁵³ Hans Freyer, a.g.e., s.62.

İslam'da bir Müslümanın hayatında bir kez Mekke'ye yolculuk etmesi, ramazan ayında oruç tutması, haftada bir kez toplu ibadet yapması ve günlük ibadetlerini yerine getirme yükümlülükleri vardır. Son olarak İslam günlük yaşamda kendine özgü giyim biçimi ve temiz olmayan belli yiyeceklerden, şaraptan ve kumardan sakınma emirlerini getirdi.²⁵⁴ Özellikle ramazanın özel bir toplumsal konumundan bahsedilebilir. Zira bu ay özel üç aylar adı verilen ve kandil gecelerini barındıran mübarek bir dönemden sonra gelir. Oruç insanların gündelik hayatını bir anda değiştirir. Gündelik ziyaretler, alış-veriş, iş hayatı, trafik, kitle iletişim araçlarındaki programlar, bir anda ramazana uyar. Ayrıca insanlar oruç tutmanın yanında, vakit namazlarına daha fazla katılır. Teravih kılar, evlerde ve camilerde mukabele yaparlar.²⁵⁵

Tablo 43. Örneklemin Namaz İbadetlerini Yerine Getirme Sıklığına Göre Dağılımı

Aşağıdaki namaz ibadetlerinden hangilerini, hangi sıklıkla yerine getiriyorsunuz?	Devamlı		Ara sıra		Hiç		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Günlük Namazlar	453	65,6	192	27,8	46	6,7	691	100,0
Cuma Namazı	321	63,9	37	7,4	144	28,7	502	100,0
Bayram Namazları	330	67,1	25	5,1	137	27,8	492	100,0
Teravih Namazı	423	64,9	190	29,1	39	6,0	652	100,0
Nafile Namaz	103	17,6	340	58,1	142	24,3	585	100,0
Ramazan Orucu	614	90,6	43	6,3	21	3,1	678	100,0
Nafile Oruç	75	12,7	347	58,6	170	28,7	592	100,0

Araştırmaya katılanların çoğunluğu günlük (%65,6), Cuma (%63,9), bayram (%67,1), teravih (%64,9) namazları devamlı kılmakta ve ramazan orucunu (%90,6) devamlı tutmaktadır.

Cinsiyete göre dağılım tablosunda (Tablo:16) belirtildiği gibi; örneklemin 316'sı kadın, 355'i erkektir. Ancak yukarıdaki tabloya göre Cuma namazı

²⁵⁴ Max Weber, Din Sosyolojisi, s.412.

²⁵⁵ Vejdî Bilgin, a.g.m., s.111.

işaretleyenlerin toplamı 502, bayram namazını işaretleyenlerin toplamı ise 492'dir. İlçe genelinde bayanların Cuma ve bayram namazlarına katıldığı gözlemlenmemiştir. Bu duruma göre kadınlardan ortalama 130 kişinin bu sorunun "hayır" seçeneğini işaretledikleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple, Cuma ve bayram namazlarını devamlı ve ara sıra kıldığını belirtenlerin oranı beklendiğinden düşük çıkmıştır. Bu durum da göze alındığında ilçede toplu yapılan ibadetlere katılımın yüksek çıktığı görülür.

Tablo 44. Örneklemin Namaz ve Oruç İbadetlerini Yerine Getirme Sıklığı İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki

			İkamet Edilen Yer			Toplam	P
			Simav İlçe Merkezi	Çitgöl Kasabası	Kestel Kasabası		
Günlük Namazlar	Devamlı	N	275	88	90	453	0,00 2
		%	61,8	70,4	74,4	65,6	
	Ara sıra	N	129	32	31	192	
		%	29,0	25,6	25,6	27,8	
	Hiç	N	41	5	0	46	
		%	9,2	4,0	0,0	6,7	
Toplam			N 445	125	121	691	
			% 100,0	100,0	100,0	100,0	
Cuma Namazı	Devamlı	N	197	66	58	321	0,00 1
		%	67,5	67,3	51,8	63,9	
	Ara sıra	N	26	7	4	37	
		%	8,9	7,1	3,6	7,4	
	Hiç	N	69	25	50	144	
		%	23,6	25,5	44,6	28,7	
Toplam			N 292	98	112	502	
			% 100,0	100,0	100,0	100,0	
Bayram Namazları	Devamlı	N	201	73	56	330	0,00 0
		%	71,8	71,6	50,9	67,1	
	Ara sıra	N	17	4	4	25	
		%	6,1	3,9	3,6	5,1	
	Hiç	N	62	25	50	137	
		%	22,1	24,5	45,5	27,8	
Toplam			N 280	102	110	492	
			% 100,0	100,0	100,0	100,0	
Teravih Namazı	Devamlı	N	226	95	102	423	0,00 0
		%	55,3	77,2	85,0	64,9	
	Ara sıra	N	147	25	18	190	
		%	35,9	20,3	15,0	29,1	
	Hiç	N	36	3	0	39	
		%	8,8	2,4	0,0	6,0	
Toplam			N 409	123	120	652	
			% 100,0	100,0	100,0	100,0	
Nafile Namaz	Devamlı	N	67	29	7	103	0,00 0
		%	18,6	27,4	5,9	17,6	
	Ara sıra	N	189	56	95	340	
		%	52,5	52,8	79,8	58,1	
	Hiç	N	104	21	17	142	
		%	28,9	19,8	14,3	24,3	
Toplam			N 360	106	119	585	
			% 100,0	100,0	100,0	100,0	

Tablo44 Devamı

			İkamet Edilen Yer			Topla m	P
			Simav İlçe Merkezi	Çitgöl Kasabası	Kestel Kasabas ı		
Ramazan Orucu	Devamlı	N	382	119	113	614	-
		%	88,6	95,2	92,6	90,6	
	Ara sıra	N	30	5	8	43	
		%	7,0	4,0	6,6	6,3	
	Hiç	N	19	1	1	21	
		%	4,4	,8	,8	3,1	
Toplam		N	431	125	122	678	
		%	100,0	100,0	100,0	100,0	
Nafle Oruç	Devamlı	N	49	19	7	75	0, 04 3
		%	13,4	17,8	5,9	12,7	
	Ara sıra	N	208	58	81	347	
		%	56,7	54,2	68,6	58,6	
	Hiç	N	110	30	30	170	
		%	30,0	28,0	25,4	28,7	
Toplam		N	367	107	118	592	
		%	100,0	100,0	100,0	100,0	

Geleneksel toplumda sosyal hayatın tepe noktasında bulunan din, modern sanayi toplumunda ortaya çıkan sekülerizasyon sonucu ferdileşerek, kişilerin özel yaşamlarıyla ilgili şahsi seçim hüviyetine bürünmüştür. Modern sanayi toplumunda, dini inançlara ve uygulamalara olan rağbet de eskiye oranla büyük bir düşüş kaydetmiştir. Dini pratiklere bağlılık açısından, köy ve şehir farklılığı bulunmaktadır. Şehirlerdeki çeşitli sosyal tabakalar arasında, özellikle sanayi kesiminde çalışanlar arasında, dine olan rağbetin düşük olması, kırsal alanda sanayileşme ve şehirleşmenin etkilerine açık olan yörelerde bu nispetin ötekilere oranla hissedilir düşüklüğü, sanayileşmenin geleneksel dindarlık şekilleri üzerinde olumsuz etkilerinin göstergeleri olmaktadır. Geleneksel ve kurumlaşmış dinin ve dindarlıkların bu gevşemesine sadece endüstri toplumlarında değil, onlara nispetle geri kalmış ve kalkınma yolunda olan toplumlarda da rastlanmaktadır. Zira geleneksel topluma nispetle modern sanayi toplumunu karakterize eden dinamikler olarak sanayileşme, kentleşme, eğitim-öğretim ve kitle iletişim ve ulaşım araçlarının yaygınlaşması, toplumsal hareketlilikteki artış ve bu sebeple yaşanan toplumsal değişim süreçleri, geleneksel toplumun yapısını kültürünü, toplumsal

organizasyonunun yerleşik değerleri ve normları, derinden etkilemektedir.²⁵⁶ Bazı bilim-kurgu hayaller yakın gelecek dönemi dinden özgür(dinsiz) bir dünya olarak tasvir ederler. Pek çok kimse, dünyanın gittikçe artan bir biçimde sekülerleştiğini, dindar olmayan toplulukların daha çok eğitilmiş ve ilerlemiş olduklarını savunmaktadırlar. Fakat din, en seküler(dünyevileşme) ülkelerde bile hala güçlü bir biçimde yerini korumaktadır.²⁵⁷

Kırsal kesimin maneviyat açısından şehre göre esasen daha üstün olduğu noktasında hiçbir kuşku yoktur.²⁵⁸

Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda, namaz ibadetlerinin yerine getirilme sıklığı (Ramazan orucu hariç) ile ikamet edilen yer arasında ilişki bulunmaktadır. Buna göre, günlük ve teravih namazlarını devamlı kılanların oranı Simav ilçesinde düşük iken; Cuma namazı, bayram namazı, nafil namazını devamlı kılanlar ve nafil orucunu devamlı tutanların oranı Kestel kasabasında diğer yerlere göre daha düşüktür.

Tabloya göre günlük namazlarını devamlı kıldığını belirtenlerin oranı, ilçe merkezinden en uzak kasaba olan Kestel'e doğru artmaktadır. Aynı şekilde teravih namazı kılanların oranı da, Kestel kasabasına doğru artış göstermektedir. Burada şu belirtilebilir ki, ilçe merkezinden uzaklaştıkça, "camii ve cemaatle namaz kılma" yerleşim yerinin merkezinde olduğu gibi, insanların ve toplumun günlük yaşamlarının daha çok merkezinde olmaktadır.

Tabloya göre nafil namazları kılanların oranının en düşük çıktığı yer Kestel'dir. Bu durumun sebebi, dini bilgi eksikliğine bağlanabilir. Mülakat için kasabada bulunmamız esnasında, kasabalıların birçoğunun nafil namaz ve oruç kavramlarını bilmedikleri görülmüştür.

Çitgöl'de ise nafil namaz ve nafil oruç ibadetini yaptıklarını belirtenler yüksek çıkmıştır. Bu durum kasabada, imamların ve hocaların günlük yaşam üzerindeki önemine ve cemaatlerin kasabada etkinlik alanının fazla olmasına bağlanabilir.

²⁵⁶ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, ss.399-400.

²⁵⁷ Ron Sellers, "Din Hakkında Dokuz Küresel Eğilim", Çev.,Bünyamin Solmaz, a.g.e., s.217.

²⁵⁸ Max Weber, Şehir, Çev., Musa Ceylan, İst.:Yarın yay., 2012, s.55.

B. ZEKÂT İLE İLGİLİ BULGULAR

Zekât, bütün toplumun sosyal refaha yönelmesi için “zenginden fakire” gelir aktarmak amacına yönelik olduğundan, çağımızın müreffeh ekonomi anlayışının asırlar önce başlayan bir uygulamasıdır. İnsanı zenginlik hırısından kurtarması, zenginleri cemiyetteki aşağı gelir seviyesinde bulunan fakirlerin imdadına koşturması, servetin belirli ellerde toplanmasını önlemesi gibi içtimai, ahlaki ve ekonomik fonksiyonlarıyla bir sosyal yardım ve sosyal adalet müessesesi görevi yapmıştır.²⁵⁹

Tablo 45. Örneklemin Zekât Konusundaki Tutumuna Göre Dağılımı

Zekât konusundaki tutumunuz nedir?	Kişi Sayısı	Yüzde
Düzenli olarak her yıl veririm.	371	52,7
Ara sıra veririm.	105	14,9
İmkânım olmadığı için veremem.	162	23,0
İnsanlara yardım etmeyi severim, fakat zekâta karşıyım.	14	2,0
Zekât vermem.	13	1,8
Diğer	39	5,5
Toplam	704	100

Araştırmaya katılanların %52,7’si düzenli olarak her yıl zekât vermekte iken, %14,9’u ara sıra vermekte, %23’ü imkânı olmadığı için verememekte, %2’si insanlara yardım etmeyi sevmekte ancak zekâta karşı olduğunu belirtmekte, %1,8’i ise zekât vermemektedir.

Simav’da imkânı olan birçok kişi zekât ve fitr sadakalarını vermektedirler. Eskiden doğrudan kişilere verilirken, son zamanlarda insanlar zekâtlarını ve sadakalarını cemaat ve derneklere vermeye yönelmişlerdir. Özellikle 2011’de yaşanan depremin ardından yıkılan camii, hayır kurumları ve yurtların yeniden inşası için halk, yardımlarını dernek ve kurumlara yapmaktadır.

²⁵⁹ İzzet Er, a.g.e., s. 213.

C. HAC İLE İLGİLİ BULGULAR

Tablo 46. Örneklemin Hac İle ilgili Görüşlerine Göre Dağılımı

Hac ile ilgili durumunuz nedir?	Kişi Sayısı	Yüzde
Bir defa hacca gittim.	63	8,9
Birden fazla hacca gittim.	11	1,6
İmkânım olduğunda hacca gitmek istiyorum.	589	83,2
Hacca gitmeyi uygun bulmuyorum.	16	2,3
Diğer	29	4,1
Toplam	699	100

Araştırmaya katılanların %8,9'u bir defa hacca gitmiş iken, %1,6'sı birden fazla hacca gitmiş, %83,2'si imkânı olduğunda gitmek istediğini, %2,3'ü hacca gitmeyi uygun bulmadığını, %4,1'i ise diğer durumları belirtmiştir.

Tablo incelendiğinde “Bir defa hacca gittim” diyenlerin oranı %8,9'dur. “İmkânım olduğunda hacca gitmek istiyorum” diyenlerin oranı ise %83,2'dir. Hac ibadeti, bilindiği üzere ekonomiye dayalı bir ibadettir. Bu sebeple toplumun ekonomik koşulları ve hac kontenjanları düşünüldüğünde, gidenlerin oranının düşük, gitmek isteyenlerin oranının yüksek çıkması son derece tabiidir.

Esasen ilçede, toplu yapılan ibadetlere veyahut farklı etkinliklere katılım fazladır. Burada şu belirtilebilir. İnsanlar, dinin sosyal hayat içerisindeki unsurlarını, kendi gelenek ve kültürlerindeki unsurlarla birleştirerek, dinin de önüne geçen popüler etkinlikler ve ibadetlere yönelmektedir. Mesela; gösterişli hac karşılama²⁶⁰ haccın önüne geçebilmekte, kandil gecelerinde kandil kutlamaları ve mesajlaşmaları bu geceleri ihya etmeyi engelleyebilmektedir. Bu durum geleneklerin dinin içerisinde harmanlanarak ön plana çıkartılmasıdır ve gelenekler bu sayede daha da güçlenmektedir.

İslam inancında özellikle ibadetler, toplumsal bütünleşmede önemli roller oynamaktadır. Cemaatle kılınan namazlar, zekât ve sadakalar gibi mali ibadetler ve nihayet hac ibadeti bu birleşme ve bütünleşmenin canlı tablolarıdır.²⁶¹

İbadetlerimizde kemiyetin bize, keyfiyetin Allah'a ait olduğunu bilerek sayı sayma heveslerini çocukluğumuza bırakalım. Dualarımızda dağın arkasındaki

²⁶⁰ Bu Konuda Detaylı Bilgi İçin Bkz. Hac Uğurlama/Karşılama, s.73.

²⁶¹ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.325.

sağırlara haykırmak değil de, bize bizden daha yakın olan Allah'a çevrilmek ve ona sığınmak lazım geldiğini unutmayalım. Haccın bir şehre gidip gelmek ve bir şehrin halkını sevindirmek olmadığını, ruhundaki beşaretle beraber bir İslam kongresi olduğunu anlamakta daha geç kalmayalım. Mübarek beldeye şuurumuzla ve ideallerimizle koşmasını bilelim.²⁶²

“Bir kavim veya bir millet kendini değiştirmedikçe Allah onları değiştirmez.”²⁶³ Ayette, sosyokültürel değişimin olduğu kadar, zamanımızın inanmış insan tipinin yetiştirilmesinde müessir olan faktörlerden ilkinin zihniyet değişimi olduğu vurgulanır. Yani insanın inandığı dinin zihniyeti ile dimağını bezemesi, doldurmasıdır. Her davranışın müessese ve organizasyonun temelinde zihni bir boyut ve temel bulunduğu gerçektir. O olmadan hiçbir davranışı, müesseseleşme ve teşkilatlanmayı izah etmek mümkün değildir. Biz buna meselenin zihniyet boyutu diyoruz.²⁶⁴

Hac da İslam ibadetleri arasında toplumsal yönü fazla olan ibadetlerdendir. Batıcı aydınların, toplumsal yönü olan ibadetleri yeni bir bakış açısı ile değerlendirerek, yorum kazandırdıkları görülür. İbadetlere dünyevi anlam ve işlev yüklemektedirler. Mesela hac ibadeti bunlardan biridir.²⁶⁵

²⁶² Nurettin Topçu, a.g.e., s. 63-64.

²⁶³ Rad, 13/11.

²⁶⁴ İzzet Er, a.g.e., s. 271.

²⁶⁵ Mehmet Akgül, Türk Modernleşmesi ve Din, Konya: Çizgi Kitabevi yay., 1999, s.166.

Tablo 47. Örneklem Haccâ Götme Durumu İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki

Hac ile ilgili durumunuz nedir?		İkamet Edilen Yer			Toplam
		Simav İlçe Merkezi	Çitgöl Kasabası	Kestel Kasabası	
Bir defa hacca gittim.	N	47	4	12	63
	%	10,3	3,1	9,8	8,9
Birden fazla hacca gittim.	N	4	6	1	11
	%	0,9	4,6	0,8	1,6
İmkânım olduğunda hacca gitmek istiyorum.	N	366	117	106	589
	%	80,4	90,0	86,2	83,2
Hacca gitmeyi uygun bulmuyorum.	N	16	0	0	16
	%	3,5	0,0	0,0	2,3
Diğer	N	22	3	4	29
	%	4,8	2,3	3,3	4,1
Toplam	N	455	130	123	708
	%	100,0	100,0	100,0	100,0

Tablo incelendiğinde, imkânı olduğunda hacca gitmek isteyenlerin oranı tüm ikamet yerlerinde yüksektir.

“Hacca gitmeyi uygun bulmuyorum” diyenlerin oranı ise ilçe merkezinde %3,5’tir. Bunun sebebi ilçe merkezindeki insanların toplumun farklı kesimlerinden oluşmasıdır. Bunun dışında imkânı olduğunda hacca gitmek isteyenlerin oranı, bütün ikamet edilen yerlerde yüksektir. Bu da daha önce de belirtildiği gibi, insanların toplu yapılan ve sosyal yönü fazla olan ibadetlere daha çok katılma eğilimiyle açıklanabilir.

Bazı aydınların görüşlerinde dini pratikler, toplumsal işlevleri açısından ele alınmakta, bireysel pratikler ikincil dereceye indirgenmektedir. Bu bağlamda din, bireysel ve toplumsal varoluş bütünlüğünü kaybederek, pozitivizmin “toplumcu niteliği öne çıkmakta namaz, oruç, gibi pratikler toplumsal bir ödev işlevi görmedikleri için yani meşruiyetini sosyal pratiklerden almadıkları için göz ardı edilmektedir.²⁶⁶

²⁶⁶ Mehmet Akgül, a.g.e., s.165.

D. KURBAN İLE İLGİLİ BULGULAR

Tablo 48. Örneklemin Kurban Bayramında Kurban Kesme Durumuna Göre Dağılımı

Kurban bayramında kurban kestiniz mi?	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	559	79,0
Hayır, çünkü ailem kestiği için kesmedim	114	16,1
İmkânım olmadığı için kesmedim	20	2,8
Kurban kesmenin gerekli olduğuna inanmıyorum	11	1,6
Diğer	4	0,6
Toplam	699	100

Araştırmaya katılanların %79'u Kurban Bayramında kurban kesmiş iken, %16,1'i ailesi kestiği için kesmemiş, %2,8'i imkânı olmadığı için kesmemiş, %1,6'sı ise kurban kesmenin gerekli olduğuna inanmadığı için kurban kesmemiştir.

Simav, ilçe merkezi, köy ve kasabaları ile Hanefi mezhebine mensuptur. Elbette bireysel farklılıklar bulunabilir ancak, araştırma alanının %100 ya da yakınının mezhebi Hanefi mezhebidir. Bilindiği gibi Hanefi mezhebinde kurban kesmek vacip olarak kabul edilir. Bu sebeple ankete katılanların çoğunluğu kurban kesmekte olduğunu ya da imkânı olduğunda kesmek istediğini belirtmişlerdir.

Tablo 49. Örneklemin Kurban Adağında Bulunma Durumuna Göre Dağılımı

Güç bir durumda kaldığınızda ya da bir dileğinizin gerçekleşmesini istediğinizde kurban adağında bulunur musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet, kurban adarım	330	47,2
Kesinlikle karşıyım	65	9,3
Fikrim yok	192	27,5
Diğer	112	16,0
Toplam	699	100

Araştırmaya katılanların %47,2'si kurban adamakta iken %9,3'ü kurban adamaya kesinlikle karşı olmakta, %27,5'inin ise fikri bulunmamaktadır.

Adak kültürü toplumumuzda farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. Ankete katılanlara bu konu ile ilgili sorulan soru "kurban" adağıdır. Anket sorularına verilen cevaplar incelendiğinde, "kurban adarım" diyenler %47,2'dir. Ankete katılan

kişilerin %50'den fazlası ise kurban adamamaktadır. Kurban adama da ekonomiye dayalı bir ibadet olduğu için, kurban adağında bulunduğunu belirtenlerin oranı düşük değildir.

Gözlemlerimize göre ilçede adak adama, farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. Oruç adama, horoz ya da hindi adama ya da daha farklı adakların adandığı görülmektedir. Hatta kişi üzerine vacip olan kurban ibadetinin önüne adak kurbanını geçirebilmekte, ya da kaza oruçları bulunmasına rağmen, adak oruçlarına öncelik vermekte, farz ve vacip ibadetlerinin önüne adaklarını geçirebilmektedir. Bu da, toplumun adağını yapmadığında başına bir felaket ya da bela geleceğini düşünmesinden kaynaklanmaktadır.

Tabloya göre diğer seçeneğini belirtenlerin oranı %16,0'dır. Diğer seçeneklerini inceleyenlerin büyük çoğunluğu Kurban adağına karşı olmadıklarını fakat adakta bulunmadıklarını belirtmişlerdir. Bazı kişilerse adağın sadece kurban değil, oruç ve başka durumlarla adakta bulunulabileceğini ve kendilerinin kurban dışındaki adaklarda bulduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 50. Örneklemin Kurban Adağında Bulunma Durumu İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki

Güç bir durumda kaldığınızda ya da bir dileğinizin gerçekleşmesini istediğinizde kurban adağında bulunur musunuz?		İkamet Edilen Yer			Toplam
		Simav İlçe Merkezi	Çitgöl Kasabası	Kestel Kasabası	
Evet, kurban adarım	N	214	67	49	330
	%	47,6	52,3	40,5	47,2
Kesinlikle karşıyım	N	40	12	13	65
	%	8,9	9,4	10,7	9,3
Fikrim yok	N	116	26	50	192
	%	25,8	20,3	41,3	27,5
Diğer	N	80	23	9	112
	%	17,8	18,0	7,4	16,0
Toplam	N	450	128	121	699
	%	100,0	100,0	100,0	100,0

p:0,002

Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda, kurban adağı ile ikamet edilen yer arasında ilişki bulunmaktadır. Buna göre, Kestel kasabasındaki konu ile ilgili fikri

olmadığını belirtenlerin oranı, Simav ve Çitgöl kasabasındakilere göre anlamlı derecede daha yüksektir.

Kurban adağı ile ilgili soruya ankete katılanlardan “adarım” diye cevap verenlerin oranı Kestel’de düşük, buna karşın, kesinlikle karşıyım ya da fikrim yok diyenlerin oranı yüksek çıkmıştır. Esasen geleneklerin ağır bastığı bir toplumda, bu durum dikkat çekmektedir. Fakat toplum kendi gelenek ve koşullarına göre daha farklı adakları kendi bünyesinde oluşturmuştur. Kasabada ekonomik koşullardan dolayı kurban adağı yerine horoz, tavuk, ekmek vb. adakların yapıldığı görülmektedir.

Kestel Kasabasında “kurban adağı” durumunun pek fazla bulunmadığı anlaşılmaktadır. 50 kişi fikrinin bulunmadığını belirtmiştir. Bu durum kasabada özellikle kurban adağının uygulamasının bulunmadığını ortaya çıkarmaktadır. Kestel’de cemaat ve tarikatların olmamasının, kurban adağı fikrinin bulunmaması üzerinde etkili olduğu belirtilebilir.

E. DUA İLE İLGİLİ BULGULAR

Tablo 51. Örneklemin Dua İle İlgili Görüşlerine Göre Dağılımı

Hangi sıklıkla dua edersiniz?	Kişi Sayısı	Yüzde
Her gün beş vakit namazla birlikte	392	57,6
Ara sıra	207	30,4
Bir sıkıntıyla karşılaştığımda	37	5,4
Duaya inanmam	7	1,0
Diğer	37	5,4
Toplam	680	100

Araştırmaya katılanların %57,6’sı her gün beş vakit namazla birlikte dua etmekte iken, %30,4’ü ara sıra dua etmekte, %5,4’ü bir sıkıntıyla karşılaştığında dua etmekte, %1’i ise duaya inanmamaktadır. Verilen cevaplar incelendiğinde, araştırma bölgesinde dua etmenin yaygın olduğu söylenebilir. Bu dualar bazılarınca beş vakit namazın ardından, bazılarınca ara sıra ve bir sıkıntıyla karşılaşıldığında yapılabilmektedir. Dua etme sadece bireysel anlamda değil, toplumsal olarak da yapılmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümü olan Simav’da sosyal hayat bölümünde yapılan araştırma ve gözlemlere göre, ilçede yapılan farklı merasim, tören vb.

etkinliklerde toplu dua edildiği gözlemlenmiştir. Mesela; düğünlerde nikâhtan sonra, gelin alma/çıkarmada, sünnet düğünlerinde, asker uğurlama, hac uğurlama/karşılama toplu duanın yaygın olduğu görülmektedir.

V. HALK İNANÇLARINA YÖNELİK BULGULAR

Birtakım gizli yöntemlerle tabiatüstü güçlere başvurmak suretiyle insanlara ve toplumsal yaşamın akışına etki edilebileceği ve olayların istenilen yönde değişebileceğine inanmaktan ibaret bulunan sihir olaylarına en eski çağlardan, bilim ve tekniğin rasyonel düşüncenin ileri merhalelere eriştiği günümüz modern dünyasına kadar hemen her toplumda rastlanmaktadır.²⁶⁷

Tablo 52. Örneklem İnanç Tutumlarına Göre Dağılımı

Aşağıdakilerden hangilerine inanırsınız?	Evet		Hayır		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Fal	27	3,8	687	96,2	714	100,0
Büyü	242	33,9	472	66,1	714	100,0
Türbe ziyareti	237	33,2	477	66,8	714	100,0
Cin çarpması	147	20,6	567	79,4	714	100,0
Türbelerde mum yakma	8	1,1	706	98,9	714	100,0
Nazar	540	75,6	174	24,4	714	100,0
Muska	191	26,8	523	73,2	714	100,0
Türbelerde horoz kesme	4	0,6	710	99,4	714	100,0
Hepsi	6	0,8	708	99,2	714	100,0
Hiçbiri	131	18,3	583	81,7	714	100,0

Tablo incelendiğinde, “büyüye inanmadığını belirtenlerin oranı oldukça yüksektir. Burada insanların büyü olayından çekindikleri için reddettikleri, ya da gerçekliğini araştırmadıkları söylenebilir.

²⁶⁷ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.452.

Türbe ziyareti sorusuna ise hayır diyenlerin çoğunluğunun sebebi, sorunun bazı kişilerce, türbedeki zattan yardım dileme şeklinde algılanması olabilir. Bu durum, türbelerde mum yakma ve türbelerde horoz kesme sorularına verilen cevap oranlarından anlaşılabilir. Bu sorularda hayır diyerek inanmadıklarını belirtenlerin oranı çok yüksektir.

Araştırmaya katılanların büyük bir çoğunluğu nazara (%75,6) inanmaktadır. Nazar inancının, günlük hayat ve gelenekler içerisinde soyut ve somut olarak büyük yer ettiği gözlenir. Mesela; birçok evin girişinde nazar boncukları bulunmakta, yeni doğan çocuklara nazar boncukları takılmakta, nazar değdiğine inanılan bebeklere, çocuklara ve büyüklere üzerlik tütürülmekte,²⁶⁸ ya da hocaya veya yörede bilindik kişilere okutturulmaktadır.

Tabiatla doğrudan doğruya ve devamlı temas halinde bulunan köylü, tabiatüstü sihri formlara öteki toplumsal tabakalara göre daha duyarlıdır. Bu nedendir ki büyüsel unsurlar köylü dindarlığında çok önemli yer işgal etmektedir.²⁶⁹ Köylü kesimi doğaya öyle güçlü bir biçimde bağlıdır, organik süreçlere ve doğa olaylarına o kadar bağımlıdır ve ekonomik olarak rasyonel sistemleşmeye o kadar az yönelimlidir.²⁷⁰

²⁶⁸ Yörede nazar değdiği düşünülen bebek, çocuk ya da büyük kişilere üzerlik otu tütürülmektedir. Üzerlik otu, akbaşı otu, saman otu ve örümcek ağı bir kaptaki karıştırılır ve yakılır. Dumanı tütürülerek nazar olduğuna inanılan kişilerin dumanı soluması ve içine çekmesi istenir.

²⁶⁹ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.331.

²⁷⁰ Max Weber, Din sosyolojisi, s.183.

Tablo 53. Örneklemin İnanç Tutumu İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki

Aşağıdakilerden hangilerine inanırsınız?			İkamet Edilen Yer			Toplam	p	
			Simav İlçe Merkezi	Çitgöl Kasabası	Kestel Kasabası			
Fal	Evet	N	18	4	5	27	-	
		%	3,9	3,1	4,1	3,8		
	Hayır	N	443	127	117	687		
		%	96,1	96,9	95,9	96,2		
Büyü	Evet	N	151	40	51	242	0,115	
		%	32,8	30,5	41,8	33,9		
	Hayır	N	310	91	71	472		
		%	67,2	69,5	58,2	66,1		
Türbe ziyareti	Evet	N	155	54	28	237	0,008	
		%	33,6	41,2	23,0	33,2		
	Hayır	N	306	77	94	477		
		%	66,4	58,8	77,0	66,8		
Cin çarpması	Evet	N	81	35	31	147	0,026	
		%	17,6	26,7	25,4	20,6		
	Hayır	N	380	96	91	567		
		%	82,4	73,3	74,6	79,4		
Türbelerde mum yakma	Evet	N	2	4	2	8	-	
		%	0,4	3,1	1,6	1,1		
	Hayır	N	459	127	120	706		
		%	99,6	96,9	98,4	98,9		
Nazar	Evet	N	343	105	92	540	0,400	
		%	74,4	80,2	75,4	75,6		
	Hayır	N	118	26	30	174		
		%	25,6	19,8	24,6	24,4		
Muska	Evet	N	104	35	52	191	0,000	
		%	22,6	26,7	42,6	26,8		
	Hayır	N	357	96	70	523		
		%	77,4	73,3	57,4	73,2		
Türbelerde horoz kesme	Evet	N	3	1	0	4	-	
		%	0,7	0,8	0,0	0,6		
	Hayır	N	458	130	122	710		
		%	99,3	99,2	100,0	99,4		
Hepsi	Evet	N	2	1	3	6	-	
		%	0,4	0,8	2,5	,8		
	Hayır	N	459	130	119	708		
		%	99,6	99,2	97,5	99,2		
Hiçbiri	Evet	N	86	26	19	131	0,653	
		%	18,7	19,8	15,6	18,3		
	Hayır	N	375	105	103	583		
		%	81,3	80,2	84,4	81,7		
Toplam			N	461	131	122	714	
			%	100,0	100,0	100,0	100,0	

Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda, türbe ziyareti inancı ile ikamet edilen yer arasında ilişki bulunmaktadır. Buna göre, Simav ilçesinde ve Çitgöl kasabasındaki

türbe ziyareti inancı olan kişilerin oranı, Kestel kasabasındaki türbe ziyareti inancı olan kişilere göre daha yüksektir.

Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda, cin çarpması inancı ile ikamet edilen yer arasında ilişki bulunmaktadır. Buna göre, Çitgöl ve Kestel kasabasındaki cin çarpması inancı olan kişilerin oranı, Simav ilçesindeki cin çarpması inancı olan kişilere göre daha yüksektir.

Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda, muska inancı ile ikamet edilen yer arasında ilişki bulunmaktadır. Buna göre, Kestel kasabasındaki muska inancı olan kişilerin oranı, diğer yerlerdeki muska inancı olan kişilere göre daha yüksektir.

Toplumlar Müslüman olurken kendi inançlarının bir kısmını yeni dinlerine taşımışlardır. Bazı taşlara, ağaçlara, dağlara kutsallık atfetmek ve mezarda yatan şahısların ölmüş ruhlarından yardım dilemek bunun örneklerindedir.²⁷¹ İbn-i Haldun Mukaddimesinde büyüün çeşitli dinler tarafından yasaklandığını, çünkü tehlikeli olup insan ruhunu Allah'tan başka varlıklara ve özellikle yıldızlara yönelttiğini belirtmektedir. Nitekim bu sebeple İslam dini de yasaklamıştır. Müslümanlar dâhil çeşitli dini cemaatlerde özellikle halk dindarlığı denilen dini yaşayış tipinin hâkim olduğu çevrelerce ve mesela bizim toplumumuzun geniş halk kitleleri nezdinde büyüsel inançlar ve uygulamalar, onların dini ve toplumsal yaşantılarının önemli bir karakteristiğini oluşturmaktadır.²⁷²

Türkiye'de gerek kırsal kesimde gerekse kentlerde belli bir öğrenim düzeyinden yoksun olanların yanı sıra öğrenim görmüş olanların arasında da nazar, fal, büyü, muska, kehanet, cin, vb. inanç ve bunlarla ilgili halk inanç ve uygulamaları önemli bir hayatiyete sahip bulunmaktadır. Özellikle yaşlılar ve bir ölçüde belli bir öğrenim düzeyinden yoksun çevreler ve bilhassa da kadınlar bu tür inanç ve uygulamalara daha müsait görünmektedirler. Öyle anlaşılıyor ki gelenekçilik ve geleneksel değerlere bağlılık modern yapıya yönelen ancak bunu bir türlü başaramayan ve hızlı değişimin anomi ortamında bocalayan bir toplumun hayatı ve kültürüne çok çeşitli biçimde damgasını vuruyor ve çeşitli tutum ve davranışlarına yansıyor denilebilir. Nitekim tranzisyonel Türk toplumunda özellikle halk kültürü ve dindarlığı düzeyinde kişilerin, ziyaret ve adak dindarlığına, sihri-mistik pratiklere,

²⁷¹ Vejdi Bilgin, a.g.m., s.129.

²⁷² Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.453.

karizmatik otorite ve telkinlere ve nihayet kör bir kaderciliğe olan güçlü eğilimleri her halde buradan kaynaklanıyor.²⁷³

İlçede sorulan sorulara verilen cevaplara göre, araştırma alanının genelinde fala inananların oranı düşüktür.

Kestel’de büyü ve muska inancının diğer yerlere göre yaygın olduğu görülmektedir. İlçe merkezinden uzaklaşıldıkça, kent hayatının tesirinin azalması ile bu tür inançların geleneksel kültür içerisinde daha fazla yer edindiği söylenebilir.

Türbe ziyareti ve türbelerde mum yakma inancına sahip olanlar, araştırma bölgelerinin içinde en fazla Çitgöl’de görülmektedir. Kasabada yapılan mülakat ve gözlemlerde on beş- yirmi yıl öncesine kadar kasabada türbelerde mum yakma ve türbe ziyaretlerinin yaygın olduğu belirtilmiştir. Belirtilenlere göre, kasaba içerisinde bulunan türbeler en yakında evi bulunanlar tarafından geceleri mum yakılarak ışıklandırılmaktadır. Ayrıca kasabada 1997 yıllarına kadar kasabaya yakın köylerden Hüsüm köyünde bulunan Ece Sultan türbesine, kasabada ders ve dini sohbet veren bir hocanın teşviki ile kadınların giderek, türbenin etrafını tavaf ettikleri ve bunun kasabalılarca yaygın olduğu belirtilmiştir. Ancak günümüzde bu işlem kasabalılarca uygulanmamaktadır. Kasabalıların belirttiğine göre, bayanların başında bulunan kadın hoca 1998 yılında gördüğü bir rüya ile sarsılmıştır. Gördüğü rüyayı şu şekilde anlattığı belirtilmiştir. “Ece Sultan Türbesine gidip tavaf yaptığımız bir günde o zatı rüyamda gördüm. Bana eğer türbeye gelindiğinde tavaf ederken Allah’ın ayetlerini okumamış olsaydınız sizi yerle bir ederdim diyerek bir daha bu tür işler yapmamamı söyledi.” O günden sonra kasabalılarca hoca olduğu söylenen kişi insanların türbede tavaf etmelerini engellemek için uğraşmıştır. Günümüzde artık bu ve türbelere mum yakma işlemlerine rastlanılmamaktadır.

²⁷³ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, ss.598-599.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM DİNİ HAYATLA İLGİLİ GENEL BULGULAR

I.İLÇEDE DİNİ HAYATIN ŞEKİLLENİŞİ VE DİNİ ÖRGÜTLENME

Her toplum içerisinde ve her zaman için din, az veya çok teşkilatlanmış olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan araştırma konusu toplumun dini teşkilatı ve bu teşkilatta görevli bulunanların, toplumun dini sosyal yaşamındaki yerinden söz etmek oradaki dini yaşayışı daha iyi anlamak bakımından oldukça yararlı olacaktır.²⁷⁴

İlçede dini yaşama yönelik tespitlerin ve düşüncelerin şekillenmesine katkı sağlaması cihetiyle, dini-sosyal yaşam eksenini bir bakıma belirleyen eğitim faktörünün ve dini örgütlenme biçimlerinin incelenmesi, yöreye yönelik dini ve sosyal mesajları verebilmesi açısından önemli görünmektedir.

A. DİNİ HAYATIN ŞEKİLLENİŞİNDE EĞİTİM FAKTÖRÜ

Toplumsal hayatın bütün alanlarında olduğu gibi, dini hayatın şekillenişinde ve devamında da eğitim temel bir faktör olarak belirtilebilir. Dolayısıyla ilçede dini hayatı derinden etkileyen unsurların ne olduğuna dair sorulacak soruların cevabı, ilçe halkının dini nerden, nasıl ve ne şekilde öğrendiklerine yönelik verilecek cevapta gizli olduğu söylenebilir.

Geçmişten günümüze süregelen zamanda, ilçe halkının dini öğrenme kaynakları incelendiğinde, değişik kaynakların dini bilgi edinme için kullanıldığı görülmektedir. Günümüzde varlığını sürdüren kaynaklar başlıklar halinde şöyle sıralanabilir.

1. Simav İmam Hatip (Orta/Lise) Okulları

Özellikle iki binli yıllara kadar Simav İmam Hatip ve Anadolu İmam Hatip Lisesi ilçe merkezi, kasaba ve köylerindeki birçok ailenin çocukları için dini eğitim tercihlerinin başında gelmiştir. 90'lı yıllar, imam hatip okulunun talep seviyesinin

²⁷⁴ Ünver Günay, Erzurum ve Çevre Köylerinde Dini Hayat, s.151.

zirveye ulaştığı yıllardır. O yıllarda ilçede dine ve dini yaşama yönelik ılımlı tutuma sahip olmadığı söylenebilecek birçok kişinin dahi, çocuklarının dini eğitimi almaları için imam hatip orta-okuluna verdikleri belirtilebilir. Bu aileler orta kısımda çocuklarının dini eğitimlerini alma imkânına sahip olarak imam-hatipe göndermekte, lisede ise geleceklerine yön verecek diğer liseleri tercih etmektedirler. Bu gün Simav'da, ortaokul imam-hatipten mezun olan, dine bakışı ve dini yaşantısı bakımından uzak olduğu söylenebilecek birçok kişi ile karşılaşmaktadır. Öte yandan şehir merkezine göre daha muhafazakâr yapılı denilebilecek ailelerin beklentilerine cevap vermesi bakımında imam hatip okuluna daha çok rağbet göstermeleri belki de beklenen ve gözlenen bir sonuçtur. Bütün bu gözlem ve değerlendirmeler özellikle o yıllarda imam-hatip okulunun dini bilgi edinme açısından başvuru temel kaynaklardan olduğunu gösterebilir. Nitekim o yıllarda yoğun rağbet, öğrencilerin okula Simav İmam Hatip Lisesi tarafından yapılan özel bir sınava göre alınmalarına sebep teşkil etmiştir.

Ancak Türk eğitim sisteminde ilköğretim alanında dönüşümün yaşandığı 1997-2000 yıllarından sonra temel eğitimde kademeli olarak 8 yıllık sürenin mecburi hale getirilmesi ve meslek lisesi mezunlarının istedikleri yükseköğretim programına girişinin önünün kapatılması, Kur'an Kursu ve İmam Hatip liselerinin işlevini neredeyse bitirme konumuna getirmiştir. Bu gelişmeler sonucunda Türkiye'de birçok yerde öğrenci azlığı sebebiyle imam hatip okulları kapatılmış ya da kapatılma tehlikesiyle karşı karşıya gelmiştir. Simav İmam Hatip Lisesinde de belirgin bir öğrenci azalması olmuş, fakat kapatılma durumu olmamıştır. Çünkü İlçenin geniş köy-kasaba çevresinin bulunması ve buralardaki birçok okula yerleşemeyen öğrenciler için, erkek öğrenci yurdu bulunan İmam hatip okulu, bu sebeplerle halen tercih edilmektedir.

2013' de meslek liselerinin önündeki alan sınırlaması engeli kaldırılmış, bu durum İmam hatip lisesi öğrenci sayısında artışı sağlamıştır. Fakat bütün bu gelişmelere rağmen ilçe halkının, imam hatip okullarına yönelik olumsuz gelişmelerin yaşandığı geçmiş yıllardaki kanaatlerinin etkisinin günümüzde de bulunduğu ve bu düşüncelerin okullara yönelik tercih durumlarını etkilemekte olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 54. Simav İmam Hatip Lisesi Öğrenci Sayısı

Yıllar	Kız Öğrenci	Erkek Öğrenci	Toplam
2009-2010	231	224	455
2010-2011	193	294	487
2011-2012	269	266	535
2012-2013	290	322	612
2013-2014	314	269	583

Yukarıdaki tabloda 2009 yılından itibaren imam-hatip öğrenci sayısı verilmiştir. Tabloya göre 2009 yılından itibaren her geçen yıl öğrenci sayısında artış olduğu görülmektedir. Ancak, 2013-2014 eğitim yılı öğrenci sayısı bir önceki yıla göre azalmıştır. İmam-Hatip Lisesi Müdürlüğüne bu durumun sebebi, 2013 yılında Türkiye genelinde Anadolu Liselerinin ve diğer liselerin kontenjanlarının artırılması olduğu belirtilmiştir.

2. Kur'an Kursları

İlçede günümüzde, Simav müftülüğüne bağlı bulunan 69 Kur'an Kursu bulunmaktadır. Herhangi bir cemaate bağlı bulunmayan bu kurslar, İlçe Müftülüğü tarafından açılmış olup, denetimleri Müftülükçe yapılmaktadır. Kurslardan 30 tanesi ilçe merkezinde, 39 tanesi ise köy ve kasabalarında bulunmaktadır. İlçede özellikle son yıllarda Kur'an Kursu sayısında artış gözlemlenmektedir. Kış aylarında bazı kurslara orta yaş grubu kadınların katıldıkları, okulların kapandığı yaz döneminde ise okul çocuklarının gittikleri görülür. Bazı yatılı kurslarda ise lise çağındaki öğrenciler bulunur. Bu öğrenciler, farklı dini eğitimleri almalarının yanında hafızlık eğitimi de alabilmektedirler.

Depremden sonra yıkılan camilerin yerine açılan kurslar, müftülük tarafından temin edilen apartman dairelerinde müftülük gözetiminde yapılmaktadır. Mesela Fatih mahallesinde Mevlana Camii'nin yıkılması nedeniyle dört kurs bulunur ve mahalledeki temin edilen apartman dairelerinde eğitim verilmektedir.

3. Camilerde Düzenlenen Kurslar

Kur'an Kursları ve İmam-hatip lisesi kadar, uzun süreli ve geniş içerikli olmasa da, dini bilgilenme hususunda önemli merkezlerden biri de camilerdir. İlçe merkezi, köy ve kasabalarında özellikle okulların kapandığı yaz aylarında çocuklarının dini bilgi edinmesini isteyen ilçe halkının büyük kesiminin tercihleri arasında *camiler* bulunmaktadır. Camilerdeki eğitim-öğretim faaliyetleri Diyanet İşleri Başkanlığının öngördüğü müfredata uygun olarak ilçe müftülüğünün denetiminde imam-hatipler tarafından yürütülmektedir. Yaz aylarında çocukların yoğun talep gösterdiği camilerde, kış aylarında Simav Müftülüğü tarafından görevlendirilen Kur'an Kursu hocaları tarafından her yaş grubundan kadınlar dini eğitim almaktadırlar.

4. Televizyon ve İnteraktif Ortamlar

Zamanımız televizyon ve internet çağı olarak isimlendirilebilir. Günden güne televizyon ve internet araçlarının insan yaşamındaki önemi artarak ilerlemektedir. Dolayısıyla bu araçların dini eğitim üzerindeki etkilerinin varlığından da bahsedilmelidir.

Çeşitli televizyon kanallarında, röportaj, karşılıklı sohbet, soru-cevap, tartışma ve tek kişilik bilgilendirme şeklinde oluşturulan dini programlar ve bu programların aynı zamanda internet ortamında da bulunması sebebiyle bu araçlar dini bilgileri öğrenme kaynakları arasında sıralanabilir. Özellikle 35-40 yaş üstü kişilerin televizyondaki dini programları izledikleri, gençlerin ise televizyonun yanında interneti de kullandıkları belirtilebilir. İlçede uygulanan anket sonucuna göre örneklemin %92,3'lük oranla çoğunluğu televizyon izlemekte olduğunu, %52,6'lık oran ise internet kullandıklarını, örneklemin %24,8'i ise radyoyu dinlediklerini belirtmişlerdir.

5. Dini Bilgisi Olan Kişilerden Yararlanma

Tablo 55. Örneklem Dini Konuda Müracaat Ettiği Kişilere Göre Dağılım

Dini bir konuda probleminiz olduğunda öncelikle kimlere müracaat edersiniz?	Kişi sayısı	Yüzde
Anne-babama	45	6,8
Din dersi öğretmenlerine	22	3,3
Çevremde dindar olan tanıdıklarına	113	17,1
Dini Kitaplara	177	26,8
İmam ve Kur'an Kursu hocalarına	279	42,3
Diğer	24	3,6
Toplam	660	100,0

Araştırmaya katılanların %6,8'i anne-babasına danışmakta iken, %3,3'ü din dersi öğretmenlerine, %17,1'i çevresindeki dindar olan tanıdıklarına, %26,8'i dini kitaplara, %42,3'ü ise imam ve Kur'an kursu hocalarına danışmaktadır.

Tabloda belirtilenlere göre ilçe genelinde, %42,3 oranı ile imam ve Kur'an Kursu hocaları, başvuru alan kişiler arasında ilk sırayı almaktadır. Din dersi öğretmenleri ise başvuru alan kişiler arasında en az orana sahiptir. Belde ve köyler bazında değerlendirildiğinde sonuçlar daha farklı çıkacaktır. Bir sonraki tabloda Çitgöl ve Kestel Kasabaları ve İlçe merkezi ayrı olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 56. Örneklem Dini Konuda Müracaat Ettiği Kişiler İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki

Dini bir konuda probleminiz olduğunda öncelikle kimlere müracaat edersiniz?		İkamet Edilen Yer			Toplam
		Simav İlçe Merkezi	Çitgöl Kasabasında	Kestel Kasabasında	
Anne-babama	N	27	2	16	45
	%	6,4	1,6	13,9	6,8
Din dersi öğretmenlerine	N	14	3	5	22
	%	3,3	2,5	4,3	3,3
Çevremde dindar olan tanıdıklarına	N	81	13	19	113
	%	19,1	10,7	16,5	17,1
Dini Kitaplara	N	121	26	30	177
	%	28,6	21,3	26,1	26,8
İmam ve Kur'an Kursu hocalarına	N	162	74	43	279
	%	38,3	60,7	37,4	42,3
Diğer	N	18	4	2	24
	%	4,3	3,3	1,7	3,6
Toplam	N	423	122	115	660
	%	100,0	100,0	100,0	100,0

p:0,000

Araştırmaya Simav ilçesinden katılanların %6,4'ü dini konularda anne ve babalarına müracaat etmekte iken, %3,3'ü din dersi öğretmenlerine, %19,1'i çevrelerindeki dindar tanıdıklarına, %28,6'sı dini kitaplara, %38,3'ü imam ve Kur'an kursu hocalarına, %4,3'ü ise diğer durumları belirtmiştir. Çitgöl kasabasından katılanların %1,6'sı dini konularda anne ve babalarına müracaat etmekte iken, %2,5'i din dersi öğretmenlerine, %10,7'si çevrelerindeki dindar tanıdıklarına, %21,3'ü dini kitaplara, %60,7'si imam ve Kur'an kursu hocalarına, %3,3'ü ise diğer durumları belirtmiştir. Kestel kasabasından katılanların %13,9'u dini konularda anne ve babalarına müracaat etmekte iken, %4,3'ü din dersi öğretmenlerine, %16,5'i çevrelerindeki dindar tanıdıklarına, %26,1'i dini kitaplara, %37,4'ü imam ve Kur'an kursu hocalarına, %1,7'si ise diğer durumları belirtmiştir.

Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda, dini konuda müracaat edilen kişiler ile ikamet edilen yer arasında ilişki bulunmaktadır. Buna göre, Çitgöl kasabasındaki dini problemlerini imam ve Kur'an kursu hocaları ile çözenlerin oranı, Simav ilçesi ve Kestel kasabasına göre daha yüksektir. Bu durumun sebebi olarak, Çitgöl'de imam ve Kur'an Kursu hocalarının toplum üzerinde etkisinin fazla olduğu söylenebilir.

Araştırma esnasında kasabadaki gözlemlerimiz de bu durumu desteklemektedir. Mesela Çitgöl'de cenazenin ilk yedi gününde cenaze evinde toplanılıp Kur'an okunur ve tespih çekilirken, son üç dört aydan beri cenazenin sadece ilk üç gününde toplanılmaktadır. Kasabalılara bu durumun sebebi sorulduğunda ise imam ve hocaların dinimizde 7 gün diye bir şey yoktur, yas ve okuma dinimizce ilk üç gün yapılmalıdır dediklerini belirtmişlerdir.

Dini kitaplara müracaat ise %29,9 oranı ile en fazla ilçe merkezindedir. Bunu sebebi olarak ilçe merkezinin eğitim seviyesinin yüksek olması gösterilebilir.

Soruya anne babama sorarım diyenlerin oranı en fazla %14,7 oranı ile Kestel kasabasıdır. Kestel'in gelenekçi ve ataerkil aile yapısını sürdürmesi bu durumun sebebi olabilir.

Dini bir problemi olduğunda din dersi öğretmenlerine başvuranların oranı bütün yerleşim birimlerinde düşüktür. Bu sonuçlarla din dersi öğretmenlerinin toplumdan ve toplumun problemlerinden uzak olduğu söylenebilir.

Tablo 57. Örneklemin Dini Bilgi Yeterliliğine Göre Dağılımı

Yeterli derecede dini bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	193	27,3
Hayır	196	27,7
Kısmen	309	43,7
Diğer	9	1,3
Toplam	707	100

Araştırmaya katılanların %27,3'ü yeterli derecede dini bilgiye sahip olduğunu düşünmekte iken, %27,7'si düşünmemekte, %43,7'si ise kısmen düşünmektedir.

Ankete katılanlardan dini bilgi düzeyini yeterli ve kısmen yeterli görenlerin oranlarının toplamı %71,4'dir. Bu oran oldukça önemli mesajları vermektedir. Öncelikle araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun dini bilgilerinin yeterli olmadığını düşünmeleri toplumun kendisine olan bir öz eleştirisidir.

Soruya yeterli dini bilgiye sahibim diyenlerin oranı % 27,3'tür. Bu oran yaşadığımız toplumun İslam toplumu olduğu düşünüldüğünde, büyük bir çelişki olarak görünmektedir. Burada şu yorumun yapılabileceği kanaatindeyiz. Dini eğitimin küçük yaşlarda camiler ve Kur'an kurslarında alınması fakat bu eğitimin

ilerleyen yaşlarda sürdürülememesi insanlarda kalıcı dini bilgi düzeyini oluşturmamakta ve birçok insan küçük yaşlarda gittiği camii ve Kur'an kurslarında aldığı bilgilerle hayatını sürdürmektedir. Ülkemizde din derslerinin liselerde bir ders saati olduğu düşünüldüğünde mesele daha açık olmaktadır. Aslında din eğitimi hayatın her yaşında ve merhalesinde olmalıdır. Maalesef ülkemizde dini bilgi düzeyi küçük yaşlarda gidilen camii kursları ya da anne-babadan öğrenilen temel bilgiler düzeyinde kalmaktadır.

6. Cemaat Yapıları

Tablo 58. Örneklem Dini Gruba veya Tarikata Üye Olma Durumuna Göre Dağılımı

Herhangi bir dini gruba veya tarikata bağlı mısınız?	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	165	23,3
Hayır	544	76,7
Toplam	709	100

Araştırmaya katılanların %23,3'ü herhangi bir dini gruba ya da tarikata üye iken, %76,7'si üye değildir. Araştırmaya göre katılanların birçoğu herhangi bir cemaate müdahil değilken %23,3'ü cemaat veya tarikata üye olduğunu belirtmiştir.

Ankete katılanlardan herhangi bir cemaat ya da tarikata bağlı olduğunu belirtenlerin oranı %23,3'tür. Bu, her dört kişiden birinin bir cemaat veya tarikata bağlı olduğu anlamına gelmektedir. İnsanların genel olarak bir cemaat ya da Tarikata bağlı olarak görüldüğü toplumumuzda ankete katılanların %76,7'sinin bir cemaate bağlı olmadıklarını belirtmesi dikkat çekici bir sonuçtur. Bu oranın yüksek çıkmasının sebeplerinden birinin araştırma alanlarından olan Kestel kasabasında hiçbir cemaat ve tarikatın bulunmaması da söylenebilir.

7. Evlerde Var Olan Dini Kitaplar

Tablo 59. Örneklemin Evlerinde Bulunan Dini Kitaplara Göre Dağılımı

Evinizde aşağıdaki dini kitaplardan hangileri bulunmaktadır?	Evet		Hayır		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Kur'an'ı Kerim	639	89,4	76	10,6	715	100,0
Kur'an'ı Kerim Meali	493	69,0	222	31,0	715	100,0
İslam İlmihali	460	64,3	255	35,7	715	100,0
Tefsir, Hadis Kitapları	269	37,6	446	62,4	715	100,0
Namaz, Dua Kitapları	540	75,5	175	24,5	715	100,0
Dini Hikaye ve Romanlar	249	34,8	466	65,2	715	100,0
Hepsi	158	22,1	557	77,9	715	100,0
Hiçbir dini kitap yok	8	1,1	707	98,9	715	100,0
Diğer	14	2,0	701	98,0	715	100,0

Araştırmaya katılanların evlerinde çoğunlukta Kur'an'ı Kerim (%89,4), Namaz - Dua Kitapları (%75,5), Kur'an'ı Kerim Meali (%69,0) ve İslam İlmihali (%64,3) bulunmaktadır.

Ankete katılanların %69'u evlerinde Kur'an'ı Kerim meali olduğunu belirtmişlerdir. Tablo 33'te ankete katılanların %31,6'sı meal okuduklarını belirtmişlerdi. Bu oranlar dikkate alındığında, insanların tamamının Müslüman olarak görüldüğü bir toplumda bu, üzerinde düşünülmesi gereken bir durumdur. İnsanların Kur'an'ı Kerim mealini okumadan, anlamadan dinlerini öğrenebilmeleri ve yaşayabilmeleri ne kadar mümkündür? Bu, evlerinde tefsir kitapları bulunan kişilerin oranının %37 olması sonucu ile anlaşılabilir. Bu oran yüksek gibi görünse de insanların bu kitapları okuma oranları daha gerçekçi sonuçlar verecektir.

Ankete katılanlardan %89,4'ü evlerinde Kur'an olduğunu belirtmişlerdir. Daha önce de belirtildiği gibi çalışmanın iman esasları başlıkları adı altında ele alınan konularda, insanların yaklaşık %99'unun inanç konularında iman ettikleri düşünüldüğünde evlerinde Kur'an bulunduranların oranı düşük görünmektedir. Müslüman olduğunu ya da Allah'a inandığını belirtenlerin % yüze yakın olduğu düşünülen toplumda, bu inanca dayalı bilgi kaynaklarının (Kur'an'ı Kerim ve meali, İlmihal ve Tefsir kitapları) bu oranın çok altında olması, insanların ait oldukları yer ile ilgili temel bilgileri edinmeye gereksinim duymadıklarını göstermektedir.

Evlerinde tefsir ve meal bulunanların oranının, namaz ve dua kitapları bulunanların oranının (%75,5) çok altında olması, insanların dini anlama ve yaşama anlamında kolaycılığı tercih ettiklerini ortaya koymaktadır.

Tablo 60. Örneklemin Dini Derslerin Seçmeli Ders Olarak Okutulmasındaki Görüşlerine Göre Dağılımı

Ortaokul ve liselerde Kur'an'ı Kerim, Temel Dini Bilgiler, Hz. Muhammed'in Hayatı derslerinin seçmeli olarak okutulması konusunda ne düşünüyorsunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde
Faydalıdır. Seçmeli ders olarak okutulmalıdır.	334	47,0
Faydalıdır. Zorunlu ders olarak okutulmalıdır.	358	50,4
Faydasızdır. Bu dersler okullarda okutulmamalıdır.	11	1,5
Fikrim yok	5	0,7
Diğer	3	0,4
Toplam	711	100

Araştırmaya katılanların %47'si dini derslerin faydalı olduğunu ve seçmeli ders olarak okutulması gerektiğini belirtmiş iken, %50,4'ü faydalı olduğunu ve zorunlu ders olarak okutulması gerektiğini, %1,5'i faydasız olduğunu ve okullarda okutulmaması gerektiğini, %0,7'si ise fikri olmadığını belirtmiştir.

Ankete katılanların %97,4'ü dini derslerin faydalı olduğunu, seçmeli ya da zorunlu olarak okullarda okutulması gerektiğini söylemişlerdir. Bu demektir ki toplum, dini bilgisinin ve eğitiminin yeterli olmadığını düşünerek bu derslerin okutulması gerektiğini düşünmektedir. Ülkemizde dini eğitim insan yaşamının belli yaşlarında kalmaktadır. Oysaki hayatın bütün safhalarında devam etmesi gerekmektedir.

Tablo 61. Örneklem Dini Derslerin Seçmeli Ders Olarak Okutulmasındaki Görüşleri İle İkamet Edilen Yer Arasındaki İlişki

Ortaokul ve liselerde Kur'an'ı Kerim, Temel Dini Bilgiler, Hz. Muhammed'in Hayatı derslerinin seçmeli olarak okutulması konusunda ne düşünüyorsunuz?		İkamet Edilen Yer			Toplam
		Simav İlçe Merkezi	Çitgöl Kasabasında	Kestel Kasabasında	
Faydalıdır. Seçmeli ders olarak okutulmalıdır.	N	237	50	47	334
	%	51,6	38,8	38,2	47,0
Faydalıdır. Zorunlu ders olarak okutulmalıdır.	N	206	76	76	358
	%	44,9	58,9	61,8	50,4
Faydasızdır. Bu dersler okullarda okutulmamalıdır.	N	9	2	0	11
	%	2,0	1,6	0,0	1,5
Fikrim yok	N	4	1	0	5
	%	0,9	0,8	0,0	0,7
Diğer	N	3	0	0	3
	%	0,7	0,0	0,0	0,4
Toplam	N	459	129	123	711
	%	100,0	100,0	100,0	100,0

p:0,001

Araştırmaya Simav ilçesinden katılanların %51,6'sı dini derslerin okutulması sorusuna faydalıdır ve seçmeli olarak okutulmalıdır cevabını belirtmiş iken, %44,9'u faydalıdır ve zorunlu olarak okutulmalıdır, %2'si faydasızdır ve bu dersler okullarda okutulmamalıdır, %0,9'u fikrim yok cevabını, %0,7'si ise diğer durumları belirtmiştir. Çitgöl kasabasından katılanların %38,8'i dini derslerin okutulması sorusuna faydalıdır ve seçmeli olarak okutulmalıdır cevabını belirtmiş iken, %58,9'u faydalıdır ve zorunlu olarak okutulmalıdır, %1,6'sı faydasızdır ve bu dersler okullarda okutulmamalıdır, %0,8'i fikrim yok cevabını belirtmiştir. Kestel kasabasından katılanların %38,2'si dini derslerin okutulması sorusuna faydalıdır ve seçmeli olarak okutulmalıdır cevabını belirtmiş iken, %61,8'i faydalıdır ve zorunlu olarak okutulmalıdır cevabını belirtmiştir.

Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda, dini derslerin seçmeli ders olarak okutulmasındaki görüşler ile ikamet edilen yer arasında ilişki bulunmaktadır. Buna göre, Simav ilçesinde yaşayanlar dini derslerin faydalı ancak seçmeli ders olarak okutulması düşüncesinde iken, köylerde yaşayanlar faydalı ancak zorunlu ders olarak okutulması düşüncesindedir. Faydalı ve zorunlu ders olarak okutulmasını düşünenler ilçe merkezine göre Çitgöl'de daha fazla, Çitgöl'e göre ise Kestel'de daha fazladır.

Bu durum ilçe merkezinden uzaklaştıkça dinin toplumun yaşamında daha çok yer aldığı varsayımını desteklemektedir.

B. DİNİ ÖRGÜTLENME

Örgütler diğer toplumsal sistemlerle etkileşim halinde olan ve toplumun genelini de değer ve hedeflerince yönlendirilen, toplumsal sistemler olarak görülür. Örgütlü yapının devamını sağlamanın temel unsurları; uyum, hedefe ulaşma ve değer sürdürümüdür.²⁷⁵ Bir dinin, çağlar boyunca varlığını sağlam biçimde devam ettirebilmesi ve dini mirasın bir kuşaktan ötekine aktararak sürüp gitmesi, akide ve amellerle ilgili güçlü bir geleneğin kurulmasını gerektirdiği gibi, kusursuz bir dini teşkilatın kurulması şartına da bağlı bulunmaktadır. Bu bakımdan araştırma konusu toplumun dini teşkilatı ve bu teşkilatta görevli bulunanların, toplumun dini ve sosyal yaşamındaki yerinden söz etmek, oradaki dini yaşantıyı daha iyi anlayabilmek bakımından oldukça yararlı olacaktır.²⁷⁶

Türkiye’de Din öğretiminin Milli Eğitim Bakanlığına, din hizmetlerinin Diyanet İşleri Başkanlığına verilmesinden bu yana kırsal bölgelerde dini eğilimleri genellikle bu kurumsal yapılar belirlemektedir. Yörede Simav müftülüğü başta olmak üzere, son yıllara kadar İmam-hatip liseleri, Kur’an Kursları ve camiler, örgütlemenin de temel çerçevesini belirlemektedir. Bunların dışında cemaat ve tarikat yapıları da din eğitimi ve hizmetleri veren yapılar kapsamında değerlendirilebilir.

Araştırma alanında cemaat ve tarikat yapılarının ilçe merkezi ve merkeze çok yakın bulunan Çitgöl’de varlığından bahsedilebilir. Fakat ilçe merkezine uzak mesafede bulunan Kestel’de birkaç aile istisna edilirse cemaat-tarikat varlığı gözlemlenmemektedir.

1. Simav Müftülüğü

İlçede dini teşkilatlanmanın temel taşı kuşkusuz müftülük teşkilatıdır. Camiler konusunda bahsedildiği gibi, köylerdeki dini hayatın temel noktasını,

²⁷⁵ Gordon Marshall, Sosyoloji Sözlüğü, Çev., Osman Akınhay-Derya Kömürcü, Ank.: Bilim ve Sanat yay., 2003, s.562.

²⁷⁶ Ünver Günay, Erzurum ve Çevre Köylerinde Dini Hayat, s.151.

camilerin kontrolü ve denetlenmesi, müftülükler ve dolayısıyla Diyanet İşleri Başkanlığınca sağlanmaktadır. Bu sebeple dini hayatın şekillenmesinde ve devamında öncü rol de bu kurumlara ait olmaktadır.

Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı bulunan Müftülüğün görevleri; İlçe halkının dini sorunlarında yardımcı olmak, ibadet yerlerinin yapımı ve yönetimiyle ilgilenmektir. Camii ve Kur'an Kursu görevlilerini denetlemek, yapımı tamamlanan camilere berat vermek suretiyle ibadete açmak, kandil gecelerinde, özellikle son yıllarda kutlu doğum haftasında program yapmak ve bazı günlerde vaaz vermektir.

Bunların dışında insanların ibadetlerini yerine getirme, toplumu dini konularda bilgilendirme, doğan çocuğa isim verme, nişan ve evlilik merasimlerinde bulunarak dua ve nikâh işlemlerini yapma, cenaze ve defin işlerinde ve sonrasında, asker ve hac uğurlama ve karşılama törenlerindeki bütün vazifeler müftülük ve müftülüklerce görevlendirilen din görevlilerince yerine getirilmektedir.

Görüldüğü gibi toplumda dini yaşama yönelik birçok durumlar müftülük ve müftülüğe bağlı din görevlileri tarafından sağlanmaktadır.

2. Kur'an Kursları ve İmam-Hatip Lisesi

İlçede uzun yıllardır faaliyet gösteren Kur'an Kursları bazı zamanlarda sekteye uğrasa da yöre halkının dini eğitim kaynaklarının başında gelmektedir. Sekiz yıllık kesintisiz eğitimin İmam-hatip okullarının faaliyetlerini sınırlaması gibi Kur'an Kurslarının da hizmetlerini etkilediği gerçeğinden söz edilebilir. Öğrencilerin belirli yaşlarda okulda bulunma mecburiyeti sebebiyle bir çok Kur'an kursu kapanma aşamasına gelmiştir.

İmam-hatip okulları da uzun yıllardır ilçede din eğitiminde önemli görevler üstlenmiştir. Özellikle köylerde maddi sebeplerle okuma imkanı bulamayan çocuklar, yurdu ve haftalık harçlığı bulunan imam-hatip okulunu tercih etmektedirler. Fakat öğrencilerin üniversiteye girişteki katsayı engelinden dolayı öğrenci sayısı oldukça azalan Simav İmam-hatip lisesinin din eğitimindeki yeri ve rolü oldukça değer kaybetmiştir. Günümüzde katsayı eşitsizliği kaldırılrsa da Simav İmam hatip okulu eski dönemlerine dönüş sağlayamamaktadır.

3. Camiler ve Din Görevlileri

İslam'da ibadet yerini adlandırmak için ilkin “mescit” sözcüğü kullanılmış, daha sonra bir yere toplayıcı, bir araya getirici anlamında ve özellikle Cuma namazlarının kılındığı yerlere “el- mescit el- cami” denmeye başlanmış ve giderek cami terimi genellikle “ibadet edilen yer” anlamını ifade eder olmuştur. İlkin sadece Kâbe için kullanılan Allah'ın evi sözcüğü daha sonra her mescit ve cami için kullanılmış ve bu durum camilerin kutsallığının bir kat daha artması sonucunu doğurmuştur.²⁷⁷

İbadetlerin belli mekânlarda ve zamanlarda yapılması hem mekânı ve zamanı estetik bir düzenlemenin konusu yapmakta, hem de bu zaman ve mekânlarda toplumsal birliktelik doruğa çıkmaktadır.²⁷⁸

Camiler ve din görevlilerinin İlçe halkının dini yaşantısında merkezi bir noktada bulunduğu söylenebilir; fakat camiler, imam ve Kur'an Kursu hocalarının kasabalarda daha önemli bir konumda olduğu gözlemlenmektedir. Cuma, bayram ve teravih namazları dışında müdavimlerini genellikle yaşlıların oluşturduğu camiler, aynı zamanda çeşitli vesilelerle yapılan mevlit²⁷⁹ törenlerinin de mekânıdır.

Yirmi beş bin nüfuslu ilçe merkezinde 36 cami bulunmaktadır. Kasaba ve köylerde bulunan camilerin toplam sayısı ise 174'tür. Diyanet İşleri Başkanlığının internet sitesinde, 2013 yılı itibariyle Türkiye'deki cami sayısı 84.684 olarak belirtilmiştir.²⁸⁰ Cami sayısına Türkiye nüfusu bölündüğünde ortalama 893 kişiye bir cami düşmektedir. Simav ilçe merkezinde ise 708 kişiye bir cami düşmektedir. Bu duruma göre ilçede cami sayısı Türkiye ortalamasının üzerindedir.

2011 depreminden sonra ilçe merkezinde 6, ilçe genelinde ise 14 cami yıkılmış, diğer bütün camiler ise hasar sebebiyle onarılmıştır. Yıkılan camilerin yerine yenileri yapılmış veya yapılmaktadır. Camiler, Camileri yaptırma derneği tarafından, halkın katkılarıyla yaptırılmaktadır. Bunun dışında ilçe merkezinde bulunan tarihi camilerden, Nasuhağa Camii, Üzümpazarı ve Ulu Camileri restore

²⁷⁷ Ahmet Önkal, Nebi Bozkurt, “Cami- Mescit” İslam Ansiklopedisi, C.VII, İst.: T.D.V.yay., 1993, s.20.

²⁷⁸ Celalettin Çelik, “Sosyal Bütünleşme ve Din”, Ed., Mehmet Bayyigit, a.g.e., ss.174-175.

²⁷⁹ Kandil gecelerinde ilçe merkezi, Çitgöl ve Kestel Kasabalarındaki birçok camide mevlit yapılmaktadır. Çitgöl Kasabasında Asker uğurlama duası ve mevlidi bütün halkın katılımıyla camide yapılmaktadır.

²⁸⁰ <http://www.diyinet.gov.tr>. (28.02.2014).

edilmektedir.²⁸¹ Bu camilerden Nasuhağa Camii'nin restoresi tamamlanmış olup ibadete açılmıştır.

4. Dini Gruplar

İnsanlar günlük yaşamlarını sürdürmek için diğer insanlara ve sosyal yapılara ihtiyaç duyar. Buna göre gruplar insanların toplumsal ilişki ve süreçlere katılmasına yardımcı olur. Gruplar bizim toplumsal faaliyet ve eylemlere katılmamızı ve diğerleriyle iletişim kurmamızı sağlarlar. Sosyal gruplar bu anlamda insanın toplum içinde kendisine rahatlık ve güven hissi verecek bütünleşme eğilimlerini de teşvik eder. Bazı gruplar hayatımıza anlam katar ve bizi değerli şeylere yöneltir. Bunların başında dini gruplar gelir.²⁸²

Dinsel yaşantısı dışı vuran tapınma edimleri, insanları, soyut olarak tasavvur ve inançlara sahip olunduğu bilincinden çok daha fazla birbirine yaklaştırır. Ortak işlerin ve birlikte aynı tarzda yapılan hareketlerin cemaat oluşturucu etkisi, psikologlarca uzun zamandan beri bilinmekte olan bir gerçektir. Birlikte edim ve eylemlerde her kişi, neredeyse bütün olarak bu uygulamaya katılan bireyler üstü bir bütünün uzvu durumundadır; bireyleri yöneten kavrayıp götüren o bütündür.²⁸³

Ana dini bünye içerisinde alt gruplar şeklinde tezahür eden cemaatlerin bir şeklini tarikat cemaatleri meydana getirmektedir. Hemen bütün dinlerde tasavvufi-mistik cereyanların ve onların sonucunda vücut bulan tarikat cemaatlerinin ana dini bünyedeki birçok gelişmelere karşı dini daha içten ve daha sıkı yaşamak amacıyla ortaya çıktıkları görülmektedir.²⁸⁴

Sosyolojide “cemaat” terimi birbirlerine sıkı organik bağlarla bağlı bulunan dayanışma gruplarını ifade etmektedir. Bir cemaat müşterek hayatın ana şartlarını paylaşacak şekilde bir arada yaşar.²⁸⁵

Dini gruplar ve cemaatler, içinde yaşadıkları sosyal, kültürel ve ekonomik koşullardan etkilenir ve mevcut duruma göre yapılırlar. Söylemlerinde, pratiklerinde

²⁸¹ Bilgiler Simav Müftülüğünden Edinilmiştir.

²⁸² Celalettin Çelik, “Dini Gruplar Sosyolojisi”, a.g.e., s.278.

²⁸³ Hans Freyer, a.g.e., s.60.

²⁸⁴ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.305.

²⁸⁵ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.29.

ve sosyal temsillerinde etkiyi yansıtırlar. Ancak pek çok durumda dini grup ve hareketler de yaşadıkları sosyal çevreyi etkilerler.²⁸⁶

Batı ahlakının bir unsuru da cemaat fikridir. İnsanların, ideallerine ferdiyetlerini feda edip, birleşerek oluşturdukları topluluğa *cemaat* denir. Durkheim cemaate bağlılığın başladığı yerde ahlakın başladığını söylüyor. Ahlaki bir cemaat, hem ferde hem cemiyete üstün olan sonsuzlukta karar kılan bir ideale kendini iradeyle teslim eden topluluktur.²⁸⁷

Cemaat, genel olarak aileler ve diğer sosyal bireylerden oluşmuş ve gündelik ihtiyaçlarının büyük bir kısmının tatmini hususunda bir diğerine karşılıklı olarak bağlı, tabi ve birbirine yakın yerlerde yerleşmiş insan grupları olarak tanımlanabilir. Cemaat belirli bir yere bağlı ve birbiriyle karşılıklı ilişki halinde bulunup, ortak bir amacın izlenmesi hususunda yine ortak araçlar kullanan daha küçük sosyal bireylerin meydana getirdiği bir grup oluşturmaktadır.²⁸⁸

İnsanlar ortak amaçlara ulaşmak için aralarında belirli derecede bir işbirliği kurup birbirleriyle sosyal ilişkilere girişmekte ve bundan sosyal grup kavramı doğmaktadır. Bir sosyal grubun üyeleri dışarıdan gözlemde bulunanların diğer toplumlardan ayırabildikleri bir varlık, bir sosyal yapıyı oluşturmakta, grup üyeleri arasında karşılıklı temas ve ilişkiler her gruba özgü tavır ve hareket normları mevcut bulunmaktadır. Gruplara mensup olma insanlarda bazı davranış biçimlerinin yerleşmesine veya yerleşmiş bazı davranış şekillerine kişinin uymasına sebep olmaktadır.²⁸⁹ Her din bir toplum içerisinde ortaya çıkıp hayatiyet bulduğu gibi, üyelerini birbirine bağlayan temel bağın din bağı olduğu din, dini birlik ve cemaatleşmeyi beraberinde getirmektedir. Din sosyoloğuna düşen, kutsalla ilişkiden doğan, dinden kaynağını alan bu tür topluluklar, gruplar, cemaatler ve teşkilatların incelenmesi olmaktadır. Din bir sistemdir. Üstelik sosyolojik bakımdan bakıldığında din, içerisinde karmaşık ilişkileri besleyen bir sosyal sistemdir ki, bu sistemin parçaları, dini inançlar, değerler, kurumlar, pratikler, ayinler ve teşkilatlardır.²⁹⁰

²⁸⁶ Celalettin Çelik, "Dini Gruplar Sosyolojisi", Ed., Mehmet Bayyığıt, a.g.e., ss.278-280.

²⁸⁷ Nurettin Topçu, s.47.

²⁸⁸ Sulhi Dönmezer, a.g.e., s.207-208.

²⁸⁹ Sulhi Dönmezer, a.g.e., s.163-168.

²⁹⁰ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.252.

İlçede uygulanan anket sonucu değerlendirildiğinde araştırmaya katılanların %23,3'ü herhangi bir dini gruba ya da tarikata üye iken, %76,7'si üye değildir.

Simav'da İslamiyet dışında başka bir dini topluluğa bağlı kimse bilinmemektedir. Ancak araştırmamızda yaptığımız ankette bir kişi Allah'ın varlığına veya yokluğuna inanmadığını belirtmiştir. Elbette bu şekilde kişisel inanç farklılıkları bulunabilmektedir, fakat toplumbilim ve din sosyolojisi genel olanla ilgilenmek sureti ile biz de ilçenin genelini Müslüman ve Hanefi mezhebine mensup olduğunu belirtebiliriz. İlçede resmi anlamda hizmet veren kurum Diyanet'e bağlı bulunan Simav Müftülüğüdür. Fakat her yerde olduğu gibi bir takım dini gruplar bulunmaktadır.

Her insan ve grubun aynı dini normlardan anladıkları farklıdır. Zira her insan ve grubun içinde bulunduğu sosyokültürel şartlar farklı farklıdır. Bu gruplar dinle iletişime geçerken kimi zaman dinin bir yönü üzerinde yoğunlaşabilmektedirler. Söz gelimi bazı gruplar dinin inanç, bazı gruplar ibadet, bazı gruplar mistik, bazıları ise sosyal boyutunu esas alarak ya da o yöne ağırlık vererek dini bir hayat yaşamaya çalışmaktadırlar. Tüm bu etkenler dini grupların oluşmasına neden olmaktadır.²⁹¹

İlçede günümüzde var olan tarikat ve cemaatler şöyle sıralanabilir.

a. Nakşilik/Menzil Grubu

Türk tarikatlarından biri olan Nakşibendilik Tarikatı XIV. Yüzyılda Bahaüddin Nakşibent(M.1318-1389) tarafından kurulmuştur. Bu tarikatın birçok kolları bulunmaktadır. Fakat araştırma alanı Simav'da Nakşilik tarikatının kollarından Menzil Tarikatı/Adıyamancılar bulunmaktadır. İlçede ilk olarak 1978'den itibaren oluşmaya başlamıştır. Günümüzde Simav'da toplam 11 dergâh bulunmaktadır. Bu dini grup kendilerinin ifadeleriyle herkese açık olup, intisap etmek isteyenler bunu gönüllü görevli (vekil) aracılığıyla yapabilmektedirler. Simav merkez, köy ve kasabalarında on dört gönüllü görevli (vekil) bulunmaktadır. Semerkant dergi abone sayısı ise 370'dir.

İlçede tarikata mensup olanların eğitim seviyelerinin genel olarak düşük olduğu, daha çok orta tabakadan mensuplarının bulunduğu gözlemlenmiştir. Ancak

²⁹¹ Ünver Günay, Din Sosyolojisi, ss.252-259; Günay, Erzurum ve Çevre Köylerinde Dini Hayat, ss. 167-176.

eğitimli ve üniversite mezunlarının hiç bulunmadığı söylenemez. Ancak ilahiyat tahsili yapmış çevrelerden tarikat müntesibi yok denecek kadar azdır.

b. Süleymancılar

Süleyman Hilmi Tunahan (1888-1959) adlı hocanın yolunu takip etmelerinden dolayı bu isimle anılırlar. Faaliyetlerini daha çok Kur'an Kursları çerçevesinde yürütmektedirler. En önemli düsturları Kur'an'ı öğretmek ve okutmaktır. Simav merkez ve bazı köy, kasabalarında kursları bulunmaktadır.

İlçe merkezi köy ve kasabalarında bu gruba bağlı önemli sayıda kişi vardır. Özellikle köy ve kasabalardan, lise öğrenimleri için çocuklarını ilçeye gönderen aileler, aynı zamanda çocuklarının dini eğitim de almaları düşüncesiyle bu kurslara yatılı olarak vermektedirler.

c. Nur Talebeleri

Bediüzzaman Said Nursi (1875-1960) 'nin eserlerinde anlatılan yaşantıyı hayata geçirmeye çalışan gruplara "Nurcular" denmektedir. Aralarındaki metot farkından dolayı; Yazıcılar, Yeni Asyacılar, Okuyucular, Gülen Cemaati(Hizmet Grubu), Kırkincılar, Zehra Vakfı ve Medzehra gruplarına ayrılmışlardır. Simav'da bu gruplardan Okuyucular ve Gülen Cemaati, diğer bir isimle Hizmet grubu bulunur.

Hizmet grubu, ilçede gözlemlendiği kadarıyla son zamana kadar en yaygın gruptur.

Diğer grup olan Okuyucular da ilçede özellikle Simav'ın yerlilerinin katıldıkları gruplardandır.

d. Hü dai Cemaati

Aziz Mahmut Hü dai(M.1541-1628) Hz.'nin yolunu benimsedikleri için bu adla anılırlar. Merhum Musa Topbaş ve Osman Nuri Topbaş'ı(d.1942) kendilerine rehber görerek benimsediklerini belirtmektedirler. Diğer cemaat ve tarikatlardan farklı olarak bu grupta mutaassıp uygulamalar görülmemektedir. Diğer cemaatlere giden herkes bize ve sohbetlerimize gelebilir. Bize gelen, diğer cemaat ve tarikatlara gidebilir düşüncesinde olduklarını belirtmektedirler.

e. Dernekler

Farklılaşan, değişen ve çözülen toplumlarda aynı toplumsal statüye sahip bulunanların ortak menfaatleri ve ideallerini savunmak üzere şuurlu bir planla ortaya çıkan gruplaşma tipleri olarak karşımıza “dernekler” çıkmaktadır. Dernekleşme bu anlamda toplumsal farklılaşma olayının bir sonucu olup, bu durum yerleşik dini bünyede pek çok etkiler uyandırmaktadır.²⁹²

Simav merkez ve köylerinde sosyal ve kültürel alanlarda faaliyet gösteren birçok dernek ve vakıf bulunmaktadır. Bu derneklerin birçoğunun hastanelerin, camilerin, okulların yapılmasında önemli hizmetleri olmuştur. Bunların belli başlıları aşağıda gösterilmiştir.²⁹³

- *Simav Kur'an Kursu Gören Öğrencilere Yardım Derneği
- *Simav Din Görevlileri Yardımlaşma Derneği
- *Simav Türkiye Kızılay Derneği Simav Şb.
- *Simav Türk Hava Kurumu Simav Derneği
- *Simav Hayratı İmar Derneği
- *Simav Eğitim ve Geliştirme Derneği
- *Simav Verem Savaş Derneği
- *Simav Avcılık ve Atıcılık Kulübü Derneği
- *Simav Hastane Yaptırma ve Yaşatma Derneği
- *Keresteciler Derneği
- *Kadınlar Kültür ve Dayanışma Derneği
- *Simav Kültür Merkezi Derneği
- *Atatürkçü Düşünce Derneği
- *Simav Eğitimi Geliştirme ve Yardımlaşma Derneği
- *Simav Turizm ve Kültür Derneği
- *Simav Esnaf ve Sanayiciler İşadamları Derneği
- *Simav Musiki Derneği
- *Emekli Albay Mehmet ve Nilüfer Benlioğlu Eğitim Vakfı
- *Simav Fatih Vakfı
- *Hacı Hüseyin Efendi İlim Kültür ve Yardımlaşma Vakfı

²⁹² Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s.335.

²⁹³ Simav Ticaret ve Sanayi Odası Ekonomik Raporu, 2012, s.17.

- *Simav Eğitim Vakfı
- *Türkiye Diyanet Vakfı
- *Talebelere Hizmet Vakfı
- *İlme ve Hayra Hizmet Vakfı
- *Simav Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
- *Tema, Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı Simav Şubesi

5. Önemli Şahsiyetler

Simav'a yönelik kitap ve eserler incelendiğinde, gerek Osmanlı ve gerekse Cumhuriyet tarihinde ilçede birçok önemli şahsiyetin olduğu görülmektedir. Ancak çalışmamızda bu önemli görülen şahsiyetlerin hepsini ele almamız olanaksızdır. Şahsiyetler, kategorize edildiğinde bir kısmının, Simav'da yetişmiş müderris, bir kısmının siyaset ve ilim adamı birçoğunun ise veli zatlar oldukları görülmektedir.

a. İbrahim Eren

1953 Simav doğumlu olan İbrahim Eren ilk, orta ve lise tahsilini Simav'da tamamlamıştır. Daha sonra Konya Eğitim Enstitüsü Biyoloji bölümünden mezun olan Eren, Biyoloji öğretmeni olarak göreve başlamış ve Türkiye'nin çeşitli yerlerinde görev yaptıktan sonra 1980 yılında memleketi Simav'a gelmiş ve Simav İmam-Hatipte göreve başlamıştır. Simav İmam-Hatip Lisesinde özellikle 1990'lı yıllardan sonra farklı bir misyonu ve vizyonu üstlenen İbrahim hoca, ömrünün son anlarına dek üstlendiği dava uğruna çalışmıştır.

İmam-Hatip Lisesinin karşısında yer alan Hüdaverdi Camii'nin altını dershane ve etüt merkezine çevirmiş, sadece Allah rızası için hiçbir menfaat beklemeden, gece gündüz demeden imam-hatip öğrencilerine ders çalıştırmıştır. Camialtı, sabah namazından sonra açılır, gece bir, ikide kapanırdı. O yıllarda "camialtı" Simav'da bir marka olmuş, dini hassasiyeti olmayan ve çocuklarını İmam-Hatipe göndermeleri beklenmeyecek birçok ailelerin dahi, İbrahim Eren hocanın çalışmaları, "camialtı"'nın ilçedeki popülerliği ve Simav İmam-Hatip'in başarıları sebebiyle çocuklarını İmam-Hatip'e gönderdikleri görülmektedir.

İbrahim Eren Hoca, kendini daha çok Simav'ın gariban köylü çocuklarına adamıştır. Elinden bir tutan olmasa, köyde çoban, tarlada ırgat, ya da en iyi ihtimalle köyde imam, memur olacak onlarca öğrencinin elinden tutmuştur. Öğretmen, vaiz, müftü, avukat, savcı, doktor, eczacı, diş hekimi, kaymakam, milletvekili, öğrencilerden en vasatının memur olmalarına vesile olmuştur.

O, talebelerinin sadece dersleriyle değil, bütün sorunlarıyla ilgilenmiştir. Camialtı, aynı zamanda rehberlik merkezi idi. “Konuşarak, dinleyerek Müslüman olunmaz, yaşayarak Müslüman olunur.” diyerek öğrencilerini bilinçlendirmek için uğraşmıştır. Müslümanlığın sadece namaz kılmak, oruç tutmaktan ibaret olmadığını, Müslüman olmanın namaz kılmak, oruç tutmak ve davasına sahip çıkmak olduğunu, bunların yanında dünyanın neresinde olunursa olunsun Müslüman kardeşinin derdiyle dertlenmek olduğunu, sadakat sahibi olunması gerektiğini anlatmıştır.

Doksanlı yılların sonunda İmam-Hatip Liseleri arasında Kartal İmam-Hatiple yarışan Simav İmam-Hatip Lisesi, birinci olmuş, Türkiye genelinde özel okullar dâhil, tüm okullar arasında 50. Sıraya yerleşmiştir. İbrahim Eren Hocanın fedakârca çalışmalarıyla alınan bu sonuçlar neticesinde, büyükşehirlerden birçok özel okuldan teklif alan İbrahim Hoca, teklifleri reddetmiş, dershaneye verecek parası olmayan öğrenciler için çalışmıştır.

Ömrünü talebelerine adayan İbrahim Hoca, 2013 yılının Şubat ayında ani kalp kriziyle hayatını kaybetmiştir. Talebelerinin bir çoğu Simav'da olmamasına rağmen, talebelerinin anne-baba yakınlarından bütün Simav, köy ve kasabalılarının katılımıyla, büyük bir cenaze merasimi yapılmıştır. İbrahim hocayı anlatan coşkulu ve hüznü konuşmalar yapılmış, o güne kadar bayanların cenaze namazına katılmadığı Simav'da bayan talebeleri de cenaze namazını kılmışlar ve Simav bu anlamda ilki yaşamıştır.

2012-2013 yılında 4+4+4 yeni eğitim sisteminin getirilmesi ile İlçede Simav İmam Hatip Orta Okulu açılmıştır. 2013 yılında İbrahim Eren hocanın vefatından sonra talebelerinin girişimiyle okulun adı Simav İbrahim Eren İmam Hatip Orta Okulu olarak değiştirilmiştir.

Türkiye'nin birçok farklı yerinde farklı mesleklerden olan talebeleri “camialtı” adı ile kurdukları internet sitesi üzerinden iletişim kurmakta ve “hatim” ’ler düzenlemektedirler.

Simav'ın tarihi araştırıldığında Eren ailesinin farklı isimlerinin ilçe için hizmet ve katkıları anlaşılmaktadır. Arif Eren, Sabit Eren ve Kara Müftü İbrahim Efendi Simav için değer olan Eren ailesine mensuplardır.

Simav medreselerinin son değerli müderrisi Simavlı Arif Eren'dir. (1850-1944) Babası Kara Müftü İbrahim Efendi'dir. O da Simav'da uzun müddet müderrislik yapmıştır. (d.1794-öl.1867)²⁹⁴ Arif Eren de Simav'ın yetiştirdiği aydın ileri görüşlü kişilerden biridir. Bursa'da Uşaki İbrahim Efendi ve Köse Mehmet Sabit Efendiden ders ve icazet aldıktan sonra Simav'a dönmüş, uzun zaman müderrislik ve müftülük yapmıştır. Uzun ömrü boyunca Simav'ın sosyal ve kültürel hayatında önemli rol oynayarak birçok öğrenci yetiştirir.²⁹⁵

Arif Eren'in oğlu Sabit Eren de baba ve dededen alim bir aileye mensup olduğu için geniş bir bilgi ve asil bir terbiyeyi tevarüs etmiştir. Simav ve İstanbul medreselerinde tahsilini ikmal etmiştir. Simav'a döndükten sonra uzun müddet, Kütahya Umumi Meclis, Daimi Encümen azalıkları ve Belediye reisliği yapmıştır.²⁹⁶ Sabit Eren'in ilçede ilk ikmal mektebi(Ortaokul) açılmasına katkısı büyüktür. Belediye başkanlığı döneminde, Eynal kaplıcasının imarını, itfaiyenin modernleşmesini, bando teşkilatının kurulmasını ve Simav panayırının ilk kez düzenlenmesini sağlamıştır.²⁹⁷

b. Boğazköylü Hasan Hoca

Simav'ın değerli şahsiyetlerinden olan Boğazköylü Hasan Hoca Hafız olup yıllardır İlçeye 25 Km uzaklıkta, Boğazköy'de bulunan Kur'an Kursunda hafız yetiştirmektedir. Günümüzde halen Boğazköy'de bulunan Gümüşsu Kur'an Kursunda hafız yetiştirmeye devam etmektedir. Sabah namazından sonra Kursu gider gece yarısına kadar talebeleri ile ilgilenmektedir. Mezun ettiği talebelerinin sayısı bile bilinmemektedir.

İlçe halkı, köy ve kasabaları, yatılı erkek yurdu bulunan Boğaz köye, Hasan Hocaya çocuklarını okulların tatil olduğu yaz aylarında vermektedirler. Kız çocukları ise yatılı yurt bulunmadığı için Boğazköy'de gönüllü yaşlıların evine yatılı

²⁹⁴ Etem Ruhi Alper, a.g.e., s.76.

²⁹⁵ Cihat Pala, Ertuğrul Erdoğan, a.g.e., s.243.

²⁹⁶ Alper, a.g.e., ss.76-77.

²⁹⁷ Cihat Pala, Ertuğrul Erdoğan, a.g.e., s.243.

verilmektedir. İmkânı olan bazı ailelerse Boğazköy'den yaz tatili için ev kiralarak bütün aile kalmakta ve çocuklarının dini eğitimini Hasan Hocadan almalarını istemektedirler.

Hasan Hoca için Simav'da “Tek başına cemaat gibi adam” sözü çok kullanılmaktadır. Hiçbir cemaat ve tarikata bağlı bulunmayan Hafız Hasan Hoca, tek amacının Din-i İslâm'a hizmet etmek olduğunu belirtmektedir.

c. Şeyh Abdullah-ı İlahi ve Emir Buhari

Abdullah-ı İlahi(öl.1491), Simav'ın yetiştirdiği, olgunluğu ve bilgeliği ile tanınan ender kişilerden biridir. Türkçe olarak yazdığı “Meslek-üt Talibin ve'l Vasilin” adlı kitabında Simav'da doğduğunu anlatır. Abdullah-ı İlahi Simavi, küçük yaşında dini temel bilgileri öğrenmiş ve sonra İstanbul'da hocası İranlı Molla Aliyy-i Tusi'den ders almıştır. Daha sonra Semerkantta Hacı Ubeydullah-i Nakşibendiden feyz alan İlahi, Molla Cami'nin sohbetlerinde de bulunmuştur. En sonunda doğum yeri olan Simav'a gelen Şeyh İlahi burada uzun süre kalmıştır.²⁹⁸ Simav'a Şeyh Abdullah-ı İlahi ile birlikte gelen Emir Buhari, Haceler tarikatının önemli şahsiyetidir. Şeyhi Simav'da bulunduğu müddetçe Simav'da kalmıştır.

C. ÖNEMLİ OLAYLAR/SİMAV DEPREMİ

Tablo 62. Örneklemin 2011 Simav Depreminin Dini Yaşayışı Etkileme Durumu Hakkındaki Görüşlerine Göre Dağılımı

İlçemizde yaşanan 2011 Simav depreminin Simav halkının dini yaşantısını olumlu yönde etkilediği düşüncesine katılıyor musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet, katılıyorum	207	35,2
Hayır, katılmıyorum	258	43,9
Fikrim yok	86	14,6
Diğer	37	6,3
Toplam	588	100

²⁹⁸ Cihat Pala, Ertuğrul Erdoğan, a.g.e., s.236.

Araştırmaya katılanların %35,2'si 2011 Simav depreminin Simav halkının dini yaşantısını olumlu etkilediğini düşünmekte iken; %43,9'u etkilediğini düşünmemekte, %14,6'sı ise fikri olmadığı belirtmektedir.

Simav depremi ile ilgili incelememizi araştırmamızın başlangıcında sadece mülakat ve görüşme ile yapma düşüncesindeydik. Bu sebeple Kestel'de anket uygulama esnasında sorular arasında deprem kanaatine yönelik soru bulunmamakta idi. Kasabada bu konuyla ilgili sadece mülakat yapabildik. Ancak anket soruları içine depremle ilgili sorunun da bulunması gerektiği kanaatine vardık. Çitgöl ve ilçe merkezinde uygulanan anketlerde ise depreme yönelik soru bulunmaktadır. Tabloda belirtildiği gibi 588 kişi İlçe merkezi ve Çitgöl kasabalarından oluşmaktadır.

19 Mayıs 2011' de yaşanan Simav depremi, ilçe genelini, sosyal, ekonomik, dini, psikolojik vb. birçok yönden etkilemiştir. Esasen felaket ve doğal afetlerin sosyal tezahürlerinin olacağı sosyal bilimlerce de konu edinilmektedir. Simav'da da yaşanan deprem birçok yönüyle ilçeyi etkilemiştir.

Öncelikle, nüfus ve ekonomik tesiri söz konusu edinilebilir. Depremin ardından ilçeden söz edilebilir oranda göç olmuş, zaten göç almayan ve bu sebeple genellikle Simavlıların nüfus oranının fazla olduğu ilçede, dışarıdan bulunan az bir kesim de deprem nedeniyle ayrılmıştır. Bunun yanında ilçede yerleşim düzenini kurmuş bazı Simavlılar da ayrılmışlar fakat bu kesim ertesi yıl gene ilçelerine dönmüşlerdir. Nüfus azalması ekonomiyi de etkilemiş, ilçe ekonomisi büyük zarar görmüş ve bazı esnaflar ekonomik yönden sarsılmışlardır. Deprem mimari açıdan da ilçeyi etkilemiştir. 2011 den bu yana Simav belediyesinden edinilen bilgilere göre 340 bina yıkılmış, 25 tanesinin de yıkılacağı belirtilmiştir. Orta hasar tespiti yapılan birçok bina ise güçlendirilmiştir. Ancak depremle Simav'ın eski yüzü değişmiş; birçok okul, cami ve devlet dairesi yıkılarak yerine Selçuklu mimarisi tarzıyla yenileri yapılmıştır. Bu, Simav'ın yıllardır memleketine yarar değil menfaat sağlama niyetiyle gelen birçok farklı siyaset adamının yapamadığı gelişmelerin depremle birlikte olağanüstü durum nedeniyle, devlet eliyle yapılabildiği manasına gelmektedir. Yapılan mülakat ve gözlemlerimiz Simav halkının bu kanaatini ortaya koymuştur.

Depremin ardından ilçede kamu daireleri kullanılmamış, camiler kapatılmış, bunların yerine prefabrikleri oluşturulmuştur. Camilere en yakın bulunan boş

arazilere çadır camiler kurulmuştur. Günümüzde de bazı çadır camiler faal konumdadır.

Simav depreminden sonra Kestel'deki görüşmelerimizde depremin dini yaşantıya etkisinin olup olmadığı sorumuza, "ilk zamanlarda oldu, camiler bir seçim zamanında, bir de deprem zamanında doluyor" denilmiştir. Fakat depremin etkisi geçtikten sonra eski tas eski hamam ifadeleriyle, ilk zamanlardaki dini etkisinin kaybolduğu bildirilmiştir. Kurbanın derisinin ne yapıldığı sorumuza kasabadan ve diğer araştırma bölgelerimizde bazı kişiler tarafından, Kızılay'a ve Türk Hava Kurumuna verildiği belirtilmiştir. Bu kişilere göre; "Deprem zamanında hiçbir cemaat ve kuruluş değil, devlet imdadımıza koşmuştur. Devlete vermeyeceğiz de nereye vereceğiz?" düşünülmektedir. Depremin Kestel'de bir başka önemli sosyal etkisinden söz edilebilir. 2011 depremine kadar köyde, yağmur duaları dışında köy hayrı yapılmamakta idi. Fakat depremden bu yana her yıl düzenli olarak köy hayrı yapılmaktadır. Yaşanan sıkıntı ve afetlerin sosyal hayattaki etkileri mutlaka bulunmaktadır. Simav'da yapılan büyük hayır da 1972 Gediz depremine kadar 5-10 yılda bir düzensiz yapılırken, Gediz depreminden bu yana her yıl düzenli olarak yapılmaktadır. Yine Kestel kasabasında Gediz depreminden önce köy meydanında toplanıp nevruzu andıran, ateş yakılarak köyün genç kız ve erkeklerinin oyun oynamaları depremin ardından yaşanan acı nedeniyle kalkmış ve bir daha uygulanmamıştır.²⁹⁹

Şüphesiz depremin en çok tesiri dini alanda olmuştur. Bizim konumuzu ilgilendiren özellikle bu kısmıdır. Simav depremi ilçe insanını ilk zamanlarda derinden etkilemiş, camiler Cuma ve bayram namazları dışında hiç görmediği cemaati görmüş, depremden birkaç ay sonra gelen ramazan ayı ile birçok hatim merasimi ve kadınlar tarafından mukabeleler ve sohbetler yapılmıştır. "Sosyal sıkıntı zamanlarında eğer henüz çözüme olmamışsa insanların züht ve takva yaşamına çok önem verdikleri, yaşanan sıkıntı ve felaketlerin kendi sapkınlıklarına karşı ilahi bir ceza ve ikaz niteliğinde olduğunu düşündükleri görülmektedir. Tarihte ve günümüzde bunun örnekleri çoktur. Moğol istilas, Büyük Harp, Marmara depremi

²⁹⁹ Detaylı Bilgi İçin Bkz. Büyük Hayır ve Köy Hayırları, s.81.

Ekonomik kriz vs. gibi felaketler üzerine insanlar manevi bir iklimde huzur arayışı içine girebilirler.”³⁰⁰

Tabloya göre, depremin dini yaşantıya etkisinin olduğunu düşünenlerin oranı %35,2 iken olmadığını düşünenler %43,9, fikri olmayanlar %14,6, Diğer seçeneğini işaretleyenlerse %6,3’tür. Anket sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde fikri olmayan %14,6 lık kesimden birçoğu deprem esnasında ilçede yaşamayan öğrenci ve kişilerden oluşmaktadır. Diğer seçeneğini işaretleyen %6,3 lük kesim ise, depremin ilk zamanlarda dini yaşantıya etkisinin olduğunu, ancak etkisinin geçtikten sonra herkesin eski yaşantısına döndüğünü düşünenlerden oluşmaktadır. Depremin dini yaşantıya etkisinin olduğunu düşünen %35,2 lik kesimden bazıları ise diğer seçeneğinde ilk zamanlar olduğunu belirtmişlerdir. Dolayısıyla şu sonuç çıkartılabilir: Etkisinin olmadığını belirten %43,9 ve diğer seçeneğini işaretleyen %6,3’ün aynı kanaatlere sahip oldukları düşünülürse %50,2’nin üzerinde dini yaşantıya ilk zamanlar dışında tesirinin olmadığı düşünülmektedir.

II. DİNİ İNANÇ VE YAPILANMANIN GENEL BİR DEĞERLENDİRİLMESİ

Simav’da sosyal ve dini hayat konulu çalışma, gözlem, anket ve mülakat teknikleri ile bir süredir ilçe ve belirli kasabaları ile araştırılmış ve incelenmiştir. Araştırma ile bölge insanının dini ve sosyal yaşamının kaynaklarının hangi etmenler olduğuna yönelik kanaatler de oluşmuştur. Şüphesiz bir yeri sosyolojik olarak değerlendirirken zihni alt yapının bilinmesi, o yer hakkında birçok soruya cevap verme bakımından önemlidir.

A.İLÇEDE DİNDARLIK VE KAYNAKLARI

Çalışma ile Simav ve Simav’ın yakın ve uzak kasabaları karşılaştırılarak benzerlik ve farklılıklar ilişkilendirilmiştir. Elde edilen bulgularla da amaçlandığı gibi yöre insanının yaşantısına yönelik genel bir bakış açısına sahip olunabileceği kanaatindeyiz.

³⁰⁰ Erol Güngör, İslam’ın Bugünkü Meseleleri, s.37.

Yörede İslam'ın temel inanç prensipleri ile ilgili çalışma verilerine göre, araştırma alanları ile ilgili temel farklılıklar bulunmadığı belirtilebilir. Dini pratikler ve uygulamalarda ise ikamet edilen yer ile ibadetleri uygulama arasında ilişki olduğu söylenebilir. İkamet edilen yer ile inanç, ibadet ve dinsel tutumlar arasında ilişki ve farklılıklar bulunmaktadır. Diğer farklılıkların ise dini hayatın bir parçası gibi duran geleneksel dindar tavır, algı ve uygulamalarda belirdiği görülmektedir.

Bütün dinlerde olduğu gibi İslam dini de birbirinden farklı toplum ve bu sebeple kültür ve zihniyet içinde yerleşmiş ve gelişmiştir. Bu sebeple farklı zihniyet ve geleneklerle yoğrularak benimsenmiştir. Toplumların zihniyet ve geleneklerinin dini öğretilerle harmanlanması ile ortaya çıkan toplumun sosyal ve dini yaşantısı ve Simav insanının dindarlık görünümü için zihniyet ve gelenek konuları önemli görünmektedir.

Bölgedeki dindarlık başlığı altında değerlendirilebilecek konunun zihniyet ve gelenek gibi iki temel unsur ile belirleyici bir konuma yükseldiğini söyleyebiliriz.

1. Zihniyet

Zihniyet bir medeniyetin bütün bilgilerinin ilim ve tarih bakımından bütün tecrübelerinin ürünüdür.³⁰¹ Zihniyet, geleneğin taşımacılığını yapmanın yanında bölgenin tamamında görülen geleneksel hayatın ve dindarlığın şekillenmesindeki etkenlerden biridir.

Şerif Mardin'e göre her Müslümanda silik bir şekilde de olsa bu cemaatin mevcudiyetinin ve yüksek değerinin bilincine rastlanır. Müslüman pek cahil kimse olabilir, pek ilerici kimse olabilir, hatta kendi geleneksel inançlarına şüpheyile bakabilir. Buna rağmen kendisini herhangi bir Müslümana ve bütün Müslümana bağlayan bir bağ olduğu duygusu olacaktır.³⁰² Hepimiz insanların belirli hadiseler karşısında belirli "tutumları" olduğunun biliriz. Bu tutumların bilimsel incelenmesi vaziyet alışlar alanını teşkil eder. Vaziyet alışlar "yumuşak "ideolojilerin ilişkisine gelince, aradaki bağıntı "vaziyet alışların" ideolojiler gibi toplum olayları için bir "anlam eksenini" sağlamalarından ileri geliyor. Örneğin, birisi kendini muhafazakâr

³⁰¹ Gaston Bouthoul, Zihniyetler, çev. Selmin Evrim, İst.: İ.Ü.E.F. yay., 1975, s.55.

³⁰² Şerif Mardin, a.g.e., s.74.

olarak tanımlar, biz de onun muhafazakârlığının esaslarını bize anlatmasını istersek, o, buna karşılık, tek izah olarak, insanlar kendi başlarına karar veremezler, onları dürtecek bir kervancıya ihtiyaç vardır.” diye karşılık verirse, bu kişinin fikirlerinin bir ideoloji etrafında kümелendiğini söyleyemeyiz. Vaziyet alışlar, ideolojiler gibi, insan eylemlerine yön veren şekillendiren içyapılardır.³⁰³ Bir toplumun kültürü, bir arada yaşayan insanların yaşamın çeşitli sorunlarına karşı denedikleri çözüm yollarından meydana gelir. Türk toplumu toplumsal yaşamın diğer birçok alanında olduğu gibi, dini alanla ilgili sorunları aşmak için henüz çözüm yolları bulamamıştır. Bunun için hem zamana hem de “zihniyet” değişimine ihtiyaç vardır.³⁰⁴ Gerçek dinin doğru dinin veya din anlayışının ne olması gerektiğine dair iddialar sübjektif hatta sonu gelmez tartışmalara yol açar. İnsanların din anlayışını veya ona bağlılık derecesini azaltan ve arttıran etmenleri göz önüne alırsak herkesin üzerinde anlaşabileceği tipte bir din anlayışının nelere bağlı olduğunu görebiliriz.³⁰⁵ Toplumun sorunları hiçbir yerde entelektüel seviyede vazedilmiş soyut problemler olarak ortaya çıkmaz. Halk bu sorunları ihtiyaçlarının tatmini olarak görür.³⁰⁶ Gerçek dindarın hareketi ibadet, sözü dua, bakışı rahmet, beraberliği kuvvettir. Bu hale ulaşabilme duyulardan akla, akıldan kalbe ve ilhama yükselme, sayesinde mümkün oluyor. Bu hayatta tecrübe akla dayanmış bir merdivendir.³⁰⁷

Araştırma alanının, birbirine yakın yerleşim yerinde aynı toplum olması sebebi ile genel olarak zihniyetinde, değişen zaman ve şartlara göre çeşitli kırılmalar olmuş olsa da, asırlardır devam edegelen geleneksel hayat, yöredeki şüphesiz temel belirleyiciler olarak anılmalıdır.

2. Gelenek

Gelenekler insanın günlük hayatında uydukları bir tür sosyal anlaşma temeline dayanan basit bir takım uygulamalardır. Sınırlı da olsa toplum

³⁰³ Şerif Mardin, a.g.e., s.14-15.

³⁰⁴ Şerif Mardin, a.g.e., s.23.

³⁰⁵ Mehmet Akgül, Türkiye’de Din ve Değişim, ss.132-133.

³⁰⁶ Şerif Mardin, a.g.e., s.166-167.

³⁰⁷ Nurettin Topçu, a.g.e., s.62.

dayanışmasının devamına hizmet ederler ve sosyal farklılıkları kapamak fonksiyonunu yerine getirirler.³⁰⁸

Geleneksel toplumlarda din, kültürün bütüncül yapısına hakim olduğundan gelenekten bahsederken dinin gelenek üzerinde etkisi de bulunmaktadır. Gelenek din ilişkisini incelerken iki aşırı yaklaşımdan kaçınmak gerekir. Bunlardan birincisi, dinin tamamen kültürün bir parçası ve ürünü olduğu şeklindeki görüş, ikincisi ise dinin geleneğin tamamını kuşattığı şeklindeki görüştür. Dinin kültürü genel olarak şekillendirdiğini söylemek mümkünse de kültürün bütününe belirlediğini iddia etmek zordur. Bu noktada söylenebilecek husus, din ve kültürün karşılıklı olarak birbirlerini etkilediğidir. Her din bir kültür içinde ortaya çıkar. O kültürü bütünüyle reddetmez, kültürden bazı izler taşır ama aynı zamanda kültürü yönlendirir.³⁰⁹

Dinin gelenek içinde aldığı biçime *halk dini* denir. Halk dini kitabi dinden tamamen farklı değildir. Dinin orijinal yapısındaki uygulamalar ve sonradan katılanlar bir araya gelip yeni bir sentez oluştururlar. Bu sentezde yerine göre dinin birincil düzeyde gördüğü uygulamalar, ikincil düzeye iner ve önem derecesinde yer değiştirme görülür. Örneğin ülkemizde yaygın görüldüğü üzere bayram namazları, sabah namazına göre çok daha önemli kabul edilir. Birey bayram günü sabah namazını kılmadığı için üzülmebilir fakat bayram namazını kaçırırsa ciddi anlamda üzülebilir.³¹⁰

İnsan toplumlarında hiçbir organ tarafından açık bir biçimde konulmadıkları halde yavaş yavaş, kendiliğinden ve dereceli olarak oluşan ve toplum içindeki ilişkileri yöneten bir tür sosyal normlar vardır. Bunlarda kendilerine uyulmasına zorlatan nitelik de bulunmaktadır. Bunları resmi bir baskı değil fakat geniş birtakım sosyal baskılar müeyyide etmektedir. Örf ve adetler, toplumdan topluma aynı bir toplum içindeki alt kültürlerle ve aynı yerde zamana göre değişebilmektedir.³¹¹

Simav'a yönelik araştırmamızın sonuçları incelendiğinde geleneksel yapıların çok güçlü olduğu tartışılmaz bir durumdur. Bu durumun şehirden uzak mesafede bulunan Kestel'de daha güçlü hal aldığı gözlemlenmektedir.

³⁰⁸ Sulhi Dönmezer, a.g.e., s.246.

³⁰⁹ Vejdi Bilgin, a.g.m., ss.113-115.

³¹⁰ Vejdi Bilgin, a.g.m., s.117.

³¹¹ Sulhi Dönmezer, a.g.e., s.244-245.

Yörede karşılaşılan dini uygulamalara ve halk dini uygulamalarına bakıldığında, yaşanan dini hayatın ve gündelik yaşamın, kısmen temel ibadetler dışında, dini kavramlar kullanılarak sürdürülen geleneksellik olduğu söylenebilir. Bu da yöreye yönelik dini yaşam biçiminin daha çok gelenekselleşmiş bir dindarlık görünümü olduğu yönündeki düşüncüyü akla getirmektedir. Mesela; ibadetler bakımından toplu yapılan ibadetlere katılım münferit ibadetlere göre daha fazladır. Bunun yanında hac ibadetinin dini bir vecibe olmasından daha ağır basan yönü, sosyal bir ihtiyaç ve gösteriş haline gelmesi; dini duyarlılığı olmayanların dahi hacca gitmek istemeleri, hac ibadetini bastıran hediyeleşme ve gösterişli karşılama³¹² bu kanaatimizi destekler görünmektedir.

Ancak şu da belirtilmelidir ki, yörede varlığı sürdürülen gelenek yönü ağır basan uygulamalar, birçok kişi tarafından varlık nedeni ve uygulanması düşünülmeyen atalardan görüldüğü şekliyle devam ettirilse de, sosyal ve kültürel değişmelerin tesiriyle eskiye göre ciddi kırılma ve dönüşümlerle yeni açılımlara uğramaktadır.

B. YÖRE İNSANININ DİNDARLIK GÖRÜNÜMÜ

“Müslüman topluluklar üzerine yapılan tarihi ve sosyolojik araştırmalar, genellikle orada dini yaşayışın şu boyutlardan oluştuğunu ortaya koymaktadırlar.”

Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şeriflerle belirlenen esaslara dayanan İslami inanç ve pratikler;

İslam bilginlerinin tarih boyunca geliştirdikleri hususlar;

Tasavvuf ve Tarikatların etkisi;

Bir kısmı halkın eski kültürleri, dinleri ve inançlarından arta kalan veya türlü etkileşimler sonucu başka kültürlerden aldığı, bir kısmı da bizzat kendi kültürü, gelenek ve göreneklerinden ibaret olup, kısmen veya tamamen dini bir kılığa dökmüş inançlar ve pratikler.³¹³

“Eğer hangi tutum ve davranışların dinden uzaklaşma ya da dine sınıksı sarılma anlamı taşıdığı hakkında kesin, somut ölçülerimiz olsaydı, bu anlayışı insani

³¹² Simav İlçe Merkezinde Karşılaşılmaktadır. Detaylı Bilgi İçin Bkz., Hac Uğurlama ve Karşılama s.71. ; Ayrıca, Tablo 46-47, Hac.

³¹³ Ünver Günay, Erzurum ve Çevre Köylerinde Dini Hayat, s.45.

ve sosyal gerçeklik düzleminde kontrol edebilir, bugünün insanların önceki dönemlerden daha az dindar olup olmadıklarına bakabilirdik. Ama dindar olup olmamanın objektif bir ölçütünün olmaması yüzünden, böyle bir test imkânı yoktur. İnsanların dine bağlanmaktan ne anladıkları zaman ve şartlara göre değişebilmektedir.”³¹⁴ Ancak araştırmada yapılan gözlem ve elde edilen bulgular değerlendirilerek araştırma bölgesinin dindarlık görünümü hakkında genel bir çerçeve oluşturulabilir.

Yörede temel inanç esasları olan; Allah’a, kitaplara, meleklerle, peygamberlere, ahirete, kadere imanın toplumun hemen hemen hepsi denilebilecek büyük kesimi tarafından kabul edildiği görülmektedir. Ancak bu durum, üzerinde pek fazla yorum yapılabilecek bir sonuç olarak görünmemektedir. Nitekim araştırma alanı, herkesin dininin İslam olduğu ve insanların Müslüman kimliği ile dünyaya geldiği bir bölgedir.

Temel dini ibadetlere katılım dikkate alındığında, yöre insanının oldukça dindar kişilik sergilediği gibi bir durum göze çarpmaktadır. Fakat temel ibadetler olan namaz, oruç, hac, zekât, kurban ibadetlerini uygulama açısından elde edilen yüksek oranlar, dini olan ile geleneksel olanı sezmeye yetecek kadar dini altyapısı güçlü bir Müslümanlık olarak görünmemektedir. Bu durum, özellikle hac meselesinde ortaya çıkmaktadır.

Yöre insanının dini değerlere ve inançlara bağlılıkları ne kadar güçlü ise, geleneğe bağlılıkları da bir o kadar güçlüdür denebilir. Hatta dini referanslarla gelenek daha da güçlü duruma getirilmekte; özellikle dinin, sosyal yönü olan ibadetleri ibadet yönünün ağırlığından çok gelenekselleştirilmektedir. Ancak bu durum araştırma alanının dinin sadece geleneksel olanı yaşamakta olduğu gibi bir genellemeyi vermemelidir. Denebilir ki, ilçede dini olan ile geleneksel olan harmanlanarak geleneksel yönü ile ön plana çıkan bir dindarlık görünümünden bahsedilebilir.

³¹⁴ Erol Güngör, İ.B.M. s.35.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Din sosyolojisi alanında yapılacak çalışmalar, toplumun bulunduğu her yer için önemlidir. Çünkü her yerin, tarihi, coğrafi, ekonomik, siyasi ve kültürel farklılıklarına bağlı olarak dini ve sosyal yapısı değişmektedir. Özellikle medeniyet beşiği denebilecek Ülkemiz açısından düşünüldüğünde, yaşadığımız topraklarda, dini ve sosyal hayatın hangi örüntülere bağlı olarak çevrelendiği ve günlük hayattaki uygulamaların zihni alt yapısını oluşturan etmenlerin daha çok neler olduğu hakkında yorum yapılabilir. Geçmiş ile gelecek arasında bulunan bugün, toplum olarak da geleceğe daha doğrularla uzanabilmemiz açısından değerlendirilmelidir.

Din sosyolojisi alanında yapılan çalışmalarla, dini hayatın sosyolojik araştırması yapılarak bir anlamda toplumun dini ve sosyal hayatının fotoğrafı çekilmektedir. Bu fotoğrafa derinliğine bakıldığında, toplumun dini-sosyal yaşamı ile ilgili birçok tespitler yapılabilir.

Araştırmada ulaşılan genel sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

Bir yerin coğrafi konumu, değişim hızını etkilemektedir. Araştırma alanı içerisinde bulunan Kestel kasabasında değişim hızının, şehre olan uzaklık, kış şartlarının zor ve buna bağlı olarak ulaşım imkânlarının kısıtlı olması nedeniyle diğer yerleşim alanlarına göre daha yavaş olduğu görülmektedir. Bu, kasabanın günlük yaşamını etkilemektedir. Kasabanın günlük yaşamı, şehir merkezi ve merkeze yakın bulunan Çitgöl kasabasına göre değişimden daha az nasiplenmektedir.

İlçe genelinde, halk inançlarının toplumun günlük yaşamında büyük yer ettiği görülmüştür. Araştırma alanında günlük yaşamın doğum, ölüm, sünnet, evlilik, düğün, vb. gibi birçok aşamasında, asırlardan beri sürdürüle gelen ve kaynağı, ne olduğu, niçin uygulandığı çoğu zaman uygulayanlarca da bilinmeyen gelenek unsuru uygulamaların yeri büyüktür. Fakat bu uygulamalar, eğitim seviyesi, değişim hızı, teknolojik gelişmeler, farklı görüşlerden insanların bulunması gibi etmenlerle şehir merkezinde eskiye oranla azalsa da, şehir merkezinden uzak bölgelerde toplumun günlük yaşamının belirleyicisi olarak görülmektedir. Halk inançlarının ilçe merkezinden uzaklaştıkça günlük yaşamdaki yeri ve önemi de artmaktadır. Söz konusu, daha kapalı bir toplumsal yapıdaki dağ köyü olan Kestel köyü olunca,

geleneksel uygulamalara katılım kaçınılmaz olmaktadır. Anket sorularında yer alan halk inançları sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, Kestel’de büyü inancına sahip olanlar %41,8, muskaya inananlar %42,6 ile diğer araştırma alanlarına göre yüksek olduğu görülmüştür.

İlçe merkezinden uzaklaştıkça, dinin toplum hayattaki yerinin de arttığı gözlemlenmektedir. Mesela, şehir merkezine göre Çitgöl kasabası; Çitgöl kasabasına göre ise Kestel’de dinin günlük hayattaki yeri ve öneminin artmakta olduğu gözlenir. Bir çok anket sorularına verilen cevaplar incelendiğinde bu ortak sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anket sonuçlarına göre ilçede ibadetleri uygulama bakımından, sosyal yönü olan ibadetlerin ilk sıralarda olduğu görülmüştür. Birçok insan, bireysel ibadetleri yapmazken, hac, oruç, Cuma ve bayram namazları, kurban gibi sosyal yönü daha kuvvetli olan ibadetleri yapmaktadırlar. Kişi, şahsi olarak dine uzak yaşarken, sosyal yönü olan ibadetleri isteyerek yapabilmektedir. Anket sorularına verilen cevaplar değerlendirildiğinde, günlük namazlarını kılanların oranı %60 iken, hacca giden ve gitmek isteyenlerin oranı % 93,7’dir.

Simav depremi, çalışmada araştırılan konulardandır. İlçede depremin birçok yönü ile ilgili toplum yaşamını etkilediği görülmüştür. Depremin, yaşandığı ilk zamanlarda dini yönden ilçe halkını derinden sarstığı ve insanların hayatlarında hiç olmadığı kadar dine ve ibadetlere yöneldiği, depremden kısa bir süre sonra gelen ramazan ayı ve oruç ibadeti ile bu durumun pekiştirildiği gözlemlenirken; depremin üzerinden zaman geçip unutulması üzerine, insanlar üzerindeki tesirinin zamanla azaldığı görülmektedir. Ankete göre, örneklemin %50’sinden fazlası dini yaşantıya ilk zamanlar dışında tesirinin olmadığı fikrindedirler. İlçede depremle birlikte başlayan hayır organizasyonları ve davetlerinin güçlenerek devam ettiği gözlemlenmiş, bu durum sosyal yönü olan ve topluca yapılan uygulamaların devam etme açısından daha güçlü olduğu kanaatini oluşturmuştur.

İlçede sosyal yönü ağır olan ibadet ve uygulamaların gelenek ile yoğrulmuş daha da güçlendiği, gösterişe dönüşmekten kurtulamadığı burada güçlenenin dini ibadetlerin değil, geleneklerin olduğu, araştırmamızda ulaşılan sonuçlardandır. Geleneğin dönüşüm ve kırılmalara rağmen canlılığını sürdürdüğü ve insanlar nezdinde çekiciliğini koruduğu önemli bir gerçektir. Bu yönüyle en az temel

ibadetler kadar ve daha da istekle, geleneksel birçok uygulamanın yöre insanı tarafından benimsenmiş olduğu söylenebilir. Dinin, temel kaynak olan Kur'an'dan öğrenme yerine, gelenek ve atalardan görüldüğü şekliyle yaşandığı gözlemlenmektedir. İnsanların dini yaşamlarının önüne geçen gelenek unsuru uygulamalar, toplumun din algısının daha çok "gelenekselleşmiş din" olduğu düşüncelerinin netleşmesini sağlamıştır. Bu çalışma boyunca araştırılan ve elde edilen birçok bulgu bunu göstermiştir.

Araştırmamız sonucunda elde edilen bulguların başka araştırmalara kaynak teşkil edebileceğini düşünmekteyiz. Türkiye'nin farklı yerlerinde yapılabilecek araştırmalarla ülkemizin sosyal ve dini yaşam arasındaki ilişkisi daha iyi ortaya konulabilir. Diyanet İşleri Başkanlığında oluşturulacak bir komisyonla, bu çalışmalar bir bütün halinde incelenerek, şekilsel, gelenekselleşmiş ya da popüler gibi kelimelerle ifade edilen dini yaşamımızın nedenleri daha iyi sorgulanabilir. Bu sebeple ilerleyen dönemler için toplumun dini daha iyi öğrenmesi ve gerçekçi yaşaması pekâlâ mümkün olabilir. Yapılabilecek çalışmalarla Türkiye'nin sosyal ve dini yaşamının adeta bir haritası çıkarılabilir. Bu durum toplumun, dini yaşama şeklinin temellerindeki sebepleri daha iyi ortaya koyabilecektir. Konu ile ilgili farklı illerde araştırmalar yapılmalıdır. Bu araştırmalarda, yapılan birçok dini ibadetin gelenek ve örf etkisi altında kalması gerçeği sorgulanmalıdır. Din sosyolojisi alanında yapılacak farklı çalışmalarda ise bu probleme çözüm yolları konu olarak araştırılmalıdır.

KAYNAKLAR

A.BİBLİYOGRAFYA

KUR'AN-I KERİM

- AKGÜL**, Mehmet. *Türk Modernleşmesi ve Din*, Çizgi Kitabevi Yay., Konya,1999.
 _____ *Türkiye'de Din ve Değişim*, Ötüken Yay., İst., 2002.
- ALPER**, Etem Ruhi. *Yeşil Simav*, İzmit Selüloz Basımevi, 1956.
- ARABACI**, Fazlı. *Türk Din Sosyolojisi İmkan ve Sorunlar*, Platin Yay., Ankara, 2006.
- ATAY**, Tayfun. *Din Hayattan Çıkar*, 4.bs., İletişim Yay., İst., 2012.
- AYDEMİR**, Abdullah. *İslami Kaynaklara Göre Peygamberler*, Ankara, T.D.V. Yay., 5.bs., 2006.
- AYDIN**, Mehmet. *Din Fenomeni*, Din Bilimleri Yay., 3.bs., Konya, 2000.
- BAYYİĞİT**, Mehmet. *Din Sosyolojisi*, Palet Yay., Konya, 2013.
- BEŞER**, Faruk. *Hanımlara Özel Fetvalar*, 41.baskı, Paradoks Yay., İst., 2013.
- BOUTHOU**, Gaston. *Zihniyetler*, çev. Selmin Evrim, İ.Ü.E.F., Yay., İst., 1975.
- BOZYİĞİT**, Yaşar. *Simav'da Ahilik ve Ahiler*, Erkan Matbaası, Simav, 2000.
- BÜYÜKÖZTÜRK**, Şener. **ÇOKLUK**, Ömay. **KÖKLÜ**, Nilgün. *İstatistik*, 12.baskı, Pegem Yay., Ankara, 2013.
- COŞKUN**, Ali. *Küreselleşme, Çokkültürlülük ve İslam*, Rağbet Yay., İstanbul, 2012.
- DİNÇEL**, Ömer Faruk. *Kütahya-Simav İlçesi Çitgöl Beldesi, TC Çitgöl Belediyesi Yay., Ank., Ocak, 2009.*
- DÖNMEZ**, İbrahim Kafi. *İslam'da İnanç İbadet ve Günlük Yaşayış Ans.*, M.Ü.İ.F.V.Yay., İst., 1997.
- DÖNMEZER**, Sulhi. *Toplumbilim*, 12.baskı, Beta Yay., İst., 1999.
- ER**, İzzet. *Din Sosyolojisi*, 2.baskı, Akçay Yay., Ank., 2008.
- FREYER** Hans. *Din Sosyolojisi*, Çev. Turgut KALPSÜZ, Doğubatu Yay., İst., 2013.
- GÖKÇE**, Birsen. *Toplumsal Bilimlerde Araştırma*, 4.baskı, Savaş Yay., Ankara, 2004.
- GÖLCÜK**, Şerafettin. Toprak, Süleyman. *Kelam Tarih- Ekoller- Problemler*, Konya. 5. Baskı, Tekin kitabevi, 2001.
- GÜLENSOY**, Tuncer. *Kütahya ve Yöresi Ağızları*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 1988.
- GÜNAY**, Ünver. *Din Sosyolojisi*, 6.baskı, İnsan Yay., Ankara, 2005.
 _____ *Erzurum ve Çevre Köylerinde Dini Hayat*, Erzurum Kitaplığı Yay., İstanbul, 1999,
- GÜNGÖR**, Erol. *Sosyal Meseleler ve Aydınlar*, Ötüken Yay., İst., 2003.
 _____ *Dünden Bugünden Tarih, Kültür ve Milliyetçilik*, Ötüken Yay., İst., 1999.
 _____ *İslam'ın Bugünkü Meseleleri*, Ötüken Neşriyat, İst., 2000.
 _____ *Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik.*, Ötüken Yay., İst., 1986.
- GÜRİMAK**, Alaattin. *Simav'da Yaren Geleneği*, Hürefe Matbaası, İzmir, 1999.
[http://secim.haberler.com/2011/simav-secim-sonuclari/\(03/05/2013\)](http://secim.haberler.com/2011/simav-secim-sonuclari/(03/05/2013)).
<http://www.diyaret.gov.tr>. (28.02.2014).
<http://www.kutahyakestel.bel.tr>. (06/11/2013).
<http://www.simav.gov.tr>, (11/04/2013).

- <http://www.simav.meb.gov.tr>, (10/04/2013).
- <http://www.simav.org>. (10/04/2013).
- <http://www.tuik.gov.tr>. / İl İl ADNKS Sonuçları, (10/04/2013).
- <http://www.yerelnet.org.tr>. (11/10/2013).
- <http://tr.wikipedia.org> (04/11/2013).
- İSLAM ANSİKLOPEDİSİ**, C.III, s.20 ve C. VIII.
- KARASAR**, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 17.baskı, Nobel Yay., Ankara, 2007.
- MARDİN**, Şerif. *Din ve İdeoloji*, 21.baskı, İletişim Yay., İst., 2012.
- MARSHALL**, Gordon. *Sosyoloji Sözlüğü*, Çev.,Osman Akinhay-Derya Kömürcü, Bilim ve Sanat Yay., Ank., 2003.
- MENSCHING**, Gustav. *Din Sosyolojisi*, Çev., Mehmet AYDIN, 3. Baskı, Konya, Literatürk Yay., Konya, 2012.
- MERİÇ**, Cemil. *Sosyoloji Notları ve Konferanslar*, 3.baskı, İletişim Yay., İst.,1995.
- OZANKAYA**, Özer. *Toplumbilim*, 11.baskı, Cem Yayınevi, İst., 1997.
- ÖZAKPINAR**, Yılmaz. *Kültür ve Medeniyet Üzerine Denemeler*, 2.basım, Ötüken Neşriyat, İst., 2007.
- _____ *İnsan Düşüncesinin Boyutları*, 2.basım, Ötüken Yay., İst., 2009.
- PALA**, Cihat. **ERDOĞDU**, Ertuğrul. *Doğası Tarihi ve Foklloruyla Simav*, Simav Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliği Yay., İzmir, 2007.
- SİMAV Anadolu Kültür ve Sanat Dergisi**, 2002-2003.
- SİMAV Sanayi ve Ticaret Odası Ekonomik Raporu**, 2012.
- SOFUOĞLU**, Cemal. *İslam Dini İman İbadet Ahlak Esasları*, İ.İ.F.V.Yay., İzmir, 1997.
- SOLMAZ**, Bünyamin. **ÇAPÇIOĞLU**, İhsan. *Din Sosyolojisi Klasik ve Çağdaş Yaklaşımlar*, Çizgi Kitabevi Yay., Konya, 2006.
- TEZCAN**, Mahmut. *Boş Zamanların Değerlendirilmesi Sosyolojisi*, 4.baskı, Atilla Kitabevi, Ankara, 1994.
- TOPÇU**, Nurettin. *Kültür ve Medeniyet*, 6.baskı, Dergah Yay., İst., 2012.
- TÜRKDOĞAN**, Orhan. *Çağdaş Türk Sosyolojisi*, Turan Yay., İst., 1995.
- ULUDAĞ**, Süleyman. *İbn Haldun*, T.D.V. Yay., Ankara, 1993.
- UZGÖREN**, Nevin. *Temel İstatistiksel Yöntemler ve SPSS Uygulamaları*, 2.baskı, Ekin Basım, Bursa, 2012.
- YÖRÜKAN**, Yusuf Ziya. *Müslümanlık ve Kur'an-ı Kerim'den Ayetlerle İslam Esasları*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1998.
- ZILLİOĞLU**, Mehmet. *Evlilya Çelebi Seyahatnamesi*, 9.Cilt, Üçdal Neşriyat, İst., 1984.
- WAARDENBURG**, Jacques. *İnsan Bilimleri, Sosyal Bilimler, ve İslam Çalışmaları*, Çev. Ö.M. ALPER, “ Batıda Din Çalışmaları, Metropol Yay., İst., 2002.
- WEBER**, Max. *Din Sosyolojisi*, Çev., Latif BOYACI, Yarın Yay., İst., 2012,
- _____ Şehir, Çev., Musa CEYLAN, Yarın Yay., İst., 2012.

B. KAYNAK KİŞİLER

Yerleşim Biriminin Adı	Kaynak Kişinin Adı ve Soyadı	Açıklama	Doğum Yılı
Simav İlçe Merkezi	Aydem ÖZGÜR		1948
	Cemil BAYBURT	Simav Eynal Kaplıcaları Müdürü	
	Cemile TAŞDEMİR		1997
	Fadime ÇOMAK		1941
	Güler ALDEMİR		1952
	Hasan ÖRNEK		1970
	Hilal ERTÜRK		1979
	Hülya UYGUN		1965
	Kamil KIRATLI		1996
	Kübra HAZAR		1997
	Mustafa TOKTAŞ		1933
	Nilüfer GÜNDEM		1979
	Şaziye EKREM		1969
	Şenay ÇAYIR		1952
	Yaşar GÜREL		1950
	Yakup YÜKSEL	Simav İlçe Müftüsü	
Çitgöl Kasabası	Abdurrahman GÜNER		
	Güler GÖK		1971
	Hafise GÜRE		1979
	Halil BAYRAM		1970
	Halise GÜRE		1982
	İbrahim NUMANOĞLU		1972
	Kadriye GÖK		1933
	Leyla GÖK		1961
	Münevver ATAŞ		1970
	Münevver GÖK		1962
	Müzeyyen CAN		1962
	Nazmiye GÖK		1959
	Sevil TÜKENMEZ		1962
	Şeyda KARAKOÇ		1992
	Yasemin TÜKENMEZ		1981
	Yasin GÜREL		1975
	Zahide ÖZER		1943
Kestel Kasabası	Ahmet BÜYÜK		1971
	Ali Rıza ÖRNEK		1960
	Ayşe BÜYÜK		1973
	Ayşe ERDOĞAN		1950
	Aziz ÖZER		1984
	Emine ÇALIŞKAN		1992

	Fatma ERDOĞAN		1976
	Hacer HAZER		1957
	Hasan Hüseyin BÜYÜK		1939
	Hüseyin BÜYÜK		1972
	İsmail ERTAN	Kestel Yeni Camii İmamı	1969
	Mehmet BÜYÜK		1947
	Mehmet YÜCEL	Kestel Belediye Başkanı	1963
	Nazife BÜYÜK		1952
	Nazife ÖRNEK		1965
	Neslihan BÜYÜK		1942
	Yaşar ZENGİN	Kestel Ortaokul Müdürü	1963
	Zeliha HAZER		1937

EKLER**EK-I. MÜLAKAT FORMU**

Yerleşim Biriminin Adı: ... **Göç:**

Genç Nüfus: **Ünv./Lise/İ.H.L Mezunları ve Sayıları:**.....

Kahvehane Sayısı: .. **Kahvehanelerde oynanan oyunlar:**.....

DÜĞÜNLER:

Kız İstemenin Belli Günü Var mı? :.....**Kız İstemeyi:**.....

Kim/Nasıl Yapar?

Giderken Ne Götürülür?.....

Söz Kesme:.....**Nişan:**.....

.....

.....

Düğünler Çalgılı/Dualı/Yemekli:.....

Alkol Kullanımı:.....

Düğün Eğlencelerinde Kadın Erkek Birlikteliği :.....

Evlenmek Masraflı mıdır?

Oku(Davetiye)Gideri:.....

Bayrak Taşıma: **Damat Giydirme:**.....

.....

D. Salma:.....

Gelin Evden Çıkarken Yapılan İş :.....

..... **Gelin Eve**

.....**Girerken Yapılan İş :**.....

.....

Evlenen Çiftler Baba Evinde mi Kalıyor?

.....

Dini Nikah Kıydırma Var/Yok: **Ne Zaman?**

.....

SÜNNET DÜĞÜNÜ: Çalgılı/Dualı/Yemekli:.....

.....

Mönü: **Alkol Kullanımı :**.....

Kadın Erkek Birlikte Eğlenir mi?

Sünnet Masraflı mıdır?.....

Sünnetle İlgili Başka Uygulamalar:.....

DOĞUM VE SONRASI:

Kırklı Kadın Karşılığı:

YeniDoğum Yapan Kadınla İlgili Uygulamalar.....

Çocuğun Göbeği: **Kırklama:**.....

Kırk Basma:.....

Çocuğa İsmi Kim/Nasıl Verir?

İsim Verene Hediye Verilir mi?: **Bebek**

Mevlidi: **Ne Zaman/Nasıl?**

ASKER UĞURLAMA Nasıl Olur?

Dua Yapılır mı?

HAC UĞURLAMA/KARŞILAMA: Nasıl Olur?.....

Dua:.....

Hac Dönüşü Hediyeleşme:

CENAZE: Cenaze İlanı:

Mezar Kazma: **Cenazeye Katılım:**

Devir: **Telkin:**

Sonrasında Yemek: **Odanın Temizliği ve**

Nedeni:.....

Öldüğü Oda ve Yıkandığı Yerle İlgili Uygulamalar:.....

7'si: **40'ı:**

52'si: Senesi:

Kim Tarafından Yapılıyor?

KÖY HAYIRLARI: Büyük Hayır(Simav)'a İlçe Halkının Desteği:

İlçe Merkezi, Köy Ve Kasabalardan Katılım:

Köy Hayırları Var/Yok: Zamanı:.....

.....

Kaç Yıldır Yapılıyor? Eskiden Ne Zaman Yapıldığı?

Katılım: Mönü(O Güne Has Yemek):

YAĞMUR DUASI: Nerede Yapılıyor?.....

Önceden nerede Yapıldığı: Yiyecek İkramı:...

.....

Hıdırellez:

Yapılan Uygulamalar:

.....

NAZAR ve MUSKA: Var/Yok? Kim Tarafından Uyg.?

YATIR/DEDE KÜLTÜRÜ:..... Varsa Adları:.....

Eskiden Ve Simdi Yapılan Uyg:

Yörede Başka Kutsal Mekan Ve Uygulamalar:

DİNİ BAYRAMLAR: Ramazan Bayramı Hazırlıkları:

Bayramın Kimlerle Nasıl Geçirildiği:

Kurban Bayramı Uyg:

.....

Kurbanın Derisi:

PANAYIRA İlgi Var/Yok:

YÖRESEL YEMEKLER:.....

.....

SOSYAL İLİŞKİLER: Ailenin Yapısı Geniş Aile/Çekirdek Aile:

.....

Ailede Önemli Kararları Kim Verir?

Kadınların Çalışması:

..... Hangi işlerde Çalıştığı:.....

.....

Şu Anda Kız Çocukları Okutuluyor mu?

Neden?

Eskiden Kız Çocukları Okutulur muydu?.....

Neden?

AKRABALAR Birbirine Bağlı/Değil:

KOMSULUK Hakları Gözetilir mi?

BOŞ ZAMANLAR NASIL GEÇİRİLİR?

.....

EVLERDE Var Olan Dini Kitaplar:

DİNİ BİLGİ NEREDEN ÖĞRENİLİR?:

.....

SİMAV DEPREMİNİN DİNİ YAŞANTIYA ETKİSİ VAR/YOK?

.....

.....

.....

.....

KAYNAK KİŞİLER , YAŞLARI Ve MESLEKLERİ:

EK-II. ANKET FORMU**ANKET FORMU**

Elinizdeki anket formu, bilimsel bir araştırmaya yardımcı olmak için hazırlanmıştır. Araştırmanın amacı, Simav İlçesi ve köylerindeki dini hayat hakkında bilgi elde etmektir.

Bu araştırma bilimsel bir çalışma olduğundan, sorulara doğru ve samimi cevaplar vermeniz, araştırmamızın doğru ve güvenilir sonuçlara ulaşması için önemlidir.

Formdaki cevaplar hiçbir kişi ve kuruma verilmeyecek, sadece araştırmamız için kullanılacaktır.

Lütfen anket formunun herhangi bir yerine isminizi yazmayınız.

Her soruyu dikkatlice okuyarak, durumunuza en uygun seçeneğin önüne (x) işareti koyunuz. Seçeneklerin arasında sizin vereceğiniz cevaba uygun seçenek yoksa “Diğer.....” ifadesindeki noktalı yere cevabınızı yazınız.

İlginiz için teşekkür eder, saygılar sunarım.

Meryem GÜMÜŞ
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Cinsiyetiniz?

1() Kadın 2() Erkek

2. Yaşınız?

1() 17-25 arası 2() 26-40 arası
3() 41-60 arası 4() 61 ve üzeri

3. Medeni durumunuz?

1() Bekar 2() Evli
3() Boşanmış 4() Eşi vefat etmiş

4. Eğitim durumunuz?

- 1() Okuma yazma bilmiyor 2() Okur-yazar
 3() İlkokul mezunu 4() Ortaokul mezunu
 5() Lise mezunu 6() Fakülte-Yüksekokul mezunu
 Diğer.....

5. Mesleğiniz?

- 1() Çiftçi 2() İşçi 3() Memur
 4() Esnaf 5() Öğrenci 6() Ev hanımı
 7() Diğer.....

6. Şu an nerede ikamet ediyorsunuz?

- 1() Simav İlçe Merkezinde 2() Çitgöl Kasabasında
 3() Kestel Kasabasında

7. Ailenizin aylık ortalama geliri kaç liradır?

- 1() 700 TL altı 2() 701-1200 TL arası 3() 1201 -1750 TL arası
 4() 1750-2500 arası 5() 2500 ve üzeri

8. Kitle iletişim araçlarından hangisini kullanıyorsunuz?(Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz.)

- 1() Televizyon 2() Radyo 3() Bilgisayar 4() Gazete ve dergi

9. Allah inancınızın oluşmasında aşağıdaki şıklardan hangisi sizi daha çok etkilemiştir?

- 1() Din eğitimi aldığım kişilerin söyledikleriyle bu inanca ulaştım.
 2() Kur'an'da geçen deliller neticesinde bu inanca ulaştım.
 3() Ailem ve çevremdekilerin söyledikleri inanmam için yeterli geldi.
 4() Allah'ın varlığı için herhangi bir delile ihtiyaç duymadım.
 5()Diğer.....

10. Herhangi bir dini gruba veya tarikata bağlı mısınız?

- 1() Evet 2() Hayır

11. Kur'an'ı Kerim'in 1400 yıl önce indirilmesine rağmen tüm emirlerinin kıyamete kadar, tüm bireysel ve sosyal hayatımızın düzenlenmesinde yeterli olduğuna/olacağına inanıyor musunuz?

- 1() İnanıyorum 2() İnanmıyorum
3() Fikrim Yok 4() Diğer.....

12. Hz. Muhammed (SAV) ile ilgili size uygun gelen seçeneği işaretleyiniz.

- 1() Hz. Muhammed'in Allah'ın peygamberi olduğuna inanıyorum.
2() Hz. Muhammed'in peygamberliği konusunda bazı şüphelerim var.
3() Bazı üstün yetenekleri olmakla beraber Hz. Muhammed'in peygamber değil sadece bir insan olduğuna inanıyorum.
4() Fikrim yok
5() Diğer.....

13. Meleklerin varlığına inanıyor musunuz?

- 1() Evet inanıyorum.
2() Evet inanıyorum fakat bazı şüphelerim var.
3() Hayır inanmıyorum. 4() Fikrim yok
5() Diğer.....

14. Ahiret gününe, öldükten sonra dirilmeye ve insanların inanç ve amellerine göre cennet ve cehenneme gideceğine inanıyor musunuz?

- 1() Evet inanıyorum. 2() Hayır inanmıyorum.
3() İnanıyorum fakat bazı şüphelerim var 4() Fikrim yok
5() Diğer

15. Aşağıdakilerden hangisine inanırsınız. (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz.)

- 1() Fal 2() Büyü 3() Türbe ziyareti

- 4() Cin çarpması 5() Türbelerde mum yakma 6() Nazar
 7() Muska 8() Türbelerde horoz kesme
 9() Hepsi 10() Hiçbiri

16. “İbadet etmemize gerek yok kalbimizdeki iman bize yeter.” görüşüne katılıyor musunuz?

- 1() Evet Katılıyorum 2() Hayır katılmıyorum
 3() Kısmen katılıyorum 4() Fikrim Yok
 5() Fikrim yok 6() Diğer.....

17. Yeterli derecede dini bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?

- 1() Evet 2() Hayır 3() Kısmen
 4() Diğer.....

18. Dini bir konuda probleminiz olduğunda öncelikle kimlere müracat edersiniz?

- 1() Anne-babama 2() Din dersi öğretmenlerine
 3() Çevremde dindar olan tanıdıklarına 4() Dini Kitaplara
 5() İmam ve Kur’an Kursu hocalarına
 6() Diğer.....

19. Ortaokul ve liselerde Kur’an’ı Kerim, Temel Dini Bilgiler, Hz. Muhammed’in Hayatı derslerinin seçmeli olarak okutulması konusunda ne düşünüyorsunuz?

- 1() Faydalıdır. Seçmeli ders olarak okutulmalıdır.
 2() Faydalıdır. Zorunlu ders olarak okutulmalıdır.
 3() Faydasızdır. Bu dersler okullarda okutulmamalıdır.
 4() Fikrim yok
 5() Diğer.....

20. Evinizde aşağıdaki dini kitaplardan hangileri bulunmaktadır.(Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz.)

- 1() Kur'an'ı Kerim 2() Kur'an'ı Kerim Meali
 3() İslam İlmihali 4() Tefsir, Hadis Kitapları
 5() Namaz, Dua Kitapları 6() Dini Hikaye ve Romanlar
 7() Hepsi 8() Hiçbir dini kitap yok
 9() Diğer.....

21. Kendinizi dini inanç ve yaşayış bakımından nasıl görüyorsunuz?

- 1() İnaniyorum fakat ibadetlerimi aksatıyorum.
 2() İnaniyorum ve ibadetlerimi yapmaya çalışıyorum.
 3() İnaniyorum fakat ibadetlerimi yapamıyorum.
 4() Dine ilgi duymuyorum.
 5() Diğer.....

22. Kur'an'ı Kerimi Türkçe mealinden okudunuz mu?

- 1() Evet 2() Hayır 3() Kısmen
 4() Diğer.....

23. Hac ile ilgili durumunuz nedir?

- 1() Bir defa hacca gittim.
 2() Birden fazla hacca gittim.
 3() İmkanım olduğunda hacca gitmek istiyorum.
 4() Hacca gitmeyi uygun bulmuyorum.
 5() Diğer.....

24. Kurban bayramında kurban kestiniz mi?

- 1() Evet 2() Hayır, çünkü ailem kestiği için kesmedim.
 3() İmkanım olmadığı için kesmedim
 4() Kurban kesmenin gerekli olduğuna inanmıyorum
 5() Diğer.....

25. Aşağıdaki namaz ibadetlerinden hangilerini, hangi sıklıkla yerine getiriyorsunuz

	Devamlı	Ara sıra	Hiç
Günlük Namazlar	1()	2()	3()
Cuma Namazı	1()	2()	3()
Bayram Namazları	1()	2()	3()
Teravih Namazı	1()	2()	3()
Nafile Namaz	1()	2()	3()
Ramazan Orucu	1()	2()	3()
Nafile Oruç	1()	2()	3()

26. Kur'an'ı Kerimi Arapçasından okuma ile ilgili durumunuz

aşağıdakilerden hangisine uymaktadır?

- 1() Kur'an'ı Kerim okumasını bilmiyorum
 2() Kur'an'ı Kerim okumasını biliyorum ama okumuyorum
 3() Her gün okurum
 4() Ara sıra okurum
 5() Cuma günleri, mübarek gün ve gecelerde okurum
 6() Arkadaş toplantılarında okurum
 7() Hiç okumam
 8() Diğer.....

27. Toplumumuzda dini yaşayışın giderek zayıflamakta olduğu görüşüne katılıyor musunuz?

- 1() Katılıyorum
 2() Katılmıyorum
 3() Fikrim yok
 4() Diğer.....

28. Alkol alımıyla ilgili görüşünüz nedir?

- 1() Alınabilir
 2() Dinimiz haram kılmıştır, alınmamalıdır.
 3() İş yemeği, düğün gibi durumlarda alınabilir
 4() Diğer.....

29. Zekat konusundaki tutumunuz nedir?

- 1() Düzenli olarak her yıl veririm.

- 2() Ara sıra veririm.
 3() İmkanım olmadığı için veremem.
 4() İnsanlara yardım etmeyi severim, fakat zekata karşıyım.
 5() Zekat vermem.
 6() Diğer.....

30. Hangi sıklıkla dua edersiniz?

- 1() Her gün beş vakit namazla birlikte
 2() Ara sıra
 3() Bir sıkıntıyla karşılaştığımda
 4() Duaya inanmam
 5() Diğer.....

31. Güç bir durumda kaldığınızda ya da bir dileğinizin gerçekleşmesini istediğinizde kurban adağında bulunur musunuz?

- 1() Evet, kurban adarım 2() Kesinlikle karşıyım
 3() Fikrim yok
 4() Diğer.....

32. Kadere inanır mısınız, mesela bir kişinin iyi bir hayat yaşaması onun kaderi midir, yoksa kişi çalışarak mı iyi hayat yaşar?

- 1() Kadere inanırım, kişi ancak kaderinde olanı yaşar.
 2() Kadere inanırım fakat kişi çalışarak da kaderini belirler.
 3() Kadere inanmıyorum, kişi kaderini kendisi belirler.
 4() Diğer.....

33. Bir iş yapmadan önce, bu işin dine uygun olup olmadığını araştırır mısınız?

- 1() Evet, kesinlikle araştırırım
 2() Kısmen, bazı konularda araştırırım
 3() Hayır, böyle bir şeye ihtiyaç duymam
 4() Diğer.....

34. İlçemizde yaşanan 2011 Simav depreminin Simav halkının dini yaşantısını olumlu yönde etkilediği düşüncesine katılıyor musunuz?

1() Evet, katılıyorum 2() Hayır, katılmıyorum

3() Fikrim yok

4() Diğer

EK-III. FOTOĞRAFLAR**Simav İlçe Merkezi****Simav'da Düğün Yemeği**

Halı Dokuyan Kadınlar

Simav Pazarı

Eski Hükümet Meydanı

Kestel Kasabası

Kestel'de Bulunan Tarihi Sancak

Kestel Kasabasında Bulunan Tarihi Kudüm

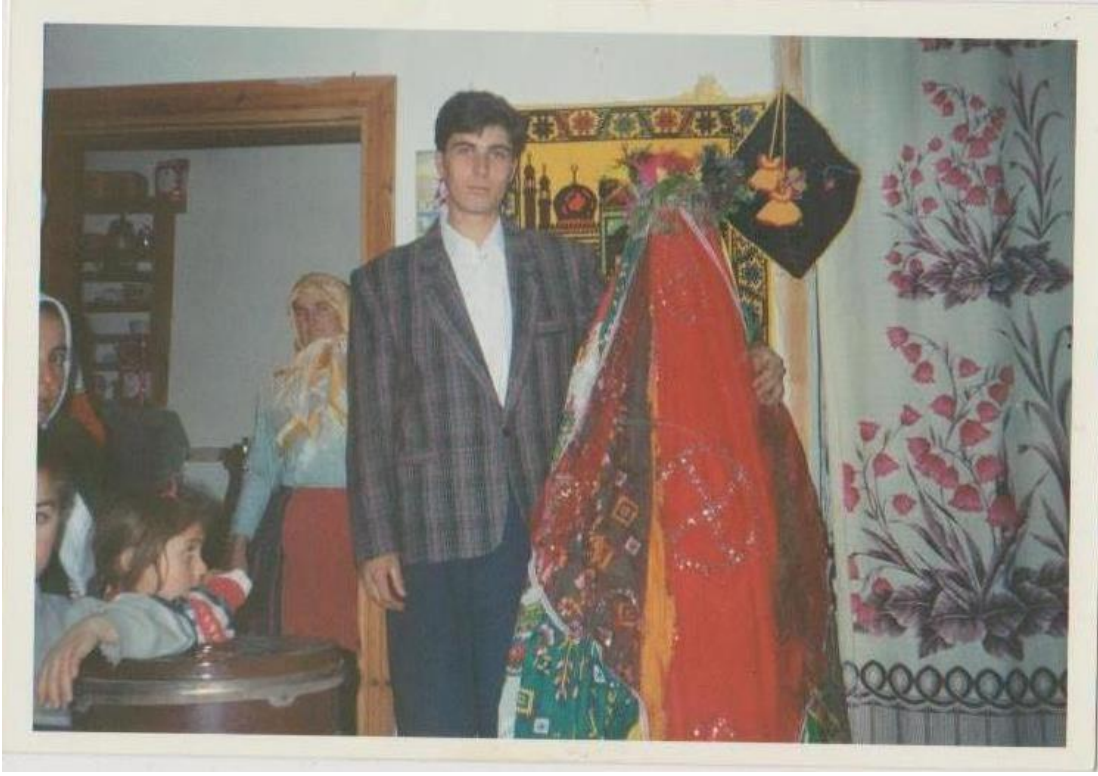
Kestel düğünlerinde bulunan dügürüş

İbrahim EREN Hoca

İbrahim Eren ve Talebeleri

Kestel'de son altı aya kadar kullanılan gelinlik

Kestel'de son altı aydır kullanılmaya başlanan gelinlik

Çitgöl Kasabasından Genel Görünüm

Çitgöl'de hasır yapımı

ÖZ GEÇMİŞ

Meryem GÜMÜŞ 02.06.1985 tarihinde Simav/Kütahya’da doğdu. Simav Anadolu İmam Hatip Lisesi’ni bitirdikten sonra Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Bölümünden 2007 yılında mezun oldu. 2007 yılında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni olarak göreve başlayan Gümüş, şu anda Simav Cumhuriyet Anadolu Lisesi’nde görev yapmaktadır.

